

Bible. N.T. Kusaië .1902

KUSAIEN SCRIPTURES.

NEW YORK:
AMERICAN BIBLE SOCIETY,
INSTITUTED IN THE YEAR MDCCXVI.

1902.

[*Kusaien Scriptures.*]

K. P.
 K. P.
 K. P.
 9-7-1932

10-7-32-2-2-2

Page.		Šap.	Page.		Šap.
1	Mattu	28	278	II. Tessalonika	3
59	Mark	16	281	I. Jon	5
98	Luk	24	287	II. Jon	1
158	Jon	21	288	III. Jon	1
205	Orekma	28	290	Kutu Kas Sin Paul.	
262	Pilippai	4	291	Psalm XXIII.	
267	Kolosse	4	292	Rut.	
	I. Tessalonika	5			

Rec. M. W., 11-11-39

MWO ŠAŠU LUN JISUS KRAIST LEUM

LAS, MA MATTU EL ŠIM.

ŠAPTER 1.

FWIL in Buk lun Jisus Kraist, mwen nutin Devid, nutin Ebream.

2 Ebream el oswela Aisak; ā Aisak el oswela Jakob; ā Jakob el oswela Judas ā met lel; 3 ā Judas el oswela Feres ā Zera nutin Temar; ā Feres el oswela Esrom; ā Esrom el oswela Eram; 4 ā Eram el oswela Eminadab; ā Eminadab el oswela Neasson; ā Neasson el oswela Salmon; 5 ā Salmon el oswela Boos nutin Rekab; ā Boos el oswela Obed nutin Rut; ā Obed el oswela Jesse; 6 ā Jesse el oswela Devid togusa; ā Devid togusa el oswela Solomon nutin mutan kiel Uraias; 7 ā Solomon el oswela Roboam; ā Roboam el oswela Ebaia; ā Ebaia el oswela Esa; 8 ā Esa el oswela Josafat; ā Josafat el oswela Joram; ā Joram el oswela Osaias; 9 ā Osaias el oswela Joatam; ā Joatam el oswela Ekas; ā Ekas el oswela Esekaias; 10 ā Esekaias el oswela

Manasses; ā Manasses el oswela Emon; ā Emon el oswela Josaias; 11 ā Josaias el oswela Jekonaias ā met lel, akurun pal si ke utukla nu yin Babilon; 12 ā tuk ke utukla elos nu yin Babilon, Jekonaias el oswela Salatiel; ā Salatiel el oswela Zorobabel; 13 ā Zorobabel el oswela Ebaiud; ā Ebaiud el oswela Elaiakim; ā Elaiakim el oswela Ezor; 14 ā Ezor el oswela Sedok; ā Sedok el oswela Ekim; ā Ekim el oswela Elaiud; 15 ā Elaiud el oswela Eliesur; ā Eliesur el oswela Mattan; ā Mattan el oswela Jakob; 16 ā Jakob el oswela Josef tumal Meri, šu isūs Jisus, šu pañpañ Kraist.

17 Tu fwil nu kemwu Ebream mi nu ke Devid fwil sie-ñul-akos; ā Devid mi nu ke pal si utukla elos nu yin Babilon fwil sie-ñul-akos; ā ke utukla elos nu yin Babilon nu ke'l Kraist fwil sie-ñul-akos.

18 ¶ Ā isūs la lun Jisus Kraist ou iñi: Ke Meri nine kiel ā Josef eltal akeni, met

eltal tukeni tuk, elos konoilok el la putete ke Ñun Mutal.

19 Na Josef met tumal, el met payi, el tiu luñsel maluñlunalak, el nunku mu el liki'lye mwukunla.

20 Ā ke el nunku ke ma iñi, liye, lipufon lun Leum sikmi nu sel in memi, fwakañ, Josef mwen nutin Devid, kom tiu šañeñ as al Meri kium; tu ma in šiel ma lun Ñun Mutal.

21 Ā el tufwa isūsła sie mwen, ā kom fwa pañpañ Ēl JISUS: tu el fwa molūla met lal liki ma koluk.

22 Ā ma nu kemwu ma iñi orek tari, tu ma payikin ma met palu fwak ke Leum, fwakañ, 23 liye, mutan si šu tiu etu met, el tufwa putete, ā el fwa isūsła tulig mogul, ā elos fwa pañpañ Ēl Emmanuel; ma tafwu, luñas God yuros.

24 Ā Josef ke el motul tukakak, el oru oanu lipufon lun Leum fwak nu sel, ā el es mutan kiēl: 25 ā el tiu eta'1 nu ke el isūsła mwen natal met: ā el pañpañ Ēl JISUS.

ŠAPTER 2.

IÑI ke Jisus el isūsła in Betleem an Judea, pal si ke Erod togusa, liye, kutu met lalmetmet elos tuku yin

fwatu takmu we nu Jerusalelem, 2 fwakañ, Pa ya el isusła Togusa lun met Ju? tu kut liye itu lal yin fwatu takmu we, ā tuku in ali nu sel.

3 Ke Erod togusa el loñ, el añañfoñ, ā Jerusalem nu kemwu oelul.

4 Ā ke el šulūni nu kemwu met tol fulat ā met šim lun metu, el siyuk nu selos pa ya an Kraist el isūsła we.

5 Ā elos fwak nu sel, Yin Betleem an Judea: tu ou iñi met palu el šimisla, 6 Ā kom Betleem, in an sel Juda, kom tiu srik liki nu kemwu yurin leum lun Juda; tu sie leum el fwa tuke liki kom, šu sropu liye met luk Israel.

7 Na Erod ke el pañon mu met lalmetmet lukla, el siyuk nu selos ma lo pal nā itue sikmi.

8 Ā el sipaloswot nu Betleem, ā fwak, Fwasot ā šuk tulig fwus ma lo; ā ke komwos konoilok, siefwil fwak nu sik, tu nā pe fwa šom ā ali nu sel.

9 Ke elos loñ togusa, elos šomla: ā liye, itu si, ma elos liye yin fwatu takmu we, el fwas ye mutalos, nu ke el tuku ā tuwi yin tulig fwus mutu we.

10 Ke elos liye itu, elos arulanu eñun malulap.

MATTU, 3.

11 Ā ke elos ilyuk nu in lomwu, elos liye tulig fwus yurol Meri nine kīel, ā putatile, ā ali nu sel: ā ke elos oaliñalik atro lalos, elos šuñ kiše nu sel; gol, ā franku, ā mur.

12 Ā God el oru nu selos in memi tu elos in tiu flokla nu yurin Erod, elos šom sienu inganek nu yin selos.

13 ¶ Ā ke elos šomla, liye, lipufon lun Leum el sikmi nu sel Josef in memi, fwakañ, Tukakak, ā es tulig fwus ā nine kīel, ā kasus nu yin Ijip, ā kom mutu we nu ke ña siefwil fwak nu šum; tu Erod el a šuk tulig fwus in uni'lye.

14 Ke el tukakak, el es tulig fwus ā nine kīel ke foñ, ā šomla nu yin Ijip: 15 ā mutu we nu ke Erod el miše, tu ma payikin ma met palu fwak ke Leum, fwakañ, Ña pañon mu mwen nutig Ijip mi.

16 ¶ Na Erod, ke el liye tu met lalmetmet elos kipa'la, el koskusok akinu, ā šapot, ā onela tulig mogul fwus nu kemwu in Betleem, ā apneni an nu kemwu, ke yiu luo matu ā fwus, oanu pal si el siyuk met lalmetmet ma lo.

17 Na ma payikin ma met palu Jeremi el oru, fwakañ, 18 In Rema loñak pusral,

eoksra, ā tuñ, ā asor lulap, Rešel tuñinu tulig natal, ā el koflanu parak, tu elos wañin.

19 ¶ Ā ke Erod el miši, liye, lipufon lun Leum sikmi in memi nu sel Josef in Ijip, 20 fwakañ, Tukakak, ā es tulig fwus ā nine kīel, ā šom nu fwal Israel, tu elos miši šu šuk mol lun tulig fwus.

21 Ā el tukakak, ā es tulig fwus ā nine kīel, ā tuku nu fwal Israel.

22 Ā ke el loñ tu Arkelaus togusa in Judea ar nu fwel Erod papa tumal, el sañeñ ke fwas nu we: ā God el oru nu sel in memi, lun kufila nu kutenu an Galili.

23 Ā el tuku ā mutu in sie siti pañpañ Nazaret: tu payikin ma met palu fwak, Elos pañon el Nazarin.

ŠAPTER 3.

IN len iño Jon Baptist el tuku in luti yin mesis Judea, 2 ā fwakañ, Komwos auliyuk: tu togusañ in kosao akurun tuku.

3 Tu el si iñi el šu Isaias met palu el polyi, ā fwak, Sie pusra wowoyuk yin mesis, Komwos akou inekin Jeova, nakul ma šumwos.

4 Ā Jon si iñi nuknuk lal unen kamel, ā kulin me lol in folo; ā me moño nel lokus ā unni lemnok.

5 Na Jerusalem, ā Judea nu kemwu, ā an nu kemwu apneni Jordan šom nu yurol.

6 Ā el baptais elos la in Jordan, ke fwakak la ma koluk lalos.

7 Ā ke el liye ma puspis met Farisi ā Saddusi elos tuku nu ke baptais lal, el fwak nu selos, We fwil nutin faipu, šu luti nu šumwos in kaiñla liki ma siluñ a tuku ?

8 Ke ma iñi orek fwako mwo lun auliyuk ; 9 ā tiu nunku inšiumwos ā fwak, Ebream papa tumus : tu ña fwak nu šumwos, God el ku in oraok tulig nutin Ebream ke eot iñi.

10 Ā iñipe tulaiu on ke okun šaku : ke ma iñi šak e nu kemwu šu tiu isūs fwako mwo, pokiye, ā sista nu in e.

11 Payi ña baptaisi komwos la ke kof in auliyuk : ā el šu tuku tukuk ku liki yu, fwaluk lal ña tiu mwo ke wisye : el fwa baptaisi komwos la ke Ñun Mutal, ā e : 12 pal lal in paul, ā el palelanu pa lal ma nasnas, ā eseni wit lal nu in lomwu ; ā el fwa fureuk kulin ma in e kamwul.

13 ¶ Na Jisus el tuku Galili mi nu Jordan, nu yurol Jon, lun in baptais el la.

14 Ā Jon el mu sito, fwak-añ, Mwo tu kom baptais yu la, ya kom tuku nu yuruk ?

15 Ā Jisus el tupokoañ fwak nu sel, Tari ma iñi : tu mwo kital payikin mwo nu kemwu. Na el lela in oru nu sel.

16 Ā Jisus, ke baptaisla tari, el fwasiuk kitin misiñi liki kofo : ā liye, kosao igakla nu sel, ā el liye Ñun lun God sikmi oanu muli oa, ā tuwi fwe'l.

17 Ā liye, pusra si in kosaoe mi, fwakañ, El iñi Mwen kulu nutig, ña inšimwowo ke el.

ŠAPTER 4.

NA Ñun el kolol Jisus nu yin mesis, tu devil el fwa srifwe'l.

2 Ā ke el lālo len añaul ā foñ añaul, tuk el musinsral.

3 Ā ke pansruf el tuku nu yurol, el fwak, Kom fwil Mwen nutin God, kom šap eot iñi in efa bred.

4 Ā el tupokoañ ā fwak, Ma šimisla, Met a tiu mol ke bred mugenu, tu ke kas nu kemwu take liki olin God.

5 Na devil el wisalak nu in siti mutal ā fili'lye on fwil mañon imwen tempel ; 6 ā fwak nu sel, Kom fwil Mwen nutin God, kom šifwanu srola nu ten : tu ma

šimisla, El fwa fwak nu sin lipufon lal ke yum: ā elos fwa tapuk komyuk in paolos, fwın tiu ou iñi kutu pal kom kontaye niu ke eot.

7 Jisus el fwak nu sel, Ma šimisla pe, Nik koin srifwe Jeova God lom.

8 Devil el siefwil pe wisalak nu fwın eol fulat lanu, ā luti nu sel togusaı nu kemwu fwalu, ā ma mwo lalos; 9 ā el fwak nu sel, Ma nu kemwu ma iñi nā fwa kite kom, kom fwın putati ā ali nu sik.

10 Na Jisus el fwak nu sel, Satan, kom fwala liki: tu ma šimisla, Kom ali nu sin Jeova God lom, ā oru nu sel mugenu.

11 Na Devil el šom luk el, ā liye, lipufon elos tuku ā oru nu sel.

12 ¶ Ā ke Jisus el loñ tu Jon el sisiuñ nu in prison el šomla nu Galili: 13 ā likie an Nazaret, el tuku ā mutu yin Keperneum, ma on fwın we nu mwea, an siskin an Zabulon a Neftalim: 14 tu ma payikin ma Isaias met palu el oru met, fwakañ, 15 Fwal Zabulon, ā fwal Neftalim, fwın we nu mwea, likin yeno Jordan, Galili lun met Pegan; 16 met šu mutu in losu elos liye kalem lulap: ā nu selos šu mutu in an ā nūnin mas kalem sikyuk nu we.

17 Tukin pal si iño Jisus el mutamwauk in luti ā fwak, Auliyuk: tu togusaı in kosao akurun tuku.

18 ¶ Ā Jisus ke el fwa-fwasyis mwe an Galili, el liye tamulel luo, Sainon pañpañ Piter, ā Andru met lel, eltal fulalik kwa mwea: tu eltal met kwa.

19 Ā el fwak nu seltal, Komtal fwas tukuk, ā nā fwa orek umtal komtal kwa met.

20 Ā kitin misiñi eltal likiye ok, ā fwas tukul.

21 Ā ke el šom kutu nu met, el liye luo pe tamulel, Jemes nutin Zebedi, ā Jon met lel, in oaku oelul Zebedi papa tumaltal, onon ok lalos: ā el pañ loltal.

22 Ā kitin misiñi eltal aliki oaku ā papa tumaltal, ā fwas tukul.

23 ¶ Ā Jisus el fwafwasyis yin nu kemwu Galili, lotoiuñ in lolñok lalos, ā luti mwo šašu lun togusaı, ā kela mas e nu kemwu, ā atuk nu kemwu yurin metu.

24 Ā an Siria nu kemwu loñ puñal; ā elos wis nu yurol nu kemwu šu mas ke kutenu mas, ā mwaiok, ā elos šu musin devil, ā musin alwet, ā mas matoltol; ā el oralosyuk in kela.

25 Ā met puspis tukeni fwas tukul Galili mi, ā Dekapolis, ā Jerusalem, ā

Judea, ā likin yeno Jordan.

ŠAPTER 5.

AKE el liye met puspis tu keni, el fwasiuk nu fwin eolu : ā ke el mutu, met tumal lutlut elos tuku nu yurol : 2 ā el mañalik, ā luti nu selos, fwakañ, 3 Inši mwowo elos šu sigasrup in ñun : tu togusaï in kosao ma lalos.

4 Inši mwowo elos šu asor : tu elos fwa parak.

5 Inši mwowo elos šu fwokpap : tu fwalu fwa ma lalos.

6 Inši mwowo elos šu musinsral ā malu kin ma mwowo : tu elos fwa kŭp.

7 Inši mwowo elos šu pakomutu : tu a fwa pakomutu ma lalos.

8 Inši mwowo elos šu nasnas in ñun : tu elos fwa liye God.

9 Inši mwowo elos šu oru in misla : tu pañpañ elos tulig nutin God.

10 Inši mwowo elos šu orek ma mwowo ke met kolya alos : tu togusaï in kosao ma lalos.

11 Inši mwowo komwos, ke met kaskas ko nu šumwos, ā kolyaï komwos, ā kaskas ko nu kemwu nu šumwos, tiu payi, tu komwos met luk.

12 Komwos eñunak, ā inši mwowo lanu : tu ma lulap mwo lomwos in kosao : tu ou iñi elos kolyaï met palu šu mutu met šumwos.

13 Komwos sol lun fwalu : ā sol fwin tiu emak, fuka soleye ? ma tuko kolukla, ā sisila, ā loñyu nu ye niin metu.

14 Komwos kalem lun fwalu. Siti si mutu fwin eola, koflanu mwukunla.

15 Met elos tiu akosiuk lamu, ā filiye on ye tupu, tu on ke sikon lamu ; ā kofleuk nu kemwu in lomwu.

16 Šuñ kalem lomwos in tolāk ye mutun metu, tu elos fwa liye mē orekma mwo lomwos, ā oru mwo lanu nu sin Papa tumomwos in kosao.

17 ¶ Tiu nunku mu tu ña tuku in kanaowisla ma šap, ā ma palu : ña tiu te kanaowis, ña te oru in payi.

18 Tu payinu ña fwak nu šumwos, Nu ke kosao ā fwalu šomla, sie akul sisik ā sie ñarñar lun me šap koflanu wañinla, nu ke ma nu kemwu orek payi.

19 Ke ma iñi el šu kanaowis sie me šap srik liki nu kemwu iñi, ā fwa luti nu sin met ou iñe, pañpañ el srik liki in togusaï in kosao : ā el šu oru ā luti mao, pañpañ el yok in togusaï in kosao.

MATTU, 5.

20 Tu ña fwak nu šumwos, Tu mwo lomwos fwintiu yok liki ma lun met šim ā met Farisi, komwos koflanu ilyuk nu in togusaī in kosao.

21 ¶ Komwos loñ ma matu fwak umet, Nik kom akmus: ā met šu akmus el šenšen ke ma nununku: 22 ā ña fwak nu šumwos, Tu met šu koskusok sin met lel ke wañin ma sripsi, el fwa šenšen ke ma nununku: ā met šu a fwak nu sin met lel, Reka, el fwa šenšen ke mwolil: ā met šu a fwak, Kom lalfon, el fwa šenšen ke e in hell.

23 Ke ma iñi kom fwintiu usi kiše lom nu in lāñ, ā iño kom esamak tu ma lium kutu ma alaii kom; 24 likiye iño kiše lom ye mutun lāñ, ā šom; met kom eunwela met lium, ā tufwa tuku ā šuñ kiše lom.

25 Kitin misiñi kom eunwela met añañ lom, ke kom oelul fwas inganek; fwintiu ou iñi kutu pal met añañ es komyuñ nu sin met nununku, ā met nununku es komyuñ nu sin rošo, ā sis komyuñ nu in prison.

26 Payinu ña fwak nu šum, Kom koflanu fwala liki mao, nu ke kom mol ma nu kemwu nu ke kitin ma sisik.

27 ¶ Komwos loñ ma ma-

tu fwak umet, Nik kom kosro.

28 Ā ña fwak nu šumwos, Met šu ñetañ nu sin mutan ā luñši fwas nu yurol; el orek kosro nu sel tari inšiel.

29 Ā mutom leyut fwintiu orek kom koluk, tipella mao ā sisle liki kom: tu mwo nu šum tu sie monum mišalla, ā tiu monum nu kemwu sisila nu in hell.

30 Ā la pom leyut fwintiu ore kom koluk, pakala mao, ā sisle liki kom: tu mwo nu šum tu sie monum mišalla, ā tiu monum nu kemwu sisila nu in hell.

31 Ma fwak met, Met šu sisle mutan kiēl, lela lun šuñ nu sel me šim lun sisila.

32 Ā ña fwak nu šumwos, Tu met šu sisle mutan kiēl, el fwintiu kosro, el ora'l lun met kosro: ā met šu payuk el šu sisila, el orek kosro.

33 Siefwil pe, komwos loñ ma matu fwak umet, Nik kom šifwanu kipe kom, ā kom tufwa akfwolye kas lom nu sin Jeova.

34 Ā ña fwak nu šumwos, Nik komwos sranu fulak: tiu nu ke kosao; tu me mutu lun God: 35 tiu nu ke fwalu; tu me fwolkin nien; tiu nu ke Jerusalem; tu siti sin Togusa lulap.

36 Nik kom fulak šiufum,

tu kom koflanu oru sugo aun
šifum in fwosfwos ā sral-
sral.

37 Ā lela kaskas lomwos,
Aok, aok ; Mo, mo : tu ku-
tenu ma fwon yok liki ma
iñi, koluk.

38 Komwos loñ ma fwak
met, Muta topkin muta, ā
mwis topkin mwis : 39 ā
ñā fwak nu šumwos, Tu
komwos tiu asikeli ke ma
koluk : ā met šu tokoilik
olum leyut, siefwil forla nu
sel leši.

40 Ā sienu met fwon luñši
oru nu šum nu ke nununku
ā esla nuknuk lū lom, lela
lun es pe nuknuk lik.

41 Ā met šu kaifwi kom
in fwas nu ke mail si, kom
oelul fwas nu ke luo.

42 Šuñ nu sel šu siyuk
šum, ā met šu asroa kom
nik kom forla luk el.

43 Komwos loñ tu ma
fwak met, Mwo kom luñšom
met kawuk lom, ā sruñu met
lokwalok lom : 44 ā ñā
fwak nu šumwos, Mwo ko-
mwos luñši met lokwalok lo-
mwos, kaskas mwo nu selos
šu kaskas ko nu šumwos,
oru mwo nu selos šu sruñe
komwos, ā siyuk alos sin
God šu orek ma koluk nu
šumwos, ā kolyaī komwos ;
45 tu ou iñi komwos fwa
tulig nutin Papa tumomwos
šu in kosao : tu El oru fwat

lal in sikyuk on ke koluk ā
ke mwo, ā El sipamu auf on
ke payi ā on ke sito.

46 Tu komwos fwon luñ-
šomwos elos šu luñselos ko-
mwos, mea mol lomwos ? ya
met rošo elos tiu ou iñi ?

47 Ā komwos fwon paiñ
met liumwos mugenu, mea
yök šunwos ? ya met rošo
elos tiu ou iñi ?

48 Tu ou iñi mwo komwos
šumwosmwos lanu, ou Papa
tumomwos šu in kosao šu-
mwosmwos lanu.

ŠAPTER 6.

KOMWOS liauñ in tiu oru
ma payi lomwos ye mu-
tun metu, tu elos liye ko-
mwos : fwon ou iñi Papa tu-
momwos šu in kosao el tiu
siot me mol lomwos.

2 Ke ma iñi ke kom oru
kīte, tiu ugug ye mutom,
oanu met mwošounkas in
imwen lolñok ā in inganeku,
tu met kaksakin olos. Pa-
yinu na fwak nu šumwos
me mol lalos.

3 Ā ke kom orek kīte, nik
la pom lesi etu ma la pom
leyut oru : 4 tu kīte lom
fwa lukla : ā Papa tumom
šu liye in lukla, el šifwanu
fwa mol nu šum lemtu-
laiuk.

5 Ā ke kom pre, kom tiu
oanu met mwošounkas : tu
elos luñselos pre ke elos tu

MATTU, 6.

in imwen lolñok ā in sru-
mwsorik inganek, tu met
fwa liye'los. Payinu ña
fwak nu šumwos, Me mol
lalos.

6 Ā kom, ke kom pre,
iliuk nu in fukil šum, ā ke
kom kaliye mutun oaoa lom,
pre nu sin Papa tumom šu
in lukla; ā Papa tumom šu
liye in lukla, el fwa mol nu
šum lemtulaiuk.

7 Ā ke komwos pre, nik
komwos enutnut oanu met
pegan: tu elos nunku mu
enut el loñ tu elos kaskas ka
puspis.

8 Ke ma iñi komwos in
tiu ou elos: tu Papa tumo-
mwos el etu ma komwos
luñšomwos met, komwos si-
yuk sel tuk.

9 Ke ma iñi komwos pre
ou iñi: Papa tumus šu in
kosao, E'los oal payi.

10 Togusaī lalos tuku.
Orek ma nu fwalu, ou elos
oru in kosao.

11 Kite kit len si iñi ma
kut moño misiñi.

12 Ā nunok munas nu šes
ke ma koluk las, oanu kut
nunok munas sin met šu
orek ma koluk nu šes.

13 Ā tiu kol kit kut in
mel, ā es kit la liki ma
koluk. Tu togusaī lalos, ā
ku, ā mwolanu, ma patpat.
Amen.

14 Tu komwos fwin nunok

munas sin met ke ma koluk
lalos, ouyape Papa tumo-
mwos in kosao el fwa nunok
munas ke ma koluk lomwos.

15 Ā komwos fwin tiu
nunok munas sin met ke ma
koluk lalos, ouyape Papa
tumomwos el fwa tiu nunok
munas ke ma koluk lomwos.

16 Ā ouyape, ke komwos
lālo, tiu oanu met mwo-
šounkas, efwal: tu elos ak-
kolukye mutalos, tu met in
liye elos la lālo. Payinu
ña fwak nu šumwos, Me
mol lalos.

17 Ā kom, ke kom lālo,
mosuela šiufwom, ā tanla
mutom; 18 Tu kom lālo tiu
nu sin metu, tu nu sin Papa
tumom šu in lukla: ā Papa
tumom šu liye in lukla, el
fwa šiot mol nu šum lemtu-
laiuk.

19 ¶ Tiu likiye ma mwo
lomwos on fwalu, yin mwo-
til ā rus koñla, ā yin met
pusupas konaoselik ā puse:
20 ā likiye ma mwo lomwos
in kosao, yin mwotil ā rus
tiu koñla, ā yin met pusupas
tiu kanaoselik ā tiu puse:
21 Tu yin ma mwo lomwos
on we, ouyape yin ñunu-
mwos on we.

22 Mutu kalem lun mano:
ke ma iñi mutom fwin mwo,
monum nu kemwu tiñtiñi-
nu ke kalem: 23 ā mutom
fwin koluk, monum nu ke-

mwu tiñtiñinu ke los. Ke ma iñi fwin kalem in kom los, los iñi yok fuka!

24 Wañin met oru nu sin leum luo: tu el fwa sruñu sie, ā luñsi sie; ku el fwa sruk sie, ā sisle sie. Komwos koflanu oru nu sin God ā mammon.

25 Ke ma iñi ña fwak nu šumwos, Tiu nunku mu mol lomwos, ma komwos a moño, ā ma komwos a nim; ā tiu monunwos ma komwos a nukonañ. Ya mol tiu mwo liki me moño, ā mano ku nuknuk?

26 Liye mwon yin eñyeñu: tu elos tiu eoki, ā tiu kosrni, ā tiu ti mu in lomwu: ā Papa tumomwos in kosao el kit alos. Ya komwos tiu mwo luk elos?

27 Šu šumwos ke nunkauk fwa ku in orek komwos fulat oanu kubit si?

28 Ā efwo komwos ku nunku ke nuknuk? Liye kiuf in ima si, elos kapak ma fuka; elos tiu orekma, ā tiu isap: 29 ā ña fwak nu šumwos, Tu Solomon, ke ma nu kemwu mwo lal, el tiu yinla oanu sie selos.

30 Ā God el fwin akkapye ma mwo in ima si, tu on misiñi, ā lutu sisle in fwunyou, ya el tiu oru nu šumwos yok liki, we komwos lalalfuñi ma sisik?

31 Ke ma iñi komwos tiu nunkauk, fwakañ, Mea kut a moño? ku Mea kut a nim? ku Pia ma kut a nukomañ?

32 (Tu met pegan elos šukuk ma nu kemwu ma iñi:) tu Papa tumomwos in kosao el etu tu ma nu kemwu iñi mwo nu šumwos.

33 Ā met komwos šuk nu togusañ lun God, ā ma payi lal; ā ma nu kemwu ma iñi fwa šuñ pe nu šumwos.

34 Tu ou iñi tiu nunku mu nu lutu: tu lutu fwa nunku kutu ma lutu. Tari ma koluk len si.

ŠAPTER 7.

KOMWOS tiu nununku, tu met a tiu nununke komwos.

2 Tu nununku ma komwos nununku ka, met a fwa nununke komwos ou iñi; me srigusok ma komwos sriki ka, ma iñi met fwa srike pe nu šumwos.

3 Ā efwo kom ku liye kutkut in mutun lium, ā tiu nunku mu šak lulap in mutom?

4 Ka fuka kom fwak nu sin met lium, Mwo ña esla kutkut liki in mutom; ā liye, šak lulap in mutomwun?

5 Kom mwošounkas, met kom sisle šak liki in mutom; ā na kom fwa liye

mwo in esla kutkut liki in mutun lium.

6 Tiu šuñ kutu ma mutal nu sin kosro ñaliñul, ā tiu sista mwek lomwos nu ke kosro pig, tu elōs fwa fwokeye ye nialos, ā elos fwa forla ñalis komi.

7 Siyuk, ā fwa kite komwos; šuk, ā komwos fwa konoiook: tomwolak, ā fwa igakla nu šumwos: 8 tu met nu kemwu šu siyuk es; ā el šu šuk konoiook; ā šu tomwolak ma igakla nu sel.

9 Ka met šu šumwos, tulig nata fwin siyuk bred, el fwa šuñ eot nu sel?

10 Ka el fwin siyuk ik, el a šuñ nu sel serpent?

11 Na komwos met koluk, fwin etu fuka in šuñ ma mwowo nu sin tulig nutomwos, Papa tumomwos šu in kosao el fwa šuñ mwo yok fuka nu selos šu siyuk sel?

12 Ke ma iñi ma nu kemwu komwos luñšomwos, met in oru nu šumwos, komwos oru ouyape nu selos: tu ou iñi manu ā met palu.

13 Komwos iliuk mutun kol ou sriksrik; tu mutun kol sralap, ā inganek sralap pailiknu, ma kol nu yin koluk lanu, ā met puspis iliuk nu we.

14 Tu mutun kol ou sriksrik ā inganek ou sriksrik,

ma kol nu yin mol; ā met pu konoiook mao.

15 Liauñ met palu sito, šu tuku nu yuromwos in nuknuk lun šip, ā inšielos kosro wolf konaosten.

16 Komwos fwa etalos ke fwako lalos. Ya met elos eseni grep ke mu, ā fig ke kokol?

17 Ou iñi šak mwo nu kemwu isūs fwako mwo; ā šak koluk isūs fwako koluk.

18 Šak mwo koflanu isūs fwako koluk, ouyape šak koluk koflanu isūs fwako mwo.

19 Šak e nu kemwu fwin tiu isūs fwako mwo pokiye iguri, ā sista nu in e.

20 Ke ma iñi komwos eta'los ke fwako lalos.

21 ¶ Tiu met nu kemwu šu fwak nu sik, Leum, Leum, elos fwa iliuk in togusañ in kosao; tu el šu oru ma Papa tumuk in kosao el luñsel.

22 Met puspis fwak nu sik in len si iño, Leum, Leum, ya kem tiu kaskas in ěum? ā in ěum kem sista devil? ā in ěum oru ma puspis ma šokuruk?

23 Ā na ña a fwak nu selos, Ña tiu ete komwos; fwala liki yu komwos šu orek ma koluk.

24 Tu ou iñi met nu kemwu šu loñ ma ña fwak iñi,

ā oru mao, nā fwak el oanu met lalmetmet, šu muša lom sel on fwın eot: 25 ā auf kakla, ā sronot tuku, ā eñ tumi, ā fuñulye lomwu; ā tiu iguri: tu muša fwın eot.

26 Ā met nu kemwu šu loñ ma nā fwak iñi, ā tiu oru, elos oanu met lalfon, šu muša lom sel on fwın puku: 27 ā auf kakla, ā sronot tuku, ā eñ tumi, ā fuñulye lomwu; ā iguri: ā ma iñi iguri ma lulap.

28 Ā ma iñi te oru, ke Jisus el kaskas tari, met elos lut ke ma luti lal: 29 Tu el luti nu selos oanu kas pen, ā tiu oanu met šim.

ŠAPTER 8.

KE el oatu fwın eolami, met puspis tukeni fwas tukol.

2 Ā liye, lepu si tuku ā šinakunal, fwakañ, Leum, kom fwın luñšom, kom ku in ore yu la in nasnas.

3 Ā Jisus el sralot paul, ā kali'lye, fwakañ, Nā ke, kom in nasnas. Ā kitin mi-siñi lepu si el nasnas.

4 Ā Jisus el fwak nu sel, Liauñ, nik kom fwak nu sin met; ā fwas, ā luti komyuñ nu sin met tol, ā šuñ kiše ina Moses el šap, ke ma lo nu selos.

5 ¶ Ā ke Jisus el utiuk

nu in Kepernaum, met senturion el tuku nu yurin siyuk šel, 6 ā fwakañ, Leum, met kulañšap luk on yin sik mas matoltol, keokinu.

7 Ā Jisus el fwak nu sel, Nā fwa tuku ā akkei el la.

8 Met senturion el tupokoañ ā fwak, Leum, nā tiu mwo, nik kom tuku nu fwın tukin ium sik: ā koin fwak-nu, ā met kulañšap luk fwa kela.

9 Tu nā met leum šuk-šuk si, met meun luk akkos yu: ā nā fwak nu sin sie, Šom, ā el šom; ā nu sin sienu, Tuku, ā el tuku; ā nu sin met kos luk, Oru ma iñi, ā el oru.

10 Ke Jisus loñ, el lut, ā fwak nu selos šu fwas tukol, Payinu nā fwak nu šumwos, Nā tiu konoiook ma lalalfuñi lulap ou iñi, mo, tiu in Israel.

11 Ā nā fwak nu šumwos, Tu met puspis fwa tuku yin fwatu takmu we ā yin fwatu tili we, ā elos fwa mutu yurin Ebream, ā Aisak, ā Jakob, in togusaï in kosao.

12 Ā tulig lun togusaï fwa sisila nu yin los liki losu: ā nu iño fwa tuñ ā nãñorñor in mwuse.

13 Ā Jisus el fwak nu sin met senturion, Fwasot; ā oanu kom lalalfuñi a fwa oru nu šum. Ā kitin miši-

ñi met kulansap lal el kela ke auu si iñi.

14 ¶ Ā ke Jisus el ilyuk nu in lom sel Piter, el liye nine kiēn mutañ kiēl onu, ā mas fwol.

15 Ā el kalye paul, ā mas fwol wañinla luk el: ā el tukakak, ā oru nu Sel.

16 Ā ke eukela, elos wis nu yurol met puspis šu musin devil: ā el sista ñun liki ke pusral, ā akkei elos la nu kemwu šu mas: 17 Tu oru ma payi ma Isaias met palu el polyi, fwakañ, El šifwanu srukak ma kolukla las, ā wisla mas las.

18 ¶ Iñi ke Jisus el liye met puspis apnulani, el šap in šom nu lefwalo.

19 Ā sie met šim el tuku, ā fwak nu sel, Met luti, ña ke fwas tukum yin nu kemwu kom fwas nu we.

20 Ā Jisus el fwak nu sel, Kosro foks inluf selos, a mwon yin eñyeñu auñ selos; ā Mwen nutin met wañin an šiufwel on nu we.

21 Ā sienu sin met tumal lutlut el fwak nu sel, Leum, lela ña šom pukinye papa tumuk met.

22 Ā Jisus el fwak nu sel, Fwas tukuk; ā lela met miši pukinye met miši lalos.

23 Ā ke el sroauk nu fwon oaku, met tumal lutlut elos sroauk tukol.

24 A liye, eñ lulap tuku nu mwea, oanu tu nuamwot afwunla oaku: ā el motulnu.

25 Ā met tumal lutlut elos tuku, ā oksalak, fwakañ, Leum, moli kit la: kut a miši.

26 Ā el fwak nu selos, Efwo komwos ku šañeñ, we komwos lalalfuñi ma sisik? Na el tukakak, ā igul eñ ā mwea; ā iñi mis lanu.

27 Ā met elos lut, fwakañ, We met measi, tu eñ ā mwea aksol!

28 ¶ Ā ke el tuku lefwalo, yin met Gadara mutu we, iño met luo musin devil šunol, eltal fwase liki inkulyuk mi, koskusok akinu, oanu tu wañinu met fwas alukela nu we.

29 Ā liye, elos wowoyuk, fwakañ, Mea kut oru nu šum, Jisus, Mwen nutin God? ya kom tuku nu yinu in akkolukye kit met pal si?

30 Ā lüsi lalos un kosro pig si ma puspis moño we.

31 Ā devil elos pre siyuk sel fwakañ, Kom fwon sis kit la, lela kut in šom nu in un kosro pig.

32 Ā el fwak nu selos, Fwala. Ā ke elos fwas liki tari, elos šom nu in un kosro: ā liye, un kosro nu kemwu oatu ma keku nu yin lual mwea, ā elos miši nu in kofo.

33 Ā elos šu liye'losyuñ
kaiñla, ā šom nu yin siti, ā
fwakak ma nu kemwu, ā
kutu ma oru nu sin met mu-
sin devil.

34 Ā liye, nu kemwu mu-
tu yin siti elos fwas liki
šunol Jisus: ā ke elos liye'l,
elos pre siyuk sel in fwala
liki an selos.

ŠAPTER 9.

A EL sroauk nu fwin oaku,
ā kolot, ā tuku nu yin
siti sel.

2 Ā liye, elos wis nu yu-
rol sie met mas matoltol, on
fwin kūlus si: ā Jisus liye
lalalfuñolos, el fwak nu šin
met mas matoltol, Mwen,
eñunak; ma koluk lom nu-
nok munas šum.

3 Ā liye, kutu sin met
šim fwak inšielos, El enum.

4 Ā Jisus etu nunka'los, el
fwak, Efwo komwos ku nun-
ku ma koluk inšiumwos?

5 Ka šu a fusas liki in
fwak, Ma koluk nunok mu-
nas nu šum? ku fwak, Tu-
kakak, ā fwas.

6 Ā tu komwos fwa etu,
tu Mwen nutin met ma ku
lal on fwalu in nunok munas
ke ma koluk (na el fwak nu
sin met mas matoltol,) Tu-
kakak, srkak kūlus kium, ā
fwas nu in lom šum.

7 Ā el tukakak, ā šom nu
in lom sel.

8 Ā ke met puspis tukeni
liye elos šaņeñ ā kakšakin
God, šu šuñ ku ou iñi nu sin
metu.

9 ¶ Ā ke Jisus šom liki
an si iñi, el liye met si, el
Mattu, el mutu imwen met
rošo; ā el fwak nu sel, Fwas
tukuk. Ā el tuyuk, ā fwas
tukol.

10 Ā ma te oru, ke Jisus
el foñla nu ke tebel in
lomwu, liye, ma puspis met
rošo ā met koluk elos tuku
ā foñla nu yurol ā met tumal
lutlut pe.

11 Ā ke met Farisi liye,
elos fwak nu sin met tumal
lutlut, Efwo met luti lomwos
ku mutu moño yurin met
rošo ā met koluk?

12 Ā ke Jisus el loñ el
fwak nu selos, Met ku elos
tiu enenu met šatal, tu met
mas mugenu.

13 Ā komwos šom ā lut-
lut ke ma iñi fuka, Ña luñ-
sik pakomutu, ā tiu kiše: tu
ña tiu tuku in pañon mu
met payi, tu met koluk in
auliyuk.

14 Na met lutlut lal Jon
elos fwas nu yurol, fwakañ,
Efwo kut ku ā met Farisi
lālo pal puspis, ā met lutlut
lom tiu lālo?

15 Ā Jisus el fwak nu
selos, Ya tulig in fukil nutin
met pusla elos asro ke met
pusla mutu yurolos? ā len a

MATTU, 9.

fwa tuku, ke met pusla el šom luk elos, ā na elos lālo.

16 Wañin met likiye ipen nuknuk šašu nu ke nuknuk ma; tu ma filiyē nakla esla kute liki nuknuk, ā muša yokoilik.

17 Ouyape met tiu filiyē wain šašu nu in šifwa matu, fwīn ou iñi šifwa fogōlik, ā wain širorla, ā šifwa mušal-šala: ā elos filiyē wain šašu nu in šifwa šašu, ā eltal mwo.

18 ¶ Ke el kaskas kutu ma iñi nu selos, liye, sie le-um tuku nu yurol, ā šinaku-nal, fwakañ, An nutig el miši iñi: ā fwasu ā likiye pom on fwel, ā el fwa mol.

19 Ā Jisus el tuyuk ā fwas tukol, ā met tumal lut-lut pe.

20 Ā liye, sie mutan, šu musin sa ke yiu sie-ñul-luo, el tuku tukol, ā kalye siske nuknuk lal: 21 Tu el fwak inšiel, Na fwīn kalyanu nuknuk lal, nā fwa mol.

22 Ā Jisus el tapulla; ā ke el liye', el fwak, An, eñunak; lalalfuñi lom ore kom in kela. Ā mutan si el kela ke auu si iñi.

23 Ā ke Jisus el tuku nu in lom sin leum, ā liye met ušuk sisik ā kutenu met ša-ša, 24 el fwak nu selos,

Sesekla; tu mutan fwus el tiu miše, ā el motul. Ā elos isasinkusa.

25 Ā ke met elos illa, el ilyuk, ā el es paul, ā mutan fwus el tukakak.

26 Ā ma iñi sulkakin yikelik nu fwal si iño nu kemwu.

27 ¶ Ā ke Jisus el šom liki an si iñi, met kun muta luo fwas tukol, wowoyuñ, ā fwakañ, Mwen nutin Devid, pakomutetalu.

28 Ā ke Jisus el utyuk nu in lomwu, met kun muta luo tuku nu yurol: ā Jisus el fwak nu seltal, Ya komtal lalalfuñi tu nā ku in oru ma iñi? Eltal fwak nu sel, Ao, Leum.

29 Na el kalye mutaltal, fwakañ, Ma nu šumtal oanu komtal lalalfuñi.

30 Ā mutaltal ñutalik: ā Jisus el fwakañ šumoseye nu seltal, Nik komtal oru nu sin met.

31 Ā ke eltal šomla, eltal sulkakunalik mā el oru nu fwal iño nu kemwu.

32 Ke elos šomla liki, liye, elos wis nu yurol met šiloñkas si musin devil.

33 Ā ke el sisla devil luk el, met šiloñkas el kaskas: ā met puspis tukeni elos lut, fwakañ, Met kut tiu liye ou iñi in Israel.

34 Ā met Farisi elos

fwak, el sista devil liki ke leum lun devil.

35 Ā Jisus el fwafwasyis nu in siti ā yin sisik nu kemwu met mutu we, luti in lolñok lalos, ā kaskas ma mwo šašu lun togusaī, ā kela mas e nu kemwu ā atuk nu kemwu yurin metu.

36 Ā ke el liye met pus-pis tukeni, el pakomutalos, tu elos mululla, ā fwaselik, oanu šip wañin met sropu.

37 Na el fwak nu sin met tumal lutlut, Ma puspis kapak masla orani wisak, ā pu met orekma; 38 tu ou iñi komwos pre nu sin Leum lun ma kapak masla, tu el fwa sipaot met in orekma nu yin kapak masla.

ŠAPTER 10.

AKE el pañon mu met sie-ñul-luo tumal lutlut, el šuñ nu selos ku ke ñun fok-fok tu elos in sis elos la, ā in kela maš e nu kemwu ā atuk nu kemwu.

2 Ā elos ou iñi lun met šap sie-ñul-luo: Masi metu Saimon šu pañpañ Piter, ā Antru met lel; Jemes nutin Zebedi, ā Jon met lel; 3 Filip, ā Bartolomu; Tomas, ā Mattu met rošo; Jemes nutin Alfeus, ā Lebbeus, ē mwulal Taddeus; 4 Saimon met Kenan, ā Judas Iskariot, el šu tukakunulak.

5 Sie-ñul-luo iñi Jisus el sipaot, ā oru nu selos, fwakañ, Nikmit fwas nu inganek lun Met pegan ā nikmit il-yuk nu yin siti lun met Simaritan.

6 Tu mwo liki šom nu yurin šip tūla lun sou lun Israel.

7 Ā, ke komwos šom, luti fwakañ, Togusaī in kosao akurun.

8 Oru met mas in kela, met lepu in nasnas, met miši in molyuk, sista devil liki: komwos esla ke tiu mol, kitala ke tiu mol.

9 Tiu filiye gol, ā silver, ā bras in atro lomwos; 10 tiu nuk ke fwafwasyis, tiu koat luo, tiu faluk, tiu sikal; tu mwo in šuñ me mol nu sin met orekma.

11 Komwos fwini ilyuk yin siti ā yin sisik met mutu we, siyuk šu mwo yinu; ā mutu we nu ke komwos šomla.

12 Ā ke komwos ilyuk nu in lomwu, tañ mu.

13 Ā lom fwini mwo, misla lomwos on fwe: ā fwini tiu mwo, lela misla lomwos in foloko nu yuromwos.

14 Ā sienu met šu tiu es komwos, ā tiu loñ kas lomwos, ke komwos šom liki lom ku siti si iñi, fotoñla fok ke niumwos.

15 Payinu na fwak nu

šumwos, Fwal Sodom ā Gommorra mwo liki siti si iño in len ošun.

16 ¶ Liye, nā sipe komwos la oanu kosro šip nu yurin kosro wolf: tu ou iñi mwo komwos lalmetmet oanu serpent, ā oa oanu muli oa.

17 Ā sismouk metu: tu elos fwa es komwos yuk nu ke mwolin papu, ā elos fwa sriñil komwos in lolñok lalos; 18 ā elos fwa wis komwos yuk nu ye mutun leum ā togusa ke nā, ke ma lo lain elos ā Met pegan.

19 Ā ke elos es komwos-yuñ, tiu nunkauk kutu ā fuka ma komwos a fwak; tu nā fwa šiot nu šumwos kutu ma komwos a fwak ke auu si iño.

20 Tu tiu komwos a fwak, ā Nun lun Papa tumomwos el fwak in komwos.

21 Ā met lel fwa ašun met lel nu ke miši, ā papa ašun tulig: ā tulig elos tuyuk lain papa nine, ā ora'los nu ke miši.

22 Ā met e nu kemwu fwa sruñe komwos ke ēk; ā el šu oru mwo nu tuk fwa mol.

23 Ā ke elos kolyaī komwos yin siti si iñi, komwos kaiñ la nu sienu: tu payinu nā fwak nu šumwos, Komwos tiu fwas tari nu yin

siti in Israel, nu ke Mwen nutin met tuku.

24 Met tuma lutlut el tiu fulat liki met luti, ā met kulansap tiu fulat liki leum lal.

25 Tarinu tu met tuma lutlut oanu met luti lal, ā met kulansap oanu leum lal. Elos fwini pañpañ met fwunmet Beelzebub, ya yok liki elos pañpañ pe kutu sin sou lun met fwunmet?

26 Tu ou iñi tiu sañeñ selos, tu wañin kutu ma afne, a fwa tiu igasla; ā mwukin, a fwa tiu etauk.

27 Ma nā fwak nu šumwos in los, komwos kaskas in kalem: ā ma komwos loñ in sreumwos, komwos fwakot on fwini mañon lomwu.

28 Ā tiu sañeñ selos šu uniye mano, ā tiu ku in uniye nūn: ā mwo liki sañeñ sel šu ku in kanaosla nūn ā mano pe in hell.

29 Ya met tiu kukakin kitin mwon luo ke kitin muni sisik? ā sie fwini putati nu in foko Papa tumomwos el liauñ.

30 Ā aun šiufumwos nu kemwu el oakla.

31 Ke ma iñi komwos tiu sañeñ; tu komwos mwo liki kitin mwon sisik puspis.

32 Tu ou iñi met sinu šu fwak yū yuk ye mutun metu, ouyape nā fwa fwa-

kalak ye mutun Papa tumuk šu in kosao.

33 Ā sienu met šu lafwekin yu ye mutun metu, nā ouyape fwa lafwekunal ye mutun Papa tumuk šu in kosao.

34 Tiu nunku mu tu nā tuku in sipamu misla on fwalu: Na tiu tuku in sipamu misla, tu kutlas.

35 Tu nā tuku in oru met si lain papa tumal, ā tulig mutan lain nine kial, ā tulig talap lain nine talupal.

36 Ā met lokwalok lun met in sou lal.

37 El šu luñši papa ā nine yok liki yu, tiu mwo nu sik, ā el šu luñši mwen ā an yok liki yu, tiu mwo nu sik.

38 Ā el šu tiu es šaksiñ sugo lal, ā fwas tukuk, tiu mwo nu sik.

39 El šu konoiook mol lal fwa tūla mao: ā el šu tūla mol lal keik, fwa konoiook mao.

40 ¶ El šu es kom, es yu mi; ā el šu es yu mi, es al šu sipe yu mi.

41 El šu es met palu in ēl met palu, fwa es mol lun met palu; ā el šu es met payi, in ēl met payi, fwa es mol lun met payi.

42 Ā el šu fwa nime sin sie ma sisik luk alein kof

eu si in ēl met tuma lutlut, payinu nā fwak nu šumwos, me mol lal fwa tiu tūla.

ŠAPTER 11.

AMA inī te oru kē Jisus el šap tari nu sin met sieñul-luo tumal lutlut, el šom in luti ā in kaskas yin siti selos.

2 Ā ke Jon el loñak in prison me orekma lun Kraist, el sipaot met luo tumal lutlut, 3 ā fwak nu sel, Ya kom el šu a tuku, ku kem a šuk sienu?

4 Jisus el tupokoañ ā fwak nu seltal, Fwala ā siefwil pe luti nu sel Jon ma komtal loñ ā liye: 5 met kun elos liye, ā met ul elos fwas, ā met leper nasnas, ā met siloñkas loñ, ā met miši molyuk, ā met sigasrup elos loñ ma mwo šašu.

6 Ā inši mwowo el šu tiu tugulkil keik.

7 Ā ke elos šomla, Jisus el mutamwauk in fwakul Jon nu sin met puspis tekeni, Mea komwos šom nu yin mesis in liye? Ya a sugo kususus in eñyeñu?

8 Ka mea komwos šom in liye? Ya met si nukomañ nuknuk mwowo? liye, elos šu nukomañ ma mwowo mutu in lom sin togusa.

9 Ka mea komwos šom in liye? Ya met palu si?

aok, nā fwak nu šumwos, ā yok liki met palu si.

10 Tu el iñi met si elos šimisla met, Liye, nā sipu met šap luk ye mutom, el šu akou inek lom ye mutom.

11 Payinu nā fwak nu šumwos, Wañin mutan oswela met yok luk el Jon Baptist: ā el su srikla liki in togusaī in kosao yok luk el.

12 Ā ke len lun Jon Baptist nu iñi met elos oigusiuk nu in togusaī in kosao, ā elos kenu fwas nu we.

13 Tu met palu nu kemwu ā manu elos polyi nu ke Jon.

14 Ā komwos fwini kenu etu mao, El iñi Elaias šu a tuku.

15 El šu sra in loñ, lela lun loñ.

16 ¶ Ā fwil si iñi oanu mea? Oanu tulig mutu yin kutakot, ā elos pañonmu asouk lalos, 17 ā fwakañ, Kem nigaruru nu šumwos, ā komwos tiu srosro; kem usuk sisik nu šumwos, ā komwos tiu ašor.

18 Tu Jon el tuku tiu moño ā tiu nim, ā elos fwak, Devil yurol.

19 Mwen nutin met el tuku moño ā nim, ā elos fwak, Liye met kain moño, ā nim wain, met wiyen met rošo ā met koluk. Ā Lal-

metmet el payi ke tulig natal.

20 Na el mutamwauk in kaiyuk nu sin siti, yin El orek menmen puspis, tu elos tiu auliyuk.

21 We nu šum, Koresin! we nu šum, Betsaida! tu fwini orek menmen lulap yin Tair ā Saidon met, oanu oru nu šumtal, iñi eltal auliyuk ma lulap in nuknuk mwa šeñšeñ ā apat.

22 Ā nā fwak nu šumtal, An Tair ā Saidon eltal mwo liki komtal in len ošun.

23 Ā kom an Kapernaum orauk ma fulat in kosao, fwa utuki nu in hell: tu fwini orek menmen lulap nu in Sodom met oanu oru nu šum iñi, Sodom tiu wañinla nu ke len si iñi.

24 Tu nā fwak nu šumwos, Tu an Sodom mwo liki kom in len ošun.

25 ¶ Ke pal si iño Jisus el tupokoañ ā fwak, Nā kulu nu šum, Papa, Leum in kosao ā fwalu, tu kom mwukunla ma iñi liki met lalmetmet ā met liaten, ā igasañ mao nu sin kitin tulig.

26 Ao, Papa: tu ou iñi mwo on ye mutom.

27 Papa tumuk el kite yu ma nu kemwu: ā wañin nu met etu Mwen, tu Papa mugenu: ā wañin nu met etu Papa, tu Mwen mugenu,

ã el pe Mwen a fwa igaselañ nu sel.

28 Fwasu nu yuruk, komwos nu kemwu šu totola ã fwinni, ã ña fwa šiot nu šumwos moñle.

29 Es srenenu luk on fwom, ã lutlut keik; tu ña misle ã efwal inši: ã komwos fwa konoïok moñle in ñunu-mwos.

30 Tu srenenu luk mwonu, ã enu luk mulala.

ŠAPTER 12.

KE pal si iño Jisus el fwas ke len sabbat sasla in ima korn ši; ã met tumal lutlut elos musinsral, ã mutamwauk in lusla korn, ã in moño.

2 Æ ke met Farisi liye, elos fwak nu sel, Liye, met tumom lutlut elos orek ma tiu payi in oru ke len sabbat.

3 Æ el fwak nu selos, Ya komwos tiu rid kutu ma Devid el oru ke el musinsral, ã elos šu oelul; 4 fuka el ilyuk nu in lom sin God, ã moño bred lutì, ma oul sel lun tiu moño, ã selos šu oelul, ã tiu oul nu sin met tol?

5 Ya komwos tiu rid in manu, fuka ke len sabbat met tol elos orekma in imwen tempel ã tiu koluk?

6 Æ ña fwak nu šumwos, Tu in an si iñi sie yok liki imwen tempel.

7 Æ komwos fwìn etu fuka ma iñi, Ña luñsik pakomutu, ã tiu kiše, komwos a tiu lusla ma mwowou.

8 Tu Mwen nutin met el Leum lun sabbat.

9 ¶ Æ ke el šom liki an iño, el ilyuk nu in lolñok lalos: 10 ã liye, met si ul lanu paul. Æ elos siyuk sel, fwakañ, Ya oul in kela ke len sabbat ku tiu oul? tu elos fwa kas lain ul.

11 Æ el fwak nu selos, Ka met šu yuromwos nata sugo šip, ã el fwìn putatla nu inlufu ke len sabbat, Ya el tiu sruki'lye ã srukak?

12 Fuka met a mwo liki šip? Tu ou iñi tiu oul in oru mwo ke len sabbat.

13 Na el fwak nu sin met si, Asreot pom. Æ el asroela; ã kelanu oanu layenu.

14 ¶ Na met Farisi elos šom liki, ã tukeni kaskas lain ul, fuka elos fwa uni'lye.

15 Æ ke Jisus el etauk, el šifwanu šom liki an iñi: ã met puspis tukeni elos fwas tukol, ã el akkei'elos la nu kemwu; 16 ã el mwulauñ nu selos tu elos in tiu fwa-kulak: 17 tu in payikin kutu ma Esaias met palu el fwak met fwakañ, 18 Liye tulig nutig, šu ña emun; kulu nutig, nu sin šu ñunik luñkin ma lulap: ña fwa

likiye n̄unik on fwel, ā el fwa luti manu nu sin Met pegan.

19 El a tiu anwuk, tiu wowo; ā wañin met loñ pusal inganeku.

20 A malok el a tiu koptalik, ā ma fofosiuk el a tiu kunla, nu ke el sipaot manu nu ke kutuñla.

21 Ā met pegan elos fwa lalalfuñi in ēl.

22 ¶ Na elos wis nu yurol sie musin devil, kunla mutal ā tiu kas: ā el ora'l in kela, oanu kunla ā tiu kas eltal liye ā kas.

23 Ā met nu kemwu elos lut, ā fwak, Ya el iñi tiu Mwen nutin Devid?

24 Ā ke met Farisi elos loñ, elos fwak, El iñi tiu sista devil liki, fwini tiu ke Beelzebub, leum lun devil.

25 Ā Jisus el etu nunka'los, fwak nu selos, Togusaī kemwu fwini sifwanu aes fwa wañinla; ā siti nu kemwu ā lom elos sifwanu aes fwa tiu tu.

26 Ā Setan el fwini sista Setan liki, el sifwanu aes; fuka togusaī lal fwa tu?

27 Ā n̄a fwini sista devil liki ke Beelzebub, ke šu tulig nutom sista luk elos? ou iñi elos fwa nununke komwos, la payi ku sito.

28 Ā n̄a fwini sista devil liki ke N̄unal God, na to-

gusaī lun God tuku nu yurumwos.

29 Ka fuka met si ilyuk nu in lom sin met ku, ā kanaosla ma lal, el fwini tiu kopuriyawun met ku? ā na el fwa kanaosla lom sel.

30 El šu tiu wi yu, el lain yu: ā el šu tiu wi yu wisani, el siselik.

31 Tu ou iñi n̄a fwak nu šumwos, Ma koluk ā ma enum nu kemwu God nunok munas sin metu; ā ma enum lain N̄un Mutal, El tiu nunok munas sin metu.

32 Ā kutenu šu kaskas sie kas lain Mwen nutin met, God fwa nunok munas nu sel: ā el šu kaskas lain N̄un Mutal, El fwa tiu nunok munas nu sel, tiu nu fwalu, tiu nu fwal tuko.

33 La orek šak mwo, ā fwakol mwo; ku orek šak koluk, ā fwakol koluk: tu kut etu šak ke fwako.

34 We fwil lun faipu! komwos koluk, fuka kaskas mwo? tu ke puspis inši, oalu kaskas.

35 Met mwo el wisla ma mwo lal liki niin tatū mwo lal; ā met koluk wisla ma koluk lal liki niin tatū koluk lal.

36 Tu n̄a fwak nu šumwos, Tu mwusrulunkas nu kemwu ma metu fwak, elos fwa oraot in len ošun: 37 tu

ke kas lom kom fwa payi, ā
ke kas lom kom fwa sito.

38 ¶ Na kutu sin met
šim ā sin met Farisi elos tu-
pokot, fwakañ, Met Luti, kut
luñšes liye sie akul ke'um.

39 Ā el tupokoañ ā fwak
nu selos, Fwil koluk ā kosro
šuk sie akul; ā wañin akul
oru nu ka, ā akul siewunu
lun Jonas met palu: 40 Tu
oanu Jonas el mutu len tolu
ā foñ tolu inšien luat; ouya-
pe Mwen nutin met el fwa
mutu len tolu ā foñ tolu in-
šien fwalu.

41 Met Ninefa elos fwa
tuyuk in olul lain fwil si iñi,
ā lus el la; tu elos auliyuk
ke Jonas el kaskas; ā liye,
sie yinu yok luk el Jonas.

42 Košoa yin eur el fwa
tuyuk in olul lain fwil si iñi,
ā lus el la; tu el tuku nu
tafwun fwale mi in loñ ma
lalmetmet lun Solomon; ā
liye, sie yinu yok luk el
Solomon.

43 Ke ñun fokfok el fwas
liki met, el fwafwasyis sasla
an paoala, šuknu moñla, ā
tiunu konoioik.

44 Na el fwak, Ña folok-
la nu in lom sik ña fwas we
mi; ā ke el tuku, el konoioik
puše, imom, ā mwonu.

45 Na el šom, ā wis ku-
tenu ñun itkos koluk luk el,
ā elos ilyuk ā mutu we: ma
safla lun met šen koluk liki

ma met. Ā ou iñi fwil koluk
si iñi koluk pe tuk.

46 ¶ Ke el kaskas iñi nu
sin metu, liye, nine ā met lel
elos tu likin umwe, luñši in
kaskas nu sel.

47 Na sie fwak nu sel,
Liye, nine kium ā met lium
elos tu likin umwe, luñši in
kaskas nu šum.

48 Ā el tupokoañ ā fwak
nu sin šu fwak nu sel, Šu
nine kīuk? ā met šu likan?

49 Ā el sralot paol nu ke
met tumal lutlut, ā fwak,
Liye nine kīuk, ā met lik!

50 Tu met šu oru luñ lun
Papa tumuk in kosao, elnu
ma lik, ā louk, a kīuk.

ŠAPTER 13.

LEN si iñi Jisus el fwas
liki lomwu, ā mutu fwini
meši.

2 Ā met puspis elos tu-
keni tuku nu yurol, ou iñi tu
el sroauk nu fwini oaku, ā
mutu; ā met puspis tukeni
tu fwini meši.

3 Ā el kaskas ma puspis
nu selos in pupulyūki, fwa-
kañ, Liye, met takunla, el
šom in takunalik: 4 ā ke el
takunalik, kutu putatla nu
pupaneku, ā mwon elos tu-
ku ā koñla mao.

5 Kutu putatla nu yin
eoteot, srikla fok on we; ā
kitin pal elos kapak, tu fok
tiu lāl: 6 ā ke fwatu takak,

elos paoala ; ā tu wañin oka lalos, elos paoa lanu.

7 Ā kutu putatla nu ke kokol ; ā kokol kapak, ā ku-powije masla.

8 Ā kutenu putatla nu in fok mwo, ā oswe fwako, kutu sie-fok ka, kutu on-ñul ka, kutu tol-ñul ka.

9 El šu sra in loñ, lela lun loñ.

10 ¶ Ā met lutlut elos tuku, ā fwak nu sel, Efwo kom ku kaskas nu selos in pupulyūki?

11 El tupokot ā fwak nu selos, Tu ma etukot nu šumwos in etu ma foñla lun togusaī in kosao, ā tiu etukot nu selos.

12 Tu el šu os ma lal, fwa šuñ kute pe nu sel, ā el fwa ma puspis ma lal : ā el šu wañin ma lal, fwa esla luk el nu kemwu ma lal.

13 Tu ou iñi ña kaskas nu selos in pupulyūki ; tu liye, elos tiu liye ; ā loñ, elos tiu loñ, ā elos tiu etu.

14 Ā in selos oru ma payi ma Esaias, met palu, el polyi fwak, Ke loñ komwos fwa loñ, ā fwa tiu etu ; ā liye komwos fwa liye, ā ninukunlanu : 15 tu inšien met iñi ma upa, ā sralos matoltol, ā elos sruñulye mutalos ; fwini tiu ou iñi kutu pal elos liye ke mutalos, ā loñ ke sralos, ā fwa etu inši elos, ā fwa

forla, ā ña fwa akkei elos la.

16 Ā inši mwowo mutomwos, tu elos liye : ā sreumwos, tu elos loñ.

17 Tu payinu ña fwak nu šumwos, Tu met palu ma puspis ā met payi elos luñselos in liye ma komwos liye, ā tiu liye ; ā in loñ ma komwos loñ, ā tiu loñ.

18 Ke ma iñi komwos loñ pupulyuk si lun met takunalik.

19 Ke kutenu loñ ma kas lun togusaī, ā tiu etu, na ma koluk si el tuku, ā tulakunla ma takunalik inšiel. El iñi el šu es fute nu ke pupaneku.

20 Ā el šu es fute yin eoteot, el iñi el šu loñ kas, ā kitin misiñi el inši mwowo in es mao : 21 ā wañin oka ke el, ā el oru kutu pal ; ā ke ma koluk ā kolya tuku ke kas, kitin misiñi el tugulkul.

22 El pe šu es fute yin kokol, el iñi el šu loñ kas ; ā inšie lanu fwalu, ā kutasrik lun gasrup sruukeni kas, el tiu fokla.

23 Ā el šu es fute yin fok mwo, el iñi el šu loñ kas, ā etu ; elnu oswe fwako, ā išūs, kutu sie-fok ka, kutu on-ñul ka, kutu tol-ñul ka.

24 ¶ El lute nu selos sie pe pupulyuk, fwakañ, To-

gusai in kosao oanu met šu takunalik fute mwo in ima si lal: 25 ā ke met elos onnu motul, met lokwalok lal tuku ā takunalik tau kolweni wit, ā el šomla.

26 Ā ke sra kapak, ā oswe fwako, na tau elos kapak pe.

27 Na met kulanšap lun met kato tuku ā elos fwak nu sel, Leum, ya kom tiu takunalik fute mwo in ima si lom? efwo ku tau on ka?

28 El fwak nu selos, Met lokwalok el oru ma iñi. Met kulanšap elos fwak nu sel, Ya kom luñšoin tu kem šom in šifwalosyuk?

29 Ā el fwak, Mo; tu ke komwos šifwalosye tau, komwos fušak wit oelulosyuk pe.

30 Lela in tukeni kapak nu ke šifweni: ā ke pal si šifweni ña tufwa fwak nu sin met kosrūni, Met komwos eseni nu sie tau, ā kapeni loseni in furelosyuk: ā komwos wiseni wit nu in imwen wit sik.

31 El luti nu selos sie pe pupulyuk, fwakañ, Togusai in kosao oanu futin mustad, ma met si srukak, ā takunalik in ima si lal: 32 ma iñi srik liki fute nu kemwu; ā ke ma kapak, ma yok liki šak tasuk, ā oanu šak lulap kutu, oanu tu mwon yin

eñyeñu elos tuku ā mutu on fwın le šaku.

33 El kaskas nu selos sie pe pupulyuk: Togusai in kosao oanu me pulolak, ma mutan si es, ā inwukin in buket in flau tolu, nu ke pulolak kemwu.

34 Ma nu kemwu ma iñi Jisus el kaskas in pupulyuk nu sin met puspis tukeni; ā fwın tiu pupulyuk el tiu kaskas nu selos: 35 tu a fwa payikin ma met palu el polyi, fwakañ, Ña fwa mañalik in pupulyuki; ña fwa fwakot kutu ma mwukinwuk ke mutamwauk fwalu nu iñi.

36 Na Jisus el sipalik met puspis tukeni, ā ilyuk nu in lomwu: ā met tumal lutlut elos tuku nu yurol, fwakañ, Luti nu šes pupulyuk lun tau in ima si.

37 El tupokot ā fwak nu selos, El šu takunalik fute mwo, Mwen nutin met: 38 Ima si, fwalu: fute mwo, tulig nutin togusai: ā tau tulig nutin koluk: 39 lokwalok šu takunaloselik, devil: šifweni, safla fwalu; ā met kosrūni, lipufon.

40 Tu oanu ma tau šifweni ā fureuk in e; ouyape ke safla fwalu.

41 Mwen nutin met el fwa sipaot lipufon lal, ā elos esla liki togusai lal ma nu

kemwu ma tugulkul, ā elos šu orek ma koluk; 42 ā fwa sis elos la nu in fwunyu in e: ā iño fwa tuñnu ā ñañorñor.

43 Na met payi elos tu-fwa šaromromla oanu fwatu in togusaī lun Papa tumalos. El šu sra in loñ, lela lun loñ.

44 ¶ Siefwilpe, togusaī in kosao oanu ma mwo mwukunla in ima si; ma ke met si konoiook, el mwukmwuk, ā tu inšimwo ka, el šom kuko ma nu kemwu ma lal, ā mol ima si iño.

45 Siefwilpe, togusaī in kosao oanu met kutatot šu šukuk mwek mwowo; 46 ke el konoiook mwek mwo yok lanu molo, el šom ā kuko ma nu kemwu ma lal, ā mol masi.

47 ¶ Siefwilpe, togusaī in kosao oanu kwa, ma met fulalik mwea, ā sruukeni kain in ik nu kemwu.

48 Ke tiñtiñinu, elos amakunak nu fwini meši, ā elos mutu, ā šifweni ma mwowo kea nu fwini oaku, ā sista ma koluk kea.

49 A fwa ou iñi ke safla fwalu: lipufon elos tumi ā eselik ma koluk liki ma payi, 50 ā fwa sis elos la in fwunyu in e: iño a fwa tuñnu ā ñañorñor:

51 Jisus el fwak nu selos, Ya komwos etu ma nu ke-

mwu ma iñi? Elos fwak nu sel, Ao, Leum.

52 Na el fwak nu selos, Tu ou iñi met šim šu lalmetmet ma lun togusaī in kosao, el oanu met kato, šu usi ša-šu ā matu liki tatū lal.

53 ¶ Ā ma te oru, ke Jisus el kaskas pupulyuk iñi tari, el šom liki.

54 Ā ke el tuku nu yin sel, el luti nu selos in lolñok lalos, oanu tu elos lut, ā fwak, Ma ya lalmetmet, ā menmen lulap, met si iñi el es?

55 Ya el iñi tiu mwen nutin kapenter? kem tiu pañpañ nine kiēl, Meri? ā ma lel, Jemes, ā Joses, ā Saimon, ā Judas?

56 Ā ma loul, ya elos tiu mutu yuros? Na ma ya met si iñi es nu kemwu ma iñi?

57 Ā elos tugulkul ke'l. Ā Jisus el fwak nu selos, An sin met palu, ā sou lal, tiu mwo nu sel.

58 Ā iño el tiu orek ma puspis menmen lulap, tu elos silalalfuñi.

ŠAPTER 14.

KE pal si iño Herod titrak el loñ puñal Jisus, 2 ā el fwak nu sin met kulansap lal, El iñi Jon Baptist: el molyuk liki met miši; tu ou iñi menmen lulap šifwanu luti in el.

3 Tu Herod el sruki'lye Jon met, ā kopuri'lye, ā fili'lye nu in prison ke Herodias, kīel Filip met lel.

4 Tu Jon el fwak nu sel, Oul ke kom es el.

5 Ā ke el luñsel uni'lye, el šaṇēn sin met puspis, tu elos nunku mu el met palu.

6 Ā ke elos orekma ke len si Herod el isūsła, an nutin Herodias el on srosro ye mutalos, ā Herod el eñun ka.

7 Tu ou iñi el tukakunañ ke fulak in šuñ nu sel ma nu kemwu ma el siyuk.

8 Ā el, nine kīel luti nu sel umet, fwak, Usi nu sik šiufwel Jon Baptist in pulet lulap si.

9 Ā togusa el pakomutu: ā tu fulak ka, ā ke elos šu mutu moño yurol, el šap in ašun.

10 Ā el sipaot, ā tala šiufwel Jon in prison.

11 Ā elos wis šiufwel in pulet lulap si, ā suñ nu sin mutan fwus si, ā el wis nu yurin nine kīel.

12 Ā met tumal lutlut elos tuku ā srukak manol, ā pukini'lye, ā šom ā fwakañ nu sin Jisus.

13 Ā ke Jisus el loñ, el šom in oaku liki an si iñi nu yin mesis muku: ā ke met elos loñ, elos fwas tukol fwas liki siti.

14 ¶ Ā Jisus el fwasot, ā el

liye met puspis tukeni, ā el pakomutalos: ā el akkeiela mas lalos.

15 Ā ke eukela, met tumal lutlut elos tuku nu yurol, fwakañ, An si iñi an mesis, ā patla pal si iñi; sipala metu, tu elos šom nu yin met mutu we, ā mol kutu me moño nelos.

16 Ā Jisus el fwak nu selos, Mwo elos tiu šom; komwos šuñ me moño nelos.

17 Ā elos fwak nu sel, Srukwalun nu bred limikos, ā ik lugwe iñi mugenu yuros.

18 El fwak, Usi mao nu sik.

19 Ā el šap met puspis tukeni in mutu on fwin ma; ā el srukak srukwalun nu bred limikos ā ik lugwe, ā ñetak nu in kosao, el ali, ā kunšalik, ā šuñ srukwalun bred nu sin met lutlut, ā met lutlut nu sin met puspis tukeni.

20 Ā elos nu kemwu moño, ā kūp: ā elos srukak luwin moño lalos kuom sieñul-luo sesesla.

21 Ā elos šu moño apkurun met mogul limu, sayin mutan ā tulig.

22 ¶ Ā kitin misiñi Jisus el šap nu sin met tumal lutlut in sroauk nu fwin oaku, ā kol met nu lefwalo el tuk,

ke el sipalik met puspis tu-keni.

23 Ā ke el sipalik met puspis tukeni tari, el muge-nu šom nu fwin eola in pre: ā ke pal si eukela, el muge-nu mutu.

24 Ā oaku infulwin ne-mwu, ikikyuk ke nua: tu eñ kolukyuk.

25 Ā ke šano akakos in foñ Jisus el šom nu yurolos, fwafwasyis fwin kof.

26 Ā ke met lutlut elos liye'l el la fwafwasyis mwea, elos toninfoñ, fwakañ, We ñun si; ā elos wowoyuk ke šaṇeñ.

27 Ā kitin misiñi Jisus el kaskas nu selos, fwakañ, Komwos eñunak; Ña; nik-mit šaṇeñ.

28 Ā Piter el tupokoañ nu sel ā fwak, Leum, fwin kom, šap ñun fwas fwin kofo nu yurum.

29 Ā el fwak, Fwasu. Ā ke Piter el srola liki oaku, el fwas fwin kof, in šom nu yurin Jisus.

30 Ā ke el liye eñ upa, el šaṇeñ; ā mutamwauk in tili, el fwakañ, Leum, moli yu la!

31 Ā kitin misiñi Jisus el asraot paul, ā sruki'lye, ā fwak nu sel, We kom lalal-fuñi ma sisik, efwo kom ku pulesu?

32 Ā ke eltal sroauk nu fwin oaku, eñ misla.

33 Na elos fwin oaku tu-ku ā ali nu sel, fwakañ, Pa-yinu kom Mwen nutin God.

34 Ā ke elos kolot, elos tuku nu yin Gennesaret.

35 Ā ke met yin si iño elos eta'l, elos sipaot nu yin nu kemwu apneni, ā wis nu yurol met mas nu kemwu:

36 Ā elos siyuk sel tu elos in kalye siske nuknuk lal: ā nu kemwu šu kalye elos kela nu šumosmos.

ŠAPTER 15.

NA met šim ā met Farisi lun Jerusalem elos tuku nu yurin Jisus, fwakañ, 2 Efwo met tumom lutlut ku kanaosla kaskas matu lun met elder? tu elos tiu tanla paolos ke elos moño bred.

3 Ā el tupokoañ ā fwak nu selos, Efwo komwos ku kanaosla pe ma šap lun God ke kaskas matu lomwos?

4 Tu God el šap, fwakañ, Oru mwo nu sin papa tumom ā nine: ā, El šu kaskas ko nu ke papa ā nine, lela lun mišenu misi.

5 Ā komwos fwak, Met šu a fwak nu sin papa ā nine, Ma iñi oul, ña koflanu šiot nu šum; 6 ā tiu oru mwo nu sin papa tumal ā nine kiēl, tari. Ou iñi komwos kanaosla ma šap lun God ke kaskas matu lomwos.

7 Mwošounkas! mwo ma

Esaias el polyi ke komwos, fwakañ, 8 Met iñi elos kol-kai yu ke oalulos, ā oru mwo nu sik ke ñasro : ā inši-elos lusliki yu.

9 Ā elos šuule šunakin yu, luti me lutlut ma metu šap.

10 Ā el pañon mu met puspis tukeni, ā el fwak nu selos, Poroño, ā etu : 11 tiu kutu ma fwasyuk nu in oalin metu ora'l koluk ; a kutu ma fwala likin oalu, ma iñi oru metu koluk.

12 Na met tumal lutlut elos tuku ā fwak nu sel, Ya kom etu tu met Farisi elos tugulkul, tukin kas si iñi ke elos loñ ?

13 Ā el tupokoañ ā fwak, Šak nu kemwu ma Papa tumuḡ šu in kosao el tiu eoki, fwa fwusak.

14 Lela elos in mutanu : elos met kun kol met kun. Ā met kun fwin kol met kun, eltal fwa putatla nu inlūfu.

15 Na Piter el tupokoañ, ā fwak nu sel, Luti nu šes pupulyuk si iñi.

16 Ā Jisus el fwak, Ya komwos ninukunla pe nu iñi ?

17 Ya komwos tiu etu nu iñi, tu ma nu kemwu ma fwasyuk nu in oalu šom nu inšie, ā fwa fwas nu fwin lāño ?

18 Ā ma fwala likin oalu tuku inšie mi ; ma iñi oru metu koluk.

19 Tu ma nunkeyuk koluk, ma akmus, ma kosro, ma pukus, ma puse, ma kikiap, ma enum, elos tuke liki inšie : 20 ma iñi orek metu koluk : ā moño ke tiu tanla paus tiu orek metu koluk.

21 ¶ Na Jisus el šom liki, ā fwas nu kutenu an Tair ā Saidon.

22 Ā liye, mutan si Kenan el tuke liki an si iñi, ā wowoyuk nu sel, fwakañ, Pakomutuk : O Leum, Mwen nutin Devid ! an nutig el musin devil keokinu.

23 Ā el tiu tupokot sie kas nu sel. Ā met tumal lutlut elos tuku, ā siyuk sel, fwakañ, Sipa'l la ; tu el tuñ-nu tukos.

24 Ā el tupokot ā fwak, Sipe yu la nu ke šip tūla lun Israel mugenu.

25 Na el tuku ā ali nu sel, fwakañ, Leum, kase yu !

26 Ā el tupokoañ ā fwak, Tiu mwo ke es bred nun tulig ā sisla nu sin kitin kosro ñaliñul.

27 Ā el fwak, Ao, Leum, ā tu kitin kosro ñaliñul elos moño kutkut in bred ma putatla liki fwin tebue lun tuma.

28 Na Jisus el tupokoañ,

ã fwak nu sel, We mutan, kom lalalfuñi ma lulap: ma oru nu šum oanu kom luñšom. Ā an natu el kela ke auu si iñi.

29 ¶ Ā Jisus el fwas liki an si iñi, ã tuku apkurun nu mwean Galili; ã utiuk nu fwin eola, ã mutanu we.

30 Ā met puspis tukeni elos tuku nu yurol, wis oelulos met ul, met kun, met sikas, met fuke, ã met puspis pe, ã filelosla nu ke niin Jisus; ã el akkei elos la: 31 ou iñi, tu met puspis tukeni elos lut, ke elos liye met sikas in fwak, met fuke in fwol, met ul in fwas, ã met kun in liye: ã elos kakšakin God lun Israel.

32 Na Jisus el pañon mu met tumal lutlut, ã fwak, Na pakomutun met puspis tukeni, tu elos mutu yuruk iñi len tolu, ã wañin me moño nelos: ã ña tiu luñsik sipalos la ke lãlo, fwin ou iñi elos fwa mulula ke elos šom.

33 Ā met tumal lutlut elos fwak nu sel, Ma ya bred puspis nes yin mesis oanu tu met puspis tukeni elos moño kũp?

34 Jisus el fwak nu selos, Srukwal yikas nomwosen? Ā elos fwak, Itkos, ã ik sisik pu.

35 Ā el šap met puspis tukeni in mutu in foko.

36 Ā el es srukwal itkos ã ik, ã suñ kulu, ã kunšalik, ã suñ nu sin met tumal lutlut, ã met lutlut elos suñ nu sin met puspis tukeni.

37 Ā elos nu kemwu moño, ã kũp: ã elos srukak luwen ma on kuom itkos sesesla.

38 Ā elos šu moño oanu met mogul ao, sayen mutan ã tulig.

39 Ā el sipalik met puspis tukeni, ã sroauk nu fwin oaku, ã tuku nu kutenu an Magdala.

ŠAPTER 16.

MET Farisi ã met Saddusi oelulos tuku, ã srifwe siyuk sel, tu el luti nu selos sie akul in kosaoe mi.

2 El tupokoañ ã fwak nu selos, Ke yikue, komwos fwak, len mwowo lutu, tu kosao sisa.

3 Ā ke lutue, Auf misiñi: tu kosao sisa ã kosra šuyuk. We mwošounkas, komwos etu mutun kosao; ya komwos tiu ku in akulin kutu palu?

4 Fwil koluk ã kosro šuk nu akul; ã wañin nu akul oru nu ke mao, ã akul siewunu lun Jonas met palu. Ā el fulelosi, ã šomla.

5 Ā ke met tumal lutlut elos tuku nu lefwalo, elos mulkunla in wis bred.

6 Na Jisus el fwak nu

selos, Liauñ ā sismouk me pulolak lun met Farisi ā met Saddusi.

7 Ā elos asiuki inšielos, fwakañ, Ma iñi tu kut tiu wis bred.

8 Ke Jisus el etauk, el fwak, We komwos lalalfuñi ma sisik, efwo komwos ku asiuki inšiumwos, tu komwos tiu wis bred?

9 Ya komwos tiu etu iñi, tiu esam srukwal limikos lun met limu, ā kuom yikas komwos srukak?

10 Ka srukwal itkos lun met ao, ā kuom yikas komwos srukak?

11 Efwo komwos ku tiu etu tu ña tiu fwak nu šumwos ke bred, tu komwos fwa sismouk me pulolak lun Farisi ā lun Saddusi?

12 Na elos etu tu el tiu fwak, Sismouk ma pulolak lun bred, tu me lutlut lun Farisi ā lun Saddusi.

13 ¶ Ke Jisus el tuku nu kutenu an Sesaria Filippai, el siyuk sin met tumal lutlut, fwakañ, Ka met su fwak yu mu, Mwen nutin met?

14 Ā elos fwak, Kutu mu, Kom Jon Baptist; kutu, Elaias; ā kutenu, Jeremaias, ku sie sin met palu.

15 El fwak nu selos, Ka komwos mu šuo ñao?

16 Ā Saimon Piter el tu-

pokoañ ā fwak, Kom Kraist, Mwen nutin God mol.

17 Jisus el tupokoañ ā fwak nu sel, Inši mwowo kom, Saimon Bar-jona: tu ikwe ā sa tiu luti ma iñi nu šum, tu Papa tunuk šu in kosao.

18 Ā ña fwak pe nu šum, Tu kom Piter, ā on fwon eot si iñi ña fwa miša šurš luk; ā mutun pot lun hell koflanu mokwela ke mao.

19 Ā ña fwa šiot nu šum ki lun togusañ in kosao: ā ma kom fwa kopuri on fwalu fwa kopuri in kosao; ā ma kom fwa lusala on fwalu fwa lusala in kosao.

20 Na el šap nu sin met tumal lutlut, tu elos in tiu fwak nu sin met tu el la Kraist payi.

21 ¶ Pal si iñi nu tuk Jisus el mutamwauk in luti nu sin met tumal lutlut, tu el a fwa šom nu Jerusalem, ā lañuñuñ ma puspis ke met elder ā met tol fulat ā met šim, ā uni'lye, ā siefwil mol-yuk ke len si aktolu.

22 Na Piter el kolilye, ā mutamwauk in kaiyuk nu sel, fwakañ, We mo, Leum, tiu ma iñi nu šum.

23 Ā el tapula, ā fwak nu sel Piter, Fwala liki yu, Satan: kom aktugulkuli yu: tu kom tiu nunkauk ma lun God, tu ma nu lun metu.

24 Na Jisus el fwak nu sin met tumal lutlut, Sienu met si fwin luñsi fwas tukuk, lela lun siefwanu lafwekunal, ā srukak šaksiñ sugo lal, ā fwas tutuk.

25 Tu el šu luñsi kolañ molol el fwa tūla mao: ā el šu luñsi tūla molol keik el fwa konoiook mao.

26 Tu fuka mwo lun met, fwin fwal e nu kemwu ma lal, ā nunal tūla? ka mea met a ašū in aolla nunal?

27 Tu Mwen natin met el fwa tuku in ma mwowo lun Papa tumal, lipufon lal elos oelul: ā na el fwa šuñ mol nu sin met nu kemwu oanu me orek ma lalos.

28 Payinu nā fwak nu šumwos, Kutu met tu iñi, šu tiu pulakin miši, nu ke elos liye Mwen nutin met tuku in togusaī lal.

ŠAPTER 17.

A TUKIN len onkos tari Jisus el šuloltalu Piter, ā Jemes, ā Jon tamulel, ā wisalosyuk nu fwin eol fulat muku.

2 Ā el ekla ye mutalos: ā mutal šaromrom oanu fwatu, ā nuknuk lal fwošwos oanu kalem.

3 Ā liye, Moses ā Elaias ertal sikmi nu yurolos kaskas nu sel.

4 Na Piter el tupokoañ ā

fwak nu sin Jisus, Leum, mwo tu kut mutanu iñi: kom fwin luñsom, lela kem in orek tolu lom sra: sie šum, ā sie sin Moses, ā sie sin Elaias.

5 Ke el kaskas ou iñi, liye, sie pukunieñ šaromrom lolelosye: ā liye pusra si kasmu in pukunieñ, fwak, El iñi Mwen kulu si nutig, nā inši mwowo ka'l, komwos loñol.

6 Ā ke met lutlut loñ, elos putatle fokšiułwi, ā ša-ñeñ lanu.

7 Ā Jisus el tuku ā kalalosye, ā fwak, Tukakak, ā tiu šañeñ.

8 Ā ke elos netak mutalos, elos tiu liye met, Jisus mugenu.

9 Ā ke elos oatui fwin eola mi, Jisus el mwuleuñ nu selos, fwakañ, Nik mit fwak nu sin sie met ma komwos liye fwin eola, nu ke Mwen nutin met miši siefwil molyuk.

10 Ā met tumal lutlut elos siyuk sel, fwakañ, Efwo met šim ku fwak tu Elaias el a tuku met?

11 Ā Jisus el tupokoañ ā fwak nu selos, Payi Elaias el a tuku met, ā siefwil fulokunak ma nu kemwu.

12 Ā nā fwak nu šumwos, Tu Elaias el tuku iñi, ā elos tiu eta'l, ā elos oru nu sel

ma elos luñselos. Ouyape elos fwa ora'l Mwen nutin met keokinu.

13 Na met lutlut elos etu tu el fwak nu selos ke Jon Baptist.

14 ¶ Ā ke elos tuku nu yurin met puspis tukeni, sie met tuku nu yurol sikukmutanti, ā fwakañ, 15 Leum, pakomutumwen nutig; tu el musin alwet, ā keokinu: tu pal puspis el putatle nu in e, ā puspis nu in kof.

16 Ā ña wis al nu yurin met tunom lutlut, ā elos koflanu akei el la.

17 Na Jisus el tupokoañ ā fwak, We fwil silalalfuñi ā šilolel, putaka ña mutu yuromwos? putaka ña muten komwos? wis al nu yuruk.

18 Ā Jisus el kaiyuk nu sel devil; ā el fwas luk el: ā tulig el kela ke auu a ša.

19 Na met lutlut elos tuku nu yurol Jisus muku, ā fwak, Efwo kem ku koflanu sis el la?

20 Ā Jisus el fwak nu selos, Tu komwos silalalfuñi: tu payinu ña fwak nu šumwos, Komwos fwil lalalfuñi oanu futin mustad si, komwos a fwak nu ke eol si iñi, Mwärla nu an si iño; ā el fwa mwätla: ā wañin nu ma kofla nu šumwos.

21 Ā ma ou iñi tiu šom liki fwil tiu pre ā lalo.

22 Ā ke elos mutu yin Galili, Jisus el fwak nu selos, Mwen nutin met a fwa tukakinyikyuk in pon metu: 23 ā elos fwa uni'lye, ā len si aktolu el siefwil molyuk. Ā elos pakomutu ma lulap.

24 ¶ Ā ke elos tuku nu Kepernaum, elos šu es me takmu tuku nu yurol Piter, ā fwak, Ya met luti lomwos el tiu oru takmu?

25 El mu, Aok. Ā ke el ilyuk nu in lomwu, Jisus el ša kusal, fwakañ, Saimon, mea kom nunku? togusa lun fwalu elos esla sin šu me kũte ā me takmu? ya sin tulig natalos, ka sin metša?

26 Piter el fwak nu sel, Sin metša. Jisus el fwak nu sel, Na tulig elos šugošok.

27 Tu ou iñi mu, tu kem tiu aktugulkul alos, kom šom nu mwea, ā sisla kou, ā es ik sugo umetun; ā ke kom oaliñalik in oalul, kom fwa konoiook ipen muni si: ma iñi es, ā šuñ nu selos ke ña ā kom.

ŠAPTER 18.

KE pal si iño met lutlut elos tuku nu yurin Jisus, fwakañ, Šu ka yok liki in togusañ in kosao?

2 Ā Jisus el pañon mu kitin tulig nu yurol, ā fili-

'lye yurolos infulwe, 3' ā fwak. Payinu nā fwak nu šumwos, Komwos fwin tiu ayaol nunok ā fwa oanu kitin tulig, komwos kofflanu ilyuk nu in togusaī in kosao.

4 Tu ou iñi el šu sifwanu fwilpap ou kitin tulig si iñi, el iñi yok liki in togusaī in kosao.

5 Ā el šu fwa es sie sin kitin tulig ou iñi in ek el es yu pe.

6 Ā el šu aktugulkulye sie sin tulig iñi šu lalalfuñi yu, mwo nu sel tu tapan sripsrip in kaiwel, ā el walomla yin lāl mwea.

7 We koluk fwalu ke me tugulkul! tu wañin ma kutoñi tu me tugulkul in tiu tuku; ā we koluk nu sin met šu oru me tugulkul!

8 Tu ou iñi po'm' ā niūm fwin aktugulkuli kom, pakala mao, ā sislā liki kom, tu kom fwin ilyuk nu yin mol ke fuke ā ke srumwunla, mwo liki tu ke pom luo ā niūm luo fwa sislā nu in e kamwul.

9 Ā mutom fwin aktugulkuli kom, kom tupella, ā sislā liki kom: tu kom fwin ilyuk nu yin mol ke mutom si, mwo liki tu ke mutom luo fwa sislā nu in e in hell.

10 Sismouk tu komwos tiu sruñu sie sin tulig sisik iñi? tu nā fwak nu šumwos,

Tu lipufon lalos in kosao liye mutun Papa tumuk in kosao pal e nu kemwu.

11 Tu Mwen nutin met el tuku in moli ma tūla.

12 Komwos nunku ma fuka? fwin šip siefok nutin met si, ā sugo kaiñla, ya el tiu filiyē eu-eu, ā šom nu fwin eola; ā šuk ma sugo kaiñla?

13 Ā el fwin konoilok, payinu nā fwak nu šumwos, el iñi mwowo ke ma sugo, yokliki ke eu-eu šu tiu kaiñla.

14 Ou iñi Papa tumo mwos šu in kosao el tiu luñsel tu sie sin ma sisik si iñi fwa tūla.

15 ¶ Ā met lium el fwin orek ma koluk nu šum, kom fwasot ā kaskas nu sel ke ma koluk lal, kom ā el muku: el fwin loñ kom, kom moli met lium.

16 Ā el fwin tiu loñ, es sie ku luo in wi kom, tu ma kas nu kemwu šumwos in olin met lō luo ā tolu.

17 Ā el fwin sañes loñ olos, fwakot nu sin šurs: ā el fwin tiu loñ šurs, lela lun nu šum oanu met pegan ā met rošo.

18 Payinu nā fwak nu šumwos, Ma nu kemwu komwos koperiye on fwalu fwa koperi in kosao; ā ma nu kemwu komwos tulala on fwalu fwa tulala in kosao.

19 Siefwilpe nā fwak nu šumwos, Tu fwın luo šumwos on fwalu nunok sugo ke kutu ma eltal siyuk, Papa tumuk šu in kosao el fwa oru ma iñi nu šeltal.

20 Tu yin met luo ku tolu tukeni mutu in ek, nā oelulos mutu yin si iño.

21 ¶ Na Piter el tuku nu yurol, ā fwak, Leum, pal yikas met lik orek ma koluk nu sik, ā nā nunok munas nu sel? ya nu ke pal itkos?

22 Jisus el fwak nu sel, Nā tiu fwak nu šum, Nu ke pal itkos: tu, Nu ke it-nul pal itkos.

23 Tu ou iñi togusaı in kosao oanu sie togusa šu luñši lolñok nu sin met kulansap sral.

24 Ā ke el mutamwauk in lolñok, elos wis nu yurol sie šu es šumwe mol muni sie-nul-šiu ma lal.

25 Ā ke wañin ma lal in moli, leum lal el šap in kite'la, ā kiin natu, ā tulig natal, ā ma nu kemwu ma lal, ā in te moli.

26 Ke ma iñi met kulansap el putatla, ā siyuknu sel, fwakañ, Leum, pako yu, ā nā fwa moli nu šum nu kemwu.

27 Na leum lun met kulansap iño el pakomutal, ā tula'la ā nunok munas nu sel ke me mol.

28 Ā met kulansap iñi el som liki, ā konoiook sie sin met kulansap wi el, šu es šumwe mol muni sie-fok sisik lal: ā el sruki'lye, ā išeni in kaiwel, fwakañ, Moli nu sik ma luk.

29 Ā met kulansap wi el, el putatla nu ke nial, ā siyuk nu sel, fwakañ, Pako yu; ā nā fwa moli nu šum nu kemwu.

30 Ā el tiu luñsel: ā el som ā sis el la nu in prison, nu ke el fwa moli ma lal.

31 Ā ke kutu sin met kulansap wi el elos liye ma oru, elos pakomutu ma lulap, ā elos tuku ā fwak nu sin leum lalos ma nu kemwu ma oru.

32 Na leum lal, tuk ke el pañnolmu, el fwak nu sel, We kom met kulansap koluk si, nā nunok munas nu šum nu kemwu ma luk, kom es sumwe mol, tu kom siyuk sik: 33 ya tiu mwo tu kom ouyape pakomutun met kulansap wi yum; oanu nā pakomutom?

34 Ā leum lal el koskusok, ā asalañ nu sin met me kopur, nu ke el moli nu kemwu ma lal.

35 Ā ou iñi Papa tumuk in kosao el fwa oru ouyape nu šumwos, komwoš fwın tiu nunok munas inšiumwos

ke ma koluk met liumwos oru.

ŠAPTER 19.

A MA te oru, ke Jisus el kaskas ma iñi tari, el fwas liki an Galili, ā tuku nu kutenu an Judea likin yeno Jordan; 2 ā met pus-pis tukeni elos fwas tukol; ā el akkei elos la iño.

3 Met Farisi elos pe tuku nu yurol, in srifwe'l, ā siyuk sel, Ya oul ku tiu oul tu met sista mutan kiēl ke ma nu kemwu?

4 Ā el tupokoāñ ā fwak nu selos, Ya komwos tiu rid, tu el šu orala ke mutamwauk, el oralos mogul si ā mutan si, 5 ā fwak, Tu ou iñi met el fwa filiye papa ā nine, ā el fwa fwalseni kiin natu: ā eltal fwa ikwe šenu?

6 Ke ma iñi tuko eltal tiu luo, tu ikwe šenu. Tu ou iñi ma God el fwalseni, lela met in tiu eselik.

7 Elos fwak nu sel, Ke ma iñi efwo ku Moses el šap in šuñ me šim lun sisila, ā in sis el la?

8 El fwak nu selos, Moses el oru ma iñi nu šumwos in sista kiin nutumwos tu upala inšiumwos: ā ma tiu ou iñi ke mutamwauk nu iñi.

9 Ā ña fwak nu šumwos,

El šu fwa sista kiin natu, el fwini tiu kosro, ā fwa mari sienu, el orek kosro: ā el šu mari el šu sisila, el orek kosro.

10 Met tumal lutlut elos fwak nu sel, Fwini ou iñi ke mogul ā kiin natu, tiu mwo in mari.

11 Ā el fwak nu selos, Nu kemwu koflanu es kas si iñi, elos mugenu El aši nu ke mao.

12 Tu kutu met yunuk, ma ou iñi ke elos isūsila inšien nine: ā kutu yunuk, ma met orek ke yunuk: ā kutu yunuk šu šifwanu orek yunuk ke togusaī in kosao. El šu ku in es ma iñi, lela lun es.

13 ¶ Na utuk nu yurol kitin tulig, tu El fwa filiye paul on fwelos, ā pre: ā met lutlut elos kaiyuk nu selos.

14 Ā Jisus el fwak, Lela kitin tulig in fwas nu yuruk, ā tiu sipa'loswot; tu sin ma iñi togusaī in kosao.

15 Ā el filiye paul fwelos, ā šom liki.

16 ¶ Ā liye, sie tuku ā fwak nu sel, Met Luti Mwo-wo, Mea mwo ña oru, tu fwa luk mol ma patpat?

17 Ā el fwak nu sel, Efwo kom ku pañpañ ña Mwo? tu siewunu mwo, God mugenu: ā kom fwini

luñšom ilyuk nu yin mol, liauñ oul payi.

18 El fwak nu sel, Oul šu? Jisus el fwak, Nik kom akmus, Nik kom kosro, Nik kom pusupas, Nik kom ki-kiap, 19 Oru mwo nu sin papa tumom ā nine: ā Kom luñšom met lom oanu kom šifwanu.

20 Met fwus si el fwak nu sel, Ma nu kemwu ma iñi ña oru ke ña tulig nu iñi: pia kutu fwos?

21 Jisus el fwak nu sel, Kom fwın luñšom oru šumosmos lanu, fwasot kukakin ma lom, ā šuñ nu sin met sigasrup, ā fwa kwanin tatū lom os in kosao: ā fwasu fwas tukuk.

22 Ā ke met fwus si loñ kas si iñi, el šom asor: tu ma puspis ma lal.

23 Na Jisus el fwak nu sin tumal lutlut, Payinu ña fwak nu šumwos, Tu upa lanu met gasrup ilyuk nu in kosao.

24 Ā siefwil pe ña fwak nu šumwos, Tu kamel el fwas sasla mutun nilel fuse-sas liki met gasrup in ilyuk nu in togusañ lun God.

25 Ke met tumal lutlut elos loñ, elos lut ma lulap, fwakañ, Fwin ou iñi, ka šu ku in mol?

26 Ā Jisus liye elos, ā fwak nu selos, Metu elos ko-

flanu oru ma iñi; ā God el ku in oru ma nu kemwu.

27 Na Piṭer el tupokoañ ā fwak nu sel, Liye, kem filiye ma nu kemwu lumem, ā fwas tukum; fuka ma lumem ke ma iñi?

28 Ā Jisus el fwak nu selos, Payinu ña fwak nu šumwos, Tu komwos šu fwas tukuk ke siefwil isūsła, ke Mwen nutin met el fwa mututu fwın me muta mwowo si lal, komwos pe fwa mutu fwın me muta sie-ñul-luo, nununku sruf sie-ñul-luo lun Israel.

29 El a šu filiye lomwu, ā lel, ā loul, ā papa, ā nine, ā kiin natu, ā tulig, ā fwalu, ke ěk, el fwa es kais sie-fok ka, ā fwa mutu in mol ma patpat.

30 Ā met puspis masi meta elos fwa masi tuko; ā masi tuko elos fwa masi meta.

ŠAPTER 20.

TU togusañ in kosao oanu met kato si, šu šom olutue in šulšul met in orek in ima fain si lal.

2 Ā ke el papani nu sin met orekma in mol penni si len si, el sipa'loswot nu in ima fain si lal.

3. Ā ke akurun auu si aktolu el šom, ā liye kutenu tu mwul niin kutakot.

4 Ā el fwak nu selos, Komwos šom pe nu in ima fain si, ā oanu ma payi nā fwa mol nu šumwos. Ā elos šomla.

5 El sifwil pe šom ke akurun auu akonkos ā akeu, ā oru ouyape.

6 Ā ke akurun auu aksie-nūl-sie el šomla, ā konoiook kutenu tu mwul, ā fwak nu selos, Efwo komwos ku tu mwul iñi len fon si?

7 Elos fwak nu sel, Tu wañin met painmu nu šes. El fwak nu selos, Komwos fwasot pe nu in ima fain si; ā nā fwa moli nu šumwos ma payi.

8 Ā ke eukela, leum lun ima fain si el fwak nu sin met tutafpo lal, Kom pañonmu met orekma, ā šuñ me mol nu selos, mutainwauk ma tuko nu meta.

9 Ā ke elos tuku šu akurun auu aksie-nūl-sie, elos kemwu es penni si.

10 Ke masi meta tuku, elos nunku nu tu elos es yok liki; ā elos kemwu es pe penni si.

11 Ā ke elos es, elos tor-kaskas nu ke met kato, 12 fwakañ, Met iñi tuk elos orek ma auu si, ā kom oru nu selos akfwolye nu šes, šu wis ma toas len fon si ā ke fwol.

13 Ā el tupokoañ nu sin sie selos, ā fwak, Kawuk, nā tiu sito nu šum: ya kom tiu papani nu sik ke penni si?

14 Ēs ma lom, ā fwasot: nā luñsik šuñ nu sin masi tuko ou nu šum.

15 Ya tiu payi nu sik in oru oanu nā luñsik ke ma luk? Ya mutom koluk tu nā mwo?

16 Ou iñi masi tuko fwa metla, ā masi meta fwa tukla: tu ma puspis pañonmu, ā ma pu šulūla.

17 ¶ Ke Jisus el fwasyuk nu Jerusalem el wis met sie-nūl-luo lutlut muku in inganek ā fwak nu selos, 18 Liye, kut fwasyuk nu Jerusalem, ā Mwen nutin met a fwa tukakinyukyuk nu sin met tol fulat ā nu sin met šim, ā elos fwa otela lun mas.

19 Ā elos fwa esalañ nu sin Met pegan in aknunta, ā popo, ā in uni'lye on ke šaksiñ sugo: ā ke len si aktolu el fwa siefwil molyuk.

20 ¶ Na nine kiin tulig nutin Zebedi mwen luo natal oelul, el sinak, ā siyuk kutu ma nu sel.

21 Ā El fwak nu sel, Mea kom luñšom? El fwak nu Sel, Orauñ tu mwen luo nutig eltal fwa mutu, sie on la pom leyut ā sie on la pom lesi, in togusai lom.

22 Ā Jisus el tupokoāñ ā fwak, Komwos nikin ma komwos siyuk. Ya komwos ku in nim kup si nā nimnim lū, ā in baptaisla ke sie baptais nā wi baptaisla ka? Elos fwak nu sel, Kut ku.

23 Ā el fwak nu selos, Aok, komwos fwa nim kup luk, ā baptaisla ke sie baptais ma nā wi baptaisla ka: ā in mutu on la pouk leyut, ā on la pouk lesi, tiu ma luk in asiot, tu ma lalos šu Papa tumuk akou.

24 Ā ke ma sie-nul loñ, elos mulat nu sin met tamulel luo.

25 Ā Jisus el pañnolos mi, ā fwak, Komwos etu tu leum lun Met pegan elos oru oanu leum nu selos, ā elos šu fulat elos šuñ me šap nu selos.

26 Ā fwa tiu ou iñi yuromwos; ā el šu luñši met fulat yuromwos, lela lun met tutafpo lomwos; 27 ā el šu luñši met leum yuromwos, lela lun met foko lomwos.

28 Oanu Mwen nutin met el tiu tuku tu met oru nu sel, ā el oru nu sin met, ā in šuñ mol lal in moli met puspis.

29 ¶ Ā ke elos somla liki an Jeriko, met puspis tukeni elos fwas tukol.

30 Ā liye, met luo kunla muta eltal mutu pupanek,

ke eltal loñ tu Jisus el fwas alukela, eltal wowoyuk, fwakañ, O Leum, Mwen nutin Devid, pakomutetalu.

31 Ā met puspis tukeni elos kaiyuk nu seltal, tu eltal in misla: ā eltal wowoyuk yokliki, fwakañ, O Leum, nutin Devid, pakomutetalu.

32 Ā Jisus el tu, ā pañloltal, ā fwak, Mea komtal luñšomtal tu nā fwa oro nu šumtal?

33 Eltal fwak nu sel, Leum, ketal kenu mutetal in nūtalik.

34 Ā Jisus el pakomutu, ā kalye mutaltal: ā kitin misiñi eltal liye, ā eltal fwas tukol.

ŠAPTER 21.

A KE elos fwas apkurun nu Jerusalem, ā tuku nu yin Betfeš, nu fwin eol Olifs, nā Jisus el sipaot met lutlut luo, 2 fwakañ nu seltal, Fwasot nu yin sisik met mutu we ye mutomtal, ā kitin misiñi komtal fwa konoiook ass sugo kopuri, ā kolt wi el: tulala, ā usi nu yuruk.

3 Ā met sinu fwin siyuk nu šumtal kutu, komtal a fwak, Leum el enen eltal; ā kitin misiñi el fwa sipe'tal mu.

4 Elos oru ma iñi nu ke-

mwu, tu in orek ma payi ma met palu kaskas, fwakañ, 5 Komwos fwak nu sin an nutin Saion, Liye, Togusa lom el tuku nu yurom, moñ-fusas, ā mutu on fwın ass, ā kolt tulig nutin ass.

6 Ā met lutlut eltal som, ā oru oanu Jisus el šapkin nu seltal, 7 ā usi ass, ā kolt, ā filiye yuroltal nuknuk lalos, ā elos fili'lye fwe.

8 Ā met puspis lanu tukeni elos lakunalik nuknuk lalos inganeku; ā kutenu poki lešak ulin šaku, ā takunalik oacot ineku.

9 Ā met puspis tukeni šu fwas met, ā šu fwas tuk, elos woywoyuk, fwakañ, Hosana nu sin Mwen nutin Devid! Inši mwowo el šu tuku in el Leum, Hosana in fulat liki nu kemwu!

10 Ā ke el tuku nu in Jerusalem, nu kemwu in siti elos rarrar, fwakañ, Šu iñi?

11 Ā met puspis tukeni elos fwak, El iñi met palu lun Nazaret fulun an Galili.

12 ¶ Ā Jisus el utiuk nu in imwen tempel sin God, ā sis elos la nu kemwu šu kutakot ā mol in imwen tempel, ā topkakunla tebue lun met ayaol muni, ā me mutu lun met kutakot mwulioa.

13 Ā el fwak nu selos, Ma

šimisla, Pañpañ lom luk Imwen pre; ā komwos orala mao inluf lun met pusupas.

14 Ā met kun ā met ul elos tuku nu yurol in imwen tempel; ā el akkei elos la.

15 Ā ke leum tol ā met šim elos liye kutu ma šokuruk ma el oru, ā tulig elos tuñwot in imwen tempel! ā fwakañ, Hosana nu sin Mwen nutin Devid! elos sruña lanu, 16 ā fwak nu sel, Ya kom loñ ma elos fwak? Ā Jisus el fwak nu selos, Aok: ya komwos tiu rid, Kom orek on payi ke olin kitin tulig ā sromsrom?

17 Ā el fwas lukelos, ā som liki siti nu Beteni; ā el on nu we.

18 ¶ Ā lutue, ke el foloko nu siti, el musinsral.

19 Ā ke el liye šak fig sugo pupaneku, el fwas nu ka, ā konoiook tu wañinu ma on wulo, ā sra mugenu, ā el fwak nu ke mao, Lela fwako lun tiu kapak on wulo nu tuk ma patpat. Ā kitin misiñi šak fig masla.

20 Ā ke met lutlut liye, elos lut, fwakañ, Efwo ku šafuk šak fig masla!

21 Jisus el tupokoñ ā fwak nu selos, Payinu ña fwak nu šumwos, Komwos fwın lalalfuñi, ā tiu silalalfuñi, komwos a fwa tiu ma iñi nu ke šak fig mugenu,

tu komwos ouyape fwin fwak nu ke fwin eol si iñi, Kom fwala moklula in putatla nu inwea, ma fwa oru.

22 Ā ma nu kemwu komwos siyuk ke pre, lalalfuñi, komwos fwa es.

23 ¶ Ā ke el tuku nu in imwen tempel, leum tol ā met elder lun met elos tuku nu yurol ke el luti, ā fwak, Ma ya šap si kom orek makin? ā šu šiot nu šum šap si iñi?

24 Ā Jisus el tupokoan ā fwak nu selos, Na pe siyuk šumwos sie mao, komwos fwin fwak nu sik mao, na fwa ore pe nu šumwos ma šap si na orek makin.

25 Tu ya baptais lun Jon? in kosaoe mi, ku yurin metu? Ā elos tukeni asiuki, fwakañ, Kem fwin fwak, In kosaoe mi; El a fwa siyuk nu šes, Efwo komwos ku tiu lalalfuñol?

26 Ā kem fwin fwak, Ma yurin met mi; kem šaņeñ sin met; tu elos nu kemwu nunku mu Jon el met palu.

27 Ā elos tupokoan nu sin Jisus, ā fwak, Kem koffanu fwak. Ā el fwak nu selos, Na pe tiu fwak ma ya šap si na oru ma iñi.

28 Ā mea komwos nunku? Mwen luo nutin met si; ā el tuku nu yurin masi meta, ā fwak, Mwen, fwasot orek-

ma misiñi in ima fain si luk.

29 El tupokoan ā fwak, Na tiu šom; ā tuko el auliyuk, ā šom.

30 Ā el tuku nu yurin masi akluo, ā el fwak ouyape. Ā el tupokoan ā fwak, Ao, leum; ā el tiu šom.

31 Ka šu seltal iñi oru oanu papa el luñsel? Elos fwak nu sel, Masi meta. Jisus el fwak nu selos, Payinu na fwak nu šumwos, Tu met rošo ā met kosro elos ilyuk nu in togusai lun God met ā komwos tuk.

32 Tu Jon el tuku nu yurumwos nu inganek lun ma payi, ā komwos tiu lalalfuñol; ā met rošo ā met kosro elos lalalfuñol: ā komwos, ke komwos liye, tiu auliyuk tuk, tu komwos fwa lalalfuñol.

33 ¶ Komwos loñ sienu pupulyuk: Sie met kato šu eoki ima fain si, ā orek kolkol apneni, ā pukpuk ma fulūye wain lū, ā muša ni yin šan met, ā sipauñ kutu met kato in liauñ ā el šom nu yin lulisla.

34 Ā ke pal si fwako akurran tuku, el sipala met kulansap lal nu sin met kato, tu elos fwa es fwako ka.

35 Ā met kato elos es met kulansap lal, ā popo sie, ā uniye sie, ā tuñal sie.

36 Siefwil pe, el sipala kutenu met kulanšap pus liki meta: ā elos oru nu selos ouyape.

37 Ā, o-tuk, el sipala nu selos mwen natal, fwakañ, Elos a fwa šunakin mwen nutig.

38 Ā ke met kato elos liye mwen, elos tukeni kaskas, El iñi met mwol: fwasu, lela kut in uni'lye, ā lela kut srukie es ma lal.

39 Ā elos sruki'lye, ā sis el la liki ima fain si, ā uni'lye.

40 Tu ou iñi ke leum lun ima fain si tuku, mea el fwa oru nu sin met kato iño?

41 Elos fwak nu sel, El a fwa un'elosi kolukla met koluk iño, ā el a fwa šuñ ima fain si nu sin kutenu met kato, šu fwa oru nu sel fwako ke pal fwol si.

42 Jisus el fwak nu selos, Ya komwos tiu rid in ma šimisla, Eot si ma met muša sisila, eot si iñi on fwın šiu-fwın srumwosrik in eot: ma iñi ma Leuin oru, ā ma šokuruk in mutas?

43 Tu ou iñi ña fwak nu šumwos, God el fwa esla togusañ lal liki komwos, ā šuñ nu sin mutun fwalu ma orek fwako ke.

44 Ā el šu fwa putatla on fwın eot si iñi fwa mišalšalu: ā on fwel šu eot si iñi fwa putatla, mao fwa ililye nu ma sisik.

45 Ā ke leum tol ā met Farisi elos loñ pupulyuk lal, elos etu tu el kaskas nu ke elos.

46 Ā ke elos šuk in sruki'lye, elos šañeñ met puspis tukeni, tu elos es el met palu.

ŠAPTER 22.

A JISUS el siefwil tupokoañ ā kaskas nu selos in pupulyuki, ā fwak, 2 Togusañ in kosao oanu sie togusa, šu orek mari lun mwen natal, 3 ā sipala met kulanšap lal in pañolos mi šu sulkakin met nu ke akonkon: ā elos sañes tuku.

4 El siefwil sipaot kutenu met kulanšap, fwakañ, Orauñ nu selos šu sulkakin, Liye, ña akou me moño nuk tari; kauu mogul luk ā puspisinu luk elos uniye tari, ā ma nu kemwu ako: fwasu nu ke akonkon.

5 Ā elos mu mansis, ā šomla, sie nu ke ima si lal, sie nu ke me kitakot lal: 6 ā kutenu selos elos es met kulanšap lal, ā orek ma koluk lanu nu selos, ā onelosi.

7 Ā ke togusa el loñ, el koskusok: ā el sipaot met meun lal, ā onelosla met akmus iño, ā furreuk siti selos.

8 Na el fwak nu sin met kulanšap lal, Akonkon ako,

ā elos šu sulkakin met tiu mwo.

9 Tu ou iñi komwos fwasot nu inganek, ā ma nu kemwu komwos konoiok, šuloinu nu ke akonkon.

10 Ā met kulanšap iñi elos šom nu inganek, ā eseni nu kemwu ma elos konoiok, ma mwo, ā ma koluk; ā pus metu tari wi el nu ke akonkon.

11 Ā ke togusa el tuku in liye'los šu wi el, el liye met si wañin nuknuk in akonkon el nukomañ.

12 Ā el fwak nu sel, Kawuk, efwo kom ku tuku nu yinu, tiu nukomañ nuknuk in akonkon? Ā el tiu kas.

13 Na togusa el fwak nu sin met kulanšap, Kopuri'lye paul ā nial, ā wis el la, ā sisla nu yin los liki losu: yin a tuñnu ā ñañorñor.

14 Tu ma puspis pañon mu, ā šuloila ma pu.

15 ¶ Na met Farisi šom, ā elos tukeni kaskas fuka elos fwa akfosye'lak ke kaskas.

16 Ā elos sipaot nu yurol met tumalos lutlut, oelulos met Herod fwakañ, Met luti, kem etu tu kom payi, ā luti inek lun God payinu, ā kom tiu kolak sin met; tu kom pulesu moñin metu.

17 Tu ou iñi kom fwak nu šes, Mea kom nunku? Oul

ku tiu oul, in šuñ takmu nu sin Sisar?

18 Ā Jisus el etu ina koluk lalos, ā fwak, Mwošounkas, efwo komwos ku srifwe yu?

19 Luti nu sik muni takmu. Ā elos wis nu yurol penni si.

20 Ā el fwak nu selos, Mutan šu iñi, ā šimisyukla?

21 Ā elos fwak nu sel, Lun Sisar. Na el fwak nu selos, Tu ou iñi oru nu sin Sisar ma lun Sisa, ā nu sin God ma lun God.

22 Ke elos loñ, elos lut, ā fwas luk el, ā šomla.

23 ¶ Len si iñi met Saddusi, šu fwak wañinnu ma siefwil molyuk, elos tuku nu yurol, ā siyuk sel, 24 fwa-kañ, Met luti, Moses el fwak, Met si fwin miši, wañin tulig natu, met lel el fwa mari mutan kiel, ā oreuk fute lun met lel.

25 Ā umet tamulel itkos mutu yuros: ā masi meta, ke el mari sie mutan, el miši, ā wañin fute, el likiye mutan kiel nu sin met lel:

26 Ouyape masi akluo, ā aktolu, nu ke akitkos.

27 Ā tukolos nu kemwu mutan el miše pe.

28 Tu ou iñi, pal si ke sifwil molyuk, lun šu mutan si iñi ke met itkos? tu elos nu kemwu es el.

29 Jisus el tupokoañ ā

fwak nu selos, Komwos sito, tiu etu ma Šimisla, ā tiu etu ku lun God.

30 Tu ke siefwil molyuk elos tiu mari, ā tiu šuñ in mari, tu elos oanu lipufon lun God in kosao.

31 Ā ke siefwil molyuk lun met miši, ya komwos tiu rid ma God el kaskas nu šumwos, fwakañ, 32 Ā God lun Ebream, ā God lun Aisaak, ā God lun Jakob? God el tiu God lun miši, tu lun mol.

33 Ā met puspis tukeni ke elos loñ *ma ini*, elos kakšak ke ma lutlut lal.

34 ¶ Ā ke met Farisi loñ tu el orek met Saddusi in misla, elos tukeni mutu.

35 Na sie selos, met manu; el siyuk sel, srifw'el, 36 Met luti, ka šap šu yok in manu?

37 Jisus el fwak nu sel, Kom luñšom Jeofa God lom ke inšium kemwu, ā ke in nūnum kemwu, ā ke in nun-kom kemwu.

38 Ma si iñi masi meta ā ma yok ke šap.

39 Ā masi akluo ouyape, Kom luñšom met lom ou kom šifwanu.

40 On fwin ma šap luo iñi sripsrip ma nu kemwu manu ā palu.

41 ¶ Ā ke met Farisi elos tukeni mutu, Jisus el siyuk selos, 42 fwakañ, Mea ko-

mwos nunku k'el Kraist? el mwen nutin šu? Elos fwak nu sel, Nutin Devid.

43 El fwak nu selos, Na fuka Devid in nūn pañpañ el Leum, fwakañ, 44 Jeofa el fwak nu sin Leum luk, Kom mutu on le pok leyut, nu ke pal si nā orek lokwalo lok lom me lañe ye nium?

45 Na Devid el fwin pañpañ el Leum, fuka el mwen natal?

46 Ā wañin met ku in tu-pokoañ nu sel sie kas; wañin met pulaik in siyuk sel kutu ma, len si iñi nu tuk.

ŠAPTER 23.

NA Jisus el fwak nu sin met puspis tukeni, ā nu sin met tumal lutlut, 2 fwakañ, Met šim ā met Farisi elos mutu fwin niin mutu lun Moses: 3 tu ou iñi ma nu kemwu ma elos šap komwos in liauñ, komwos liauñ ā oru; ā komwos tiu oru oanu elos oru: tu elos fwak, ā tiu oru.

4 Tu elos polñuni enu toas, ā toas ke utuk, ā filiyē fwin pišin metu; ā elos tiu luñši mokolōla mao ke sugo kufin paulos.

5 Ā ma nu kemwu ma elos oru, elos oru tu met in liye: elos orek ma failakteri sralap lalos, ā orek ma lulap siskin nuknuk lalos, 6 ā elos

luñselos mutu ye op niin kofwo, ā niin mutu lun leum in lolñok, 7 ā paiñ niin kitakot, ā met in pañnos, Rabbai, Rabbai.

8 Ā komwos tiu pañon komwos Rabbai: tu sie met luti lomwos, Kraist; ā komwos nu kemwu met lili.

9 Ā wañin met komwos pañon papa tumomwos on fwalu: tu sie Papa tumomwos, šu in kosao.

10 A komwos tiu pañon komwos met luti: tu sie Met luti lomwos, Kraist.

11 Ā el šu yok liki nu keinwu yurumwos, el fwa met kulanšap lomwos.

12 Ā el šu kaifwaf nunku, fwa foroti; ā el šu šifwanu fwilpap, fwa mwo oiye.

13 ¶ We nu šumwos, met šim ā met Farisi, mwošounkas! tu komwos kaliye togusai in kosao ye mutun metu: tu komwos tiu ilyuk nu we, ā komwos tiu lela elos in ilyuk šu fwas nu we.

14 We nu šumwos, met šim ā met Farisi, mwošounkas! tu komwos kanaosla lom sin kotin mas, ā tu kiapun pre lulis: tu ou iñi komwos es lusla lulap.

15 We nu šumwos, met šim ā met Farisi, mwošounkas! tu komwos mutatu apneninu mwea ā fwalu in orek sie in forla; ā ke ko-

mwas oru, komwas ora'l tulig nutin hell ka luo nu šumwos.

16 We nu šumwos, met atol kun, šu fwak, el šu fulak ke imwen tempel, mansis; ā el šu fulak ke gol lun imwen tempel el fwa mol.

17 Met lalfon, ā met kun! ka šu yok liki, gol, ku imwen su orek gol in mwole?

18 Ā, el šu fulak ke lāñ, mansis; ā el šu fulak ke kiše ma on fwe, el fwa mol.

19 Met lalfon, ā met kun! ka šu yok liki, kiše, ku lāñ šu orek kiše in mwole?

20 Tu ou iñi el šu fulak ke lāñ, el fulak ke mao, ā ke ma nu kemwu on fwe.

21 Ā el šu fulak ke imwen tempel fulak ke mao, ā ke El šu mutu lū.

22 Ā el šu fulak ke in kosao, fulak ke niin mutu lun God, ā ke el šu mutu fwe.

23 We nu šumwos met šim ā met Farisi, mwošounkas! tu komwos mol masi aksieñul ka orun, ā anis, ā kumin, ā tiu oru ma yok kutu ke manu, ke nununku, ke pakomutu, ā ke lalalfuñi: mwo komwos oru ma iño meta, ā tiu sisla ma iñi tuko.

24 Komwos met atol kun! šu nomosol kitin mwet sisik, ā igumnu kaka sisik kosro kamel.

25 We nu šumwos, met šim, ā met Farisi, mwošounkas! tu komwos oru nasnas likin kup si ā pulet si, ā lū elos tiñtiñinu ma koluk ā ma šilolel.

26 Farisi kun! met kom orek nasnas lūin kup si ā pulet si, tu lik elos fwa nasnas ouyape.

27 We nu šumwos, met šim ā met Farisi, mwošounkas! tu komwos oanu inkul-yuk fwošfwoš, aok oanu ma mwowo lik, ā lū tiñtiñinu sri in mas, ā sipoklot lanu.

28 Ā komwos ouyape lik oanu ma payi nu sin metu, ā inšiumwos tiñtiñinu ma mwošounkas ā ma koluk lanu.

29 We nu šumwos, met šim ā met Farisi, mwošounkas! tu komwos muša inkul-yuk lun met palu, ā oru mwolanu inkul-yuk lun met payi, 30 ā fwak, Kem fwino mutu in len lun papa tumus, kem tiu oelulos in es san met palu.

31 Ou iñi komwos met lo nu šumwos, tu komwos tulig natalos šu uniye met palu.

32 Na komwos nakla tupin sigasok lun papa tumomwos.

33 Komwos serpent, ā fwil lun faiper! fuka komwos a fwas liki sisila nu in hell?

34 Ke ma iñi, liye, ña sipaot nu šumwos met palu,

ā met lalmetmet, ā met šim: ā kutu selos komwos fwa uniye ā uni on ke šaksiñ sugo; ā kutu selos komwos onel in lolñok lomwos, ā kolyaī in siti nu in siti.

35 Tu sa payi nu kemwu kaki nu fwalu fwa tuku nu fwomwos, san Ebel mi met payi nu ke san Zakaraias mwen nutin Barakaias, šu komwos uniye in maslon imwen tempe ā lāñ.

36 Payinu ña fwak nu šumwos, Ma nu kemwu ma iñi fwa tuku nu fwil fwil si iñi.

37 O Jerusalem, Jerusalem, šu uniye met palu, ā tuñlalos šu sipeyuk mi nu yurum, fuka pal puspis ña luñsik šifweni tulig nutom, oanu mwonyen el šifweni trokrok natu ye paul, ā komwos siluñši!

38 Liye, lom šum on wañin karwuñinye.

39 Tu ña fwak nu šumwos, Komwos a fwa tiu liye. yu nu tuk, nu ke komwos fwak, Inši mwowo el šu tuku in el Leum.

ŠAPTER 24.

A JISUS el šom, ā fwas liki imwen tempel: ā met tumal lutlut elos tuku in luti nu sel inte im ke imwen tempel.

2 Ā Jisus el fwak nu selos,

Ya komwos tiu liye ma nu kemwu ma iñi? Payinu ña fwak nu šumwos, An si iñi a fwa wañin eot si on fwinsie eot, ma a fwa mogukla nu kemwu.

3 Ā ke el mutu on fwineol Olifs, met lutlut elos tuku nu yurol muku, fwakañ, Lute nu šes, pal ya si ma iñi a fwa oru? ā mea akulin ke kom tuku, ā ke safla fwalu?

4 Ā Jisus el tupokoñ ā fwak nu selos; Komwos sis-mouk tu met tiu kiape komwos la.

5 Tu ma puspis fwa tuku in ěk, fwakañ, Ña Kraist; ā elos fwa kiapala met puspis.

6 Ā komwos fwa loñ meun, ā kušan meun: liauñ tu komwos tiu fosña: tu ma nu kemwu iñi te oru met, ā safla šumwe tuku.

7 Tu met fwal si tuyuk lain sie met fwal, ā togusañ lain togusañ: ā a fwa sral, ā lolo, ā fwalu rarrar, in kutuan.

8 Ma nu kemwu iñi mutamwauk in ašor.

9 Na elos fwa es komwosyuñ in akkolukye komwos, ā a fwa uni komwosye: ā fwal nu kemwu fwa sruñe komwos ke ěk.

10 Ā na ma puspis fwa tulgukul, ā sie fwa tukakunak sie, ā sie fwa sruñu sie.

11 Ā met palu puspis sito fwa tuku, ā fwa kiapala met puspis.

12 Ā tu os nu ma koluk, luñ lun met puspis fwa musis kutu.

13 Ā el šu oru mwo nu ke safla, el iñi fwa mol.

14 Ā mwo šašu iñi lun togusañ fwa sulkakin in fwal e nu kemwu ke ma lo an nu kemwu: ā na safla a fwa tuku.

15 Tu ou iñi, ke komwos fwa liye ma koluk lanu lun ma kanaos lanu, ma Daniel met palu el fwak, tu yin mutal (el šu rid, lela lun etu:) 16 na lela elos šu mutu in Judea in kasus šom nu fwineola.

17 Lela el šu on fwine mañon lomwu tiu tuku fwuni in es kutu ma likin lom sel.

18 Ā el šu mutu in ima si tiu foloko in es nuknuk lal.

19 Ā we koluk nu selos šu putete, ā nu selos šu šuñ titi in len iño!

20 Ā pre tu komwos tiu kasus šom ke pal musis, ā ke len sabbat: 21 Tu na fwa fosñala ma lulap, oanu met tiu liye ke mutamwauk fwalu nu iñi, mo, ā nu tuk.

22 Ā fwinsie tiu oru len iño ma fototo kutu, wañin nu ikwe in mol: ā ke met šulula len iño orani in fototo eni kutu.

23 Na kutenu met fwín fwak nu šumwos, Liye, Kraist iñi, ku iño; komwos tiu lalalfuñi.

24 Tu Kraist sito fwa tuku, ā met palu sito, ā elos fwa luti akul lulap ā ma šokuruk; tu ou iñi, fwín ku, elos fwa kiapala met šula.

25 Liye, ña fwak nu šumwos met.

26 Tu ou iñi elos fwín fwak nu šumwos, Liye, El os yin mesis: komwos tiu šom: Liye, El os in fokil lukma; komwos tiu lalalfuñi.

27 Tu oanu šarom tuku yin fwatu sikyuk we, ā šaromromla yin fwatu tili we; ouyape ke Mwen nutin met el fwa tuku.

28 Tu yin kolak on we, an si iñi mwon igel elos fwa tukeni šokšok.

29 Kitin misiñi tuko ke fosña lanu in len iño fwatu fwa losla, ā malem tiu šuñ kalem lal, ā itu elos fwa putatla in kosaoe mi, ā ku in kosao elos fwa kususus.

30 Ā na akul lun Mwen nutin met fwa sikmi in kosaoe mi: ā na sraf nu kemwu fwalu elos ašor, ā elos fwa liye Mwen nutin met el tuku in pukunieñ in kosao, ke ku ā ma mwowo ma lulap.

31 Ā El fwa sipala lipufon lal ke pusren ugug lulap; ā elos fwa eseni met šula lal yin eñ akos mi, yin tafwun kosa iño mi nu tafwun kosa iñi.

32 Iñi lutlut pupulyuk ke šak fig: ke le šak lal sruk maños, ā sra srúnak, komwos etu akurun pal fwol.

33 Ā ouyape, ke komwos fwa liye ma nu kemwu ma iñi, komwos etu tu apkurun nu mutun oaoa.

34 Payinu ña fwak nu šumwos, Fwil si iñi tiu alfukfukla nu ke ma nu kemwu ma iñi orek tari.

35 Kosao ā fwalu fwa wañinla, ā kaskas luk tiu wañinla.

36 ¶ Ā len si iño ā anu si wañinu met etu, ā tiu lipufon in kosao, tu Papa tumuk muġenu.

37 Ā oanu len lun Noa, ā ouyape ke Mwen nutin met el fwa tuku.

38 Tu oanu len met šaloñla tuk, elos moño ā nim, mari ā šuñ in inari, nu ke len si Noa el sroauk nu fwín oaku, 39 ā elos tiu etu, nu ke šaloñla tuku, ā es elos la nu kemwu; ouyape ke Mwen nutin met el fwa tuku.

40 Na met luo mutu in ima si; esla sie, ā filiye sie.

41 Mutan luo ilye ke me ilil si; esla sie, ā filiye sie.

42 ¶ Tu ou iñi šano; tu komwos tiu etu auu ya si Leum lom a tuku.

43 Ā komwos etu ma iñi, tu met kato in lomwu el fwino etu la auu ya si met pus a tuku, el fwa šano, ā tiu fulela lom sel in mišala.

44 Tu ou iñi komwos in ako pe, tu ke auu si komwos tiu nunku, Mwen nutin met el a tuku.

45 Na šu met kulanšap payi ā lalmetmet, šu leum lal ora'l lun fwa'l nu ke kwanun lom sel, in šuñ me moño nelos ke pal fwol si?

46 Inši mwowo met kulanšap iño, šu leum lal, ke el tuku, el fwa konoilok in oru ou iñi.

47 Payinu nā fwak nu šumwos, tu el fwa ora'l lun fwa'l ke ma nu keinwu ma lal.

48 Ā met kulanšap koluk iñi el fwini kaskas inšiel, Leum luk patlanu in tuku; 49 ā el mutamwauk in popo kutenu met kulanšap wi, ā oelulos met sruī in moño ā nim;

50 Leum lun met kulanšap iñi el fwa tuku in len si ke el tiu šano'l, ā in auu si ke el tiu etu, 51 ā el fwa otelalik, ā oru ma lal wi met mwošounkas: yin a fwa tuñnu ā nāñorñor in mwusi.

ŠAPTER 25.

NA togusaī in kosao fwa oanu mutan sieñul šu tiu etu met, šu es lam lalos, ā šom in šun met pusla.

2 Ā limikos selos lalmetmet, ā limikos lalfon.

3 Elos šu lalfon es lam lalos, ā tiu es oil oelulos.

4 Ā lalmetmet elos es oil in maše wi lam lalos.

5 Ke met pusla patla in tuku, elos nu kemwu metkel ā motul.

6 Ā ke infulwin foñ elos mwonak, We liye, met pusla el tuku; komwos fwasot in šunol.

7 Na mutan nu kemwu šu tiu etu met elos tukakak, ā akoala lam lalos.

8 Ā lalfon elos fwak nu sin lalmetmet, Si las kutu oil lomwos, tu lam las a kunla.

9 Ā lalmetmet elos tupokot, fwakañ, Fwin ou iñi tiu yok in las ā lomwos: ā mwo komwos fwasot nu yurin met kitakot, ā mol ma lomwos.

10 Ā ke elos šom in mol, met pusla el tuku; ā elos šu ako ilyuk oelul nu ke mari: ā mutun oaoa kauli.

11 Tuk kutenu mutan šu tiu etu met elos tuke pe, fwakañ, Leum, Leum, igasla nu šes.

12 Ā el tupokoañ ā fwak,

Payinu nā fwak nu šumwos,
Nā tiu ete komwos.

13 Tu ou iñi, šano, tu komwos tiu etu len si ā auu si ke Mwen nutin met el tuku.

14 ¶ Tu togusaī in kosao oanu met fwafwasyis nu yin lulisla, el pañon mu met kulansap lal, ā šuñ ma lal nu selos.

15 Ā el šuñ nu sin sie talen limikos, ā nu sin sie sie: nu sin met nu kemwu oanu elos etu oreye; ā kitin misiñi el šomla.

16 Na el šu es talen limikos el šom kukakin ma iñi, ā oru talen limikos pe.

17 Ā ouyape el šu es luo, el ouyape oru luo pe.

18 Ā el šu es šie, šom ā pukinye in foko, ā mwukunla muni lun leum lal.

19 Ā pat lanu tuk, leum lun met kulansap iñi el folokla, ā lolñok nu selos.

20 Ā el šu es talen limikos tuku, ā usi talen limikos pe, fwakañ, Leum, kom asi nu sik talen limikos; liye, nā siefwil oru talen limikos pe.

21 Leum lal el fwak nu sel, Mwonu, met kulansap mwo ā payi: mwo ma pu kom liauñ, nā fwa orek kom in fwu ma puspis: kom ilyuk nu yin eñun lun leum lom.

22 Ouyape el šu es talen luo tuku, ā fwak, Leum,

kom asi nu sik talen luo: liye, nā siefwil oru talen luo pe.

23 Leum lal el fwak nu sel, Mwonu, met kulansap mwo ā payi: mwo ma pu kom liauñ, nā fwa orek kom in fwu ma puspis: kom ilyuk nu yin eñun lun leum lom.

24 Na el šu es talen si tuku, ā fwak, Leum, nā ete kom tu kom met upa si, kosrūni oiya kom tiu siselik, ā eseni oiya kom tiu oskoilik:

25 Ā nā šañeñ, ā šom, ā mwukunla talen lom in foko; liye, es lom.

26 Leum lal el tupokoñ ā fwak nu sel, Met kulansap koluk ā alsañes, kom etu tu nā kosrūni oiya nā tiu siselik, ā eseni oiya nā tiu oskoilik: 27 Ke ma iñi mwo tu kom filiye muni luk nu yurin banker, ā ke nā tuku nā fwa es ma luk ā kute pe.

28 Tu ou iñi esla talen si luk el, ā šuñ nu sel šu la talen sie-ñul.

29 Tu nu sin šu kutu ma la šuñ pe kutu, ā el fwa os ma lal: ā yurol mi šu wañin ma la fwa esla ma lal luk el.

30 Ā komwos sisla met kulansap alsañes nu yin los liki losu: nu iño fwa tuñnu ā ñañorñor in mwusi.

31 ¶ Ke Mwen nutin met el fwa tuku in ma mwowo

lal, ā lipufon mutal nu kemwu oelul, na el fwa mutu fwin niin mutu mwowo si lal: 32 ā met an nu kemwu fwa tukeni mutu ye mutal; ā el fwa es elos elik sie sin sie, oanu met sropu liye šip esla šipe liki gotu: 33 Ā el fwa filiye šipe on le paul leyut, ā gotu on le paul lesi.

34 Na togusa el a fwak nu selos on le paul leyut, Fwasu, komwos met mwonu lun Papa tumuk, mutu yin akola nu šumwos u-mi ke srosla walu: 35 tu nā musinsral, ā komwos kiti yu me moño; nā malu, ā komwos si kof nimuk: nā metša, ā komwos šuli yu yuk:

36 Nā koflufol, ā komwos si nuknuk nā nukomañ: nā mas, ā komwos fwas nu yuruk ā mutu: nā mutu in prison ā komwos tuku nu yuruk.

37 Na met payi elos tupokot nu sel, fwakañ, Leum, kem liye kom ke kom musinsral, ā kite nom nā? ku malu, ā kite nimom? 38 nā kem liye kom metša, ā šuli kom yuk? ku koflufol, ā nukom kom la? 39 ku kem liye kom mas, ku in prison ā tuku nu yurom nā?

40 Ā Togusa el a tupokoañ ā fwak nu selos, Payinu nā fwak nu šomwos, Tu oanu ke komwos oru ma iñi nu

sin sie met sisik sin ma lik komwos oru nu sik.

41 Na el a fwak pe nu selos on le paul lesi, Fwasot liki yu, komwos, met lušla, fwasot liki yu nu in e kamwul ma patpat, akola sin devil ā lipufon lal.

42 Tu nā musinsral, ā komwos tiu kiti yu me moño: nā malu, ā komwos tiu si kof nimuk: 43 nā met ša, ā komwos tiu šuli yu yuk; koflufol, ā komwos tiu si nuknuk nā nu omañ: mas, ā in prison, ā komwos tiu tuku nu yuruk.

44 Na elos ouyape tupokot nu sel, fwakañ, Leum, ka kem liye kom kom la musinsral nā? ku malu, ku metša, ku koflufol, ku mas, ku in prison ā tiu oru nu šum?

45 Na el tupokot nu selos, fwakañ, Payinu nā fwak nu šumwos, Tu oanu ke komwos tiu oru nu sin sie ma sisik iñi, Tu ouyape ke komwos tiu oru nu sik.

46 Ā elos iñi fwa šomla nu yin uniye ma patpat: ā met payi nu yin mol ma patpat,

ŠAPTER 26.

A MA iñi te oru, ke Jisus el kaskas nu kemwu ma iñi tari, el fwak nu sin met tumal lutlut, 2 Komwos etu tu ke tukin len luo kofwo lun alukela, ā Mwen nutin

met fwa tukakinyukyuk in uniye on ke šaksiñ sugo.

3 Na leum tol, ā met šim, ā met elder lun met, elos tukeni nu in maslon lom sin leum tol, pañpañ Kaiafas, 4 ā elos tukeni papu fuka elos fwa es Jisus ke kiapu, ā uni'lye.

5 Ā elos fwak, Tiu ke kofwo, tu fwin ou iñi met elos tukeni mwowon.

6 ¶ Ā ke Jisus el mutu yin Beteni, in lom sin Saimon met leper, 7 sie mutan el tuku nu yurol wis boken alabaster lun kūar mwowo si, ā el okoiya nu fwin šiu-fwel, ke el foñyuñ moño.

8 Ā ke met tumal lutlut liye, elos siluñši lanu, fwa-kañ, Efwo ku sista ma iñi?

9 Tu kem ku in kitakot kūar iñi ka puspis, ā kitala nu sin met sigasrup.

10 Ke Jisus el etu, el fwak nu selos, Efwo komwos ku lokoluke mutan si? tu el oru me orek mwowo nu sik.

11 Tu met sigasrup mutu yuromwos pal e nu kemwu; ā ña tiu mutu yuromwos pal e nu kemwu.

12 Tu ke el okoiya kūar iñi nu fwin monuk, el ako yu nu ke ña pukpuki.

13 Payinu ña fwak nu šumwos, Yin nu kemwu met luti mwo šašu iñi in fwal nu

kemwu, elos fwa kaskas ma iñi ma mutan si iñi oru in akulinilye.

14 Na sie sin sie-ñul-luo, pañpañ Judas Iskariot, el šom nu yurin leum tol, 15 ā fwak, Mea komwos aši nu sik, ā ña fwa asalot nu šumwos? Ā elos mwuleuñ nu sel muni tolñul.

16 Ā tukin palša el šuk pal mwo si in tukakunulak.

17 ¶ Ke len si meta kofwo lun bred tiu pulolak met lutlut elos tuku nu yurin Jisus, fwak nu sel, Oiya an kom luñšom kut in ako nu sum in moño alukela?

18 Ā El fwak, Šom nu in siti nu sin sie met, ā fwak nu sel, Met luti el fwak, Pal si luk akurun iñi; ña fwa oru alukela in lom šum wi met tumuk lutlut.

19 Ā met lutlut elos oru oanu Jisus el luti nu selos; ā elos ako alukela.

20 Ke eukela, El foñyuñ nu ke tebel yurin sie-ñul-luo.

21 Ā ke elos moño, el fwak, Payinu ña fwak nu šumwos, tu sie šumwos a tukakin yu yuk.

22 Ā elos pakomutu ma lulap, ā mutamwauk in tak-la siyuk sel, Leum, ka šu ña?

23 Ā el tupokoañ ā fwak, El šu wi yu sūsni paul in

ale si, el iñi a tukakun yu yuk.

24 Mwen nutin met el šom oanu ma šimisla ke el: we sin met šu tukakunulak Mwen nutin met! mwo nu sin met iñi el fwini tiu isūsila.

25 Na Judas, su tukakunulak, el tupokoan ā fwak, Rabbai, ka šu nā? El fwak nu sel, Kom fwakla.

26 Ā ke elos moño, Jisus el es bred, ā ali, ā kunšalik, ā šuñ nu sin met lutlut, ā fwak, Es, moño; ma iñi monuk.

27 Ā El es kup, ā šuñ kulu, ā šuñ nu selos, fwakañ, Komwos nu kemwu numla mao:

28 Tu ma iñi sak lun mwilkas šašu, ma širorla ke met puspis in esla ma koluk.

29 Ā nā fwak nu šumwos, Nā a tiu nim tuk fokin fain iñi, nu ke len si nā wi komwos nim ma šašu in togusaī lun Papa tumuk.

30 Ā ke elos iuk sugo on, elos šomla nu fwini eol Olifs.

31 ¶ Na Jisus el fwak nu selos, Komwos nu kemwu tugulkul foñ si iñi ke nā: tu ma šimisla, Nā fwa uniye met sropu, ā šip lun unen elos fwaseliknu.

32 Ā tuk ke nā siefwil molyuk, nā met komwos tuk a fwas nu yin Galili.

33 Piter el tupokoan ā fwak

nu sel, Elos nu kemwu fwini tugulkul ke um, nā tiu tugulkul nu tuk.

34 Jisus el fwak nu sel, Payinu nā fwak nu šum, Tu foñ si iñi, met mwon sisa kakla tuk, kom a fwa laflafwekin yu pal tolu.

35 Piter el fwak nu sel, Nā fwini wi kom nu miši, nā tiu laflafwekin kom. Met lutlut nu kemwu fwak ouyape.

36 ¶ Na Jisus el oelulos fwas nu an si pañpañ Getsemane, ā fwak nu sin met lutlut, Komwos mutawun iñi, ke nā šom nu iño ā pre.

37 Ā el es oelul Piter, ā mwen luo nutin Zebedi, ā mutamwauk iñ asor ā toas lanu.

38 Na el fwak nu selos, Nūnik in ašor lulap, nu ke miši: komwos mutawun iñi, ā wi yu šano.

39 Ā el fwas nu met kutu, ā fokšiu fwi, ā pre, fwakañ, O Papa tumuk, fwini ku ke ma iñi, lela kup si iñi in fwas aliki yu wōt'fwini tiu ou iñi, tiu ou nā luñsik, ā ou kom.

40 Ā el fwas nu yurin met lutlut, ā kono'elos yuk la motul, ā el fwak nu sel Piter, Ma ya, komwos tiu ku in wi yu šano ke auu si?

41 Šano, ā pre, tu komwos tiu ilyuk nu in mel: payi nūn luñši, ā ikwe munas.

42 El siefwilpe šom pal si akluo, ā pre, fwakañ, O Papa tumuk, kup si iñi tiu ku in fwas aliki yu wõt, ña fwin tiu numla, oru ou kom luñ-šom.

43 Ā el tuku ā konoi'elos yuk la siefwil motul; tu mutalos toas.

44 Ā el fwas luk elos, ā siefwilpe šomla, ā pre pal si aktolu, kaskas ou meta.

45 Na el tuku nu yurin met tumal lutlut, ā fwak nu selos, Tari, komwos motul nu, ā moñle; liye, auu si tuku, ā Mwen nutin met tukakinyukyuk nu in poun met koluk.

46 Tukakak, kut šom: liye, el tuku šu tukakin yu yuk.

47 ¶ Ke el kaskas iñi, liye, Judas, sie sin sie-ñul-luo, el tuku, ā met puspis tukeni oelul, wis kutlas ā šak, yurolos mi met tol ā met elder lun met.

48 Ā el šu tukakunulak šuñ akul si nu selos, fwakañ, El šu ña ñok, elnu, sruki'lye.

49 Ā kitin misiñi el tuku nu yurin Jisus, ā fwak, Paiñ kom, Rabbai; ā ñokol.

50 Ā Jisus el fwak nu sel, Kawuk, kom te sika? Na elos tuku filiyepaolos fwe'l Jisus, ā as al.

51 Ā liye, sie selos oelul Jisus asroala paul, ā fwauk

kutlas, ā pakal met kulansap lun met tol, ā otala sral.

52 Na Jisus el fwak nu sel, Siefwil išuñye kutlas nutom nu yin on we: tu elos nu kemwu šu es kutlas fwa miši ke kutlas.

53 Ya kom nunku mu tu ña tiu ku in siyuk sin Papa tumuk iñi, ā el a fwa sipamu nu yuruk lipufon lišun sie-ñul-luo ā yok?

54 Fwin ou iñi fuka ma šimisla payikin, tu a ma oru ou iñi?

55 Ke auu si iño Jisus el fwak nu sin met puspis tukeni, Ya komwos fwas liki oanu nu sin met iñunyar, ke kutlas ā šaku in es yu? Piñanu len ña mutu yuromws in luti in imwen tempel, ā komwos tiu sruki yu wi.

56 Ā ma nu kemwu ma iñi oru, tu ma šimisla lun met palu fwa payikin. Na met tumal lutlut nu kemwu fwas luk el, ā kaiñla.

57 ¶ Ā elos šu sruki'lye Jisus met, elos kolol nu yurin Kaiafas met tol, yin mwolil met šim ā met elder tukeni mutu.

58 Ā Piter el fwas tukol lūs'el la, nu in maslon lom sin met tol, ā ilyuk nu we, ā mutu yurin met tutafpo in liye masi tuko.

59 Ā met tol, ā met elder,

ā mwolil nu kemwu, elos šuk met silo lainul Jisus, ou tu elos fwa uni'lye; 60 ā elos tiu konoiook: ā met silo ma puspis tuku, elos tiu konoiook sie. Ā tuko met silo luo eltal tuku, 61 ā fwak, El iñi fwak, Ña ku in kanaosla imwen tempel lun God, ā in muša mao in len tolu.

62 Ā met tol el tuyuk, ā fwak nu sel, Ya wañin nu ma kom tupokot? Mea eltal a fwak lain kom?

63 Ā Jisus el misla. Ā met tol el tupokoāñ ā fwak nu sel, Ña fulakin kom ke God mol, tu kom fwak nu šes la payi ku sitou, kom Kraist Mwen nutin God.

64 Jisus el fwak nu sel, Kom fwakla: kute pe ña fwak nu šumwos, Tuko komwos a fwa liye Mwen nutin met mutu on le paul leyut lun ku, ā tuku in pukunien kosao.

65 Na met tol el šalik nuk-nuk lal, fwakañ, El kaskas enum; efwo kem ku šuk kutenu met lo? liye, iñi komwos loñ enum lal.

66 Mea komwos nunku? Elos tupokoāñ ā fwak, El fwanauk el a la miši.

67 Na elos ani in mutal, ā fus k'el, ā kutenu puklul, 68 fwakañ, Kraist, kom polyauk nu šes, Šu uni kom wun?

69 ¶ Ā Piter el muta liki nu in maslon lomu, ā mutan fwus el tuku nu yurin, fwa-kañ, Kom pe oelul Jisus luñ Galili.

70 Ā el laflafwekin ye mutalos nu kemwu, fwakañ, Ña tiu etu ma kom fwaku.

71 Ā ke el fwas nu in srauwalsis, sienu liye'l, ē fwak nu selos šu mutanu iño, Ele pe oelul Jisus lun Nazaret.

72 Ā el siefwilpe laflafwekin ke fulakin pusupas, Ña tiu etu met šen.

73 Ā kutu pal tuk elos šu tu apkurun, tuku ā fwak nu sel Piter, Payinu kom pe sie selos; tu kas lom orek kom fwolnu.

74 Na el mutamwauk in kaskas koluk ā fulakin pusupas, Ña tiu etu met šen. Ā kitin misiñi mwon sisa kakla.

75 Na Piter el esamak kas lun Jisus, ma el fwak nu sel, Kom fwa laflafwekin yu pal tolu met, mwon sisa kakla tuk. Ā el fwas liki, ā tunñu tuñnu.

ŠAPTER 27.

KE lututan, met tol ā met elder lun met elos nu kemwu tukeni papu lainul Jisus in uni'lye.

2 A ke elos kopuri'lye, elos kolol la, ā wiselak nu yurol Pontius Pailat leum si.

3 Na Judas, šu tukakunulak, ke el liye tu elos lus el la, el šifwanu auliyuk, ā folokunmu ipen silver tol-nūl nu sin met tol ā met elder, 4 fwakañ, Sito sik, tu ña tukakunak sa payi. Ā elos fwak, Mea ma iñi nu šes? kom liauñ ma iñi.

5 Ā el sisot ipen silver nu in imwen tempel, ā šomla, ā šifwanu lokšakla.

6 Ā met tol elos srukak ipen silver, ā fwak, Tiu payi tu kut filiyē mao nu in tatū, tu ma iñi me mol sa.

7 Ā elos tukeni papu, ā mol ima si lun potter ke mao, in pukinye metša.

8 Ke ma iñi ima si iñi elos pañpañ Ima lun sa, nu ke len si iñi.

9 Na payikin ma Jeremi met palu polyi, fwakañ, Ā elos es ipen silver tol-nūl, ma elos nunku me mol lal, šu met nutin Israel elos fwak me mol lal; 10 ā ašun mao in moli ima si lun potter oanu Leum el oramu nu sik.

11 ¶ Ā Jisus el tu ye mutun leum: ā leum el siyuk sel, fwakañ, Ya kom Togusa lun met Ju? Ā Jisus el fwak nu sel, Oanu kom fwak.

12 Ā ke met tol ā met elder elos sis nu fwel, el tiu tupokoañ.

13 Na Pailat el fwak nu

sel, Ya kom tiu loñ kutu ma puspis elos orek ma lo lain kom?

14 Ā el tiu tupokoañ nu sel nu ke sie kas; oanu tu leum el lut lulap.

15 Ā ou meta ke kofwo, leum el tulala nu sin metu sie met kopur šu elos luñselos.

16 Na sie met kopur os yurolos pañpañ Barabbas, el koluk lanu.

17 Tu ou iñi, ke elos tukeni, Pailat el siyuk selos, Ka šu komwos luñšomwos tu ña tulala nu šumwos? Barabbas, ku Jisus šu elos pañpañ Kraist?

18 Tu el etu tu ke šok sel elos esalak.

19 Ke el mutu fwin me mutu lun nununku, mutan kiel sipu nu sel, fwakañ, Nik kom oru kutu ma nu sin met payi si iño; tu ña toninfoñ ma lulap len si iñi in memi ke el.

20 Ā met tol ā met elder elos papu met puspis tukeni tu elos siyuk Barabbas, ā uni'lye Jisus.

21 Leum el tupokoañ ā fwak nu selos, Šu ka seltal komwos luñšomwos ña in tulala nu šumwos? Elos fwak, Barabbas?

22 Pailat el fwak nu selos, Na mea ña oru nu sin Jisus, šu elos pañon Kraist? Elos

nu kemwu fwak nu sel, Lela lun miši on ke šaksiñ sugo.

23 Ā leum el fwak, Efwo, mea koluk ma el oru? Ā elos wowoyuk pusliki, fwakañ, Lela lun miši on ke šaksiñ sugo.

24 Ke Pailat el liye tu el koflanu oru kutu mao, tu elos la orek fukurkur kutu, el es kof, ā tanla paul ye mutun met puspis tukeni, fwakañ, Na tiu kuluk ke sa lun met payi si iñi: komwos liye.

25 Na met e nu kemwu tupokoañ ā fwak, Sa'l on fwus, ā on tulig natas.

26 Na el tulala Barabbas nu selos: ā ke el sruñlul Jisus, el esalak in uni on ke šaksiñ sugo.

27 Na met meun lun leum elos wis Jisus nu in imwen leum, ā elun met meun nu kemwu elos tukeni tuku nu yurol.

28 Ā elos šarukla nuknuk lal, ā nukmulañ nuknuk sisa katel.

29 Ā ke elos orek tefuro in kokol si tari, elos fliye fwin šiufwel, ā a in le paul leyut: ā elos epas ye mutal, ā aksruksrukal, fwakañ, Paiñ, Togusa lun met Ju!

30 Ā elos anel, ā es a ā sruñil fwin šiufwel.

31 Ā ke elos aksruksrukal

tari, elos šarukla nuknuk katel ā nukmulañ nuknuk lal, ā kolol la in uniye on ke šaksiñ sugo.

32 ¶ Ā ke elos fwas liki, elos konoiook met si Sairini, el Saimon: elos ora'l lun wis šaksiñ sugo lal.

33 Ke elos tuku nu yin si pañpañ Golgota, oanu ma, yin sri in šiuf si, 34 elos ašun nu sel finiger lun nim, wi a toeni: ā ke el pulakin, el sañes nim.

35 Ā elos unilye on ke šaksiñ sugo, ā eselik nuknuk lal, koto srifwe; [tu oru payikin ma met paļu polyi, Elos eselik nuknuk luk yurolos, ā on fwin sienu nuknuk luk elos, orek koto srifwe.]

36 Ā elos mutanu šanol iño; 37 ā fliye yetun šiufwel, ma tukakunulaku šimisla **EL IÑI JISUS TOGUSA LUN MET JU.**

38 Na met iñunyar luo oelul uniye on ke šaksiñ; sie on leyut, ā sie on lesi.

39 Ā elos šu fwas alukela kaskas enum nu sel, ososokla šiufwelos, 40 ā fwakañ, Kom šu kanaosla imwen tempel, ā muša in len tolu, kom ši-fwanu moli kom. Kom fwin Mwen nutin God, fwuni ke šaksiñ sugo.

41 Ouyape met tol ā met šim ā met elder elos aksruk-

srukal, fwak, 42 El molūla kutenu, el koflanu sifwanu mol el la. El fwini Togusa lun Israel, lela lun fwuni ke šaksiñ sugo iñi, ā kut fwa lalalfuñi ke'l

43 El foñyuñ sin God; lela lun as al iñi, el fwini luñsi el: tu el fwak, Ña Mwen nutin God.

44 Ā met iñunyar luo, šu oelul uniye on ke šaksiñ, eltal kas ko pe nu sel.

45 Ā auu si akonkos nu ke auu si akeu fwal e nu kemwu los lanu.

46 Ā akurun auu akea Jisus el wowoyuk ke pusral lulap, fwakañ, Ilai, Ilai, lama sabaktenai? oanuwak, God luk, God luk, efwo kom ku fwas liki yu?

47 Kutu selos šu tu iño, ke elos loñ, elos fwak, El iñi pañol Ilaias.

48 Ā kitin misiñi sie selos kasus, ā es insral, ā nakla finiger, ā filiyē ke a sugo, ā šuñ nu sel lun nin.

49 Kutenu fwak, Kolyamwun, kut a liyē la Ilaias el a la tuku in mol el la.

50 ¶ Jisus, ke el siefwil wowoyuk ke pusral lulap, el misi.

51 Ā liyē, nuknuk, lisñe in imwen tempel sisalik ip luo luñinu nu ten; ā fwalu rarrar, ā eotu mulpelik; 52 ā luf kiin mas elos igakla; ā

manol puspis lun kristin šu motul, elos molyuk, 53 ā fwas liki luf kiin mas tukin pal si ke el molyuk, ā elos šom nu yin siti mutal ā sikmi nu sin met puspis.

54 Ā met senturion, ā elos šu oelul, šanol Jisus, ke elos liyē fwal rarrar, ā kutenu iño ma' orala, elos šañeñ ma lulap, fwakañ, Payinu el iñi Mwen nutin God.

55 Ā mutan puspis mutu we, liyē an lūsła, elos šu fwas tukol Jisus Galili mi, oru nu sel: 56 Meri Magdalin oelulos, ā Meri kien Jemes ā Joses, ā nine kien mwen nutin Zebedi.

57 ¶ Ke eukela, met gasrup lun Arimatia, ē Josef, šu wi pe met tumal lutlut lun Jisus: 58 el fwas nu yurol Pailat, ā ñusi manol Jisus. Na Pailat el šap in ašun manol.

59 Ā ke Josef el esla mano, el lumani mao in nuknuk linen nasnas, 60 ā filiyē mao in lufin mas šašu si lal, ma el tufła in eotu: ā el epusañ eot lulap si nu ke mutun pot lufin mas si, ā šomla.

61 Ā Meri Magdalin el iño, ā sienu Meri, eltal mutu iño tulonot lufin mas si.

62 ¶ Ā len si tuko, ma tukin len si lun ako, met tol ā met Farisi elos tukeni nu yurol Pailat, 63 fwakañ,

Leum, kem esamak tu met kusuinkas iño fwak, ke el mol, Tukin len tolu ña fwa siefwil molyuk.

64 Ke ma iñi kom šap in liauñ ma mwowo lufin mas si nu ke len si aktolu, fwin tiu ou iñi met tumal lutlut elos a tuku [in foñ,] ā pusa'ra'l la, ā fwak nu sin metu, El molyuk: ā ma kusuinkas tuk koluk liki ma kusuinkas met.

65 Pailat el fwak nu selos, Met šano os yuromwos: komwos fwala, ā orauñ akkeyu oanu komwos etu.

66 Ā elos šom, ā orala lufin mas si ma mwowo, tawunañ eot si, ā fliye met šano.

ŠAPTER 28.

TAFIN foñ tuk lun sabbat, akurun lenelik len si umet ke wik, Meri Magdalin, ā sienu Meri, eltal tuku in liye lufin mas si.

2 Ā, liye, rarrar lulap: tu lipufon si lun Leum sikmi in kosaoe mi, ā tuku ā epusla eot liki mutun pot, ā el mutu fwe.

3 Mutal oanu šarom, ā nuknuk lal fwošfwos oanu wiaoa:

4 Ā ke šaņeñ sel met šano elos rarrar, ā oanu met miši.

5 Ā lipufon el tupukoañ ā fwak nu seltal mutan, Komtal tiu šaņeñ: tu ña etu tu

komtal šuk Jisus, šu uniye on ke šaksiñ sugo met.

6 El tiu os yinu: tu el molyuk, oanu el fwak. Fwasu, liye an ya Leum on nu we.

7 Ā fwasot aksaya, ā luti nu sin met tumal lutlut tu el molyuk; ā, liye, el fwas met komwos tuk nu in Galili; iño komwos fwa liye'l: liye, ña fwak nu šumwos.

8 Ā eltal akpuspusye fwas liki lufin mas si, ke šaņeñ ā eñun lulap, ā eltal kasus in fwak nu sin met tumal lutlut.

9 Ā [ke eltal šom in fwak nu sin met tumal lutlut,] liye, Jisus el šunoltal, fwa-kañ, Paiñ komtal. Ā eltal tuku ā sruukie niel ā ali nu sel.

10 Na Jisus el fwak nu seltal, Nikmit šaņeñ: komtal šom fwak nu sin ma lik, tu elos šom nu in Galili, ā iño elos fwa liye yu.

11 Ā ke eltal šom, liye kuntu sin met šano elos tuku nu in siti, ā luti nu sin met tol ma nu kemwu ma orala.

12 Ā ke elos wi met elder tukeni mwolil, ā papu, tari, elos šuñ muni puspis nu sin met meun, 13 fwakañ, Komwos fwak, Met tumal lutlut elos tuku ke foñ, ā pusa'ra'l la ke kut motul.

14 Ā leum fwin loñ ma iñi,

MARK, 1.

kut fwa umwe'l ā orek komwos in tiu šaṅeñ.

15 Ā elos es muni, ā oru oanu elos luti nu selos: ā kas si iñi met Ju elos kaskaskin nu ke len si iñi.

16 ¶ Na met tumal lutlut sie-ñul-šie elos šom nu in Galili, nu fwin eol ya Jisus el orauñ nu selos.

17 Ā ke elos liye'l, elos ali nu sel: ā kutu silalalfuñi.

18 Ā Jisus el tuku ā kas-

kas nu selos, fwakañ, Ku e nu kemwu etūku nu sik in kosao ā fwalu.

19 Tu ou iñi komwos šom, ā luti nu sin met fwal e nu kemwu, baptais elos la in el Papa, ā Mwen, ā Ñun Mutal;

20 Luti nu selos in liauñ oru ma nu kemwu ma ña šapkin nu šumwos: ā, liye, Ña wi komwos ma patpat, nu ke saffa fwalu. Amen.

MWO ŠAŠU MA MARK EL ŠIM.

ŠAPTER 1.

MUTAMWAUK lun mwo šašu lun Jisus Kraist, mwen nutin God;

2 Oanu met palu elos šim, Liye, ña sipaot met šap luk ye mutom, lun akou inek lom ye mutom.

3 Pusren sie wowoyuk yin mesis, Komwos akou inek lun Jeova, oru inakul akšumosye.

4 Jon el baptais yin mesis met, ā luti ke baptais lun auliyuk ke sis la ma koluk.

5 Ā fulun an Judea nu kemwu, ā met Jerusalem, elos šom nu yurol, ā el baptais elos la nu kemwu in-

fwal Jordan, ke elos fwakak ma koluk lalos.

6 Jon el nukomañ nuknuk in unen kamel, ā kulin melol in folo; ā el moño lokus ā unni lemnok;

7 Ā el luti, fwakañ, Sie tuku tukuk el ku liki yu, ña tin mwo in šumwoli tulala eau losin faluk lal.

8 Payi ña baptaisi komwos la ke kof: ā el a fwa baptaisi komwos la ke Ñun mutal.

9 ¶ Ā ma iñi te oru in len iño, tu Jisus el tuku yin Nazaret mi lun Galili, ā Jon el baptais el la in Jordan.

10 Ā kiten misiñi ke fwas-yuk liki kof, el liye in ko-

sao igakla, ā Nun oanu muli ioa sikmi nu fwel:

11 Ā pusra si tuku in kosaoe mi, fwakañ, Kom mwen kulu si nutig, Na insi mwo-wo kin kom.

12 Ā kiten misiñi Nun el sipa'lot nu yin mesis.

13 Ā el mutu yin inesis len añaul, Setan el srifwe'l; ā el wi kosro lemnok; ā lipufon elos oru nu sel.

14 ¶ Ā tugin pal si ke filiyuki Jon nu in prison Jisus el tuku nu Galili, lutlut kin mwo šašu lun togusaï lun God,

15 Ā fwakañ, Pal fwolnu, ā togusaï lun God akurun: komwos auliyuk, ā lalalfuni mwo šašu.

16 Ā ke el fwas apkurun mweun Galili, el liye Saimon ā Andru ma lel eltal fulalik kwa nu mwea; tu eltal met kwa.

17 Ā Jisus el fwak nu seltal, komtal fwas tukuk, ā nā fwa orek komtal tu komtal fwa kwa met.

18 Ā kiten misiñi eltal likiye kwa laltal, ā fwas tukol.

19 Ā ke el šomla kute sik, el liye'tal Jemes nutin Zebedi, ā Jon ma lel, a eltal os fwın oaku onon ok lalos.

20 Ā kiten misiñi el pañnoltal; ā eltal aliki Zebedi papa tumaltal yurin met kũ-

nokon fwın oaku, ā fwas tukol.

21 ¶ Ā elos šom nu yin Kapernaum; ā kiten misiñi ke len sabat el ilyuk nu in imwen lolñok, ā luti.

22 Ā elos lut ke ma lutlut lal: tu el luti nu selos oanu tu el leum, ā tiu oanu met šim.

23 Ā met si nūn fokfok lal el in lolñok lalos; ā el wowoyuk.

24 Fwakañ, Nikmit orek kit; mea kem a oru nu šum, kom Jisus lun Nazaret? Ya kom tuku in kanawis kit la? Na etu la šuo komwun, kom Sie Mutal lun God.

25 Ā Jisus el kaiyuk nu sel, fwakañ, Nimit kas, ā fwase luk el.

26 Ā ke nūn fokfok el kanaos el, ā wowoyuk ke pusal lulap, el fwas luk el.

27 Ā elos nu kemwu lut, oanu tu elos tukeni siyuk. Mea ma iñi? mea lutlut šašu iñi? tu ke ma pen lal el šap nu sin nūn fokfok, ā elos aksol.

28 Ā kiten misiñi puñal fwas elik nu yin nu kemwu apneni an Galili.

29 ¶ Ā kiten misiñi, ke elos fwas liki lolñok tari, elos ilyuk nu in lom sin Saimon ā Andru, oelutal Jemes ā Jon.

30 Ā nine kiël mutan kiël

Saimon el mas ke musen fwol; ā kiten misiñi elos fwakulañ nu sel.

31 Ā el tuku ā sruūkie paul, ā sruklulak; ā kiten misiñi mas fwol wañinla, ā el oru nu selos.

32 Ā eukela, ke fwatu tili, elos wis nu yurol nu kemwu šu mas, ā elos šu musen devil.

33 Ā elos nu kemwu yin met mutu we tukeni nu mutun oaoa.

34 Ā el akkeiela ma puspis šu mas ke mas puspis, ā sis la devil puspis liki; ā el sañes devil in fwak, tu elos eta'l.

35 Ā ke lututañ, el tukakak umet lenelik tuk, el fwas liki, ā šom nu yin mesis, ā el pre iño.

36 Ā Saimon ā elos šu oelul fwas tukol.

37 Ā ke elos kono'i'lok, elos fwak nu sel, Met nu kemwu suk kom.

38 Ā el fwak nu selos, lela kut in šom nu yin met mutu we apkurun nu šes, tu ña a lutlut iñope: tu ña tuke liki ke ma iñi.

39 Ā el luti in lolnok lalos yin nu kemwu Galili, ā sis la deyil liki.

40 ¶ Ā met leper si el tuku nu yurol, ā pre siyuk sel, ā epas nu sel, ā fwakañ nu sel, Kom fwini luñšom kom ku in ore yu in nasnas.

41 Ā Jisus, ke pakomutu, el asroela paul, ā kali'lye, a fwak nu sel, Ña ke; kom in nasnas.

42 Ā ke el fwak, kiten misiñi musen leper wañinla luk el, a el nasnas.

43 Ā el mwuleuñnu nu sel, ā kiten misiñi el sipa'l la;

44 Ā fwak nu sel, liaun nik kom sranu fwak nu sin sie met; tu šom, luti kom-yuñ nu sin met tol, ā šuñ kiše mao ma Moses el sap ke orek kom in nasnas, ke orek ma lo nu selos.

45 Ā el šom liki, ā mutamwauk in fwakak ma puspis, ā luti ma lulap ke mao, oanu tu tuk Jisus el koflanu ilyuk nu yin met mutu we, el fwini tiu muluñlūñ tu el mutu yin mesis liki an met mutu we: ā an nu kemwu elos tukeni nu yurol.

ŠAPTER 2.

A KUTU len tuko el sie fwil utyuk nu yin Kapernaum; ā elos loñ tu el mutu lomwu.

2 Ā kiten misiñi met puspis elos tukeni, oanu tu wañinlanu an elos mutu we, aok, apneni mutun oaoa ouyape; ā el luti ma kas nu selos.

3 Ā elos tuku nu yurol, usi met mas matoltol met akos wis el.

MARK, 2.

4 Ā ke elos koflanu tuku nu yurol tu met puspis tukeni, elos igaselik inšein lomwu an el mutu we: ā ke elos kanaosla mao, elos koela kūlus yin met mas matoltol on we.

5 Ke Jisus el liye lalafuñi lalos, el fwak nu sin met mas motoltol. Mwen, ña nunok munas ke makoluk lom.

6 Ā kutu sin met šim elos mutanu we, ā kaskas insielos.

7 Efwo met si iñi kas ko nu ke'l God? ka šu ku in nunok munas ke ma koluk, tu God mugenu?

8 Ā kiten misiñi, ke Jisus el etu inšiel tu elos kaskas ou iñi inšielos, el fwak nu selos, efwo komwos ku kaskas ou iñi inšiumwos?

9 Mea fusas liki in fwak nu sin met mas matoltol, Ña nunok munas ke ma koluk lom; ku in fwak, Tukakak, ā srukak kūlus kium, ā fwas?

10 Ā tu komwos fwa etu tu mwen nutin met el ku in nunok ke ma koluk on fwalu, (el fwak nu sin met mas matoltol.)

11 Ña fwak nu šum, Tu kakak, ā srukak kūlus kium, ā šoin nu in lom šum.

12 Ā kiten misiñi el tukakak, ā srukak kūlus, ā šom-

la ye mutalos nu kemwu; oanu tu elos nu kemwu lut, ā kakšakun al God, fwakañ, kem tiu liye ou iñi met.

13 ¶ Ā el siefwil šom nu penyen; ā met puspis tukeni elos nu kemwu tuku nu yurol, ā el luti nu selos.

14 Ā ke el fwas alukela, el liye Levai nutin Alfeus mutu ye mutun rošo, ā el fwak nu sel. Fwas tukuk.

Ā el tukakak ā fwas tukol,

15 Ā ma te oru, tu, ke Jisus el mutu moño in lom šel, ma puspis met rošo ā met koluk elos wi pe Jisus ā met tumal lutlut mutu; tu ma puspis iño, ā elos fwas tukol.

16 Ā ke met šim ā met Farisi elos liye el la wi met rošo ā met koluk moño, elos fwak nu sin met tumal lutlut, Efwo el ku we met rošo ā met koluk moño a nim?

17 Ke Jisus el loñ mao, el fwak nu selos. Met ku elos tiu enenu met šatal, tu met mas mugenu: ña tiu tuku in pañon met payi, tu met koluk in auliyuk.

18 ¶ Ā met tumal lutlut lun Jon ā lun met Farisi elos lālo: ā elos tuku ā fwak nu sel, Efwo ku met tumal lutlut lun Jon ā lun met Farisi elos lālo, ā met tumom lutlut elos tiu lālo?

19 Ā Jisus el fwak nu selos, Ya tulig in fokil nutin

mutan pusla el lālo, ke met pusla mutu yurolos? Pal si ke met pusla mutu yurolos, elos koflanu lalo.

20 Ā kutu len a fwa tuku, ke met pusla eyela luk elos, ā na elos fwa lālo ke len iño.

21 Wañin met taeuñ ipen nuknuk šašu nu ke nuknuk ma; fwin ou iñi ip šašu ma pinesla fwa esla ma liki nuknuk ma, ā muše yokelik.

22 Ā wañin met filiyé wain šašu nu in šifwa matu; fwin ou iñi wain šašu foklulik šifwa, ā wain širorla, ā šifwa mišalšal la: tu kut filiyé wain šašu nu in šifwa šašu.

23 ¶ Ā ma te oru, tu el fwas sasla in ima korn si ke len sabat; ā met tumal lutlut, ke elos fwas, elos mutamwauk in lusla korn.

24 Ā met Farisi elos fwak nu sel, Liye, efwo elos ku oru ke len sabat kutu ma oul?

25 Ā el fwak nu selos, Ya komwos tiu rid kutu ma Devid el oru, ke el enenu, ā musinsral, el, ā elos šu oelul?

26 Fuka el ilyuk nu in lom sin God ke len lun Abaiatar el met tol fulat, ā el moño bred luti, ma oul in moño tu ma lun met tol nugenū, ā šuñ pe nu selos šu oelul?

27 Ā el fwak nu selos, God

el orala sabat ma lun met, ā tiu met ma lun sabat.

28 Tu ou iñi mwen nutin met el ouyape leum lun sabat.

ŠAPTER 3.

Ā EL siefwil ilyuk nu in imwen lolñok: ā met si mutu we ul lanu paul.

2 Ā elos šanol, el a la akkeiel la ke len sabat; tu elos fwa kas ko nu ke'l.

3 Ā el fwak nu sin met si šu ul lanu paul, Tuyuk infulwe.

4 Ā el fwak nu selos, Ya oul ke len sabat in orek mwo, ku in orek koluk? in molūla mol, ku in uniye? Ā elos misla.

5 Ā ke el ñetañ nu selos ke mulat, tu el pakomuta'los ke upa inšielos, el fwak nu sin met si, Asreot pom. Ā el asroela: ā paul kelanu oanū leyenu.

6 Ā met Farisi elos somla, ā kiten misiñi elos wi met lun Herod tukeni kaskas ke'l, fuka elos fwa uni'lye.

7 ¶ Ā Jisus el šifwanu wi met tumal lutlut šomla nu fwin meši; ā un met puspis Galili mi, elos fwas tukol, ā Judea mi.

8 Ā Jerusalem mi, ā Idu mea mi, ā liken yeno Jordan; ā elos apneni Tair ā Saidon, met puspis, ke elos

loñ ma ma lulap ma el oru, elos tuku nu yurol.

9 Ā el fwak nu sin met tumal lutlut, tu oak paluñ sisik wunal tu met puspis tukeni, fwini tiu ou iñi elos tuñlulani.

10 Tu el akkeiel la ma puspis tari; oanu tu elos alak in kali'lye, elos nu kemwu šu mas.

11 Ā ñun fokfok, ke elos liye'l, elos putatla ye mutal, ā wowoyuk, fwakañ, kom mwen natal God.

12 Ā el ka elos ma lulap tu elos tin fwakulak.

13 ¶ Ā el utyuk nu fwini eol si, ā el pañon mu šu el lunsel: ā elos tuku nu yurol.

14 Ā el šuñ mwol lun met sieñul luo, tu elos fwa oelul, ā tu el fwa sipa'loswot in luti.

15 Ā tu ku lalos in akkei- 'elos la met mas, ā in sis la devil liki.

16 Ā el šuñ Saimon mwul Piter;

17 Ā Jemes nutin Zebedi, ā Jon lel Jemes; ā el šuñ mwulaltal Boanerses, ma fwakien mwen nutin pulal;

18 Ā Andru, ā Filip, ā Bartolomu, ā Mattu, ā Tomas, ā Jemes nutin Alfeus, ā Taddeus, ā Saimon Kenanait.

19 Ā Judas Iskariot, el šu

tukakunu'lak: ā elos ilyuk nu in lomwu.

20 Ā met puspis elos siefwil tukeni, oanu tu elos koflanu moño bred.

21 Ā ke met kawuk elos loñ, elos šom liki in sruki'ye; tu elos mu, el mwul.

22 ¶ Ā met šim šu oatu Jerusalem mi fwak, Beelzebub os yurol, ā el sis la devil liki ke leum lun devil.

23 Ā el pañolos mu, ā fwak nu selos in pupulyuki, Fuka Setan sis la Setan liki?

24 Ā togusañ šifwanu fwini aes, togusañ iñi fwa koflanu tu.

25 Ā sou fwini šifwanu aes, sou iñi fwa koflanu tu.

26 Ā Setan el fwini tuyuk Setan, ā aes el koflanu tu, tu el fwa wañinla.

27 Wañin met ku in ilyuk nu in lom sin met ku, ā kanaosla ma lal, el fwini tiu kopuriye met ku met; ā na el fwa kanaosla lom sel.

28 Payinu ña fwak nu šumwos, ma nu kemwu ma koluk lun tulig nutin met fwa nunok munas ke, ā kas ko elos kaskas ke:

29 Ā el šu kaskas ko lain Ñun Mutal fwa tiu nunok munas nu tuk, tu a fwa lisyikla ma patpat:

30 Tu elos fwak, Ñun fokfok os yurol.

MARK, 4.

31 Na met lel ā nine kīel, elos tu likin umwe, ā šapak in šulo'l.

32 Ā met puspis tukeni mutu apnulaini, ā elos fwak nu sel, Liye, nine kium ā met lium elos os likin umwe šuk kom.

33 Ā el tupokot nu selos, fwakañ, šu nine kiuk ku ma lik ?

34 Ā el netañ nu selos šu mutu apnulaini, ā fwak, Liye nine kiuk ā ma lik !

35 Tu el šu oru ma God el luñsel, el iñi ma lik, ā ma lauk, ā nine.

ŠAPTER 4.

A EL siefwil mutanwauk in lutlut nu penyenu ; ā met puspis elos tukeni tuku nu yurol, oanu tu el sroauk nu fwīn oaku, ā mutu fwīn kofo ; ā met puspis tukeni elos apkurun nu mwea fwīn meši.

2 Ā el luti nu selos ma puspis ke pupulyūki, ā fwak nu selos ke ma luti lal.

3 Komwos poroño ; Liye, sie met takunalik el šom in takunalik.

4 A ma te oru ke el takunalik, kutu putatla nu pupaneku, ā mwon yin eñyeñu elos tuku ā koñla mao.

5 A kutu putatla on yin eoteot, yin ma sisik fok on

we ; ā kapak kiten inisiñi, tu fok tiu lal ;

6 Ā ke fwatu sikyuk, mao paoala ; ā tu wañin oka pao lanu.

7 Ā kutu putatla nu yin kokol, ā kokol kapak, ā puani mao, ā wañin fwako.

8 Ā kute pe putatla on in fok mwo, ā srunak kap mwo ; ā isūs fwako mwo, kutu tolñul ka, ā kutu on-ñul ka, ā kutu sie-fok ka.

9 Ā el fwak nu selos, el šu sra in loñ, lela lun loñ.

10 ¶ Ā ke el mugenu mutu, elos šu apnulaini wi met sie-ñul-luo siyuk sel ke pupulyuk.

11 Ā el fwak nu selos, Nu šumwos tu komwos fwa etukot ma foñla lun togusañ lun God : ā nu selos šu mutu lik, orekot ma iñi nu kemwu ke pupulyuk ;

12 Tu liye elos fwa liye, ā silyuñin ; ā loñ elos fwa loñ, ā tiu etu ; fwīn tiu ou iñi elos tufwa auliyuk, ā God el fwa nunok munas nu selos ke ma koluk lalos.

13 Ā el fwak nu selos, Ya komwos tiu etu pupulyuk si iñi ? ā na fuka komwos fwa etu pupulyuk nu kemwu ?

14 Met takunalik el takunalik kas.

15 Ā elos iñi elos šu mutu pupaneku a kas tutak nu we ; ā ke elos loñ, setan el

šilaklak in tuku, ā esla kas tutak nu iñsi elos.

16 Ā elos iñi elos pe šu es fute on yin eoteot; ke elos loñ kas, elos eñun šilaklak in es mao;

17 Ā šifwanu wañin oka'los, ā elos tiu ku; tuko ke ma koluk ā kolyai sikmi ke kas, kiten misiñi elos tugul-kul.

18 Ā elos iñi elos šu tutekot yin kokol; oanu elos loñ kas.

19 Ā inšie lanu fwalu, ā kutasrik in gasrup, ā kenu ke kutenu mao, ilyuk nu we srukeni kas, ā wañin fwako.

20 Ā elos iñi elos šu tutekot in fok mwo; oanu elos loñ kas, ā es mao ā isūs fwako, kutu tolñul ka, kutu on-ñul ka, ā kutu sie-fok ka.

21 Ā el fwak nu selos, Ya utuk lamp filiyeye tupu, ku ye kulus si? ā tiu fili'lye on ke sikon lamu?

22 Tu ma nu kemwu mwuukunla, fwa igakla; ma nu kemwu ma afwunla, tufwa oaliñalik.

23 Met fwain sra in loñ lela lun loñ.

24 Ā el fwak nu selos, Liauñ ma komwos loñ: oanu ma komwos srikusrak, met tufwa srike pe nu šumwos; ā nu šumwos šu loñ fwa šuñ kute pe.

25 Tu el šu os ma lal, fwa šuñ kute pe nu sel; ā el šu wañin ma lal, fwa es la ma lal luk el.

26 ¶ Ā el fwak, Ou iñi togusañ lun God, oanu met si fwain sista fute nu in foko;

27 Ā el fwa motul, ā tuka-kak, foñ ā len, ā fute fwa srñnak ā kapak, el nūkin fuka.

28 Tu fok šifwanu isūs fwako; met srñnak, tufwa kō, tuko korn mwo on ke kō.

29 Tu ke fwako masla, kiten misiñi el šuñ mitanit, tu kapak masla tuku.

30 Ā el mu, kut fwa fwak togusañ lun God oanu mea? ka pupulyuk šu kut tufwa polye ke?

31 Ma oanu futin mustard si, ke kut takunalik nu in foko, ma srik liki fute nu kemwu on in foko.

32 Ā ke takunalik tari, el srñnak, ā kapak yok liki tasrik nu kemwu, ā laelik kutu lešak lulap; oanu tu mwon yin eñyeñu elos mutu lulin šaku.

33 Ā ke kutu pupulyuk puspis ou iñi el fwakak kas nu selos, oanu elos ku in loñ.

34 Tu fwino wañin pupulyuk el tin kaskas nu selos: ā ke elos mugenu mukku, el akkalemye ma nu kemwu nu sin met tumal lutlut.

35 ¶ Ā len si iñi, ke yikue, el fwak nu selos, mwo kut som nu lefwalo.

36 Ā ke elos sipaot met puspis tukeni tari, elos as al ke el mutu fwin oaku. Ā kute pe oak sisik oelul.

37 Ā eñ lulap tu mi, ā na mwot tuku afwakla oaku, oanu tu sesesla.

38 Ā el on unwak in oaku, motul on fwin ulul si: ā elos oksalak, ā fwak nu sel, Met lute, ya kom tiu pakomut'as tu kut miši?

39 Ā el tukakak, ā kutuñye eñ, ā fwak mwea, Kom misla, tiu moguku. Ā eñ okoki, ā mislanu ma lulap.

40 Ā el fwak nu selos, Efwo komwos ku šañeñ ou iñi? efwo ku wañin lalaluñi yurumwos?

41 Ā elos šañeñ ma lulap, ā fwak sie sin sie, Met šušu met šen, tu eñ ā mwea akso'l.

ŠAPTER 5.

A ELOS tuku nu lefwalu, nu yin sin met Gadara.

2 Ā ke el srola liki oaku tari, kiten misiñi sie met nūn fokfok yurol el šuno'l inkulyuk ami.

3 El mutu inkulyuku; ā wañin met ku in šuñ kapinkoslap in kopuri'lye;

4 Tu pal puspis elos kopuri'lye met ke fetter ā kapin-

koslap, ā el otalik kapinkoslap, ā mišalla fetter; wañin met ku in ora'l lun munu.

5 Ā pal nu kemwu, foñ ā len, el mutu fwin eola, ā inkulyuku, tuñnu, ā el šuñ eot šifwanu lusul.

6 Ā ke el liye'l Jisus lūs luk el, el kasus ā ali nu sel.

7 Ā wowoyuk ke pusral lulap, ā fwak, Ka mea na oru nu šum, Jisus, Mwen nutin God fulat liki nu kemwu? Na fulak nu šum ke God tu kom tiu akkolukiyuk.

8 Tu el fwak nu sel, Nūn fokfok, fwala liki met si.

9 Ā el siyuk sel, ĕum a šoun? Ā el tupokoat, fwakañ, Ēk lišioñ; tu kem ma puspis.

10 Ā el siyuk sel ma lulap tu el tiu sipa'los wot liki annu.

11 Yin si iño un kosro pig lulap si mutu moño apkurun ke eola.

12 Ā devil nu kemwu elos siyuk sel, fwakañ, sipe kit la nu yurin piga, tu kut fwa ilyuk nu in selos.

13 Ā kiten misiñi Jisus el lela elos in šom. Ā nūn fokfok elos šom liki, ā ilyuk nu in piga; ā un kosro kasus ma keku mal oatu nu in kofo, (apkurun in tausan luo,) ā elos mwalomla miši in kofo.

14 Ā elos šu kiteuñ piga kaiñla, ā fwakak mao nu yin met mutu we, ā kutenu an. Ā elos šom liki in liye ma orala.

15 Ā elos tuku nu yurol Jisus, ā liye el šu devil yurol, ā lišion in el met, iñi el mutu, nukomañ nuknuk, ā tiu mwül; ā elos šañeñ.

16 Ā elos šu liye mao meta, elos fwak nu sin kutenu met fuka oreyin met devil yurol ā fuka ke piga.

17 Ā elos mutamwauk in siyuk sel in šom liki siske in an sełos.

18 Ā ke el sroauk nu fwin oaku tari; el šu devil yurol met pre siyuk sel lun oelul.

19 Ā Jisus el mu lun tiu wi, tu el fwak nu sel, Kom šom nu yurin met kawuk lom, ā luti nu selos ma mwo lulap ma leum el oru nu šum, ā pakomutom.

20 Ā el šom, ā mutamwauk in luti nu in Dekapolis fuka mwo lulap ma Jisus el oru nu sel: ā elos nu kemwu lut.

21 ¶ Ā ke Jisus el mutu fwin oaku siefwil šom nu lefwalo tari, met puspis tuku nu yurol; ā el apkurun nu mwea.

22 Ā, liye, sie sin mel liauñ lolñok, el Jairus, el tuku; ā ke el liye'l, el putatla nu ke niel.

23 Ā pre siyuk sel ma lulap, fwakañ, Kiten an nutig el akurun nu miši; ña kenu tu kom tuku ā likie pom on fwel, tu el fwa kela; ā el fwa mol.

24 Ā Jisus el oelul; ā met puspis fwas tukol, ā elos eok sel.

25 Ā sie mutan, šu mas ke sa širor yiu sie-ñul-luo.

26 Ā el mwaeok ke met šatal puspis, ā lis ma lal, ā el tiu mwo kutu, tu el keoki.

27 Ke el loñol Jisus, el tuku tukol in mwalin met si, ā kalye nuknuk lal.

28 Tu el fwak, Ña fwin kalyanu nuknuk lal, ña fwa mol.

29 Ā kiten mišini sa'l širor el paoala; ā el etu in manol la kela ke mas si.

30 Ā Jisus kiten misiñi el šifwanu etu la mwo šom luk el, šifwanu tapulla in mwalin met si, ā fwak, šu kalye nuknuk luk?

31 Ā met tumal lutlut elos fwak nu sel, Efwo kom ku liye met puspis apinkome-wini, tari kom fwak, šu kal yu wi?

32 Ā el ella liye la šu oru ma iñi.

33 Tu mutan si, šañeñ ā rarrar, etu ma oru in el, el tuku putatla ye mutal, ā fwakak payinu kemwu nu sel.

34 Ā el fwak nu sel, An lalalfuñi lom orek kom in mol; kom šom in mwola, ā mol ke mas lom.

35 Ke el kaskas ma iñi, kutu tuku yurin met liauñ lolñok šu fwak, An nutum e miši; efwo kom ku lokoluke met luti kutepe?

36 Ā kiten misiñi ke Jisus el loñ ma elos kaskaskin, el fwak nu sin met liauñ lolñok, Kom tiu šaņeņ, lalalfuñi mugenu.

37 Ā el sañes met in fwas tukol, tu Piter, ā Jemes, ā Jon mugenu.

38 Ā el tuku nu lom sin met liauñ imwen lolñok, ā liye mwowon, ā elos šu tuñ ā wowoyuk ma lulap.

39 Ā ke el utiuk nu lū, el fwak nu selos, Efwo komwos ku mwowon, ā tuñ? Tulig el tiu miši, tu el motul.

40 Ā elos isasinkusa nu sel. Ā ke el sis elos la nu kemwu, el es papa ā nine lun tulig, ā elos šu oelul, ā ilyuk in fokil tulig on we.

41 Ā el es pon tulig, ā fwak nu sel, Talita kumai, oanu ke kut tafwu, Tulig (ña fwak nu šum) tukakak.

42 Ā kiten misiñi tulig el tukakak, ā fwas; tu el yiu sie-ñul-luo matu. Ke elos lut elos lut ma lulap.

43 Ā el mwuleuñ ma lu-

lap nu selos, tu met in tiu etu; ā el šap tu e os šuñ ma nel.

ŠAPTER 6.

A EL šom liki an si iñi, ā tuku nu yin sel; ā met tumal lutlut elos oelul.

2 Ā ke len sabat, el mutamwauk in luti in imwen lolñok: ā ma puspis loñol, elos lut, fwakañ, Oiya mi ma lun met si iñi? lalinetmet šu etukiuñ nu sel, tu el oru me orek lulap ke paul?

3 Ya el iñi tiu karpenter, mwewen nutin Meri, lel Jemes, ā Joses, ā Judas, ā Saimon? ā loul elos tiu os yuros? Ā elos tugulkul ke'l.

4 Ā Jisus el fwak nu selos, Met elos eukin met palu, tu yin sel, ā met loul, ā sou lal, elos tiu eukun al.

5 Ā el koflanu oru me orek ma lulap iño, ā el filiyepaul on fwin met mas pu, ā akkeielos la tari.

6 Ā el lut ke silalalfuñi lalos. Ā el fwafwasius nu kutenu an sisik in luti.

7 ¶ Ā el pañon mu sie-ñul-luo nu yurol, ā mutamwauk in sipa'los wot kais luo fwas; ā šuñ nu selos ku ke ñun fokfok.

8 Ā el šap elos in tiu wis kutu ma ke fwafwasius, sikal mugenu; tiu atro, tiu bred, tiu muni in tatu lalos.

MARK, 6.

9 Tu fwoлкеuñ fwaluk; ā tiu nukomañ koat luo.

10 Ā el fwak nu selos, Yin nu kemwu komwos ilyuk nu in lomwu, komwos mutu we nu ke pal si komwos fwala liki an si.

11 Ā elos šu tiu es komwos, ā tiu loñ komwos, ke komwos fwala liki an si, fotoñla fok ye niuwos, ma akulin yelos. Payinu ña fwak nu šumwos. In len ošun an Sodom ā Gomorra mwo liki an si iño.

12 Ā elos šomot, ā luti tu met elos auliyuk.

13 Ā elos sislā devil puspis liki, ā elos šuñ šifwa moswela met mas puspis, ā akkeielos la.

14 ¶ Ā Togusa Herod el loñol; (tu ēl fwaselik;) ā el fwak, Tu Jon Baptist el molyuk yin miše mi, ā tu ma iñi me orek ma lulap šifwanu luti in el.

15 Kutenu fwak, Tu el Elaias. Ā kutenu fwak, el met palu, ku oanu sie sin met palu.

16 Ā ke Herod el lon, el fwak, El Jon, šu ña pakala šiuřwel: el molyuk yin miše mi.

17 Tu Herod el šifwanu šapot ā sruki'lye Jon, ā kopuri'lye in prison ke Herodias, mutan kiel Filip met lel; tu el payuk el met.

18 Tu Jon el fwak nu sel Herod met, Oul šum tu kom es mutan kiel met liurn.

19 Tu ou iñi Herodias el nunok koluk nu sel, ā luñši uni'lye; ā el koflanu.

20 Tu Herod el šaņeñ sel Jon, el etu tu el met payi ā mutal, ā el liye'lañ; ā ke el loñol, el oru kutu ma puspis; ā el eñun ke loñol.

21 Ā ke len mwo si tuku, tu Herod, len si ke el isūsła, el orek kofwo lun leum lal, ā kaptin fulat, ā leum lulap lun Galili;

22 Ā ke an nutin Herodias el tuku, ā srosro, ā eñunak Herod ā elos šu oelul mutu, togusa el fwak nu sin tulig, Kom siyuk sik ma nu kemwu, ā ña fwa siot nu šum.

23 Ā el fulakin pusupas nu sel, Ma nu kemwu ma kom siyuk sik ke, ña fwa siot nu šum, nu ke tafwun togusaī luk.

24 Ā el šomot, ā fwak nu sel nine kiel. Mea ña ā siyuk? Ā el fwak šiuřwel Jon Baptist.

25 Ā kiten misiñi el šilaklak in tuku nu sin togusa, ā siyuk fwakañ, Ña lunsik tu kom si nu sik iñi šiuřwel Jon Baptist in pulet lulap si

26 Ā togusa el pakomutu ma lulap, ā tu ke fulakin pusupas, ā tu ke'los šu oelul

MARK, 6.

mutu, el koflanu lafwekunal.

27 $\tilde{A}$ kiten misiñi togusa el sipala sie met šan, $\tilde{a}$ šap in es šiufwel: $\tilde{a}$ el šom $\tilde{a}$ tala in prison.

28 $\tilde{A}$ el wis šiufwel in pullet lulap si, $\tilde{a}$ šuñ mao nu sin nine kiel.

29 $\tilde{A}$ ke met tumal lutlut elos loñ ke mao, elos tuku, $\tilde{a}$ srukak manol, $\tilde{a}$ fili'lye nu inkulyuku.

30 ¶ $\tilde{A}$ met šap elos ši-fwanu tukeni nu yurol Jisus, $\tilde{a}$ oru nu sel ma nu kemwu, $\tilde{a}$ ma elos oru, $\tilde{a}$ ma elos luti.

31 $\tilde{A}$ el fwak nu selos, Komwos mugenu tuku nu yin mesis, $\tilde{a}$ moñla kutu pal: tu met puspis tuku $\tilde{a}$ šom, $\tilde{a}$ wanin pal si elos mutu moño.

32 $\tilde{A}$ elos mugenu mutu fwini oaku $\tilde{a}$ som nu yin mesis mukku.

33 $\tilde{A}$ met elos liye'los ke elos šom, $\tilde{a}$ ma puspis e'tal, $\tilde{a}$ kasus nu we liki an lulap nu kemwu met mutu we, $\tilde{a}$ šom met elos tuk, $\tilde{a}$ tukeni nu yurol.

34 $\tilde{A}$ Jisus, ke el fwas liki; el liye met puspis, $\tilde{a}$ pakomuta'los, tu elos oanu šip wañin met sropu: $\tilde{a}$ el mutamwauk in luti nu selos ma puspis.

35 $\tilde{A}$ ke len si apkurun in

šom, met tumal lutlut elos tuku nu yurol, $\tilde{a}$ fwak, An si iñi an mesis, $\tilde{a}$ iñi patla:

36 Sipa'los wot, tu elos šom yin apneni, $\tilde{a}$ yin sisik met mutu we, $\tilde{a}$ mol bred nelos; tu wañin kutu ma nelos.

37 El tupokoañ $\tilde{a}$ fwak nu selos, Komwos šuñ ma nelos. $\tilde{A}$ elos fwak nu sel, Ya kem šom $\tilde{a}$ mol bred ke peni luo foko, $\tilde{a}$ šuñ nu selos in moño?

38 El fwak nu selos, srukwal yikas yurumwos? fwasot liye. $\tilde{A}$ ke elos etu, elos fwak, limikos $\tilde{a}$ ik lugwe.

39 $\tilde{A}$ el šap nu selos in ora'los mutu kais sie srupin met on fwini ma nemnem.

40 $\tilde{A}$ elos mutu kais sie ta, kais sie fok, $\tilde{a}$ kais lum-naul.

41 $\tilde{A}$ ke el es srukwal limikos $\tilde{a}$ ik lugwe, el ñetak nu in kosao, $\tilde{a}$ pre, $\tilde{a}$ kunšalik srukwal, $\tilde{a}$ šuñ nu sin met tumal lutlut in takunla ye muta'los; $\tilde{a}$ ik lugwe el kitalik nu selos nu kemwu.

42 $\tilde{A}$ elos nu kemwu moño, $\tilde{a}$ kũp.

43 $\tilde{A}$ elos srukak kuom sie-ñul-luo sesesla ke pus, $\tilde{a}$ ke ik.

44 $\tilde{A}$ elos šu moño srukwal apkurun in met limu.

45 $\tilde{A}$ kiten misiñi el oru met tumal lutlut in sroauk nu fwini oaku, $\tilde{a}$ šom nu le-

fwalo met el tuk nu Betsaida, ke el sipa'los wot met.

46 *Ā* ke el sipa'los wot tari, el šom nu fwin eola in pre.

47 *Ā* ke eukela, oak on infulwin nemwu, ā el muge-nu on fwalu.

48 *Ā* el liye elos la kol upa; tu eñ koluk nu selos: ā apkurun šano akakos in foñ, el tuku nu yurolos, fwafwasius mwea, ā oanu el fwas aluke'los la.

49 *Ā* ke elos liye'l fwafwasius mwea, elos nunku mu el nūn, ā elos wowoyuk:

50 Tu elos nu kemwu liye'l, ā šaṇeñ. *Ā* kiten misiñi el oelulos kaskas ā fwak nu selos, Komwos mutalalik; *Ñ*a nu; komwos tiu šaṇeñ.

51 *Ā* el sroauk nu yurolos nu fwin oaku; ā eñ misla: ā elos oarulanu šaṇeñ ma lulap inšielos, ā elos lut.

52 Tu elos tiu nunkauk me orekma lulap ke srukwal, tu inšielos upa.

53 *Ā* ke elos kolla tari, elos tuku nu fwal Genesaret, ā kawukinye.

54 *Ā* ke elos srola fwin oaku, kiten misiñi elos eta'l.

55 *Ā* kasus apneni an si iñi nu kemwu; ā elos mutamwauk in wis met mas on fwin kūlus, yin nu kemwu elos loñ el mutu we.

56 *Ā* yin nu kemwu el il-yuk nu we, yin sisik, ku yin luplap ku an nu, elos likie met mas inganek, ā pre siyu ksel, tu elos kalyanu nuk-nuk lal: ā elos nu kemwu šu kal eloskelanu.

ŠAPTER 7.

NA met Farisi, ā kutu sin met šim, šu tuku Jerusalemi, elos tuku nu yurolo.

2 *Ā* ke elos liye kutu sin met tumal lutlut moño bred ke paolos fokfok, oanu tiu tanla, elos mu sito.

3 Tu met Farisi, ā met Ju nu kemwu, elos fwin tiu tanla paolos ma lulap, elos tiu moño, tu elos srukie manulun met matu met.

4 *Ā* ke elos tuku yin kutakot mi, elos fwin tiu tanla, elos tiu moño. *Ā* kutenu ma puspis selos, ma elos es srukie, oanu olla kup, ā pot, allu bras, ā kūlus.

5 Tuko met Farisi ā met šim elos siyuk sel, Efwo met tumom lutlut ku tiu fwas in oru manu lun met matu met, tu elos moño bred ke tiu tanla paolos?

6 El tupokoañ ā fwak nu selos, Payi ma Esaias el polyi ke komwos mwošounkas, oanu ma sim, Met iñi elos oru nwo nu sik ke ña-srolos, ā inšielos lūs liki yu.

MARK, 7.

7 A sito ma elos ali nu sik, lutu me lutlut ma manu lun met.

8 Tu ke fili'lye ma šap lun God, komwos srukue ma kas matu lun meta, oanu olla pot ā kup: ā kutenu ma puspis ou iñi ma komwos oru.

9 Ā el fwak nu selos, Payi komwos sista ma šap lun God, tu komwos ā srukue kas matu lomwos.

10 Tu Moses el fwak, Oru mwo nu sin papa tumom ā nine kium; ā, el šu kas ko nu ke papa ā nine, lela lun miše nu miši.

11 Ā komwos fwak, Met si fwini fwak nu sin papa tumal ku nine, Korban, oanu ma fwak, kiše, ma ña koflanu šiot nu šum;

12 Ā komwos ora'l lun tiu ašun nu sin papa tumal ku nine kiēl:

13 Komwos kanaosla kas lun God ke kas matu lomwos ma komwos oru met; ā ma puspis ou iñi ma komwos oru.

14 Ā ke el pañon mu met nu kemwu tari, el fwak nu selos, Poroñe yu komwos nu kemwu, ā etu.

15 Wañin ma likin met ilyuk nu inšiel in oru met in koluk: tu kutu ma fwas luk el, ma iñi fwa oru met in koluk.

16 Met fwini sra in loñ, lela lun loñ.

17 Ā ke el ilyuk nu in lomwu liki metu, met tumal lutlut elos siyuk sel ke pupulyuk si.

18 Ā el fwak nu selos, Ya komwos nukin pe? Ya komwos tiu etu, tu ma nu kemwu likin met ilyuk nu inšiel, koflanu ora'l koluk;

19 Tu ma iñi tiu ilyuk nu in esal, tu inšiel, ā fwas nu fwini laño, oru mwo me moño nu kemwu?

20 Ā el fwak, Ma fwas liki met, ma iñi ora'l koluk.

21 Tu nu lū mi, likin esen met tuku nunok, aknunta, kosro, akmus.

22 Pusupas, rapku, koluk, kikiap, nunok kosro, mutal koluk, kas ko nu ke'l God, fulañ, ma lalfon;

23 Ma koluk iñi nu kemwu elos tuku lū mi, ā orek met in koluk.

24 ¶ Ā el tuyuk liki an si, ā šom nu sisen an Tair ā Saidon, ā ilyuk nu in lom si, ā el lunsel tu met tiu etu; ā el koflanu mwukmwuk.

25 Tu sie mutan, natal an fwus si ñun fokfok yurol, el loñol, ā tuku ā putatla nu ye niel.

26 Mutan si mutan Greek, an sel Sairofinisia; ā el pre siyuk sel lun sista devil liki an natal.

27 Ā Jisus el fwak nu sel, lela tulig elos in kūp met, tu tiu mwo ke es bred nun tulig, ā sisla nun kosro nali-nul.

28 Ā el tupokoān ā fwak nu sel. Ao Leum: fwin ou iñi kosro on ye tebue elos moño kutkut in me moño nun tulig.

29 Ā el fwak nu sel, Ke kas si iñi kom šom; devil el šom liki an nutum.

30 Ā ke el tuku nu lom sel, el liye devil šom liki, ā an nata on fwin kūlus.

31 Ā siefwil pe, fwas liki sissen an Tair ā Saidon, el tuku nu mwean an Galili, sasla sissen an Dekapolis.

32 Ā elos wis nu yurol šiloñkas, ā kas lolo; ā elos pre siyuk sel tu el likiye paul on fwel.

33 Ā el asal liki, met pus-pis tukeni, ā filiye kufin paul in sral, ā el aniye, ā kalye loul;

34 Ā netak nu in kosao el šaoela ā fwak nu sel, Effata, oanu ma, Igasla.

35 Ā kiten misiñi sral igakla, ā alko in loul tulala, ā el kaskas šumwos.

36 Ā el mwuleuñ elos in tiu fwak nu sin met: ā el mwule ma lulap, elos fwa-kak mao yok luk el.

37 Ā elos oarulanu lut ma lulap fwakañ, El oru ma nu

kemwu mwo: el oru met šilonkas in loñ, ā met kofla kas in kaskas.

ŠAPTER 8.

KE len iño met pus-pis la-nu tukeni, ā wañin manelos, Jisus el pañon mu met tumal lutlut, ā fwak nu selos,

2 Ña pakomutu met pus-pis tukeni, tu elos mutu yuruk len tolu, ā wañin manelos.

3 Ā ña fwin sipa'los wot ke elos lualo nu lom selos, elos fwa mululla ineku: tu kutu selos fwas yin lūs mi.

4 Ā met tumal lutlut elos tupokoān nu sel, Oiya mi met si a es bred šuñ in srukak met iñi tu elos kūp yin wañin met mutu we?

5 Ā el siyuk selos, Srukwal yikas yurumwos? Ā elos fwak, Itkos.

6 Ā el šap met in mutu in foko. Ā el es srukwal itkos, ā šuñ kulu, ā kunšalik, ā šuñ nu sin met tumal lutlut, in filiye ye mutun met pus-pis tukeni.

7 Ā kutu ik pu sisik yurolos: ā el ali, ā šap in fili pe ye mutalos.

8 Ou iñi elos moño, ā kūp; ā elos srukak luin moño ku-om itkos.

9 Ā elos šu moño apkurun an siu: ā el sipa'loswot.

MARK, 8.

10 ¶ Ā kiten misiñi el sroauk nu fwin oaku wi met tumal lutlut, ā tuku nu kutenu an Dalmanuta.

11 Ā met Farisi elos tuke liki, ā mutamwauk in siyuk sel, elos šuk sie akul in kosaoe mi sel in srifwe'l.

12 Ā el šao ma lulap in nūnal, ā fwak, Efwo fwil si iñi ku šuk akul si? Payinu nā fwak nu šumwos, wañin akul etikiuñ nu sin fwil si iñi.

13 Ā el fulelosye, ā siefwil sroauk nu fwin oaku šom nu lefwalo.

14 Ā elos mulkunla in es bred, ā srukwal siewanu yurolos in oaku.

15 Ā el mwuleuñ nuselos, fwakañ, Liaun, sismouk me pulolak lun met Farisi, ā me pulolak lun Herod.

16 Ā elos tukeni asiuki fwakañ, Tu wañin bred yuros.

17 Ā ke Jisus el etu, el fwak nu selos, Efwo komwos asiuki tu wañin bred yurumwos? Ya komwos tiu liye iñi, ā tiu etu? ya inšiumwos upala iñi?

18 Os mutumwos, ya komwos tiu liye? ā sreumwos, ya komwos tiu loñ, ā komwos tiu esam?

19 Ke nā kunšalik srukwal linikos yurin met limu, kuom yikas sesesla ke luin

moño komwos srukak? Elos fwak nu sel, sie-nūl-luo.

20 Ā ke itkos yurin met ao, kuom yikas sesesla ke luin moño komwos srukak? Ā elos fwak, Itkos.

21 Ā el fwak nu selos, Efwo komwos ku tiu etu?

22 Ā el tuku nu Betsaida; ā elos wis sie met kun nu yurol, ā pre siyuk sel lun kali'lye.

23 Ā el srukie pon met kun, ā kolol liki an met mutu we; ā ke el aniye mutal, ā filiye paul fwel, el siyuk sel, Mea kom liye kutu?

24 Ā el nētak ā fwak, Nā liye met oanu šaku fwafwasius.

25 Tuko el siefwil filiye paul ke mutal, ā ora'l lun nētak; ā el kelanu, ā liye met nu kemwu šumwos.

26 Ā el sipa'lot nu lom sel, fwakañ, Nik kom šom nu yin met mutu we, ā nik kom fwak mao nu sin sie met we.

27 ¶ Ā Jisus el šom liki, ā met tumal lutlut oelul, fwas nu kutu an Sesarea Filipai: ā ke el os ineku el siyuk nu sin met tumal lutlut, fwakañ nu selos, Mea met fwak keik?

28 Ā elos tūpokoāñ, Jon Baptist: ā kutenu fwak, Elaias; ā kutenu, sie sin met palu.

29 Ā el fwak nu selos, Ā komwos nu šuo ņao? Ā Piter el tupokoañ ā fwak nu sel, Kom Kraist.

30 Ā el mwuleuñ nu selos, tu elos in tiu ora'l nu sin met.

31 Ā el mutanwauk in luti nu selos, tu Mwen nutin met el tufwa keokinu ke ma puspis, ā met matu, ā met tol fulat, ā met šim elos sis el la, ā uni'lye, ā tukin len tolu el siefwil molyuk.

32 Ā el fwak kas iñi lem-tulaiuk. Ā Piter el as al, ā mutanwauk in kaiyuk nu sel.

33 Ā ke el tapulla ā netañ nu sin met tumal lutlut tari, el kaiyuk nu sel Piter, fwakañ, Tuyuk liki yu Setan; tu kom tiu nunkeuk ma lun God, tu ma lun metu.

34 Ā ke el pañon mu metu, ā met tumal lutlut pe tari, el fwak nu selos, El šu luñši fwas tukuk, lela lun šifwanu laflafwekin, ā srukak šaksiñ sugo lal, ā fwas tukuk.

35 Tu el šu luñši mol in mol lal fwa tūla mao; ā el šu tula mol lal keik ā ke mwo šašu, el iñi fwa mol mao.

36 Tu mea mwo nu sin met, el fwin es fwal nu kemwu, ā ņunal fwa tūla?

37 Ka mea met šuñ in aola ņunal?

38 Tu ou iñi el šu mekin sik, ā ke kas luk, in fwil si iñi kosro ā koluk, Mwen nutin met el tufwa mekin sel ke el tuku in ma mwowo lun Papa tumal, lipufon mutal elos oelul.

ŠAPTER 9.

A EL fwak nu selos, Pa-yinu ņa fwak nu šumwos, Kutu met šu tuyuk iñi, elos tiu pulakin miše, nu ke pal si elos liye togusañ lun God tuku ke ku.

2 ¶ Ā tukin len onkos Jisus el suloltalu Piter, ā Jemes, ā Jon, ā atlolos nu fwin eol fulat elos mukku mutu; ā el ekla ye mutalos.

3 Ā nuknuk lal šaromrom, fwošfwos lanu oanu wiyaoa; oanu ke met fwalu šu orek nuknuk in fwošfwos el tiu ku in akfwosiyela kutu.

4 Ā Elaias wi Moses eltal sikmi nu yurolos; ā eltal oelul Jisus kaskas.

5 Ā Piter el tupokoañ ā fwak nu sel Jisus, Rabbai mwo tu kut mutanu yinu: ā mwo tu kut miša lom sra tolu; sie šum, ā sie sin Moses, ā sie sin Elaias.

6 Tu el nukin ma lun fwak; tu elos šaņeñ lanu.

7 Ā sie pukunieñ afnullosla: ā pusra tuku in puku-

nieñu, fwakañ, el iñi Mwen kulu si nutig: komwos loñol.

8 Ā kiten misiñi ke elos ñetñet apneni, elos tiu liye sie met, tu Jisus mugenu oelulos.

9 Ā ke elos oatu fwin eol mi, el mwuleuñ nu selos tu elos in tiu fwak nu sin met kutu ma elos liye, nu ke tukin pal si Mwen nutin met el molyuk yin miše mi.

10 Ā elos mugenu srukie kas si iñi, ā sie siyuk sin sie fuka molyuk yin miše mi.

11 Ā elos siyuk sel, fwakañ, Efwo met šim ku fwak nu Elaias ā tuku meta?

12 Ā el tupokoañ ā fwak nu selos, Payi Elaias el tuku met, ā akšumwosyela ma nu kemwu; ā fuka ma elos šim ke Mwen nutin met, tu el fwa keokiuñ ke ma puspis, ā sruñel lanu.

13 Tu na fwak nu šumwos, Payi Elaias el tuku, ā elos oru nu sel ma elos luñselos, oanu ma šim ke'l.

14 ¶ Ā ke el tuku nu yurin met lutlut, el liye met puspis tukeni apnuloseni, ā met šim oelulos asiuki.

15 Ā kiten misiñi met nu kemwu, ke elos liye'l, elos lut ma lulap, ā kasus nu yurol, paiñul.

16 Ā el siyuk sin met šim, Mea komwos oelulos asiuki keen?

17 Ā sie sin met puspis tukeni el tupokoañ, ā fwak, Met Luti, ña wis nu yurum mwen nutig, ñun koflanu kas yurol;

18 Ā an nu kemwu ke el sruki'lye, el sisi'lye, a et atinfulak ke el ñañorñor in mwusi; ā el sriila: ā ña fwak nusin in met tumom lutlut tu elos in sis el la; ā elos koflanu.

19 Ā el tupokoañ nu sel, a fwak, o fwil šilalalfuñi! putaka ña mutu yurumwos? putaka ña muteñ komwos? wis el nu yuruk.

20 Ā elos wis el nu yurol; ā ke el liye'l, kiten misiñi ñun ora'l lun lulek; ā el putatla nu in foko, ā tupurpur atinfulak fwas.

21 Ā el siyuk sin papa tumal, Putaka mas iñi tuku nu yurol? Ā el fwak, ke el tulig.

22 Ā pal puspis, el sis el la nu in e, ā nu in kof, lun uni'lye: tu kom fwin ku in orek kutu mao, kom pakomutas, ā kase kit.

23 Jisus el fwak nu sel, Kom fwin ku in lalalfuñi, el šu lalalfuñi ku ke ma nu kemwu.

24 Ā kiten misiñi papa lun tulig el wowoyuk, ā tuñ kaskas, leum ña lalalfuñi, kase yu tu ña tiu šilalalfuñi.

25 Ke Jisus el liye met

puspis tukeni kasus, el mwuleuñ ñun fokfok, fwakañ nu sel, Ñun sikas ā šiloñkas ña mwuleot nu šum, tu kom fwas luk el, ā tiu siefwil ilyuk nu in el.

26 Ā ñun el wowoyuk, ā ora'l lun lulek ma lulap, ā šom luk el: ā el oanu miše; oanu tu met puspis fwak, El miše.

27 Ā Jisus el saplakuñ srukie paul, ā takšalak: ā el tuyuk.

28 Ā ke el ilyuk nu in lomwu, met tumal lutlut elos mukku siyuk sel, Efwo kem ku tiu ku in sis el la?

29 Ā el fwak nu selos, Ma iñi koflanu tuke liki, tu ke pre ā lālo mugenu.

30 ¶ Ā elos šom liki, ā fwas sasla Galili; ā el tiu luñši tu met etu.

31 Tu el luti nu sin met tumal lutlut, a fwak nu selos, Mwen nutin met etikiuñ nu in pon met, ā elos tufwa uni'lye; ā tukin pal si ke el miše, el tufwa molyuk ke len si aktolu.

32 Ā elos tiu etu kas si iñi, ā elos šañeñ in siyuk sel.

33 Ā el tuku nu Kapernaum: ā ke el mutu in lomwu el siyuk selos, Mea komwos ku tukeni asiuki ke inganeku?

34 Ā elos misla: tu ineku elos asiukiuk šu fulat liki nu kemwu.

35 Ā el mutu, ā pañon mu sie-ñul-luo, ā fwak nu selos, Met si fwini luñši in masi meta, el tufwa tuk liki nu kemwu, ā kulansap nu kemwu.

36 Ā el es sie tulig, ā fili'lye infulwe: ā ke el sruk lulak in paul, el fwak nu selos.

37 El šu es sie sin tulig ou iñi in ěk, el es yu; ā el šu fwa es yu, tiu es yu, tu el šu sipe yu.

38 Ā Jon el tupokoñ nu sel, fwakañ, Met Luti, kem liye sie met el sisla devil liki ke ěum, ā el tiu wi kem fwas; ā kem mu lun tiu ou iñi, tu el tiu wi kem fwas.

39 Ā Jisus el fwak, Nik komwos ou iñi nu sel: tu met si fwini orek menmen in ěk, el koflanu kaskas ko keik.

40 Tu el šu tiu lain kit, el wi kit.

41 Tu el šu fwa as'ot ale in kof nimomwos in ěk, tu komwos ma lun Kraist, payinu ña fwak nu šumwos ma lun Kraist, payinu ña fwak nu šumwos, mol lal fwa tiu tūla.

42 Ā el šu aktugulklāye sie sin ma sisik šu lalalfuñi in ña, mwo liki nu sel tu šuñ tem sripusye in kaiwel, ā sis el la nu mwea.

43 Ā la pom fwini aktugul-

kūli kom, otela: mwo kom
šom nu yin mol la pom sru-
mwunla, fwın po luo kom
šom nu yin hell, nu in e
kamwul:

44 Yin mwet lalos tiu miše,
ā e tiu kunla.

45 Ā la nium fwın aktu-
gulkūli kom, otela: mwo nu
šum tu kom šom nu yin
mol la nium, fwın luo nium
kom šom nu yin hell, nu in
e kamwul:

46 Yin mwet lalos tiu miše,
ā e tiu kunla.

47 Ā la mutom fwın aktu-
gulkūli kom, kom tipella:
mwo nu šum tu kom ilyuk
nu in togusaı lun God ke
sie mutom: fwın luo mutom
koin šom nu in e in hell:

48 Yin mwet lalos tiu miše,
ā e tiu kunla.

49 Tu ukemwu soleyik la
ke e, oanu me eumwel nu
kemwu fwa soleyikla ke sol.

50 Sol mwo: tu eman sol
fwın wañin, kut a solela ya?
Komwos lela sol in komwos,
ā komwos lela misla sie sin
sie.

ŠAPTER 10.

A EL tuyuk liki, ā tuku
nu kutu an Judea, likin
yeno Jordan; ā met elos
siefwil tuku nu yurol: ā
oanu meta el siefwil luti nu
selos.

2 Ā met Farisi elos tuku

nu yurol, ā siyuk sel, Ya tiu
oul tu met sisle mutan kiel?
Elos srifwe'l.

3 Ā el tupokoāñ ā fwak nu
selos, Mea Moses el šapkin
nu šumwos?

4 Ā elos fwak, Moses el mu
in šuñ me šim in sisle, ā in
sis el la.

5 Ā Jisus el tupokoāñ ā
fwak nu selos, Tu upa in-
šiumwos el šim nu šumwos
me šap si iñi.

6 Ā pal si ke el muta-
mwauk in oru fwalu, God
el ora'tal mogul ā mutan.

7 Tu ou iñi met a fwa likie
papa tumal ā nine, ā srukie
mutan kiel;

8 Ā eltal tufwa ikwe si la:
ā ke ma iñi eltal tiu siefwil
luo, tu ikwe siewunu.

9 Tu ou iñi ma God el
siseni nu sie, lela met in tiu
eselik.

10 Ā in lomwu met tumal
lutlut elos siefwel siyuk sel
ke ma iñi.

11 Ā el fwak nu selos, El
šu fwa sisle mutan kiel, ā
payuk sienu, el kosro ke'l.

12 Ā mutan el fwın sisle
mogul tumal, ā payuk sienu,
e kosro.

13 ¶ Ā elos wis kiten
tulig nu yurol lun kale-
losi: ā met tumal lutlut elos
igulye šu wis elos.

14 Ā ke Jisus el liye, el
silunsel ma lulap, ā fwak nu

selos, Lela tulig sisik elos in tuku nu yuruk, ā nikmit igololosi; tu sin ma iñi ma lun togusaī lun God.

15 Payinu nā fwak nu šumwos, El šu tiu es togusaī lun God oanu tulig sisik, el kofflanu ilyuk nu lū.

16 Ā el sruklulosityuk in paul, filiye paul fwelos, ā pre ke'los.

17 ¶ Ā ke el šom liki nu inganek tari, sie el kasus, ā sikukimutunti nu sel, ā siyuk sel, Met Luti Mwo, mea nā oru tu nā fwa es mol ma patpat?

18 Ā Jisus el fwak nu sel, Efwo kom ku nā mwo? Wañin mwo, tu God mugu.

19 Kom etu ma šap sie-nul, Nik kom kosro, Nik kom akmus, Nik kom pusupas, Nik kom kikiap, Nik kom riela, oro mwo nu sin papa tumom ā nine.

20 Ā el tupokoan ā fwak nu sel, Met Luti, nā srukie ma iñi nu kemwu ke nā tulig nu iñi.

21 Na Jisus netañ nu sel el luñsi el, ā fwak nu sel, Sie ma sitoela šum; kom fwasot kuka ma lom, ā šuñ nu sin met sigasrup, ā fwa os ma lom nu in kosao: ā tuku, ā srukak šaksiñ, ā fwas tukuk.

22 Ā el toas inšiel ke kas

si iñi, ā šom pakomutu; tu ma puspis ma lal.

23 Ā Jisus el nētñet apne- ni, ā fwak nu sin met tumal lutlut, We upalanu tu met gasrup fwa ilyuk nu in togusaī lun God!

24 Ā met lutlut elos lut ke kas lal. Ā Jisus el siefwil tupokoan ā fwak nu selos, Tulig, fuka ma upalanu selos šu foñyuñ ke ma gasrup fwa ilyuk nu in togusaī lun God!

25 Kamel el fwas sasla ke kor in nilel, fusas liki met gasrup ilyuk nu in togusaī lun God!

26 Ā elos oarulanu lut ma lulap, fwakan sie sin sie, Fwin ou iñi ka šu ku in mol?

27 Ā Jisus el netañ nu selos fwak, Yurin met elos kofflanu, tu tiu ou iñi yurol God: tu God el ku ke ma nu kemwu.

28 ¶ Na Piter el mutamwauk in fwak nu sel, liye, kem aliki ma nu kemwu lumem, ā fwas tukum.

29 Jisus el tupokoan ā fwak, Payinu nā fwak nu šumwos, Met fwin aliki lom, ku lel, ku loul, ku papa, ku nine, ku mutan kiēl, ku tulig; ku fwal, ke nā, ā mwo šašu.

30 El tufwa es kais sie-fok iñi ke pal si iñi, lom, ā lel, ā

loul, ā nine, ā tulig, ā fwal, wi kolya; ā in fwal tuko mol ma patpat.

31 Ā ma puspis ma si meta fwa masi tuko; ā masi tuko fwa masi meta.

32 ¶ Ā elos os inganek fwasyuk nu Jerusalem; ā Jisus fwas met elos tuk: ā elos lut; ā ke elos fwas tuk elos šaņeņ. Ā el siefwil suloiuk met sie-ñul-luo, ā mutamwauk in luti nu selos kutu ma a tuku nu yurol.

33 Fwakaņ, Liye, kut fwas- siuk nu Jerusalem; ā Mwen nutin met fwa etikiun nu sin met tol fulat, ā nu sin met šim; ā elos tufwa pani lun mas, ā fwa asalaņ nu sin met Pegan:

34 Ā elos fwa aknunta'l, ā sruñlul, ā an'el, ā uni'lye; ā ke lensi aktolu el siefwil molyuk.

35 ¶ Ā Jemes ā Jon, nutin Zebede, eltal tuku nu yurol, fwakaņ. Met Luti, ketal kenu tu kom oru nu sital ma ketal a luñsital.

36 Ā el fwak nu seltal, mea komtal kê tu ña a fwa oru nu šumtal?

37 Eltal fwak nu sel, Si nu sital tu ketal fwa mutu, sie on le pom leyut, ā sie on le pom lesi in mamwowo lom.

38 Ā Jisus el fwak nu seltal, Komtal nikin ma komtal siyuk ke. Ya komtal

ku in numla kupsi ma ña nim ka? ā baptais sie bap- tais ña baptaisla ke?

39 Ā eltal fwak nu sel, Ke tal ku. Ā Jisus el fwak nu seltal. Aok komtal tufwa numla kup si ña nimnin ke, ā komtal tufwa baptais ke sie baptais ma ña baptaisla ke:

40 Ā tiu ma luk in siot mutu on le pok leyut ā le pok le si; tu ma lal šu akoa- la ke.

41 Ā ke sie-ñul elos loñ, elos mutamwauk in siluñ ma lulap ke Jemes ā Jon.

42 Ā Jisus el pañnolos, ā fwak nu selos, Komwos etu tu elos šu nunku mwo in leum lun met Pegan elos leum lalos, ā elos šu fulat elos šuñ me šap nu selos.

43 Ā tiu ou iñi yurumwos: tu el šu luñsi fulat liki komwos, el tufwa met kulansap lomwos.

44 Ā el šu šumwos luñsi fulat liki nu kemwu, el fwa fukwe komwos nu kemwu.

45 Tu Mwen nutin met el tiu tuku tu met in kulansap al, el tu in kulansap, ā in šuñ mol lal in molula met puspis.

46 ¶ Ā elos tuku nu Jeriko, ā ke el fwas liki Jeriko met tumal lutlut ā met puspis wi, Bartimeus, met kun mutal, mwen nutin Tineus, el mutu puponeku, ñus.

47 Ā ke el loñ tu el Jisus lun Nazaret, el mutamwauk in wowoyuk, ā fwak, Jisus, Mwen nutin Devid, pakomutuk.

48 Ā met puspis elos mwuleuñ lun tiu kas: ā el wowoyuk yok lanu, Mwen nutin Devid, pakomutuk.

49 Ā Jisus el tu, ā šap in pañnol. Ā elos pañon met kun muta, fwakañ nu sel, Kom eñunak, tuyuk; el pañun kom.

50 Ā ke el sisla nuknuk lal, el tuyuk, ā tuku nu yurol Jisus.

51 Ā Jisus el tupokoañ ā fwak nu sel, Mea kom luñšom tu ña oru nu šum? Met kun el fwak nu sel, Robonai, ña kenu liye.

52 Ā Jisus el fwak nu sel, Kom šom, lalalfuñi lom moli kom la. Ā kiten misiñi el liye, ā el fwas tukol Jisus ineku.

ŠAPTER 11.

A KE el tuku apkurun nu Jerusalem, nu Betfeš, ā Beteni, nu ke eol Olive, el sipaot luo met tumal lutlut.

2 Ā fwak nu seltal, Komtal fwas nu yin sisik meto: ā kiten misiñi ke komtal ilyuk nu we, komtal fwa konoioik kolt kopuri, wañin met mutu fwe umet nu iñi; tula'l la, ā wis el.

3 Ā fwini sienu met fwak nu šumtal, Efwo komtal ku oru ou iñi? komtal fwak, Leum el luñši el; ā kiten misiñi el fwa sipa'l mu.

4 Ā eltal šom, ā konoioik kolt kopuri likin mutan oaoa ke inek atupali; ā eltal tula'l la.

5 Ā kutu selos tu iño fwak nu seltal, Komtal fukunku tulala kolt?

6 Ā eltal fwak nu selos oanu ma Jisus el šap: ā elos lela elos in šom.

7 Ā elos wis kolt nu yurol Jisus, ā filiyē nuknuk lalos on fwel; ā el mutu fwel.

8 Ā met puspis lakunalik nuknuk lalos ineku; ā kutu pakala lešak liki šaku, ā nela ineku.

9 Ā elos šu fwas met, ā elos šu fwas tuk, wowoyuk, fwakañ, Hosanna; Insi mwowo el šu tuku in el Leum.

10 Insi mwowo togusañ lun papa tumus Devid, šu tuku in el Leum: Hosanna in fulat liki nu kemwu.

11 Ā Jisus el ilyuk nu in Jerusalem, ā nu in imwen tempel: ā ke el ñetñet liani ma nu kemwu tari, ā iñi ke ekela, el som liki nu Beteni sie-ñul-luo oelul.

12 ¶ Ā lutu, ke elos tuku Beteni mi, el musinsral.

13 Ā ke el liye šak fig lüsi-la, sra on ke, el tuku, el a la

konoiook la fute ma tiu fute: ā ke el tuku nu kē, wañin ma el konoiook sra mugenu; tu tiu fute: ā ke el tuku nu ke, wañin ma el konoiook sra mugenu; tu tiu pal si fig on wulo.

14 Ā Jisus el tupokoañ ā fwak nu ke, Wañin met koñ fute ke'um iñi nu tuko. Ā met tumal lutlut elos loñ.

15 Ā elos tuku nu Jerusalem; ā Jisus el ilyuk nu in imwen tempel, ā mutamwauk in sis elos la šu kutakot ā mol in imwen tempel, ā topkakunla tepue lun met ayaol moni, ā me mutu lun met kutakot mulioa;

16 Ā el sañes met in wis kutu ma sasla imwen tempel.

17 Ā el luti, fwakañ nu selos, Ya mao tiu sim, Met an nu kemwu elos pañpañ lom sik, Imwen ali? ā komwos oru ma lufin met pumas.

18 Ā met šim a met tol fulat elos loñ, ā šukuk fuka elos fwa uni'lye: tu elos šañeñ sel, tu met nu kemwu lut ke kas lal.

19 Ā ke ekela, el šom liki yin lulap met mutu we.

20 ¶ Ā o lutue, ke elos fwas alukela, elos liye šak fig masla ten nu lun.

21 Ā Piter el esamyē, ā fwak nu sel, Rabbi, liye,

sak fig ma kom kas ko ke maslanu!

22 Ā Jisus el tupokoañ fwak nu selos, lalalfuñol God.

23 Tu payinu ña fwak nu šumwos, Tu el šu a fwak nu ke eol sugo iñi, Mogukla, ā šom nu mwea; ā tiu silalalfuñi inšiel, tu lalalfuñi ma el fwak, a fwa oru; el tufwa es ma el siyuk ke.

24 Tu ou iñi ña fwak nu šumwos, ma nu kemwu ma komwos luñšomwos ke komwos pre, lalalfuñi tu komwos es mao, ā komwos fwa es mao.

25 Ā ke komwos tu pre, nunok munas, komwos fwines kutu ma lain met; tu Papa tumomwos šu in kosao el fwa nunok munas pe ke ma koluk lomwos.

26 Ā komwos fwines tiu nunok munas, Papa tumomwos šu in kosao el fwa tiu nunok munas ke ma koluk lumwos.

27 ¶ Ā elos siefwil pe tuku nu Jerusalem: ā ke el fwa-fwasius in imwen tempel, met tol fulat, ā met šim, ā matu, elos tuku nu yurol,

28 Ā fwak nu sel, Ma ya ma šap si kom òrek makin? ā šu siot nu šum šap si iñi tu kom oru ma iñi?

29 Ā Jisus el tupokoañ ā fwak nu selos, Ña siyuk pe šumwos sie ma, ā tupok mu

nu sik, ā nā fwa fwak nu šumwos ma ya šap si nā oru ma iñi.

30 Baptais lun Jon, la in kosao emi, ku yurin met mi ? Tupok mu nu sik.

31 Ā elos asiyuki sie sin sie, fwakañ, Kem fwin fwak, Inkosao emi; el a fwak, Efwo komwos ku tiu lalal-fuñol ?

32 Ā kem fwin fwak, Yurin met mi; elos šañeñ sin metu; tu met nu kemwu ora'l Jon, ma met palu payi.

33 Ā elos tupokoañ ā fwak nu sel Jisus, Kem koflanu fwak. Ā Jisus el tupokoañ ā fwak nu selos, Nā pe tiu fwak nu šumwos ma ya šap si nā oru ma iñi.

ŠAPTER 12.

A EL mutamwauk in kas kas nu selos ke pupulyuk. Sie met el eokiye ima faini, ā kolasla, a pukanak an wain širor nu we, ā miša imwen tawi, ā fileuñ nu sin met ima, ā el šom nu yin lulis sel.

2 Ā ke pal si matula el sipaot met kulansap nu sin met ima, tu el fwa es liki met ima fokin fain in kolkol si.

3 Ā elos sruki'lye, ā onel, ā sipa'l la el pusinpo.

4 Ā el siefwil sipaot nu selos sie pe kulansap; ā elos

sis eot nu sel, ā tuñal šiu-fwel, ā elos sipa'l la akoñye-tanol.

5 Ā el siefwil pe sipaot sienu; ā elos uni'lye, ā met puspis pe; elos uni kutu, ā uni'lye kutu.

6 Ā tu sie mwen, tulig kulu natal, el sipa'l ot pe tuk nu selos, fwakañ, Elos tufwa šunakin mwen nutig.

7 Ā met ima elos tukeni kaskas, El iñi met usru; fwasu, kut in uni'lye, ā usru tufwa las.

8 Ā elos asal, ā uni'lye, ā sis el liki kolkol un fain si.

9 Tu ou iñi mea leum lun kolkol un fain si tufwa oru ? El ā fwa tuku ā uniye met ima, ā fwa šuñ kolkol un fain si nu sin kutenu met.

10 Ā komwos tiu rid ma šim iñi; Eot si ma met muša sista met, elos oru iñi in srumwosrik in eot:

11 Ma iñi ma Jeova el oru met, ā ma lut in mutas ?

12 Ā elos sok ol in sruki'lye, ā elos šañeñ sin metu: tu elos etu el la kaskas kin pupulyuk si lain elos: ā elos liki'lye, ā šom.

13 ¶ Ā elos sipaot nu sel kutu sin met Farisi ā sin met Herod, in sruki'lye ke kas lal.

14 Ā ke elos tuku, elos fwak nu sel, Met Luti, kem etu tu kom payi, ā tiu ko-

lak sin met; tu kom pilesu monin met, ā luti nekul God payinu: Ya tiu oul tu kut šuñ kiše nu sin Sisar ku oul?

15 Ya kut šuñ ku tiu šuñ? Ā ke el etu kutasrik lalos, el fwak nu selos, Efwo komwos ku srifwe yu, Usi nu sik penne si, tu ņa liye.

16 Ā elos usi. Ā el fwak nu selos, Mutun šu ou iñi ā lun šim? Ā elos fwak nu sel, lun Sisar.

17 Ā Jisus tupokoañ fwak nu selos, Šuñ nu sel Sisar ma lun Sisar, ā nu sin God ma lun God. Ā elos lut ke'l.

18 ¶ Na met Saddusi, šu fwak, a tiu siefwil molyuk; elos tuku nu yurol, ā siyuk sel, fwakañ.

19 Met Luti, Moses el šim nu šes, Met lin met si fwin miši, ā mutan kiēl mutu, ā wañin tulig natal, met lel el es mutan kiēl, ā akmolyauk fokin met lel.

20 Ā tamulel itkos: ā maši meta el es mutan kiēl, ā miši, tiu filiye fwako'l.

21 Ā el si akluo asal, ā miši; el pe tiu filiye fwako'l; ā el si aktolu ouya pe.

22 Ā met itkos asal, ā tiu filiye fwako: tuko'los kemwu mutan el miše pe.

23 Tu ou iñi pal si a molyuk, ke elos fwa molyuk,

kien šu ke mutan si iñi? Tu met itkos asal kiēlos.

24 Ā Jisus tupokoañ fwak nu selos, Ya tu ou iñi komwos tiu sito, tu komwos nukin ma šim, ā ma ku lun God?

25 Tu ke elos molyuk yin miše mi, elos tiu payuk ā tiu šuñ in payuk: tu elos oanu lipufon šu in kosao.

26 Ā ke met miši, tu elos molyuk; ya komwos tiu rid in buk natal Moses, fuka ke in tušak, God el kaskas nu sel fwakañ, ņa God lun Abraam, ā God lun Aisak, ā God lun Jakob?

27 El tiu God lun met miši, tu el God lun met mol: tu ou iñi komwos situ e lanu.

28 ¶ Ā sie sin met šim el tuku, ā ke el loñ elos tukeni kaskas, ā etu tu el tupokoañ nu selos mwo, el siyuk sel, Ma ia ke šap met liki nu kemwu?

29 Ā Jisus el tupokoañ nu sel, Masi meta šap liki nu kemwu, o'iñi, Poroño, O Israel, Jeova God las, Jeova siewunu:

30 Ā kom luñšom Jeova God lom ke inšium kemwu, ā ke in ņunum kemwu, ā ke nunkom kemwu, ā ke ku lom kemwu: ma iñi pa šap meta.

31 Masi akluo ou iñi, Kom

luñšom met lom oanu kom šifwanu. Wañin kutenu šap yok liki ma iñi.

32 Ā met šim el fwak nu sel, Mwo, Met Luti, kom fwak payi: tu God siewunu, ā wañin sienu, el mugenu:

33 Ā in luñši el ke insie kemwu, ā ke nunku kemwu, ā ke ñun kemwu, ā ke ku kemwu, ā in luñši met oanu el šifwanu, ma iñi yok kiše fon furur kemwu, ā kemwu euwel.

34 Ā ke Jisus el liye tu el tupok mwo, el fwak nu sel, Kom tiu lūs liki togusañ lun God. Ā tukin ma iñi, wañin met pulaik in siyuk sel kutu ma.

35 ¶ Ā Jisus el tupokoañ ā fwak ke el luti in imwen tempel, Fuka met šim elos fwak tu Kraist el Mwen nutin Devid?

36 Tu Devid el šifwanu fwak ke Ñun Mutal, Jeova el fwak nu sin Leum luk, Kom mutu on le pok lesi nu ke pal si ñatu fwa orek met inwesral lom in lañoeuk nium.

37 Tu ou iñi Devid el šifwanu pañnol Leum; fwin ou iñi fuka el mwen natal? Ā met sisik elos eñun ke loñol.

38 Ā el fwak nu selos ke me lutlut lal, Komwos sis-mouk ke met šim, šu luñši

fwak ke nuknuk lūs, ā painuk yin kutakot.

39 Ā luñši me mutu lun leum in imwen lolñok, ā niin leum ke kofwo:

40 Ā wupani lom sin kotin mas, ā kutasrik ke pre lūlis: elos iñi fwa es anwuk yok lanu.

41 ¶ Ā Jisus el mutu niin fwil tatū on ye mutal, ā el liye fuka met šuñ muni nu fwil; ā ma puspis met gasrup elos šuñ muni puspis.

42 Ā sie kotin mas sigasrup el tuku, ā el šuñ nu lū kiten muni sisik, luo oanu fartiñ.

43 Ā el pañon mu met tumal lutlut, ā fwak nu selos. Payinu ña fwak nu šumwos, Tu kotin mas sigasrup iñi el šuñ nu lū yok liki ma elos nu kemwu šuñ nu lū in fwil tatū:

44 Tu elos kemwu šuñ nu lū ke ma puspis lalos; ā el, tu el sigasrup, šuñ nu lū ma nu kemwu lal, payinu me mol lal nu kemwu.

ŠAPTER 13.

A KE el šom liki imwen tempel, sie sin met tumal lutlut fwak nu sel, Met Luti, liye eot šu o'iñi, ā lom šu o'iñi!

2 Ā Jisus tupokoañ fwak nu sel, Ya kom liye kutu lom lulap iñi? tufwa wañin

sie eot on fwin sie, ā mao moguk lanu.

3 Ā ke el mutu fwin eol Olive, imwen tempel on ye mutal, Piter ā Jemes ā Jon ā Andru eltotal mugenu siyuk sel.

4 Fwak nu ses, pal ya ma iñi ā tuku? ā akul šu ke ma iñi nu kemwu fwa payikin?

5 Ā Jisus tupokoān nu selos el mutamwauk in fwak, Liauñ tu kutu met tiu kiape komwos la.

6 Tu met puspis fwa tuku in ěk, fwakañ, Ña Kraist; ā fwa kiapala met puspis.

7 Ā ke komwos fwa loñ meun, ā kaskas ke meun, komwos tiu fosña: tu ma iñi fwa oru; tu tiu safla iñi.

8 Tu sie an fwa tuyuk lain sie an, ā togusañ lain togusañ; ā kutu fwalu fwa rarrar, ā fwa sral ā añañ: ma iñi mutamwauk ke fosña.

9 ¶ Ā komwos šifwanu liye komwosyuñ: tu elos fwa es komwosyuñ nu ke mwolil; ā fwa uni komwos in lolnok: ā fwa wis komwosyuñ nu yurin leum ā togusa ke ña, ā ke ma lo lain elos

10 Ā meta mwo šašu a fwa luti nu sin met fwal e nu kemwu.

11 Ā ke elos fwa kol komwos, ā es komwosyuñ, ko-

mwos tiu nunku met ma komwos kaskas kin tuk, ā tiu nunkauk met: tu ma asiot nu šumwos nu ke auu a ma komwos fwa kaskas kin: tu tiu ma komwos kaskas, tu Nun Mutal.

12 Ā lel fwa tukakunak el lel, ā papa *tukakunak* mwen; ā tulig fwa tuyuk lain papa nine, ā fwa ora'los in miši.

13 Ā met e nu kemwu fwa sruñe komwos la ke ěk: ā el šu oru mwo nu ke safla fwa mol.

14 ¶ Ā ke komwos liye ma koluk lanu lun ma kanaos lanu, tu yin oul an ma on we, ma Daniel met palu el kaskas met, (lela el šu rid lun etu,) na elos šu mutu in Judea lela elos in kasus nu fwin eolu:

15 El šu mutu fwin lomwu lun lela lun tiu fwuni nu in lomwu, ā tiu ilyuk nu lū in es kutu ma liki lom sel.

16 Ā el šu ima lela lun tiu siefwil forla in es nuknuk lal.

17 Ā we nu selos šu putete, ā nu selos šu katiti in len iño!

18 Ā komwos pre siyuk tu komwos tiu kasus šom ke pal musis.

19 Tu in len iño fwa ma koluk, oanu tiu ou meta ke mutamwauk oru ma God el

orala nu ke pal si iñi, ā nu tuko.

20 Ā Leum el fwino tiu akfototoye len iño, wañin ikwe a mol: tu ke met šulūla, šu el šulūla, el akfotoyena.

21 Ā na sienu met fwini fwak nu šumwos, Liye, Kraist el iñi; ku liye, el iño; komwos tiu lalalfuñi.

22 Tu Kraist sito, ā met palu sito, elos fwa tuku, ā fwa luti akul, ā menmen tu elos fwini ku, elos kiapala met šulūla.

23 Ā komwos liauñ: liye, Na fwak ma nu kemwu nu šumwos met.

24 ¶ Tu in len iño, tukin ma koluk iño, fwatu fwa lūlla, ā malem el tiu šuñ kalem lal.

25 Ā itu in kosao a fwa putatla, ā ku in kosao fwa kususus.

26 Ā na elos fwa liye Mwen nutin met tuku in pukunieñ, ku lulap wi ā mwo lanu.

27 Ā na el fwa sipaot lipufon lal, ā wiseni nu sie met šulūla lal yin eñ akos mi, yin lūsilani nu fwalu, lūsila nu in kosao.

28 Iñi lutlut ke pupulyuk si lun šak fig. Iñi ke lešak lal fusesas, ā srunak, komwos etu tu akurun pal fwol:

29 Ā ouyape komwos, ke komwos liye ma iñi nu ke-

mwu te oru, komwos etu tu mao apkurun, nu ke mutun oaoa.

30 Payinu ña fwak nu šumwos, tu fwil si iñi fwa tiu šom, nu ke ma iñi nu kemwu orek tari.

31 Kosao ā fwalu fwa wañinla; ā kas lun God a tiu wañinla.

32 Ā ke len si iño ā auu si wañin met etu, ā lipufon in kosao, ā Mwen, tu Papa mugenu.

33 Komwos liauñ, šano ā pre: tu komwos tiu etu pal ña.

34 *Tu Mwen nutin met oanu met šu šom na yin lūsila, šu likie lom sel, ā šuñ šap nu sin met kulansap lal, ā nu sin met nu kemwu me orek ma lalos, ā el šap ñu sin met liauñ in šano.*

35 Tu ou iñi komwos šano; tu komwos nukin pal ya leum lun lomwu ā tuku, ke eukela, ku infulwin foñ, ku ke mwon kakla, ku ke lutue.

36 Fwini tiu ou iñi el silaklak in tuku, ā liye komwos la motul.

37 Ā ma ña fwak nu šumwos, ña fwak nu sin met nu kemwu, Šano.

ŠAPTER 14.

TUKIN len luo pal si kofwo lun alukela, ā lun

bred tiu pulolak : ā met tol fulat ā met šim elos šuk fuka elos fwa sruki'lye ke kiapul, ā uni'lye.

2 Ā elos mu, Tiu ke len kofwo, fwin ou iñi met tu-keni elos papu koluk.

3 ¶ Ā el os Beteni, in lom sel Saimon met leper, ke el mutu moño, sie mutan el tuku bok in alabaster yurol spaiknar me akmusra yoknu molo ; ā el kanaosla bok si, ā okoiuñ nu fwin šiufwel.

4 Ā kutu selos šifwanu mulat, ā fwak, Efwo ku sista me akmusra iñi ?

5 Tu kut ku in kuko mao ke penni tol fuko, ā fwa šuñ nu sin met sigasrup. Ā elos kas ko ke'l.

6 Ā Jisus el mu, Nimit ora'l ; efwo komwos añañ sel ? El oru me orek mwo-wo nu sik.

7 Tu met sigasrup mutu yurumwos pal nu kemwu, ā ke komwos luñšomwos komwos ku in oru mwo nu selos : ā ña tiu mutu yurumwos pal nu kemwu.

8 El oru oanu ku lal ; el tuku met in akmusra monuk nu ke pukpuki.

9 Payinu ña fwak nu šumwos, Yin nu kemwu met fwa luti mwo šašu iñi nu fwal e nu kemwu ten, ma iñi pe ma el oru fwa kaskas-kin in esmakunal.

10 Ā Judas Iskariot, sie sin sie-ñul-luo, el šom nu yurin met tol fulat, in tuka-kunulak nu selos.

11 Ā ke elos loñ, elos eñun, ā mwuleuñ tu elos šuñ muni nu sel. Ā el šuk pal ya ā mwo el fwa tukakunulak.

12 ¶ Ā ke len si meta lun bred tiu pulolak, ke elos uni ye ma alukela, met tumal lutlut elos fwak nu sel, An ya kom luñšom tu kut šom in ako, tu kom fwa moño ma alukela ?

13 Ā el sipaot met tumal lutlut luo, ā fwak nu seltal, Komtal fwas nu yin lulap met mutu we, ā iño komtal fwa šuñ met si wis ale in kof si : komtal fwas tukol.

14 Ā yin el ilyuk nu we, komtal fwak nu sin met kato, Met luti el fwak, Pa ya fokil lun met kawuk, yin ña tufwa moño ma alukela yurin met tunuk lutlut ?

15 Ā el fwa luti komtal fokil lulap lun yin akoeni tari : iño komtal akoe kem.

16 Ā met tumal lutlut eltal šomla, ā tuku nu yin lulap met mutu we, ā konoioik oanu Jisus el fwak nu sel-tal : ā eltal akoela ma alukela.

17 Ā ke eukela el wi met sie-ñul-luo tuku.

18 Ā ke elos mutu ā moño, Jisus el fwak, Payinu ña

fwak nu šumwos, sie šumwos šu wi yu moño fwa tukakin yu yuk.

19 Ā elos mutamwauk in pakomutu, ā elos kais sie in fwak nu sel, Šu nā?

20 Ā el tupokoāñ ā fwak nu selos, Sie sin sie-nūl-luo šu wi yu išuñye in alu.

21 Payi Mwen nutin met el šom oanu ma šim ke'l: ā wela nu sin met šu tufwa tukakunak Mwen nutin met! inwo nu sin met iño el fwin tiu isūsła met.

22 Ā ke elos moño, Jisus el es bred, ā pre, ā kunšalik, ā šuñ nu selos, ā fwak, Es, moño; ma iñi monuk.

23 Ā el es kup, ā ke el šuñ kulu tari, el šuñ nu selos: ā elos nu kemwu numla ke.

24 Ā el fwak nu selos, Ma iñi sak lun mwilkas šašu, ma širorla ke met puspis.

25 Payinu nā fwak nu šumwos, Nā fwa tiu siefwil numla ma fokin fain, nu ke len si nā tufwa nim ma šašu in togusaī lun God.

26 Ā ke elos yuk sugo on tari, elos somla nu fwin eol Olive.

27 Ā Jisus el fwak nu selos, Foñ si iñi komwos nu kemwu fwa tugulkūl ke nā: tu ma šimla, nā fwa uniye met sropu liye šip, ā šip elos tufwa fwaselik.

28 Ā tukin pal si nā fwa molyuk, nā fwas met komwos tuk nu Galili.

29 Ā Piter el fwak nu sel, elos nu kemwu fwin tugulkūl, nā tiu wi.

30 Ā Jisus el fwak nu sel, Payinu nā fwak nu šum tu len si iñi, aok, foñ si iñi, met mwon sisa kakla pal luotuk, kom fwa lafwekin yu ka tolu.

31 Ā yokoilik ma el kas-kas, Nā fwin wi kom nu miši, nā tiu laflafwekin kom nu šumwoswos. Ouyape elos nu kemwu fwak.

32 ¶ Ā elos tuku nu sie an ē Getsemane: ā el fwak nu sin met tumal lutlut Komwos mutu'ñi, ke nā a pre.

33 Ā el šulolak Piter ā Jemes ā Jon, ā mutamwauk in lut ma lulap, ā in toas lanu;

34 Ā fwak nu selos, Nunik pakomutu ma lulap nu ke miši: komwos tuin iñi, ā šano.

35 Ā el fwas nu met kutu, ā putatla nu in foko, ā pre tu, fwin ku, auu el fwas aluk el.

36 Ā el fwak, Abba, Papa, kom ku ke ma nu kemwu; esla kup si iñi liki yu: tu tiu ou nā, tu ou kom.

37 Ā el tuku, ā kanoi elos yuk la motul, ā fwak nu sel Piter, Saimon, ya kom mo-

MARK, 14.

tul? ya kom tiu ku in šano auu si?

38 Komwos šano ā pre, fwini tiu ou iñi komwos il-yuk nu in mel. Payi nūn el luñsel, ā ikwe munas.

39 Ā el siefwil šomla, ā pre, ā kaskas oanu kas meta.

40 Ā ke el foloko, el konoiook elos yuk la siefwil motul, (tu mutalos toas,) ā elos tiu etu ma a tupokoān nu sel.

41 Ā el tuku pal si aktolu, ā fwak nu selos, Motol iñi, ā moñla: tarinu, auu si tuku; liye Mwen nutin met tukakinyikyuk nu in pon met koluk.

42 Tukakak, kut šom; liye, el apkurun šu tukakin yu yuk.

43 Ā kiten misiñi ke el kaskas, Judas, sie sin sieñul-luo, el tuku, ā met puspis oelul utuk kutlas ā šak, yin met tol fulat mi ā met šim ā met matu.

44 Ā el šu tukakunulak šuñ nu selos sie akul met, fwakañ, El šu ña fwa ñok, elnu; asal, ā kololot makeku.

45 Ā kiten misiñi ke el tuku, el silaklak in fwas nu yurol, ā fwak. Rabbai, Rabbai: ā ñok ol.

46 Ā elos sruki'lye ke paulos, ā asal.

47 Ā sie selos šu tu we el

fwauk kutlas, ā paki met kulansap lun met tol fulat, ā otela sral.

48 Ā Jisus el tupokoān ā fwak nu selos, Ya komwos tuku oanu nu sin met pusu-pas, ke kutlas ā šak in sruki yu wi?

49 Ña wi komwos len nu kemwu in imwen tempel in luti, ā komwos tiu es yu: tu payikin ma šimisla.

50 Ā elos nu kemwu šom luk el ā kaiñla.

51 Ā sie met fwus fwas tuk ol, el šuñ nuknuk linen nukmu'l la tu el koffufol; ā met fwus elos sruki'lye:

52 Ā el filiye nuknuk linen, ā koffufol kaiñ luk elos.

53 ¶ Ā elos kol ol ot Jisus nu sin leum tol fulat: ā met matu, ā met šim elos oelul tukeni.

54 Ā Piter el fwas tuk ol lūs luk el, nu ke lom sin leum tol fulat: ā el mutu yurin met kulansap, ā el šifwanu lañlūn ke e.

55 Ā met tol fulat ā met papu nu kemwu elos šuk met lo lain Jisus in uni'lye; ā elos tiu konoiook.

56 Tu met puspis elos kaskas sito lain ul, ā elos tiu unkas sugo.

57 Ā kutu tuyuk, ā kaskas sito lain ul, fwakañ.

58 Kem loñ ma el fwak, Ña tufwa kanaosla imwen

tempel iñi ma pon met orala, ā in len tolu nā tufwa miša sienu ma po tiu oru.

59 Ā ouyape elos tiu unkas sugo.

60 Ā leum tol fulat el tuyuk infulwe, ā siyuk sel Jisus, fwakañ, Ya wañin ma kom tupok? Mea elos kas-kaskin lain kom?

61 Ā el misla, ā wañin ma el tupok. Leum tol fulat el siefwil siyuk sel, ā fwak nu sel, Ya kom Kraist, Mwen nutin Mamwowo?

62 Ā Jisus el fwak, Aok, Nā; ā komwos tufwa liye Mwen nutin met mutu on le po ku leyut, ā tuku in pukunieñ in kosao.

63 Nā leum tol fulat el šalik nuknuk lal, ā fwak, Efwo kut ku šuk kutenu met lo?

64 Komwos loñ ma kas ko: mea komwos nunku? Ā elos nu kemwu paani lun mas.

65 Ā kutu mutamwauk in an'el, ā in afwin mutal, ā in fuske'l, ā in fwak nu sel, Kom polyi: ā met kulanšap elos šuñ paulos puklul.

66 ¶ Ā ke Piter el os ten in lomwu, sie mutan fwus kulanšap lun leum tol fulat el tuku:

67 Ā ke el liye'l Piter el šifwanu lañlūñ; el netañ nu sel, ā fwak. Ā kom pe

yurol Jisus lun Nazaret met.

68 Ā el lafwekin, fwakañ, Nā ninikin, nā tiu etu ma kom fwakun. Ā el šom nu in sraumwalsis; ā mwon sisa kakla.

69 Ā mutan fwus si el siefwil liye'l, ā mutamwauk in kas nu selos šu tu we, El iñi sie selos.

70 Ā el siefwil lafwekin. Ā kuteuñ kutu, elos šu tu we siefwil pe fwak nu sel Piter, Payi kom sie selos, tu kom met Galili, ā kas lom oanu.

71 Ā el mutamwauk in winteis ā fulakinpusupas, fwakañ, Nā tiu etu met si iñi komwos kaskas ke.

72 Ā pal si aktolu mwon sisa kakla. Ā Piter el esamak kas ma Jisus el fwak nu sel, Met mwon sisla kakla tuk pal luo, kom tufwa lafwekin yu pal tolu. Ā ke el nunkauk el tuñ ma lulap.

ŠAPTER 15.

A KITEN misiñi ke tafwun lutue met tol fulat wi met matu ā met šim ā met papu nu kemwu, elos šilaklak in tukeni kaskas, ā kopuri'lye Jisus, ā wis al la, ā asalañ nu sel Pailat.

2 Ā Pailat el siyuk sel, Ya kom togusa lun met Ju? Ā

el tupokoañ, fwak nu sel, Kom fwakak.

3 Ā met fulat elos kou nu sel ke ma puspis: ā wañin ma el tupok.

4 Ā Pailat el siefwil siyuk sel, fwakañ, Ya wañin ma kom tupok? Liye ma puspis elos oru lain kom.

5 Ā wañin ma Jisus el tupok: oanu tu Pailat el lut.

6 Ā ke kofwo si iñi el tula-la sie met kopur nu selos, el šu elos luñselos.

7 Ā sie met ěl Barabbas, elos šu kopuri oelul orek sie meun, el met akmus ke meun si.

8 Ā met puspis tukeni woyuk ma lulap elos mutamwauk in siyuk tu el oru nu selos oanu meta.

9 Ā Pailat el tupokoañ nu selos, fwakañ, Ya komwos luñšomwos tu ña tulala nu šumwos Togusa lun met Ju?

10 Tu el etu tu met tol fulat wis el met ke šok.

11 Ā met tol fulat elos oru nu sin met sisik elos in kai-fwi lun tula'l la Barabbas nu selos.

12 Ā Pailat el tupokoañ, ā siefwil fwak nu selos, Ka fuka komwos luñšomwos tu ña fwa oru nu sin met šu komwos pañpañ Togusa lun Jus?

13 Ā elos siefwil wowoyuk, Uni'lye on ke šaksiñ sugo.

14 Ā Pailat el fwak nu selos, Efwo, mea koluk ma el oru? Ā elos wowoyuk yok lanu, Uni'lye on ke šaksiñ sugo.

15 ¶ Ā Pailat, luñsi umwele metu, el tula'l la Barabbas nu selos, ā ke el sruñlul tari, el asalañ Jisus nu selos tu elos in uni'lye on ke šaksiñ sugo.

16 Ā met meun elos kol ol ot nu in sie lom pañpañ Pretorium; ā elos pañoneni sie elun met meun nu kemwu.

17 Ā elos nukmulan ke sienu sisa, ā elos puruk ruk tefuro kokol si, ā filiye on fwın šiufwel.

18 Ā elos mutamwauk in paiñul, Pain, Togusa lun Jus.

19 Ā elos pok šiufwel ke a sugo, ā an'el, ā elos ebas, ā ali nu sel.

20 Ā ke elos aksruksruk al tari, elos šarukla sienu sisa luk el, ā siefwil šuñ nuknuk lal, ā kol ol ot in uni'lye on ke šaksiñ sugo.

21 Ā elos šap sienu Saimon, met Sairene, šu fwas alukela, take liki an si, papa tumal Aleksander ā Rufus, lun wis šaksiñ sugo lal.

22 Ā elos wis el nu an Golgota, ma tafwu, Niin ale in šiufwel.

23 Ā elos šuñ nu sel lun nim wain etikiuñ nu ke murr: ā el tiu es.

24 Ā ke elos uni'lye on ke šaksiñ sugo tari, elos oselik nuknuk lal, koto srifwe in etu ma lun šu.

25 Ā auu si aktolu, ā elos uni'lye oh ke šaksiñ sugo.

26 Ma kou lal šim on yetal, **TOGUSA LUN JUS.**

27 Ā elos uniye met pusupas lu oelul on ke šaksiñ; sie on leyut, ā sie on lesi.

28 Ā ma šim payinu ma fwak. Ā elos oakulañ nu ke met koluk.

29 Ā elos šu fwas alukela kas ko nu ke'l, osrokla šiu-fwelos, ā fwakañ, Ea, kom šu kanaosla imwen tempel, ā miša in len tolu.

30 Kom šifwanu moli kom, ā fwuni liki šaksiñ.

31 Ā ouyape met tol fulat aksruksruk, elos wi met šim mugenu tukeni fwak, El molūla kutenu, el koflanu šifwanu mol el la.

32 Lela Kraist Togusa lun Israel fwuni liki šaksiñ, tu kut fwa liye, ā lalalfuni. Ā eltal šu oelul uniye on ke šaksiñ kas ko nu ke'l.

33 Ā ke auu akonkos nu ke auu akeu losroninu fwalu.

34 Ā ke auu akeu Jisus el wowoyuk ke pusral ma lulap, fwakañ, Eloī, Eloī, lama sabaktani? ma tafwu, God luk, God luk, efwo kom ku som liki yu?

35 Ā kutu selos šu tu we,

ke elos loñ, elos fwak, Liye, el pañon Elaias.

36 Ā sie kasus ā nekla insral ke finigar, ā filiye on ke a sugo, ā šuñ nu sel lun nim, fwakañ, lela in on, tu kut fwa liye Elaias el a la tuku in wisilye.

37 Ā Jisus el wowoyuk ke pusral ma lulap, ā miše.

38 Ā nuknuk lisñul in imwen tempel muša lu infulwe lūñi nu ten.

39 ¶ Ā ke met si pañpañ senturion, šu tu ye mutal, liye tu el wowoyuk ou iñi, ā miši, el fwak, Payinu met si iñi Mwen natal God.

40 Kutu mutan ouyape elos tu lūlsla liye; Meri Magdalen, ā Meri kiēl Jemes met srik ā Joses, ā Salome wi alos.

41 Ke el mutu Galili elos pe fwas tuk ol, ā oru nu sel: ā kutenu mutan puspis šu oelul fwasyuk nu Jerusalem.

42 ¶ Ā iñi ke eukela, tu pal si akola, oanu len si mutun sabat.

43 Josef lun Arimatea, met papu mwowo si, šu wi pe šano togusaī lun God, el tuku, ā pulaik ilyuk nu yurol Pailat, ā nusi manol Jisus.

44 Ā Pailat el lut ke el la miši ku tiu miši: ā pañon mu met senturion el siyuk sel la pal ya el miši.

45 Ā ke el etu sin met sen-

turion, el šuñ mano nu sel Josef.

46 Ā el mol nuknuk linen mwowo, ā wis il ye, ā nukmu'l la ke nuknuk linen, ā fili'lye in lufin mas si ma elos tufia in eot ā epusañ eot si nu mutun oaoa ke lufin mas si.

47 Ā Meri Magdalin ā Meri nine kiel Joses eltal liye an el on we.

ŠAPTER 16.

A KE len sabat tari, Meri Magdalin, ā Meri nine kiel Jemes, ā Salome, elos mol fokin šak keñ tari, tu elos fwa tuku ā moswe'l la.

2 Ā tafwun lutue, len si umet ke wik, elos tuku nu ke lufin mas si ke fwatu sikyuk.

3 Ā elos asiuki, Šu a epusla eot si liki mutun oaoa ke lufin mas si?

4 Ā ke elos ñetañ elos liye eot si ibipla liki: tu ma lupalap.

5 Ā ke elos ilyuk nu in lufin mas, elos liye mogul fwus si, mutu leyen leyut, nukomañ nuknuk fwošwos lūlis; ā eltal šaṇeñ.

6 Ā el fwak nu selos, komwos tiu šanen: Komwos suk Jisus lun Nazaret šu ānwuki ore ke šaksiñ: el molyuk; el tiu yinu: liye an elos fili'lye we.

7 Tu komwos šom, fwak nu sin met tumal lutlut, ā nu sel Piter, tu el šom met komwos tuk nu Galili iño komwos fwa lipe'l, oanu el fwak nu šumwos.

8 Ā elos šilaklak in illa, ā kaiñ liki lufwin mas si; tu eltal rarrar ā lut: ā tiu fwak nu sin sienu met; tu elos šaṇeñ.

9 ¶ Ā ke el molyuk tafwun lutue len si umet ke wik, el tuiuñ met nu sel Meri Magdalin, šu el sisla devil itkos luk el meta.

10 Ā el šom ā fwak nu selos šu mutu yurol met, ke elos asor ā tuñ.

11 Ā elos, ke elos loñ tu el mol, ā tu Meri el liye'l, elos tiu lalalfuñi.

12 Tukin ma iñi el tuiuñ sielanu nu sin met luo selos, ke eltal fwas, ā šom nu sie an.

13 Ā eltal šom ā fwak nu sin kutenu: ā elos tiu lalalfuñ oltal.

14 Tuko el tuiuñ nu sin sie-ñul sie ke elos mutu moño, ā kaiuk nu selos, ke silalalfuñi lalos, ā upa inšielos, tu elos tiu lalalfuñ oltotal šu liye'l tukin pal si ke el molyuk.

15 Ā el fwak nu selos, Komwos šom fwal e nu kemwu, ā luti Mwo šašu nu sin met e nu kemwu.

16 El šu lalalfuñi ā bap-
taisla fwa mol; ā el šu tiu
lalalfuñi fwa tūla.

17 Ā akul iñi fwa oelulos
šu lalalfuñi; Elos fwa sista
devil in ēk; Elos fwa kas-
kas ke loa šašu;

18 Elos fwa srukak mwet;
ā elos fwin numla kutu ma
a un'elosi, mao a tiu ora'los
in koluk; elos fwa filiyē

paulos on fwin met mas, ā
elos fwa kela.

19 ¶ Tu ou iñi, tukin pal
si Leum el kaskas nu selos
tari, el šumwak nu in kosao,
ā mutu on le paul leyut sin
God.

20 Ā elos šomla ā luti nu
yin nu kemwu, Leum oelu-
los orekma, ā akmwoyauñ
kas ke akul iñi. Amen.

MWO ŠAŠU MA LUK EL ŠIM.

ŠAPTER 1.

TU ma puspis umet elos
sriki in akšumwoseye sie
srumsum ke kutu mao la-
lalfuñi nu šumwosinwos yu-
ros, 2 oanu elos ši mao nu
šes, elos šu ke mutamwauk
mi šifwanu liye ā orekma
ke kas; 3 nā mu mwo pe
sik tu nā etenu šumwos-
mwos ma nu kemwu ke mu-
tamwauk nu iñi, tu nā šim
nu šum in šumwos, O Teofi-
lus, met kato mwowo si, 4
tu kom fwa etu ma šumwos
mao kom lutlut ke met.

5 ¶ Ke len lun Erod, togu-
sa lun Judea, sie met tol ēl
Zakaraias, lun len lun
Ebaia; ā mutan kīel sie sin
an nutin Aaron, ā ēl Elisa-
bet.

6 Ā eltal, payi ye mutal
God, fwafwasyis tiu sito in
me šap nu kemwu ā manu
lun Leum.

7 Ā wañin tulig nataltal,
tu Elisabet el mwuskul; ā
eltal matoanu.

8 Ā ma te oru, ke el orek
in len lal me orekma lun
met tol ye mutun God, 9
oanu manu ma lun met tol,
me orekma lal in fureuk me
keñ, ke el ilyuk nu in imwen
tempel lun Leum.

10 Ā met puspis tukeni elos
nu kemwu pre likin umwe
pal si ke fureuk me keñ.

11 Ā sie lipufon lun Leum
el sikmi nu yurol, ā tu leyut
ke lāñ lun me keñ.

12 Ā ke Zakaraias el liye'l,
el toninfoñ, ā šañeñ putati
nu fwe'l.

13 Ā lipufon el fwak nu sel, Zakaraias kom tiu šaņeņ: tu pre lom loņyuk tari; ā Elisabet mutan kium el tufwa oswe nu šum mwen si; ā kom tufwa paņpaņ el Jon.

14 Ā kom tufwa eņun ā inšimwowo; ā ma puspis elos tufwa eņun ke el isūsła.

15 Tu el a fwa yok ye mutun Leum, ā el a tiu nim wain ā me nim ku; ā el fwa seseslanu ke Nun Mutal inšien nine kiel mi.

16 Ā el fwa forok olos la ma puspis tulig nutin Israel nu sin Jeova God lalos.

17 Ā el fwa fwas ye mutun in nūn ā ku lun Elaias, tu el fwa forokaņ inšien papa nu sin tulig, ā met tiu akos nu ke lalmetmet lun ma payi; in ako met šu ako tari nu ke Leum.

18 Ā Zakaraias el fwak nu sin lipufon, Na fwa etu ma iņi ke mea? tu na met matu, ā mutan kiuk el matoe pe.

19 Ā lipufon el tupokoāņ, fwak nu sel, Na Gabriel, šu tu ye mutun God; ā sipe yu mi in kaskas nu šum, ā fwakot kas eņun iņi nu šum.

20 Ā, liye, kom fwa sikas, ā tiu ku in kaskas, nu ke len si ma iņi fwa orek tari, tu kom silalalfuņi kas luk, ma fwa payiķin ke pal lalos.

21 Ā met elos tapnu'laņ

Zakaraias, ā lut tu el mutu pat in imwen tempel.

22 Ā ke el fwas liki, el koflanu kaskas nu selos: ā elos etu tu el liye arurumu in imwen tempel: tu el sisis nu selos, ā tiu kas.

23 Ā ma te oru, tu ke len in orekma lal šom tari, el šom nu in lom sel.

24 Ā tukin len iņo Elisabet mutan kiel el putete, ā šifwanu mwukin malem limikos, fwakaņ, 25 Ou iņi Leum el oru nu sik in kutu len ke El netmu nu sik, in es kas mekin sik yurin metu.

26 ¶ Ā ke malem akonkos God sipamu lipufon Gabriel nu sie siti lun Galili, paņpaņ Nazaret, 27 nu sin sie mutan tiu tukwe mogul kaseņ nu sin sie met el Josef, lun sou lun Devid; el mutan si iņi, Meri.

28 Ā lipufon el tuku nu yurol, ā fwak, Paiņ kom, mutan oī mwowo; Leum wi kom; kom inši mwowo yurin mutan.

29 Ā ke el liye, el toninfoņ ke kas lal, ā el šuk inšiel iņ etu paiņuk iņi.

30 Ā lipufon el fwak nu sel, Meri, kom tiu šaņeņ; tu kom konoioķ kulaņ tari yurin God.

31 Ā, liye, kom tufwa putete, ā fwa isūsła mwen si, ā kom fwa paņon ē JISUS.

32 El tufwa fulat, ā tufwa pañpañ El Mwen nutin Fulat liki nu kemwu: ā Leum God fwa šuñ nu sel me mutu lun Devid papa tumal.

33 Ā el fwa togusa lun sou lun Jakob ma patpat: ā togusaī lal a tiu wañinla nu tuk.

34 Na Meri el fwak nu sin lipufon, Ma iñi a fuka, tu ña tiu etu met?

35 Ā lipufon el tupokoañ ā fwak nu sel, Ñun Mutal fwa tuku nu fwom, ā ku lun Fulat liki nu kemwu, ā fwa luli komwi; ā ke ma iñi ma mutal kom tufwa isūsla fwa pañpañ Mwen nutin God.

36 Ā liye, Elisabet, ma tuyum, el pe putete ke mwen ke el matu: ā iñi malem akonkos ke'l šu pañpañ mwuskul.

37 Tu wañin ma koflanu yurin God.

38 Ā Meri el fwak, Liye mutan lun Leum; oru nu sik oanu kas lom. Ā lipufon el šom luk el.

39 ¶ Ā in kutu len iño Meri el tuyuk, ā šilaklek in šom nu yin fwın eol sisik on we, nu in sie siti lun Juda: 40 ā el utyuk nu in lom sin Zakarias, ā paiñul Elisabet.

41 Ā ma te oru, tu ke Elisabet el loñ paiñuk lun Meri, kitin tulig el srosro inšiel; ā Elisabet el tiñtiñiñu ke Ñun

Mutal: 42 ā el kaskas ke pusral lulap ā fwak, Kom inši mwowo yurin mutan, ā inši mwowo fute inšium.

43 Ā fuka ma iñi nu sik, tu nine kien Leum luk el tuku nu yuruk?

44 Tu, liye, ke pusren paiñuk lom fwasyuk nu in sreik, kitin tulig el srosro inšiuik ke eñun.

45 Ā inši mwowo el šu lalaluñi; tu a fwa payikin mao ma fwak nu šum yurin Leum mi.

46 Ā Meri el fwak, Inšiuik kakšakin Leum, 47 ā ñunik eñun ke God Laño luk; 48 tu El liauñ ma pusisel lun mutan kulansap lal. Tu, liye, tukin ma iñi fwil nu kemwu elos pañon yu inši mwowo.

49 Tu el šu ku, el oru nu sik ma lulap; ā El mutal.

50 Ā pakomutu lal on selos šu šañoñ sel fwil mi nu ke fwil.

51 El orek ku ke paul; el akfwas elos elik met fulañ ke ma nunku inšielos.

52 El akpulis elosye met ku liki me mutu lalos, ā akfulatye'los šu pusisel.

53 El akkūpye'los šu musinsral ke ma mwo; ā El sipa'loswot met gasrup pusinpo.

54 El kasu met kulansap lal, Israel; ke esam pako-

mutu lal, 55 oanü el fwak (nu sin papa tumas) nu sel Ebream, ā nu sin fute'l ma patpat.

56 Ā Meri el mutu yurol akurun malem tolu, ā folok-la nu lom sel.

57 ¶ Ā Elisabet pal lal fwol ke el isüsla; ā el oswe-la mwen si.

58 Ā elos šu apkurun nu sel, a šou lal loñ fuka Leum el pakomuta'l ma lulap; ā elos oelul eñun ke

59 Ā ma te oru, tu ke len si akoalkos elos tuku in kosroela tulig; ā elos pañon ěl Zakaraias, oanü ě papa tumal.

60 Ā nine kĭel el tupokoañ, ā fwak, Tiu ou iñi; tu a fwa pañpañ ěl, Jon.

61 Ā elos fwak nu sel, Wañinu in sou lom pañpañ ě Jon.

62 Ā elos sisñe nu sin papa tumal, ě šu el luñsel pañpañ ka'l.

63 Ā el siyuk ke tebel lun šim, ā el šim, fwakañ, ěl Jon. Ā elos nu kemwu lut.

64 Ā kitin misiñi oalul igakla, ā loul tutulla, ā el kaskas, ā kašakin God.

65 Ā šañiñ putati fwe'los nu kemwu šu mutu apnulos eni. Ā kas iñi nu kemwu sulakakin yikelik yin nu kemwu an eol on we Judea.

66 Ā elos nu kemwu šu

loñ likiye mao inšielos, fwa-kañ, Tulig šušu tulig si iñi! Ā pon Leum oelul.

67 Ā Zakaraias, papa tumal, el tiñtiñinu ke Ā Nun Mutal, ā el polyi fwakañ, 68 Inši mwowo Leum, God lun Israel; tu El tuku ā molūla met sra'l, 69 ā El tulokunak ko in lāñe kit in lom sin Devid met sra'n; 70 oanü el kaskas ke olin met palu mutal lal, šu mutu ke mutamwauk fwalu nu iñi.

71 Tu kut tufwa mol liki met lokwalok las, ā liki paolos nu kemwu šu sruña küt: 72 ā in orek pakomutu nu sin papa tumas, ā in esam mwuleuñ mutal lal; 73 kas in fulak ma El tukakunañ nu sin Ebream papa tumas, 74 tu El fwa oru nu šes, ke El es kit la liki met lokwalok las, tu kut tufwa oru nu Sel tiu šañeñ, 75 in mutal ā in ma payi ye mutal, len nu kemwu ke mol las.

76 Ā kom, tulig, fwa pañpañ met palu lun Fulat liki nu kemwu; tu kom fwa šom ye mutun Leum in ako inek lal; 77 in ašun lalmetmet lun mol nu sin met lal ke esla ma koluk lalos, 78 ke pakoten kulañ lun God las; ke mao ma lenelik in kosace mi tuku nu yuros, 79 in aši kalem nu selos šu mutu in los ā in nūnin miši,

in kol nius nu inek lun misla.

80 Ā tulig el kapak, ā ku in nūn, ā el mutu yin mesis nu ke len si el sikmi nu Israel.

ŠAPTER 2.

A MA te oru in len iño tu Sisar Augustas el šap in oaoala fwal e nu kemwu.

2 (Ā orek oaoala iñi met ke Sairinias el leum lun Siria.)

3 Elos nu kemwu šom in oakla nu ke siti lalos.

4 Ā Josep el fwasyuk pe Galili mi, liki siti Nazaret, nu Judea, nu siti lun Devid, pañpañ Betlehem, (tu el lun sou ā ka lun Devid,) 5 in oakla oelul Meri mutan kiēl kaseñ, el malulap ke tulig.

6 Ā ma te oru, tu ke eltal iño, len fwolnu ke el isūsła.

7 Ā el oswela mwen si umet ā šuñ nuknuk in losolani, ā fili'lye nu nien moño lun kauu; tu wañin an elos on we nu in imwen met fwas.

8 Ā in anša met šeperd elos mutu in ima si, in liauñ un šip lalos ke foñ.

9 Ā liye, lipufon lun Leum el sikmi nu fwelos, ā ma mwowou lun Leum šaromrom apnu' loseni; ā elos sañeñ ma lulap.

10 Ā lipufon el fwak nu

selos, Nik komwos sañeñ; tu, liye, ña wis nu šumwos kas mwonu ke eñun lulap, mao fwa nu sin met e nu kemwu.

11 Tu ma isūsła nu šumwos len si iñi, in siti lun Devid, met Laño, šu Leum Kraist.

12 Ā ma iñi akul nu šumwos: Komwos fwa konoioik kitin tulig nuknuk losilye, on nien me moño lun kauu.

13 Ā kitin misiñi wi lipufon ma puspis in kosao elos kakšakin God, ā fwak, 14 Mwolanu sin God, in fulat liki nu kemwu, ā misla yurin met šu el šulūla.

15 Ā ma te oru, ke lipufon elos šom luk elos nu in kosao tari, met šeperd elos kaskas sie sin sie, Lela kut in šom iñi nu Betlehem, ā liye mao ma te oru, ma Leum el oru nu šeš.

16 Ā elos silaklak in tuku, ā konoiltotalak Meri ā Josep, ā kitin tulig onu yin kau moño we.

17 Ā ke elos liye tari, elos sulkakinelik kas si ma fwak nu selos ke tulig si iñi.

18 Ā elos nu kemwu šu loñ, lut ke ma met šeperd fwak nu selos.

19 Ā Meri el likiye ma nu kemwu ma iñi ā nunkauk ma inšiel.

20. Ā met šeperd elos folok-

la, oru mwowo ā kaksakin God ke ma nu kemwu elos loñ ā liye, oanu ma fwak nu selos.

21 ¶ Ā ke len oalkos in kosroela ma lun tulig som tari, elos pañpañ ēl JISUS, oanu ma lipufon oru met putete inšien nine tuk.

22 Ā ke len lun aknasnas-ye'l la oanu manu lun Moses orek tari, elos wis el nu Jerusalem in fuleuñ nu sin Leum; 23 (oanu ma šim in ma šap lun Leum, Mwen si umet nu kemwu fwa pañpañ el mutal lun Jeova;) 24 ā in orek kiše oanu ma fwak in manu lun Leum, Luo muli sipa, ku mulioa fwus luo.

25 Ā liye, sie met os Jerusalem, ēl Simeon; ā el iñi met payi ā mwo, el šaño akmwoye lun Israel; ā Ānun Mutal on fwel.

26 Ā Ānun Mutal luti nu sel tu el tiu miši met fwa liye Kraist lun Leum tuk.

27 Ā el tuku ke Ānun nu in imwen tempel; ā ke papa nine eltal wis tulig Jisus, in oru nu sel oanu ke manu mu, 28 na el kafsulak in paul, ā ali nu sin God, ā fwak, 29 Leum, iñi lela met kulansāp lom in som misla, oanu ke kas lom: 30 Tu mutuk liye mol lom, 31 ma kom akou ye mutun met e

nu kemwu; 32 kalem in akkalemye met Pegan, ā ma mwowo lun met Israel lom.

33 Ā Josef ā nine kiel eltal lut ke kutu ma kaskas ke'l.

34 Ā Simeon el ali ke'tal, ā fwak nu sel Meri nine kiel, Liye, tulig si iñi likiye ke putatla ā tuyuk ma puspis in Israel; ā ke akul si fwa kaskas ko ke; 35 (ā kutlas a fwa fokisye pe nūnum sasla,) tu ma nunku inši puspis fwa sikmi.

36 ¶ Ā sie mutan palu, ē Anna, an nutin Fanuel, lun sruf lun Ašer: el matoanu ā mutu yurin met tumal yiu itkos tukin palsi el mari; 37 ā el kotinmas akurun yiu oaliñulakos, el tiu som liki imwen tempel, ā el oru nu sin God ke lālo ā pre foñ ā len.

38 Ā pal si'ninu el ilyuk ā šuñ pre kulu nu sin God, ā kaskas ke'l nu selos nu kemwu šu šano molūla in Jerusalem.

39 Ā ke elos orek ma nu kemwu oanu manu lun Leum tari, elos folokla nu Galili, nu in Nazaret siti lalos.

40 Ā tulig el kapak, ā ku in nūn, seseslanu ke lalmetmet; ā luñ lun God on fwel.

41 ¶ Ā papa nine kiel eltal som nu Jerusalem yiu nu

kemwu nu ke kofwo lun alukela.

42 Ā ke el yitunyuk sie-ñul-luo, elos šomwak nu Jerusalem oanu manū lun kofwo.

43 Ā ke elos orek ma fwoł ke len tari, ke elos folokla, tulig Jisus el mutanu Jerusalem; ā Josef ā nine kiel eltal tiu etu.

44 Ā elos šom len si, nunku mu tu el wi unmet si fwas; ā eltalos šukol yurin sou ā met laltal.

45 Ā ke eltal tiu konoilak, eltal folokla nu Jerusalem in šuk ol.

46 Ā ma te oru, tu tukin len tolu elos konoilok in imwen tempel, mutu infulwe yurin met luti, in loñ olos ā siyuk olos.

47 Ā elos nu kemwu šu loñ ol lut ke lalmetmet ā topuk lal.

48 Ā ke eltal liye'l, eltal lut kakšak: ā nine kiel el fwak nu sel, Mwen efwo kom ku oru ou iñi nu sital? liye, papa tumom ā ña šuk kom ke ašor.

49 Ā el fwak nu seltal. Komtal šuk yu fuka? Komtal tiu etu tu mwo ña liauñ me orekma lun Papa tumuk?

50 Ā eltal tiu etu kas ma el fwak nu seltal.

51 Ā el oelultal tufuki, ā tuku nu Nazaret, ā aksolta:

ā nine kiel el likiye kas iñi nu kemwu nu inšiel.

52 Ā Jisus el šifwanu tu-fwal in lalmetmet ā matala, ā in luñ lun God ā met.

ŠAPTER 3.

KE yiu aksie-ñul-limikos ke Taiberius Sisar togusa, Pontius Pailat el leum lun Judea, ā Erod el tetrark lun Galili, ā Filip met lel el tetrark lun Iturea ā kutu an Trekonitis, ā Laisenias tetrark lun Abilene, 2 ke Annas ā Kaiafas eltal met tol fulat, kas lun God tuku nu yin mesis nu yurol Jon mwen nutin Zakaraias.

3 Ā el tuku nu yin nu kemwu apkurun nu Jordan, in luti baptais lun auliyuk in sista ma koluk: 4 oanu ma šimusla in buk in kas lun Esaias met palu fwakañ, Pusren sie wowoyuk yin mesis, Komwos in akou inekin Jeova, ā nakul ma šumwos.

5 Infwalfwal nu kemwu fwa nanala, ā eol lulap ā eol sisik fwa akpusisye; ā ma kũ fwa akšumwosye, ā ma širuprup fwa akfwelye: 6 ā ikwe nu kemwu fwa liye me mol lun God.

7 Na el fwak nu sin met puspis šu tuku nu yurol tu el baptais elos la, O fwil lun faiper, šu sinsinkakin

komwos in šom liki siluñ a tuku ?

8 Ke ma iñi, komwos isūs fwako mwo lun auliyuk, ā tiu mutamwauk in fwak inšiumwos, Ebream papa tumas; tu ña fwak nu šumwos, God el ku in orek tulig nutin Ebream ke eot iñi.

9 Ā iñi pe tulaiu on ke okun šaku; ke ma iñi šak e nu kemwu šu tiu isūs fwako mwo pokiye, ā sisla nu in e.

10 Ā met elos siyuk sel, fwakañ, Ke ma iñi mea kem a oru ?

11 El tupokoañ ā fwak nu selos, el šu koat luo lal, lela lun šuñ nu sel šu wañin malal; ā el šu os me moño nel, lela lun oru ouyape.

12 Na met rošo elos tuke pe in baptais, ā fwak nu sel, Met luti, mea kem a oru ?

13 Ā el fwak nu selos, Komwos tiu es yok liki ma leum el šap nu šumwos.

14 Ā met meun elos pe siyuk sel, fwakañ, Ā mea kem a oru ? Ā el fwak nu selos, Komwos tiu aklunñiye metu, tiu kiap elos la; ā es me mol lomwos in mwole.

15 Ā ke met elos šano, ā met e nu kemwu nunkauk inšielos ke Jon, el la Kraist, ku sito ?

16 Jon el tupokoañ ā fwak nu selos nu kemwu, Payi ña

baptaisi komwos la ke kof; ā sie a tuku ku liki yu, ña tiu mwo in tulala ea losin faluk lal; el a fwa baptaisi komwos la ke Ñun Mutal ā e.

17 Pal lal in paul, ā palela fwinpa lal nasnas lanu; ā fwa aseni wit nu in lom sel, ā el fureuk kulin ma in e kamwul.

18 Ā kutenu ma puspis in me lutlut lal el luti nu sin metu.

19 Ā el kaiyuk nu sel Herod tetrark ke Herodias mutan kiel Filip met lel, ā ke ma nu kemwu ma koluk ma Herod el oru, 20 el toeni ma iñi nu ke ma nu kemwu tu el kali'lye Jon nu in prison.

21 ¶ Ā ke met e nu kemwu baptais tari, ma te oru, tu Jisus wi pe baptais, ā ke el pre, kosao igakla, 22 ā Ñun Mutal sikmi nu fwel ke mano oanu mulioa, ā pusra si tuku in kosaoemi ā fwak, Kom Mwen kulu si nutig, Na inšimwowo kin kom.

23 Ā Jisus el akurun yiu tol-ñul matu ke El mutamwauk in luti, oanu elos nunku, El mwen nutin Josef, šu mwen nutin Hilai, 24 šu mwen nutin Mattat, šu mwen nutin Livai, šu mwen nutin Melkai, šu mwen nutin Janna, šu mwen nutin Josef, 25 šu mwen nutin

Matataias, su mwen nutin Emos, su mwen nutin Neum, su mwen nutin Eslai, su mwen nutin Nagge, 26 su mwen nutin Maat, su mwen nutin Matataias, su mwen nutin Semeai, su mwen nutin Josef, su mwen nutin Juda, 27 su mwen nutin Joanna, su mwen nutin Resa, su mwen nutin Zorobebel, su mwen nutin Saletiel, su mwen nutin Nirai, 28 su mwen nutin Melkai, su mwen nutin Addai, su mwen nutin Kosam, su mwen nutin Elmodam, su mwen nutin Er, 29 su mwen nutin Jose, su mwen nutin Eliezer, su mwen nutin Jorim, su mwen nutin Mattat, su mwen nutin Livai, 30 su mwen nutin Simeon, su mwen nutin Juda, su mwen nutin Josef, su mwen nutin Jonan, su mwen nutin Elaiekim, 31 su mwen nutin Melea, su mwen nutin Menan, su mwen nutin Matteta, su mwen nutin Netan, su mwen nutin Devid, 32 su mwen nutin Jesse, su mwen nutin Obed, su mwen nutin Booz, su mwen nutin Salmon, su mwen nutin Neason, 33 su mwen nutin Emnadab, su mwen nutin Eram, su mwen nutin Esrom, su mwen nutin Feres, su mwen nutin Juda, 34 su mwen nu-

tin Jakob, su mwen nutin Aisaak, su mwen nutin Ebrean, su mwen nutin Tera, su mwen nutin Nakor, 35 su mwen nutin Seruk, su mwen nutin Regu, su mwen nutin Felek, su mwen nutin Heber, su mwen nutin Sela, 36 su mwen nutin Keinan, su mwen nutin Arfaksed, su mwen nutin Sem, su mwek nutin Noa, su mwen nutin Lemek, 37 su mwen nutin Matusala, su mwen nutin Enok, su mwen nutin Jered, su mwen nutin Maleleel, su mwen nutin Keinan, 38 su mwen nutin Enos, su mwen nutin Set, su mwen nutin Adam, su mwen nutin God.

SAPTER 4.

A JISUS tiñtininu ke Nun Mutal el foloko Jordan mi, a Nun kolol nu yin mesis, 2 devil el srifwel ke len añaul. A in len iño wañinu ma El mono: a ke elos som tari, el musinsral tuk.

3 A devil el fwak nu sel, Kom fwın Mwen nutin God, şap eot si iñi in efla bred.

4 A Jisus el tupok nu sel, fwakañ, Ma şimusla, Met elos tiu mol ke bred mugenu, tu ke kas nu kemwu lun God.

5 A devil, ke el wis el ak nu fwın eol fulat, el luti nu

sel kitin misiñi togusai nu kemwu fwalu.

6 Ā devil el fwak nu sel, Mwol iñi nu kemwu nā fwa šiot nu šum, ā ma mwowo lalos: tu ma etuku nu sik; ā nā šuñ nu sin šu nā luñsik.

7 Ke ma iñi, kom fwini ali nu sik, a fwa lom nu kemwu.

8 Ā Jisus el tupok ā fwak nu sel, Fwala liki yu Setan, tu ma šimusla, Kom ali nu sin Jeova, God lom, ā oru nu sin mugenu.

9 Ā el wis el nu in Jerusalem, ā fili'lye on fwini mañon imwen tempel, ā fwak nu sel, Kom fwini Mwen nutin God, kom šifwanu sis kom la nu ten.

10 Tu ma šimusla, El šapot nu sin lipufon lal, in karwuñin kom; 11 ā elos fwa tapuk kom wi in paolos, fwini tiu ou iñi kom tufwa kontaye nium ke eot.

12 Ā Jisus el tupokoan fwak nu sel, ma fwak, Nik kom srifwe Jeova. God lom.

13 Ā ke devil el orek srifwe nu kemwu tari, el šom luk El ke kutu pal.

14 ¶ Ā Jisus el folokla nu Galili ke ku lun Nun: ā puñal fwaselik yin nu kemwu apneni.

15 Ā El luti in lolñok lalos, elos nu kemwu kakšakin El.

16 Ā El tuku nu Nazaret, yin El matula we; ā, oanu manu lal, El ilyuk nu in imwen lolñok ke len sabat, ā tuyuk in rid.

17 Ā šuñ nu sel buk lun Esaias met palu. Ā ke El lakunalik buk, El konoioik on ya ma šimusla, 18 Nunin Jeova on fwuk tu El ši mwol nu sik in luti mwo šašu nu sin met sigasrup; El sipe yu la in akkeiela met ašor inšielos, in luti tula la nu sin met kopur, ā in igasla mutun met kun, in tula'los la met kos, 19 in luti yiu mwowo lun Leum.

20 Ā El limani buk, ā siefwil šuñ nu sin met kulanšap, ā mutu. Ā mutalos nu kemwu šu in imwen lolñok elos sui'lye.

21 Ā El mutamwauk in fwak nu selos, Len si iñi ma šimusla iñi payikin in sreumwos.

22 Ā elos nu kemwu orek ma lo ke'l, ā lut ke kas kulañ tuke liki oalul, Ā elos fwak, Ya El iñi tiu mwen nutin Josef?

23 Ā El fwak nu selos, Payi komwos a fwak kas si iñi matu nu sik, "Met šatal, kom šifwanu unuwe kom la;" ma kem loñ ma orala in Keperneum, kom ore pe nu yin šum.

24 Ā El fwak, Payinu Nā

fwak nu šumwos, An sin met palu tiu as al.

25 Ā Ña fwak ma payi nu šumwos, kotinmas ma puspis in Israel ke len lun Elaias, ke kosao kauli yiu tolu ā malem onkos, ke sral lulap yin nu kemwu an ša : 26 ā tiu sipa'l la Elaias nu sin sie selos, tu nu Serepta, mugenu, sie siti lun Saidon, nu sin sie kotinmas.

27 Ā ma puspis leper in Israel ke pal si lun Eliseus met palu ; ā wañin sie selos nasnasla, tu Neaman met Siria mugenu.

28 Ā elos nu kemwu in lolñok, ke elos loñ ma iñi, elos tiñtiñinu ke mulat, 29 ā elos tuyuk, ā sisel la liki siti, ā kol ol nu sisen eol sisik siti lalos muša on we, tu elos fwa kupurtowi'lye sista nu ten.

30 Ā El fwas sasla luk elos, šomla.

31 ¶ Ā El oatu nu Keperneum, siti lun Galili, ā luti nu selos ke len Sabat.

32 Ā elos lut ke ma luti lal ; tu kas lal pen.

33 Ā in lolñok met si mutu, šu ñun lun devil fokfok yurol, ā el wowoyuk ke pusra lulap, 34 fwakañ, We ! mea kem a oru nu Šum, Jisus lun Nazaret ? ya kom tuku in kanaos kem la ? ña etu la šuo komwun ; sie Mutal lun God.

35 Ā Jisus el kaiyuk nu sel, fwakañ, Nimit kas, ā fwasu luk el. Ā ke devil el siselañ nu infulwe, el fwas luk el, ā tiu akkoluki el.

36 Ā elos nu kemwu lut, ā elos kaskas sie sin sie, fwakañ, Kas šusu iñi, tu ke pen ā ku El šap nu sin ñun fokfok, ā elos fwala liki.

37 Ā puñal fwaselik yin nu kemwu fwal apneni.

38 Ā El tuyuk liki imwen lolñok, ā ilyuk nu in lom sin Saimon. Ā nine kiel mutan kiel Saimon, el mwaiok ma lulap ke mas fwol ; ā elos siyuk Sel ke'l.

39 Ā El tu yetal, ā kai mas fwol ; ā ma wañinla luk el ; ā kitin misiñi el tuka-kak ā oru nu selos.

40 Ā ke fwatu tili, elos nu kemwu šu met mas yurolos ke kutenu mas wis elos nu yurol ; ā El filiyu paul fwe-los nu kemwu, ā akkei elos la.

41 Ā devil elos pe fwala liki ma puspis, wowoyuk, ā fwak, Kom Kraist Mwen nutin God. A El kai elos ā lela elos in tiu kas ; tu elos etu tu el Kraist.

42 Ā ke lenelik El šomla, ā fwas nu yin mesis ; ā met elos šok ol, ā tuku nu yurol ā igol ol, lun tiu šonu luk elos.

43 Ā el fwak nu selos, Me

orekma luk in luti togusaĩ lun God nu yin kutenu siti ouyape; tu ke ma iĩni pen yu mi.

44 Ā el luti in lolñok lun Galili.

ŠAPTER 5.

A MA te oru, tu, ke met elos eok sel'ani in loñ kas lun God, El tu ke lulu Genesaret, 2 ā liye oak sisik lugue on ke lulu: ā met kwa elos srola liki ā olla ok lalos.

3 Ā El sroauk nu in sugo oak, ma lun Saimon, ā siyuk sel, lun kolla kute sisik liki annu. Ā el mutu fwĩn oak u ā luti nu sin metu.

4 Ā ke El kaskas tari, El fwak nu sel Saimon, Kom kolot liki annu, ā sista ok lom in kwa.

5 Ā Saimon el tupok ā fwak nu Sel, Met Luti, Kem patur foñ nu len, ā pusinpo: measis, ke kas lom ña siefwil sista ok.

6 Ā ke elos oru ma iĩni tari, elos eal ik puspis: ā ok lalos mišalla.

7 Ā elos ponsitamu met wi alos, šu mutu in sugoe pe oak, tu elos in tuku ā kas'elos. Ā elos tuku, ā nakla oak lugue, oanu tu mutamwauk in tili.

8 Ke Saimon Piter el liye, el putatla nu intel Jisus,

fwakañ, O Leum, fwala liki yu tu ña met koluk.

9 Tu el lut, ā elos nu kemwu oelul, ke ik in kwa ma elos es.

10 Ā ouyape Jemes, ā Jon, mwen nutin Zebedi, šu oelul Saimon. Ā Jisus el fwak nu sel Saimon, Nik kom ša-ñeñ, tu tuk kom fwa kwa met.

11 Ā ke elos wis oak okalos nu fwĩn meši, elos aliki ma nu kemwu ā fwas tuk ol.

12 ¶ Ā ma te oru ke El mutu in sie siti, liye, sie met aflanu ke musin leper: ke el liye'l Jisus, el fokakinye mutal, ā siyuknu nu Sel fwakañ, Leum, kom fwĩn luñšom, Kom ku in ore yu in nasnas.

13 Ā El sralot paul, ā kali'lye, fwakañ, Ña ke, Kom in nasnas. Ā kitin misiñi mas leper wañinla luk el.

14 Ā El kaiyuk nu sel lun tiu fwak nu sin met: ā kom šom, ā luti komyuñ nu sin met tol, ā šuñ kiše ke ma orek kom in nasnas, oanu Moses el šap, in akulin elos ye.

15 Ā puñal yoknu fwaselik ke'l; ā met p-u-s-pis elos tukeni in loñ, ā tu El akkei elos la ke mas lalos.

16 Ā El šifwanu šom nu yin mesis ā pre.

17 ¶ Ā ma te oru ke sie

len, ke El luti, tu kutu met Farisi ā met luti lun manu elos mutanu we, šu tuke like an nu kemwu met mutu we lun Galili, ā Judea, ā Jerusalem; ā ku lun Leum os we in akkei elos la.

18 Ā, liye, met elos wis sie met mas matoltol on fwin kŭlŭs si; ā elos šuk an ya elos in wisalak nu we, ā in liki'lye ye mutal.

19 Ā ke elos koflanu konoiook an elos wis al ak nu we ke met puspis, elos utyuk nu fwin mañon lomwu, ā ko el la nu in lŭf si, on fwin kŭlŭs sisik nu infulwē ye mutal Jisus.

20 Ā ke El liye lalalfuñi lalos, El fwak nu sel, Met, ma koluk lom nunok munas nu šum.

21 Ā met šim ā met Farisi elos mutamwauk in papu, fwakañ. Met šušu si iñi šu kaskas ko nu ke God? Šu ku in nunok munas ke ma koluk, tu God mugenu?

22 Ā ke Jisus etu nunk'olos, El tupok ā fwak nu selos, Mea komwos pu inšiumwos?

23 Mea fusas liki in fwak, Ma koluk lom nunok munas nu šum; ku in fwak, Tuka-kak ā fwas?

24 Ā tu komwos fwa etu tu Mwen nutin met ku lal on fwalu in nunok munas ke

ma koluk (El fwak nu sin met mas matoltol,) Kom tukakak, ā srŭkak kŭlŭs kium, ā fwas nu in lom šum.

25 Ā kitin misiñi el tuyuk ye mutalos, ā srŭkak ma el on fwe, ā šom nu lom sel, kašakin God.

26 Ā elos nu kemwu lut, ā kaksakin God; ā elos tiñtiñi-nu ke šañeñ, fwakañ, Kut liye ma šokuruk misiñi.

27 ¶ Ā tukin ma iñi El šom ot, ā liye met rošo, ē Livai, el mutu in imwen rošo: ā El fwak nu sel, Kom fwas tukuk.

28 Ā el aliki ma nu kemwu, tuyuk, ā fwas tuk ol.

29 Ā Livai el oru nu Sel sie kofwo lulap in lom sel: ma puspis sin met rošo, ā sin kutenu met šu oelulos foñla mutu.

30 Ā met šim lalos ā met Farisi elos torkaskas lain met tumal lutlut, fwakañ, Efwo komwos ku moño ā nim yurin met rošo ā met koluk?

31 Ā Jisus el tupokoañ fwak nu selos, Elos šu ku tiu enenu met šatal; tu elos šu mas.

32 Na tiu tuku in pañon mu met payi, tu met koluk in auliyuk.

33 Ā elos fwak nu sel, Efwo ku met tumal lutlut lun Jon elos lālo pal puspis,

ã orek ali, ã ouyape sin met Farisi; ã ma lom elos moño ã nim?

34 Æ El fwak nu selos, Ya komwos ku in orek tulig nutin met pusla in lãlo, ke met pusla yurolos?

35 Æ, len a fwa tuku ke met pusla eyela luk elos, ã na elos fwa lãlo in len iño.

36 Æ El kaskas pe sie pupulyuk nu selos; Wañin met likiye ipen nuknuk šašu nu ke nuknuk ma, fwin ou iñi ip šašu mišelik, ã ip šašu tiu fwol nu ke ip ma.

37 Æ wañin met filiyé wain šašu nu in šifwa matu; fwin ou iñi wain šašu foklulik šifwa matu, ã širorla, ã šifwa mišalsalla.

38 Tu filiyé wain šašu nu in šifwa šašu; ã kemwu a fwa mwo.

39 Æ wañin met šu nim wain matu kitin misiñi el lunsel ma šašu; tu el fwak, Ma matu mwo liki.

ŠAPTER 6.

A MA te oru ke sabat akluo tukin ma si meta, tu el fwas sasla ima kora si; ã met tumal lutlut elos olõila korn, ã moño, ulle mao in paelos.

2 Æ kutu sin met Farisi fwak nu selos, Efwo komwos ku oru ma oul in oru ke len sabat?

3 Æ Jisus el tupok nu selos ã fwak, Ya komwos tiu rid ma iñi, ma Devid el oru, ke el musinsral, ã elos šu oelul?

4 fuka el ilyuk nu in lom sin God, ã es, ã moño bred luti, ã šuñ pe nu selos šu oelul; ma oul in moño, tu ma lun met tol mugenu?

5 Æ El fwak nu selos, Tu Mwen nutin met El Leum pe lun sabat.

6 Æ ma te oru ke sie pe len sabat, tu El ilyuk nu in imwen lolñok ã luti: ã iño met si ul lana paul leyut.

7 Æ met šim ã met Farisi elos šano'l, el a la kela ke len sabat; tu elos fwa konoiook ma kou lain ul.

8 Æ El etu nunkolos, ã El fwak nu sin met šu ul lanu paul, kom tuyuk, ã tu infulwe. Æ el tuyuk ã tu.

9 Na Jisus el fwak nu selos, Æa siyuk nu šumwos, la oul ke len sabat in orek mwo, ku in orek koluk? in molõla mol, ku in kanaosla?

10 Æ ke El ñetañ nu selos nu kemwu, El fwak nu sel met si, kom sralot poum. Æ el oru ou iñi; ã paul kela oanu leyenu.

11 Æ elos tĩntĩninu ke mulat; ã elos papu sie sin sie, mea elos fwa oru nu sin Jisus.

12 ¶ Æ ma te oru ke len iño, tu El šom nu fwin eola

in pre, ā El mutu foñ fon si in pre nu sin God.

13 Ā ke len El pañon nu met tumal lutlut: ā El šu- lūla sie-nūl-luo selos, šu El šuñ elos met šap; 14 Sai- mon, (šu El šuñ pe El Piter,) ā Andru ma lel, Jemes ā Jon, Filip ā Bartolomu, 15 Mattu ā Tomas, Jemes nutin Alfe- us, ā Saimon pañpañ Zelo- tes, 16 ā Judas ma lel Jemes, ā Judas Iskariot, šu pe met tukakunak.

17 Ā El oelulos oatu, ā tu yin tupaspas, ā ma puspis sin met tumal lutlut, ā elun met lulap si elos tuke liki Judea mi nu kemwu ā Jeru- salem, ā fwin we nu mwea mi lun Tair ā Saidon, in loñ ol, ā in kela ke mas lalos; 18 ā elos šu keok ke ñun fokfok; elos kela.

19 Ā elos nu kemwu tuke- ni sriki in kali'lye: ā ku fwas luk el, ā akkei elos la nu kemwu.

20 ¶ Ā El keyuk mutal nu fwin met tumal lutlut, ā fwak, Inši mwowo ko- mwos met sigasrup; tu to- gusaī lun God ma lomwos.

21 Inši mwowo komwos šu musinsral iñi; tu ko- mwos fwa kŭp. Inši mwo- wo komwos šu tuñ iñi; tu komwos fwa isas.

22 Inši mwowo komwos ke met fwa sruñe komwos, ā ke

elos fwa sis komwos la luk elos, ā fwa kas ko ke'umwos, ā sista ē'umwos oanu ma koluk, ke Mwen nutin met.

23 Komwos eñun in len si iño, ā srosro ke eñun; tu, liye, mol lulap lomwos in kosao; tu ou iñi papa tuma- los oru nu sin met palu met.

24 Ā we nu šumwos šu gasrup! tu komwos es par lomwos met.

25 We nu šumwos šu kŭp! tu komwos fwa musinsral. We nu šumwos šu isas iñi! tu komwos fwa ašor ā tuñ.

26 We nu šumwos, ke met e nu kemwu fwa kas mwo ke'umwos! tu ouyape papa tumalos oru nu sin met palu sito met.

27 Ā tu Ña fwak nu šu- mwos šu loñ, Komwos luñ- šomwos met lokwalok lo- mwos, oru mwo nu selos šu sruñe komwos, 28 ali mwo ke'los šu kas ko nu šumwos, ā pre ke'los šu orek koluk lanu nu šumwos.

29 Ā el su pukil kom ke olum kom šuñ pe leyenu nu sel; ā el šu esla nuknuk lik lom, kom tiu igolol in es nuknuk lū pe.

30 Ā šuñ nu sin met nu ke- mwu šu siyuk šum; ā el šu esla ma lom, kom tiu siefwil siyuk sel ka.

31 Ā oanu komwos luñ- šomwos met in oru nu šu-

mвос, komвос ore pe oaye nu selos.

32 Tu komвос fwın luñšomвос elos šu luñši komвос, mea kulu lomвос? tu met koluk pe elos luñselos elos šu luñši elos.

33 Ā komвос fwın orek mwo nu selos šu orek mwo nu šumвос, mea kulu lomвос? tu met koluk elos oru ouyape.

34 Ā komвос fwın osroa nu selos fwensok lomвос in es tuk, mea kulu lomвос? tu met koluk elos osroa nu sin met koluk, tu elos fwa es ouyape.

35 Ā komвос luñšomвос met lokwalok lomвос, ā orek mwo, ā osroa, tiu fwensok lom in siefwil es pe tuk; ā me mol lomвос tufwa ma lulap, ā komвос tufwa tulig nutin Fulat liki nu kemwu: tu El kulañ nu selos šu tiu kulu, ā šu koluk.

36 Ke ma iñi komвос pakoten, oanu Papa tumomвос El pakoten pe.

37 Komвос tiu nunok koluk ā a fwa tiu nunok koluk nu šumвос: komвос tiu lusla, ā a fwa tiu lis komвос la: komвос nunok munas, ā a fwa nunok munas nu šumвос.

38 Komвос ašun, ā a fwa šiot nu šumвос; srigusrok mwo, tanye, oskoini nu sie,

ā kakla, met elos tufwa šiot nu in inwomвос. Tu srigusrok si ma komвос sriki ka, fwa sriki ouyape nu šumвос.

39 Ā El kaskas pupulyuk si nu selos: Ya met kun el ku in kol met kun? Ya eltal tiu putatla nu inluf si?

40 Met lutlut el tiu fulat liki met luti lal: ke lutlut šumвосnu el a fwa oanu met luti lal.

41 Ā efwo kom ku liye kutkut ma on in mutun lium, ā šak ma on in mutom kom tiu etu ka?

42 Fuka kom ku in fwak nu sin met lium, Ma lik, lela ña in esla kutkut ma on in mutom, ke kom šifwanu tiu liye šak ma on in mutom? Kom mwošounkas, met, kom sisla šak liki mutom, ā na kom tufwa liye mwo in esla kutkut liki mutun lium.

43 Tu šak mwo a tiu isūs fwako koluk; ouyape šak koluk a tiu isūs fwako mwo.

44 Tu etu šak nu kemwu ke fwako lal. Tu met tiu es fokin fig ke mu, ouyape elos tiu es fokin grep ke kol.

45 Met mwo el wisla ma mwo liki tatū mwo inšiel: ā met koluk el wisla ma koluk liki tatū koluk inšiel; tu ke ma puspis inšiel oalul kaskas ka.

46 Ā efwo komwos ku pañon yu, Leum, Leum, ā tiu oru ma Na fwak?

47 Kutenu šu tuku nu yuruk, ā lon kas luk, ā oru mao, Na fwa luti nu šumwos el oanu šu: 48 El oanu sie met šu muša lom, ā pukin lūāl, ā likiye mao on ten on fwin eot: ā ke kof lapak, ā sronot fuñla ma lulap nu ke lom iño, ā koflanu kususkuk mao, tu muša on fwin eot.

49 Ā el šu loñ, ā tiu oru, el oanu sie met wañin mao on ten el muša lom on fwin fok; sronot fuñla ma lulap nu ke mao, ā kitin misiñi iguri; ā lom iño mišalla ma lulap.

ŠAPTER 7.

KE El kaskas ma iñi nu kemwu tu met in loñ, tuk El utyuk nu in Keperneum.

2 Ā sie senturion met kulansap lal, šu oi sel, el mas, ā akurun nu miši.

3 Ā ke el loñ ke'l Jisus, el sipaot nu Sel met elder lun met Ju, in pre siyuk Sel lun oatu ā akkei el la met kulansap lal.

4 Ā ke elos tuku yurin Jisus, elos siyuknu Sel ma lulap, fwakañ, Tu el mwo el šu oru ma iñi ka; 5 tu el luñsel met las, ā el muša imwen lolñok šes.

6 Na Jisus oelulos šom. Ā

ke El tiu lūsla liki lomwu, senturion el sipaot met kawuk nu Sel, in fwak nu Sel, Leum, kom tiu lokoluke kom; tu ña tiu mwo tu Kom ilyuk ye kulūf sik.

7 Ke ma iñi ña tiu nunku tu ña mwo in tuku nu yurum: ā kom fwaknu kas si, ā met kulansap luk fwa kela.

8 Tu ña pe akos leum, met meun elos akos yu, ā ña fwak nu sin sie, Kom šom, ā el šom; ā nu sin sienu, Kom fwasu, ā el tuku; a nu sin met kulansap luk, Kom oru ma iñi, ā el oru.

9 Ke Jisus el loñ ma iñi El lut ke'l, ā El šifwanu tapulla, ā fwak nu sin met šu fwas tukol, Na fwak nu šumwos, Na tiu konoiook lalaluñi lulap ou iñi met, mo, tiu in Israel.

10 Ā elos šu sipeyuku, ke folokla nu in lomwu, elos konoiook met kulansap su mas kelanu.

11 ¶ Ā ma te oru len si tuk, tu El ilyuk nu in sie siti pañpañ Nain; ā met tumal lutlut puspis oelul fwas, ā ma puspis metu.

12 Ā ke El tuku apkurun nu mutun oaoa lun siti, liye, elos wisla met miši liki, mwen si wunu nutin nine kiel, ā el kotinmas; ā mā puspis met lun siti elos oeluk

13 Ā ke Leum liye'l, El pakomutal, ā fwak nu sel, Kom tiu tuñ.

14 Ā El tuku kalye ra: ā elos šu wis el tu. Ā El fwak, Met fwus, Na fwak nu šum, Tukakak.

15 Ā el šu miši mutu, ā mutamwauk in kaskas. Ā El asalañ nu sin nine kīel.

16 Ā šaṇeñ tuku nu fwelos nu kemwu; ā elos kakšakin God, fwakañ, Met palu lulap si sikini nu yuros, ā God tuku nu yurin met sran.

17 Ā puñal iñi fwaselik sasla yin nu kemwu Judea, ā yin nu kemwu apneni.

18 ¶ Ā met tumal lutlut lun Jon elos luti nu sel ke ma nu kemwu ma iñi.

19 Ā Jon ke el pañon mu met tumal lutlut luo el sipa'lталot nu yurin Jisus, fwakañ, Ya kom El šu a fwa tuku? ku kem a šuk sienu?

20 Ke met eltal tuku nu yurol, eltal fwak, Jon Baptist el sipe ketal mu nu yurum, in fwak, Ya kom El šu a fwa tuku ku kem a šuk sienu.

21 Ā ke auu si iñi El akkeiela ma puspis ke munas ā mas lalos, ā ke nūn koluk; ā nu sin ma puspis met kun El ora'los in liye.

22 Na Jisus tupok ā fwak nu seltal, Komtal fwasot, ā luti nu sel Jon ma komtal

liye ā loñ; fuka met kun elos liye, met ul elos fwas, met leper elos nasnas, met siloñkas loñ, met miši mol-yuk, mwo šašu luti nu sin met sigasrup.

23 Ā inši mwowo kutenu šu tiu tugulkul ke Na.

24 Ā ke met šap lun Jon eltal somla, El mutamwauk in kaskas nu sin met ke'l Jon, Mea komwos šom nu yin mesis in liye? Ya a sugo kususus ke eñu?

25 Ā mea komwos šom in liye? Ya met si nukomañ nuknuk fusas? Liye, elos šu nukomañ nuknuk mwolanu, ā me moño nelos mwope, elos mutu in loin sin togusa.

26 Ā mea komwos šom in liye? Ya met palu? Aok Na fwak nu šumwos, ā yok liki met palu.

27 El iñi, el šu ma šimusla ka, Liye, Na sipaot met šap luk, ye mutom, šu fwa akou inek lom ye mutom.

28 Tu Na fwak nu šumwos, Yurolos šu mutan isūsla wañin sie met palu yok luk el Jon Baptist: ā el šu srik liki in togusañ lun God, el yok luk el.

29 Ā met e nu kemwu šu loñ ol, ā met rošo, elos payikin God, in baptaisla tari ke baptais lun Jon.

30 Ā met Farisi ā met

manu elos kanaosla papu lun God lain elos, tu elos in tiu baptais ke'l.

31 Ke ma iñi, Ka mea Ña fwa pupulyūki met lun fwil si iñi? ā elos oanu mea?

32 Elos oanu tulig šu mutu niin kutakot, ā pañon mu sie sin sie, ā fwak, Kem nigarara nu šumwos, ā komwos tiu srosro; kem ašor nu šumwos, ā komwos tiu tuñ.

33 Tu Jon Baptist el tuku tiu moño bred tiu nim wain; ā komwos fwak, Devil yurrol.

34 Mwen nutin met El tuku moño ā nim; ā komwos fwak, Liye, met kain moño, ā nim wain, kawuk lun met rošo ā met koluk!

35 Ā Lalmetmet el payi ke tulig natal nu kemwu.

36 ¶ Ā sie sin met Farisi el luñsel tu El oelul moño. Ā El ilyuk nu in lom sin Farisi, ā El foñyuñ nu ke tebue.

37 Ā liye, sie mutan in siti, šu koluk, ke el etu tu Jisus el foñyuñ nu ke tebue in lom sin met Farisi, el wis bok in alabaster me akmusra, 38 ā el tu yakul ke niel tuñ, ā mutamwauk in tanla niel ke sruninmit, ā ěla mao ke aun šiufwel, ā ñok niel, ā mwoswela ke me akmusra.

39 Ā ke met Farisi šu šuloimu, liye, el kaskas in-

siel, fwakañ, Met si iñi el fwil met palu El etu šu ā la fuka mutan si iñi šu kalul tu el koluk.

40 Ā Jisus el tupokoañ fwak nu sel, Saimon, kutu ma on sik in fwak nu šum. Ā el fwak, Met Luti, oramu.

41 Sie met kutakot šuñ mao, luo met lal es šumwe mol; sie ke penni lum-foko, ā sie ke lum-ñaul.

42 Ā ke wañin me mol laltal, el nunok munas nu seltal. Ke ma iñi kom fwak nu sik, šu seltal luñši el yok?

43 Saimon el tupok ā fwak, Ña mu el šu el nunok munas yok sel. Ā El fwak nu sel. Payi ma nununku lom.

44 Ā El ella nu sin mutan, ā fwak nu sel Sainon, Ya kom liye mutan si iñi? Ña ilyuk nu in lom šum met, kom tiu si nu sik kof in tanla niuk: ā el tanla niuk ke sruninmit, ā ěla ke aun šiufwel.

45 Kom tiu ñok yu; ā mutan si iñi tukin pal si Ña ilyuk el ñoknu niuk.

46 Kom tiu šuñ šifwa in mwosuela šiufwuk; ā mutan si iñi el mwoswela niuk ke me akmusra.

47 Ke ma iñi Ña fwak nu šum, Ma koluk lal, ma puspis, nunok munas nu sel; tu

el luñši ma lulap; ā nu sin šu nunok munas ma sisik, el luñši ma sisik.

48 Ā El fwak nu sel, Ma koluk lom nunok munas nu šum.

49 Ā elos šu oelul foñyuñ nu ke tabel mutamwauk in fwak inšielos, Met šušu si iñi šu nunok munas ke ma koluk pe?

50 Ā El fwak nu sin mutan, Lalalfuñi lom moli kom; kom šom eñun.

ŠAPTER 8.

A MA te oru tuk tu El fwas nu in siti ā an sisik met mutu we tiu sisla sie, kaskas ā luti mwo šašu lun togusaī lun God: ā sie-ñululo elos oelul; 2 ā kutu mutan šu kela met ke ñun koluk ā munas, Meri pañpañ Magdalen ā devil itkos šom luk el, 3 ā Joanna mutan kiel Šuza, met tutafpo lun Erod, ā Susanna, ā ma puspis pe, šu oru nu sel ke ma lalos.

4 ¶ Ā ke met puspis elos tukeni, ā tuku nu yurol liki siti nu kemwu, El kaskas ke sie pupulyuk: 5 Sie met takunalik el šom in takunalik fute lal; ā ke el takunalik, kutu putatla nu pupaneku; ā loñya mao, ā mwen yin eñyeñu elos koñla mao.

6 Ā kutu putatla on fwin

eot; ā ke kapak, paoala, tu wañin eou ka.

7 Ā kutu putatla nu yin kokol; ā kokol wi kapak, ā puani mao.

8 Ā kutepe putatla nu in fok mwo, ā kapak, ā isūs fwako sie-fok ka. Ā ke El kaskas ina iñi tari, El fwak, El šu sra in loñ lela lun loñ.

9 Ā met tumal lutlut elos siyuk Sel, fwakañ, Mea pulyuk si iñi?

10 Ā El fwak, Ma šiot nu šumwos in etu ma foñla lun togusaī lun God: ā nu sin kutenu in pupulyuki; tu liye elos a tiu liye, ā loñ elos a tiu etu.

11 Ā paiñi ma pupulyuk; Fute kas lun God.

12 Elos pupaneku elos šu loñ; na devil el tuku, ā esla kas liki inšielos, tu elos in tiu lalalfuñi ā mol.

13 Elos on fwin eot, ke elos loñ, elos es kas ke eñun; ā wañin oka lalos, kutu pal elos lalalfuñi, ā ke pal mel elos putatla.

14 Ā mao putatla nu ke kokol, ke elos loñ, elos šom, inšie ā gasrup ā eñun ke fwalu sruukeni mao, ā elos tiu isūs fwako mwo.

15 Ā mao on in fok mwo, elos šu ke inšielos payi ā mwo, elos loñ kas ā srukie, ā isūs fwako ke moñfusas.

16 Wañin met, ke el ako-

sak lamu, el afwinye mao ye maši, ku fliye ye bed si; ā el likiye ke sikon lamu, tu elos šu ilyuk fwa liye kalem.

17 Tu wañin mao afwinye a fwa tiu igasla; ā mwukunla, ā a fwa tiu etauk ā fwaselik.

18 Ke ma iñi komwos liauñ, fuka komwos loñ; tu kutenu šu os ma lal, a fwa šuñ nu sel; ā kutenu šu wañin ma lal, fwa esla luk el ma el nunku ma lal.

19 ¶ Iñi nine ā met lel elos tuku nu yurol, ā koflanu utyuk nu yurol ke met puspis.

20 Ā kutu oru nu Sel fwakañ, Nine kiūm ā met lium elos tu likin umwe, kenu liye Kom.

21 Ā El tupok ā fwak nu selos, Nine kiuk ā met lik elos šu loñ kas lun God, ā oru mao.

22 ¶ Ā ma te oru ke sie len, tu El wi met tumal lutlut sroauñ nu fwin oaku; ā El fwak nu selos, Lela kut in šom nu leyeno liki lulu. Ā elos kolot.

23 Ā ke elos kol, El motul; ā eñ lulap tumi nu fwin lulu; ā elos seseslanu ke kof, ā šenšenak.

24 Ā elos tuku nu yurol, ā oksa'lak, fwakañ, Met Luti, met luti, kut a miši. Na El

tukakak, ā kutuñye eñ ā namwot; ā elos tu misla.

25 Ā El fwak nu selos, Paya lalalfuñi lomwos? Ā elos šaēñ lut, fwakañ sie sin sie, Met šusu met šen! tu El šap nu šin eñ ā kof, ā elos aksol.

26 Ā elos tuku nu yin sin met Gadara, an tulon an Galili.

27 Ā ke El srola nu fwal si, sie met lun siti, devil yurol ma patpat, ā el tiu nukomañ nuknuk, tiu mutu in lom, tu inkulyuku, el šun ol.

28 Ā ke el liye'l Jisus, el wowoyuk, ā putatla ye mutal, ā fwak ke pusra lulap, Mea ña oru nu šum, Jisus, Mwen nutin God fulat liki nu kemwu? Ña kenu tu Kom tiu ore yu in keok.

29 (Tu el šap ñun fokfok in fwala liki met si. Tu pal puspis el sruki'lye: ā el kopur ke kapinkoslap ā fetter, ā el otalik me kopur, ā devil sipa'l ot nu yin mesis.)

30 Ā Jisus siyuk sel, fwakañ, Ēwošoun? Ā el fwak, Lišion: tu ma puspis devil ilyuk nu in el.

31 A elos siyuknu nu Sel, lun tiu sipa'los wot nu yin luāl.

32 Ā un kusro pig lulap si elos moño fwin eola; ā elos siyuknu nu Sel, tu lela e'los

in utyuk nu in elos. **Ā** El fule'los la.

33 Na devil elos šom liki met si, ā utyuk nu in piga; ā un pig si elos kasus ma keku yin oatu nu in lulu, ā ma'l.

34 Ke elos šu kitauñ piga liye ma orala, elos kaiñla, ā šom ā fwakak mao nu in siti ā in anu.

35 Na elos šom in liye ma orala; ā tuku nu yurol Jisus, ā konoiook met si, devil šom liki met, el mutu ye nien Jisus, nukomañ nuknuk, ā tiu mwul: ā elos šaņeñ.

36 Elos pe šu liye mao fwak nu selos fuka mao el šu devil yurol kela.

37 Na met nu kemwu apneni an sin met Gadara elos siyuknu nu Sel lun fwala luk elos: tu elos šaņeñ ma lulap: ā El sroauk nu fwin oaku, ā siefwil folokla.

38 **Ā** met si šu devil šom luk el met, el siyuknu nu Sel lun mutu yurol: ā Jisus sipa'lot, fwakañ, 39 kom folokla nu lom šum, ā fwakak fuka ma lulap ma God oru nu šum. **Ā** el šomot, ā luti in siti nu kemwu fuka ma lulap Jisus oru nu sel.

40 ¶ **Ā** ma te oru, tu ke Jisus folokla, met elos eñun in as El; tu elos nu kemwu mutu šan ol.

41 **Ā**, liye, sie met tuku, ēl Jairus, ā el leum lun lolñok; ā el putatla nu ke nien Jisus, ā siyuknu nu Sel lun tuku nu in lom sel: 42 tu an siewunu natal akurun matu yiu sie-ñul-luo, ā el akurun nu miši. **Ā** ke El šom met elos eok Sel.

43 **Ā** sie mutan mas ke sa širor yiu sie-ñul-luo, šu kitela ma nu kemwu ma lal ke met šatal, ā elos kofflanu akkei el la, 44 el tuku tuk'ol, ā kalye sicken nuknuk lal; a kitin misiñi sa'l širor wañinla.

45 **Ā** Jisus el fwak, Šu kal yu wi? Ke elos nu kemwu laflafwekin, Piter ā elos šu oelul fwak, Met Luti, met puspis apinkom weni ā eokis kom, ā kom fwak, Šu kal yu wi?

46 Jisus el fwak, Sienu kal yu wi; tu **Ñ**a etu tu mwo fwas liki yu.

47 **Ā** ke mutan liye tu el tiu mwukin, el tuku rarrar, ā putatla ye mutal, el fwak nu Sel ye mutun met nu kemwu, ke ma el kal'ilye ka, ā fuka el kela kitin misiñi.

48 **Ā** El fwak nu sel, An, kom eñun, tu lalalfuñi lom orek kom in kela; kom šom in misla.

49 Ke El kaskas, sie met el tuku in lom mi sin leum lun lolñok, fwak nu sel, An nu-

tum miši; tiu lokoluki Met Luti.

50 Ā ke Jisus loñ, El tukup nu sel, fwakañ, Nik kom šaņeñ; lalalfuñi mugenu, ā el tufwa kela.

51 Ā ke El tuku nu in lomwu, El lela met in tiu utyuk, Piter, ā Jemes, ā Jon, ā papa ā nine lun tulig elos mugenu.

52 Ā elos nu kemwu tuñ, ā asro'l. Ā El fwak, Nik komwos tuñ; el tiu miši, tu motul.

53 Ā elos isasunkusa nu Sel, etu tu el miši.

54 Ā El lus elos la nu kemwu, ā es paul, ā pañon, fwakañ, Mutan fwus, tukakak.

55 Ā nunal siefwil tuku, ā kitin mišiñi el tukakak: ā El šap in šuñ ma nel.

56 Ā kiel tumal eltal lut. Ā El kaiyuk nu seltal tu eltal in tiu fwak nu sin met ma orala.

ŠAPTER 9.

NA El paññoni nu sie met tumal lutlut sie-ñul-luo, ā šuñ nu selos ku, ā šap ke devil nu kemwu, ā in akkeiela mas.

2 Ā El sipa'los wot in luti togusañ lun God, ā in akkeiela met mas.

3 Ā El fwak nu selos, Komwos tiu es mao ke fwas,

tiu sikal, tiu nuk, tiu bred, tiu muni; tiu kais luo koat.

4 Ā kutenu lom komwos ilyuk nu we, mutu we, ā šom liki.

5 Ā kutenu šu tiu es komwos, ke komwos šom liki siti si iño, fotoñla fok ke niumwos ke sie akul lain alos.

6 Ā elos šomla, ā fwas sasla an met mutu we, luti mwo šašu, ā akkeiela yin nu kemwu.

7 ¶ Ā Erod tetrark el loñ ma nu kemwu ma El oru: ā el toninfoñ, tu kutu fwak, Jon el molyuk yin miše mi; 8 ā kutu, Elaias el sikmi: ā kutenu, sie sin met palu el siefwil molyuk.

9 Ā Erod el fwak, Ña tala šiuftwin Jon; ka šu iñi, sin šu ña loñ kutu ma. Ā el kenu liye'l.

10 Ā met šap, ke elos folokla, elos fwak nu Sel ma nu kemwu elos oru. Ā El es elos, ā šom muku yin mesis, an lun siti pañpañ Betsaida.

11 Ā met, ke elos etu, elos fwas tuk ol; ā El es elos, ā kaskas nu selos ke togusañ lun God, ā akkei elos la elos šu enenu in kela.

12 Ā ke len mutamwauk in foñuni, sie-ñul-luo elos tuku ā fwak nu Sel, Kom sipaot metu, tu elos fwa šom nu yin met mutu we ā an

apneni, ā mutu we, ā es ma nelos; tu kem mutu yin mesis.

13 Ā El fwak nu selos, Komwos šuñ ma nelos. Ā elos fwak, Srukwalun nu bred limikos ā ik lugue muguenu yuros; kut nikin kut ā la šom mol me moño nun met iñi nu kemwu.

14 Tu met elos akurun tausand limikos. Ā El fwak nu sin met tumal lutlut, Ora'los in mutu kais lum ñaul srupin met.

15 Ā elos oru ou iñi, ā ora'los nu kemwu in mutu.

16 Na El es srukwalun nu bred limikos ā ik lugue, ā ñetak nu in kosao, El ali ke mao, ā kunšalik, ā šuñ nu sin met lutlut in filiyeye mutun metu.

17 Ā elos moño, ā nu kemwu kũp; ā elos srukak kuom sie-ñul-luo luin me moño ma on yurolos.

18 ¶ Ā ma te oru, ke El muku pre, met tumal lutlut elos oelul; ā El siyuk selos, fwakañ, Met elos mu, Na šu?

19 Elos tupokoañ fwak, Jon Baptist; ā kutu Elaias; ā kutenu mu, sie sin met palu umet el siefwil molyuk.

20 El fwak nu selos, Ya komwos inu šu Na? Piter el tupokoañ fwak, Kom Kraist lun God.

21 Ā El kaiyuk nu selos ma lulap, ā šap elos in tiu fwak ma iñi nu sin sienu met; 22 fwakañ, Mwen nutin met keokiuñ ke ma puspis, ā met elder ā leum tol ā met šim elos tufwa sis El la, ā uniye, ā siefwil molyuk len si aktolu.

23 Ā El fwak nu selos nu kemwu, Sienu fwin luñši fwas tukuk, lela lun šifwanu laflafwekun al, ā srukak šaksiñ sugo lal piñanu len, ā fwas tukuk.

24 Tu kutenu met šu luñši laño mol lal tufwa tũla mao: ā kutenu met šu luñši tũla mol lal keik, El iñi tufwa laño mao.

25 Tu mea mwo sin met, el fwin es fwal nu kemwu, ā el šifwanu tũla, ku sisila?

26 Tu kutenu met a fwa mekin sik ā ke kas luk, Mwen nutin met fwa mekin sel ke El a fwa tuku in ma mwowo lal, ā ma lun Papa, ā ma lun lipufon mutal.

27 Ā Na fwak nu šumwos payi, kutu šu tu iñi, elos tiu pulakin miši nu ke pal si elos liye togusañ lun God.

28 ¶ Ā ma te oru akurun len oalkos tukin kas iñi, El es Piter ā Jon ā Jemes, ā fwasyuk nu fwin eola in pre.

29 Ā ke El pre, mutal ekla, ā nuknuk lal fwošfwoš ā šarom.

30 Ā liye, met luo, Moses ā Elaias, eltal oelul kaskas; 31 eltal sikini in ma mwowo ā kaskas ke miši El tufwa oru nu Jerusalem.

32 Ā Piter ā elos šu oelul toas ke metkel. Ā ke elos nūtalik, elos liye ma mwowo lal, ā met luo šu tu yurol.

33 Ā ma te oru, ke eltal šom luk El, Piter el fwak nu sin Jisus, Met Luti, mwo nu šes in mutanu iñi; ā lela kut in muša lom sra tolu; sie šum, ā sie sin Moses, ā sie sin Elaias: el nūkin ma el fwak.

34 Ke el kaskas ou iñi, sie pukunieñ tuku, ā lololosi; ā elos šaņeñ ke elos ilyuk nu in pukunieñ.

35 Ā pusra si tuke liki pukunieñ, fwakañ, El iñi Mwen kulu nutig; komwos loñ ol.

36 Ā ke pusra šomla tari, Jisus mugenu mutu. Ā elos mwukin mao, ā tiu fwak nu sin sie met in len iño ke mao ma elos liye.

37 ¶ Ā ma te oru, ke len si tuk ke elos oatu fwini eola mi, met puspis elos šun ol.

38 Ā, liye, sie met yurolos el wowoyuk, fwakañ, Met Luti, Na siyuknu nu sum, kom in netañ nu sin mwen nutig; tu el tulig siewunu nutig.

39 Ā, liye, sie nūn el es el,

ā kitin misiñi el wowoyuk; ā el ora'l lun lulek ā atinfulak; ā el tupurpurelik, upa in šom luk el.

40 Ā na siyuknu nu sin met tumom lutlut in sis el la, ā elos kofflanu.

41 Ā Jisus tupokoañ fwak, O fwil silalafuñi ā koluk, putaka Na mutu yurumwos, ā mutañ komwos? wisi mwen nutom.

42 Ā ke el fwasu devil el sisi'lye nu in foko, ā ora'l lun lulek. Ā Jisus kaiyuk nu sin nūn fokfok, ā El akkei el la tulig, ā siefwil asa'lañ nu sin papa tumal.

43 Ā elos nu kemwu lut ke ku lulap lun God. Ā ke elos nu kemwu lut ke ma nu kemwu ma Jisus el oru, El fwak nu sin met tumal lutlut, 44 Lela kas iñi in utyuk nu in sreumwos, tu Mwen nutin met a fwa etūkyuñ nu in pon metu.

45 Ā elos tiu etu kas si iñi, ā mao mwukmwuk ke'los tu elos tiu etu mao: ā elos šaņeñ in siyuk Sel ke kas si ino.

46 ¶ Na elos tukeni asiuki sie sin sie, šu selos fwa yok liki.

47 Ā Jisus, etu ma asiuki inšielos, El es sie tulig, ā fili'lye yurol, 48 ā fwak nu selos, Kutenu met šu es tulig si iñi in Ēk el es yu; ā

el šu es yu, es El šu sipe yu mi: tu el šu srikliki yurumwos, el iñi fwa yok.

49 **Ā** Jon el tupokoan̄ ā fwak, Met Luti, kem liye sie sislā devil in Ēum; ā kem nu lun tiu ou iñi, tu el tiu wi kem fwas.

50 **Ā** Jisus el fwak nu sel, Nik kom ou iñi nu sel; tu el šu tiu lain kit el wi kit.

51 ¶ **Ā** ma te oru, ke pal si a fwol a fwa utūkyuk El nu lun, El nunkol šunwos in šom nu Jerusalem, 52 ā El sipaot met šap ye mutal: ā elos šom, ā ilyuk nu yin sisik lun met Samaria, tu elos in ako ke'l.

53 **Ā** elos tiu es El, tu mutal oanu El kenu šom nu Jerusalem.

54 **Ā** ke met tumal lutlut Jemes ā Jon liye ma iñi, eltal fwak, Leum, kom luñšom tu ketal šap e in tuku in kosaoe mi, ā fur'elos yuk, oanu Elaias el oru met?

55 **Ā** El tapulla, ā kai'el-tal, ā fwak, Komtal tiu etu ñunumtal.

56 [Tu Mwen nutin met el tiu tuku in kanaosla mol lun met, tu in mol elos la.] **Ā** elos šom nu sienu an sisik.

57 ¶ **Ā** ma te oru, tu, ke elos fwas inganeku, sie met el fwak nu Sel, Leum, ña tufwa fwas tukum yin nu kemwu kom fwas nu we.

58 Jisus el fwak nu sel, Inluf lun fok, ā añ kien mwon yin eñyeñu; ā Mwen nutin met wañin an El likiye šiuřwel on we.

59 **Ā** El fwak nu sin sienu, Kom fwas tukuk. **Ā** el fwak, Leum, lela ña'n šom met ā pukinye papa tumak.

60 Jisus El fwak nu sel, Lela met miši in pukinye met miši lalos: ā kom šom ā luti togusaī lun God.

61 **Ā** sienu el pe fwak, Leum, ña tufwa fwas tukum; ā lela ña'n šom met šuñ mwilkas nu selos mutu in lom sik.

62 **Ā** Jisus El fwak nu sel, Met si fwin likiye paul nu ke plau, ā tapulla, el tiu fwol nu ke togusaī lun Go.

ŠAPTER 10.

TUKIN ma iñi Leum El filiyē kutenu met it-ñul pe, ā sipa'los wot kais luo fwas ye mutal, nu in siti nu kemwu ā an, a El fwa šifwanu tuku nu we.

2 Ke ma iñi El fwak nu selos, Payi kapak masla ma lulap, ā pu met orekma; ke ma iñi komwos pre nu sin Leum lun ma kapak masla, tu El sipaot met orekma nu yin ma kapak masla Lal.

3 Komwos šom; liye, Ña sipe komwos la oanu kosro lam nu yurin kosro wolf.

4 Komwos tiu wis nukin muni, tiu nuk ke fwafasyis, tiu faluk; ā tiu paiñ met in-ganeku.

5 Ā in kutenu lom komwos ilyuk nu we, komwos fwak met, Mislā nu ke lom si iñi.

6 Ā mwen nutin mislā el fwīn mutu iño, mislā lomwos fwa mutu fwe; fwīn tiu ou iñi, fwa siefwil foloko nu yurumwos.

7 Ā komwos mutanu in lom si iñi, moño ā nim mao elos ašiot. Tu mwo in šuñ me mol nu sin met orekma. Komwos tiu šon liki lom iñi nu lom iño.

8 Ā in kutenu siti komwos ilyuk nu we, ā elos es komwos, moño mao ma elos likiye ye mutomwos; 9 ā akkei el la met mas šu mutu we, ā fwak nu selos, Togusaī lun God tuku apkurun nu šumwos.

10 Ā in kutenu siti komwos ilyuk nu we, ā elos tiu es komwos, komwos fwasot nu in inek lun siti si iñi, ā fwak, 11 Aok pukpuk lun siti lomwos, ma fulful ke nius, kem ulla lain komwos; ā ouyape komwos etenu ma iñi, tu togusaī lun God apkurun nu šumwos.

12 Ā nā fwak nu šumwos, tu in len si iño an Sodom mwo liki siti si iño.

13 We nu šum Koresin! we nu šum Betsaida! tu fwīn orek me orek ma lulap in Tair ā Saidon met, ma orek yin šumtal iñi, eltal au-lyuk u-met in nuknuk mwa šešēšē ā apat.

14 Ā an Tair ā Saidon in ošun mwo liki šumtal.

15 Ā kom Keperneum, ma akfulatye nu in kosao, fwa sisyyikla nu in hell.

16 El šu loñ komwos, loñ yu; el šu sruñe komwos, sruña yu; ā el šu sruña yu, sruñ el šu sipe yu mi.

17 Ā it-ñul elos siefwil folokla ke eñun, fwakañ, Leum, aok devil elos akos kem ke Ē'um.

18 Ā El fwak nu selos, Nā liye Setan el putatla in kosaoe mi oan šarom.

19 Liye, Nā šiot nu šumwos ku in loñye fwīn serpent ā skorpion, ā ke ku nu kemwu lun lokwalok; ā wa-ñinu ma ku in akkoluki komwos.

20 Ā tu ke ma iñi komwos tiu eñun, tu ñun elos akos komwos; ā tu komwos eñun ke ma iñi, tu eumwos šimla in kosao.

21 ¶ In auu si iño Jisus el eñun in ñun, ā fwak, Nā kulu nu Šum, O Papa, Leum in kosao ā fwalu, tu Kom mwukin ma iñi liki lalmetmet ā lalkuñ, ā oaliñalik

mao nu sin kitin tulig; aok
O Papa, tu ou iñi mwo ye
mutom.

22 [Ā el forla nu sin met
tumal lutlut ā fwak,] Papa
tumuk El aši nu Eik ma nu
kemwu; ā wañin inet etu šu
Mwen, tu Papa mugenu; ā
šu Papa, tu Mwen mugenu,
ā nu sin šu Mwen tufwa
fwakulak.

23 Ā El šifwanu tapulla
nu sin met tumal lutlut mu-
ku ā fwak, Inši mwowo mu-
talos šu liye mao ma ko-
mwos liye.

24 Tu Ņa fwak nu šumwos,
ma puspis met palu ā togusa
elos kenu liye mao ma ko-
mwos liye, ā elos tiu liye; ā
in loñ mao ma komwos loñ,
ā elos tiu loñ.

25 ¶ Ā, liye sie met manu
el tuyuk, ā srifwel, fwakañ,
Met luti, mea ña oru tu ña
fwa es mol ma patpat?

26 El fwak nu sel, Mea
šimusla in manu? fuka kom
rid?

27 Ā el tupokoan fwak,
Kom luñšom Jeova God lom
ke inšium kemwu, ā ke ñu-
num kemwu, ā ke ku lom
kemwu, ā ke nunkom ke-
mwu; ā met tulon lom oanu
kom šifwanu.

28 Ā El fwak nu sel, Payi
ma kom tupok; oru ma iñi,
ā kom tufwa mol.

29 Ā ke el luñšel šifwanu

payikunal, el fwak nu sin
Jisus, Ā šu met tulon luk?

30 Ā Jisus tupokoan fwak,
Sie met el oatu Jerusalem
mi nu Jeriko, el tuku nu
yurin met iñunyar, šu šaru-
kla nuknuk lal, ā kunta'lye
ā fili'lye akurun nu miši,
šomla.

31 Ā ma te oru tu sie met
tol el oatu nu in inek iño;
ā ke el liye'l el fwas alukela
nu leyeno.

32 Ā ouyape sie met Livait,
ke el mutu iño, el tuku ā
ñetañ nu sel, ā fwas alukela
nu leyeno.

33 Ā sie met Samaria, ke
el fwafwasyis, el tuku yin el
mutu we; ā ke el liye'l el
pakomuta'l, 34 ā tuku nu
yurol, ā lolüni kinit ke'l,
oküye kaki ā wain nu ke, ā
fili'lye fwın kosro natal, ā
wis el nu in imwen met
fwas, ā liye'lañ.

35 Ā lutu ke el šomla, el
es akurun kwater si in šuñ
nu sin šu liye'lañ, ā fwak nu
sel, Kom liye'lañ; ā kom
fwın siefwil es kutepe, ke ña
siefwil tuku, ña fwa mol nu
šum.

36 Kom nunku šu ka met
tolu iñi met tulon lal, šu
fwas nu yurin met iñunyar?

37 Ā el fwak, El šu pako-
muta'l, Na Jisus el fwak nu
sel, Kom fwasot, ā oru ou-
yape.

38 ¶ Ā ma te oru ke elos fwafwasyis tu El utyuk nu in sie an sisik met mutu we; ā sie mutan ē Marta el es El nu in lom sel.

39 Ā sie tāel pañpañ Meri, šu muta pe ke nien Jisus, ā loñ kas lal.

40 Ā Marta el kafoso ke orek ma lulap, ā el tuku nu yurol, ā fwak, Leum, ya kom pulesu tu ma tāik el fili yu wi mugenu in oru? ke ma iñi kom sipa'l lun kase yu.

41 Ā Jisus el tupok ā fwak nu sel, Marta, Marta, kom nunkauk ā lokolok ke ma puspis: 42 ā sie me enenu; ā Meri el šulūla ma mwo, ma a tiu etūkla luk el.

ŠAPTER 11.

A MA te oru, tu ke El pre in sie an, ke pre tari, sie sin met tumal lutlut el fwak nu Sel, Leum, luti nu šes in pre, oanu Jon el lute pe tumal lutlut lal.

2 Ā El fwak nu selos, ke komwos pre, fwak, Papa tumus šu in kosao, Ē'los oul payi. Togusaī Lalos tuku. Lela Elos luñselos in oru, ou in kosao, ouyape nu fwalu.

3 Kite kit mi me mono piñanu len.

4 Ā nunok munas nu šes ke ma koluk las; tu kut pe nunok munas nu selos nu kemwu šu tiu payi nu šes.

Ā tiu kol kit kut in mel; [tu es kitla liki ma koluk.]

5 Ā El fwak nu selos, Šu šumwos fwa sie met kawuk lal, ā fwa šom nu yurol infulwin foñ, ā fwak nu sel, Met kawuk, ši nu sik srukwal tolu; 6 tu sie met kawuk luk ke el fwafwasyis tuku nu yuruk, wañin nu ma n'un likiye ye mutal.

7 Ā el šu lomwu fwa tupokoan ā fwak, Kom tiu lokoluki yu; mutun oaoa kauli, ā tulig nutig elos on yuruk fwin külūs; Ña koflanu tukakak in šiot nu šum.

8 Ña fwak nu šumwos, El fwin tiu tukakak ā šuñ nu sel tu el met kawuk lal, ā tu ke siyuknu siyuknu el tufwa tukakak ā šuñ nu sel yikas el enenu.

9 Ā ña fwak nu šumwos, Siyuk, ā a fwa šiot nu šumwos; šuk, ā komwos tufwa konoiook; tomwolak, ā a fwa igasla nu šumwos.

10 Tu elos šu siyuk es; ā el šu šuk konoiook; ā nu sin šu tomwolak a fwa igasla.

11 Sie mwen el fwin siyuk bred sin sie šumwos šu papa, ya el fwa šuñ eot nu sel? ku el fwin siyuk ik, ya el fwa šuñ serpent nu sel in aolla, ik?

12 Ku el fwin siyuk atro, ya el fwa šuñ skorpion nu sel?

13 Ke ma iñi komwos met koluk fwino etu in šuñ ma mwowo nu sin tulig nutumwos; fuku ma yoknu Papa tumomwos šu in kosao a fwa šuñ Nūn Mutal nu selos šu siyuk sel.

14 ¶ Ā El sisle devil liki, ā El sikas. Ā ma te oru, ke devil el šom liki, ma sikas el kaskas; ā met elos lut.

15 Ā kutu selos fwak, El sisle devil like ke Beelzebul leum lun devil.

16 Ā kutenu srifwel, elos siyuk Sel akul si in kosaoe mi.

17 Ā El etu nunkolos ā fwak nu selos, Togusaī nu kemwu šifwanu aes tufwa wañinla; ā lom šifwanu aes iguri.

18 Ouyape Setan el fwin šifwanu aes, fuka togusaī lal tufwa tu? tu komwos mu Nā sisle devil liki ke Beelzebul.

19 Ā Nā fwin sisle devil liki ke Beelzebul, ke šu mwen nutomwos sis elos la? ke ma iñi elos tufwa met nununku lomwos.

20 Ā Nā ke kufin paul God fwin sisle devil liki, payi togusaī lun God tuku nu yuromwos.

21 Ke met ku šifweni me meun el liauñ lom sel, ma lal on misla: 22 ā ke sie ku luk el tuku nu fwel, a kutūu'l

la, el esla luk el nu kemwu me meun lal ma el lalalfuñi ke, ā kitelik ma el es.

23 El šu tiu wi yu el lain yu; el šu tiu wi yu wiseni el luselik.

24 Ke nūn fokfok fwala liki met si, el fwafwasyis sasla an paoala, šuk moñla; ā tiu nu konoiook, el fwak, Nā fwa folokla nu lomsik yin nā fwas we mi.

25 Ā ke el tuku, el konoiook la imom ā yinla.

26 Na el šom, ā es kutenu nūn itkos koluk luk el; ā elos ilyuk ā mutu we: ā ma tuk lun met si iñi koluk liki ma meta.

27 Ā ma te oru, ke El kaskas ma iñi, sie mutan yurin met puspis tukeni el srukak pusral, ā fwak nu Sel, Inši mwowo inšien su oswe kom la, ā mutun titi ma kom titi ka.

28 Ā El fwak, Aok, mwo pe elos šu loñ kas lun God, a liauñ mao elos inši mwowo liki.

29 ¶ Ā ke met puspis tukeni tiñtiñi, El mutamwauk in fwak, Fwil si iñi fwil koluk. Elos šuk sie akul; ā wañin akul fwa šiot nu ka, tu akul si lun Jonas met palu.

30 Tu oanu Jonas el sie akul nu sin met Nineva, ouyape Mwen nutin met fwa nu sin fwil si iñi.

31 Kosoa yin eur el fwa tuyuk yin oşun yurin met lun fwil si iñi, ā lus elos la; tu el tuku yin tafwun fwale mi in loñ lalmetmet lun Solomon; ā liye, sie yok luk el Solomon mutu iñi.

32 Met Nineva elos tufwa tuyuk in oşun yurin fwil si iñi, ā fwa lusla mao: tu elos auliyuk ke ma luti lun Jonas; ā, liye, sie yok luk el Jonas mutu iñi.

33 Ā wañin met, ke el akosyuk lamu, el filiye niin mwukma, tiu ye tup si, tu on fwin sikon lamu, tu elos şu utyuk fwa liye kalem.

34 Kalem lun mano muta: ke ma iñi ke mutom mwo, monum nu kemwu tiñtiñinu ke kalem; ā ke koluk, monum pe tiñtiñinu ke los.

35 Ke ma iñi liauñ tu kalem ma in kom a tiu los.

36 Ke ma iñi fwin monum nu kemwu tiñtiñinu ke kalem, wañin an los ke, ma nu kemwu fwa tiñtiñinu ka kalem, oanu ke lam akkalemye kom mwo.

37 ¶ Ā ke El kaskas, sie met Farisi siyuknu sel lun oelul moño; ā El utyuk nu lū, ā foñyuñ.

38 Ā ke met Farisi liye, el lut tu El tiu tanla met moñtuk.

39 Ā Leum el fwak nu sel, Iñi komwos met Farisi orek

likin kup ā pulet in nasnas; ā inşiumwos tiñtiñinu ke kanaosten ā koluk.

40 Komwos lalfon, ya El şu orek ma lik El tiu orek ma lū pe?

41 Mwo tu komwos şuñ me pakomutu ke kutu ma os yurumwos; ā, liye, ma nu kemwu fwa nasnas yurumwos.

42 Ā we nu şumwos met Farisi: tu komwos aksieñulye miñt ā ru, ā şak keñ kemwu, ā aksitoyela ma nununku ā luñ lun God: mwo tu komwos in oru ma iñi, ā tiu sisla ma iño.

43 We nu şumwos met Farisi! tu komwos luñşomwos me mutu fulat in lolñok, ā paiñ niin kitakot.

44 We nu şumwos [met şim ā met Farisi mwosounkas!] tu komwos oanu luf kiin mas, wañin akulinye, ā met şu fwafwasyis fwe elos tiu etu mao.

45 Na sie sin met manu el tupok ā fwak nu Sel, Met Luti, ke kas si iñi kom kas ko pe ke's.

46 Ā El fwak, We nu şumwos pe, met manu! tu komwos likiye mao fwin met ma toas lanu in wis, ā komwos şifwanu tiu kal ma elos wis ke sie kufin poumwos.

47 We nu şumwos! tu ko-

mвос муша inkulyuk lun met palu, ā papa tumomвос elos on'elos la.

48 Ke ma iñi komвос orek ma lo tu komвос mu payi me orekma lun papa tumomвос: tu payi elos on'elos la, ā komвос муша inkulyuk lalos.

49 Ke ma iñi pe lalmetmet lun God fwak, Ña tufwa sipaot met palu ā met šap, nu selos, ā kutu selos elos tufwa uniye ā kolyai.

50 Tu sa lun met palu nu kemwu ma širor ke mutamwauk fwalu nu iñi, fwa siyuk fwil si iñi ka; 51 sa lun Ebel mi nu ke sa lun Zakarias, šu miši infulwin lañ ā tempel: Payinu Ña fwak nu šumвос, a fwa siyuk fwil si iñi ke mao.

52 We nu šumвос met manu! tu komвос esla ki lun lalmetmet; komвос šifwanu tiu ilyuk, ā elos šu ilyuk komвос igulye.

53 Ā ke El kaskas ma iñi nu selos, met šim ā met Farisi elos mutamwauk in ora'l ma lulap, ā in akmu lun kaskas ke ma puspis; 54 elos mutu šan ol, ā šuk in srukie kutu ma ke oalul, tu elos fwa kas lain ul.

ŠAPTER 12.

INFULWIN pal sa, ke met puspis nu puspis elos tu-

keni, oanu tu elos loñye sie sin sie, El mutamwauk umet in fwak nu sin met tumal lutlut, Komвос liauñ ine pulolak lun met Farisi, ma mwošounkas.

2 Tu wañin kutu ma afwin ma a fwa tiu igakla; ā mwukin, ma a tiu etauk.

3 Ke ma iñi, kutenu ma komвос kaskas in los a fwa loñ in kalem: ā ma kaskas nu in sre in fukil a fwa fwakak fwil mañon lomwu.

4 Ā Ña fwak nu šumвос met kawuk luk, Nik komвос šañeñ selos šu uniye mano, ā tuk wañin kutenu ma elos ku in oru.

5 Ā Ña luti nu šumвос šu komвос fwa šañeñ: Komвос šañeñ Sel, šu tukin pal si El uniye El ku in sista nu in hell; aok, Ña fwak nu šumвос, komвос šañeñ nu Sel.

6 Ya tiu kuko kitin mwon sisik linikos ke kitin muni luo, ā sie selos tiu mulkunla ye mutal God?

7 Aok tu aun šiufwomвос nu kemwu oaoala. Ke ma iñi nik komвос šañeñ; komвос mwo liki mwon sisik puspis.

8 Ouyape Ña fwak nu šumвос, kutenu met šu tufwa fwak yu yuk ye mutun met, Mwen nutin met el tufwa

fwakulak ye mutun lipufon lun God.

9 $\bar{A}$ el šu lafwekin yu ye mutun met, fwa lafwekunal ye mutun lipufon lun God.

10 $\bar{A}$ el šu kaskas sie kas lain Mwen nutin met, a fwa nunok munas nu sel: $\bar{a}$ el su kaskas ko lain $\bar{N}$ un Mutal a fwa tiu nunok munas nu sel.

11 $\bar{A}$ ke elos wis komwos nu niin lolñok, $\bar{a}$ nu niin leum sisik, $\bar{a}$ ma ku, komwos tiu nunkauk fuka $\bar{a}$ mea ma komwos tufwa tupok, ku ma komwos tufwa fwak; 12 tu $\bar{N}$ un Mutal el fwa luti nu šumwos ke auu ša, ma mwo komwos tufwa fwak.

13 ¶ $\bar{A}$ sie sin un met el fwak nu selos, Met Luti, kom fwak nu sin ma lik, tu el wi yu kitelik mwurinpunu.

14 $\bar{A}$ El fwak nu sel, Met šu ore yu met nununku, ku met kitelik nu šumtal?

15 $\bar{A}$ El fwak nu selos, Komwos liauñ $\bar{a}$ sismouk ma rapku; tu mol lun met tiu ke ma puspis ma lal.

16 $\bar{A}$ El kaskas sie pupulyuk nu selos fwakañ, Fwal sin sie met gasrup kapak ma puspis: 17 $\bar{a}$ el nunkauk inšiel, fwakañ, Mea ña fwa oru, tu wañin an ña likiye ma kapak luk on we?

18 $\bar{A}$ el fwak, $\bar{N}$ a fwa oru ma iñi; $\bar{N}$ a tufwa kanaosla imwen ma kapak luk, $\bar{a}$ muša yok liki; $\bar{a}$ iño ña tufwa fliye nu kemwu ma kapak luk $\bar{a}$ ma luk.

19 $\bar{A}$ ña tufwa fwak nu sin ñunik, $\bar{N}$ unik, ma puspis ma lom on nu ke yiu puspis; es moñla lom, moño, nim $\bar{a}$ eñunak.

20 $\bar{A}$ God fwak nu sel, Kom lalfon, foñ si iñi elos siyuk šum ke ñunum: na lun šu ma iño, ma kom likiye?

21 Ou iñi el šu likiye ma lal ke'l siřwanu, $\bar{a}$ tiu gasrup nu ke'l God.

22 $\bar{A}$ El fwak nu sin met tumal lutlut, Ke ma iñi $\bar{N}$ a fwak nu šumwos, Komwos tiu nunkauk ke mol lomwos, ma komwos fwa moño; tiu ke monumwos, ma komwos a nukomañ.

23 Mol mwo liki me moño, $\bar{a}$ mano mwo liki nuknuk.

24 Komwos nunkauk mwon reven; tu elos tiu takunalik tiu kosröni; wañin lom sin ma lalos $\bar{a}$ sin ma kapak; $\bar{a}$ God kiti nu selos: $\bar{a}$ fuka komwos a yok $\bar{a}$ mwo liki mwon?

25 $\bar{A}$ šu šumwos ke nunkauk el fwa aklüsy ke sie kubit?

26 Ke ma iñi komwos fwini tiu ku in oru kutu ma ke

ma sisik, efwo komwos ku nunku ke kutenu ?

27 Komwos nunku ke kiuf, elos kapak fuka : elos tiu orekma, elos tiu isap ; ā Na fwak nu šumwos, tu Solomon in nu kemwu ma mwowou lal el tiu yinla oanu sie selos.

28 Na God el fwin akkapye ma ouiñye, ma on in ima si misiñi, ā lutu sista nu in fwunyou ; mea yok El tufwa nukom komwos yuñ, O komwos lalalfuñi ma sisik ?

29 Ā komwos tiu šuk ma komwos a moño, ā ma komwos a nim, ā komwos tiu fosña.

30 Tu metu lun fwal nu kemwu elos šuk ke ma iñi ; ā Papa tumomwos El etu tu komwos enenu ma iñi.

31 Ā mwo tu komwos šuk togusaï lun God ; ā ma iñi nu kemwu tufwa šiot pe nu šumwos.

32 Nik komwos šañeñ, u sisik ; tu Papa tumomwos El kenu šiot togusaï nu šumwos.

33 Komwos kuko ma lomwos, ā kitala me pakomutu : komwos orek nu šumwos nukin muni ma tiu matula, ma mwowo in kosao ma a tiu wañinla, yin wañin met pusupas utyuk nu we, ā mwotil tiu akkoluki.

34 Tu yin ma mwowo lo-

mwos on we, iño pe inšiu-mwos fwa on we.

35 ¶ Lela komwos in loseni kapinšionwos, ā lam lomwos in fururiuk ; 36 ā komwos šifwanu oanu met šu mutu šano leum lalos, ke el šom nu ke akonkon tuku ; tu ke el tuku ā tomwolak, elos ši-laklak in igasla nu sel.

37 Inši mwowo met kulanšap iño, šu ke leum tuku el fwa konoioik la šano. Payinu ña fwak nu šumwos, el a fwa losi'lye, ā ora'los in foñyuñ nu ke tebue, ā el tufwa tuku ā kulanšap alos.

38 Ā el fwin tuku in šano akluo, ku tuku in šano aktolu, ā konoiolosyuk ou iñi, inši mwowo met kulanšap iño.

39 Ā etu ma iñi, tu met kato el fwin etu auu šu met pusupas a tuku, el tufwa šano, ā in tiu pulesu lom sel in mušalla.

40 Ke ma iñi komwos in ako pe ; tu Mwen nutin met el tuku auu si ke komwos tiu nunku.

41 ¶ Na Piter el fwak nu Sel, Leum ; kom kaskas pupulyuk si iñi nu ke's, ku nu ke kewanu ?

42 Ā Leum fwak, Na šu met tutaspo mwo ā lalmetmet, šu leum lal el tufwa ora'l lun liauñ sou lal, in ašun nu selos me moño nelos ke pal mwo si ?

43 Inši mwowo met tutafpo iño, šu leum lal ke el tuku el fwa konoiook in oru ou iñi.

44 Payi Na fwak nu šumwos, el a fwa ora'l lun liauñ ma nu kemwu ma lal.

45 Ā met kulansap iño el fwin fwak inšiel, Leum luk patlanu in tuku; ā el fwa mutamwauk in poukol met kulansap mogul ā mutan, ā in moño ā nim, ā in srui;

46 Leum lun met kulansap iño el tufwa tuku in len si ke el tiu šan ol, ā in auu si ke el tiu etu, ā el a fwa otalalik ā a fwa likiye ma lal yurin ma silalalfuñi.

47 Ā met kulansap iño, šu etu ma luñši lun leum lal, ā tiu ako, ā tiu oru ma luñši lal, tufwa poukol ka puspis.

48 Ā el šu tiu etu, ā oru ma puspis ke popo, tufwa poukol ka pu. Tu nu sin šu ašun ma lulap, tufwa šuk ma lulap ke'l; ā nu sin šu met filiyē ma puspis yurol elos tufwa siyuk yok liki ke'l.

49 ¶ Na tuku in sis e nu fwalu; ā mea Na luñsik, fwin ma tanak iñi?

50 Ā sie baptais luk in baptaisla ka; ā fuka Na keokiuñ nu ke pal si orek tari!

51 Ya komwos nunku tu Na tuku in sipaot misla nu

fwalu? Na fwak nu šumwos, Mo; tu in eselik.

52 Tu tuko met limikos in sie lom elos eselik, tolu lain luo, ā luo lain tolu.

53 Papa tufwa eselik lain mwen, ā mwen lain papa; nine lain an, ā an lain nine; sienu nine lain sienu an, ā sienu an lain sienu nine.

54 ¶ Ā el fwak pe nu sin un met si, Ke komwos liye pukunieñ si sikyuk kepin kosao, kitin misiñi komwos fwak, lañ kakla; ā ma ouyape.

55 Ā ke eñ eur tu mi, komwos mu, Tufwa fwol: ā tufwa ouyape.

56 Komwos mwošounkas, komwos ku in etu mutun kosao ā fwalu; ā fuka tu komwos tiu etu pal si iñi?

57 ¶ Āok, ā efwo komwos ku šifwanu tiu nunkauk kuntu ma payi?

58 Ke kom wi met añañ lom fwas nu sin leum sisik, ke fwas ineku, kom sriki ma lulap tu el in tula kom la; fwin tiu ou iñi el fwa wis kom nu sin met nununku, ā met nununku el fwa es kom yuñ nu sin met rošo, ā met rošo el sis kom yuñ nu in prison.

59 Na fwak nu šum, kom koflanu fwala liki, nu ke pal si kom šun mol nu ke kitin muni sisik utuko.

ŠAPTER 13.

KUTU met mutaiñi ke pal si iño šu fwak nu Sel ke met Galili, sa'n šu Pailat el toeni nu ke kiše lalos.

2 Ā Jisus tupokoañ fwak nu selos, Ya komwos nunku mu tu met Galili iñi elos koluk liki met Galili nu kemwu, tu elos keokiuñ ke ma iñi ?

3 Na fwak nu šumwos, Mo: tu komwos fwini tiu auliyuk, komwos nu kemwu tufwa miši ou iñi.

4 Ku elos met sie-nul-oalkos imwen šan Sailoam putatla nu fwe, ā on'elos la, Ya komwos nunku mu tu elos koluk liki met nu kemwu šu mutu Jerusalem ?

5 Na fwak nu šumwos, Mo: tu komwos fwini tiu auliyuk, komwos nu kemwu tufwa miši ou iñi.

6 ¶ El kaskas pe pupulyuk si iñi; Sie met el eoki šak fig in ima fain si lal; ā el tuku ā šuk fwako ka, ā tiu konoiook.

7 Na el fwak nu sin met liauñ ima fain si lal, Liye, yiu tolu iñi na tuku in šuk fwako on wulin šak iñi, ā tiu konoiook; kom pokiye mao; efwo el ku akkoluki foko ?

8 Ā el tupokoañ fwak nu Sel, Leum lela in on ke yiu

si iñi pe, nu ke pal si na fwa pukpuk apneni, ā suñ fok mwo nu ke; 9 ā el fwini isūs fwako, tari: ā fwini waiñin, tuko kom tufwa pokiye mao.

10 ¶ Ā El luti in sie imwen lolñok ke len sabat.

11 Ā, liye, sie mutan iño el mas ke nūn munas yiu sie-nul-oalkos, ā el foiñyuk, ā el koflanu šifwanu keyuk.

12 Ā ke Jisus liye'l, El pañinol mu, ā fwak nu sel, Mutan, mas lom tulala liki kom.

13 Ā El filiyē paul fwel; ā kitin misiñi el šumwoselik, ā kaksakin God.

14 Ā leum lun lolñok el tupokoañ ke mulat, tu Jisus akkei el la ke len sabat, ā el fwak nu sin metu, Len onkos len orekma lun metu; ke ma iñi komwos tuku in len iño in kela, ā tiu ke len sabat.

15 Na Leum tupok nu sel, ā fwak, Mwošoungkas, ya komwos nu kemwu ke len sabat tiu tulala kau mogul natal ku ass liki an el moño we, ā kolol nu yin el nim kof we?

16 Ya tiu mwo tu mutan si iñi, an nutin Ebrean, šu Setan el loseni, liye, yiu sie-nul-oalkos iñi, in tula'l la liki me kopur iñi ke len sabat?

17 Ā ke El fwak ma iñi tari,

met añañ lal nu kemwu elos mekin; ã met e nu kemwu elos eñun ke mwo nu kemwu ma El oru.

18 ¶ Na El fwak, Togusaĩ lun God oanu mea? pupulyuk šu Na tufwa polyauk ka?

19 Ma oanu futin mustard si, ma met si es, ã sisle nu in kolkol lal; ã ma kapak, ã tufwa šak lulap; ã mwon yin eñyeñu elos mutu fwın lešak ka.

20 ¶ Ā El siefwil fwak, Ke pupulyuk šu Na fwa polyauk togusaĩ lun God?

21 Ma oanu me pulolak, ma mutan si es ã mwukin nu in me srigusrok flour tolu, nu ke pal si ma nu kemwu pulolak.

22 ¶ Ā El fwas sasla siti ã an sisik met mutu we, luti, ã fwafwasyis nu Jerusalem.

23 Na sie el fwak nu Sel, Leum, ya met pu fwa mol? Ā El fwak nu selos, 24 Komwos kaifwauñ in ilyuk nu in mutun oaoa ousriksrik; tu Na fwak nu šumwos, ma puspis elos sriki in ilyuk, ã koflanu.

25 Ke met kato el tuyuk, ã kaliye mutun oaoa tari, ã komwos mutamwauk in tu likin umwe, ã in tomwolak sruñul, fwakañ, Leum, Leum, igasla nu šes; ã el tufwa tupok ã fwak nu šu-

mwos, Na tiu ete komwos an komwos tu we mi.

26 Na komwos tufwa mutamwauk in fwak, Met kem moño ã nin ye mutom, ã met kom luti in inganek las.

27 Ā El tufwa fwak, Na fwak nu šumwos, Na tiu ete komwos an komwos tu we mi; fwala liki yu, Komwos nu kemwu šu orek ma koluk.

28 Iño tufwa tuñnu ã ña-ñorñor in mwusi, ke komwos tufwa liye Ebream ã Aisaak, ã Jakob, ã met palu nu kemwu, in togusaĩ lun God, ã komwos sisila liki.

29 Ā elos tufwa tuku yin kutulap tu we mi, ã yin roto tu we mi, ã yin epuñ tu we mi, ã yin eur tu we mi, ã fwa foñyuñ yin tebue in togusaĩ lun God.

30 Ā, liye, masi tuko elos fwa metla, ã masi meta elos fwa tukla.

31 ¶ Ā len si iñi kutu sin met Farisi tuku, fwak nu Sel. Kom tuyuk liki, ã fwasot; tu Erod el kenu uni kom wi.

32 Ā El fwak nu selos, Komwos fwasot, ã fwak nu sin alopeksi'ño, Liye, Na sisle devil liki, ã Na akkeiala misiñi ã lutu, ã len si aktolu Na orek tari.

33 Ā mwo tu Na fwafwasyis misiñi, ã lutu, ã mwulila: tu ma koflanu oru tu

met palu uniye likin Jerusalein.

34 O Jerusalem, Jerusalem, šu uniye met palu, ā tuñ lalos šu sipeyuku nu šum; fuka pal puspis Na luñsik šuloini tulig nutum nu sie, oanu mwonyen el šuloini trokrok natu ye paul, ā komwos siluñši!

35 Liye, lom šum on wañin karwuñinye: ā payi Na fwak nu šumwos, Komwos tufwa tiu liye yu tuk, nu ke pal si ke komwos a fwak, Inši mwowo el šu tuku in El Leum.

ŠAPTER 14.

A MA te oru, tu ke El utyuk nu in lom sin sie leum lun met Farisi in moño bred ke len sabbat, elos šan ol.

2 Ā liye, sie met ye mutal šu mas pulunšron.

3 Ā Jisus el tupokoan fwak nu sin met manu ā met Farisi, fwakañ, Ya oul ku tiu oul in kela ke len sabbat?

4 Ā elos misla. Ā El as al, ā akkeiel la, ā lela lun šom; 5 ā tupok nu selos, fwakañ, Šu šumwos ass nata ku kau mogul putatla nu inluf si, ā el tiu šilaklak in srukulak ke len sabbat?

6 Ā elos koflanu siefwil tupokoan nu sel ke ma inī.

7 ¶ Ā El fwakak sie pupulyuk nu selos šuloimu, ke El

liye fuku elos šuli an fulat: fwakañ nu selos, 8 Ke sienu met el šuli kom nu ke akonkon, kom tiu mutu yin fulat liki nu kemwu; tu el fwinsuloimu sie met fulat liki kom; 9 ā el šu šuli komtal tuku ā fwak nu šum, Tuyuk el lun in mutu inī; ā kom mutamwauk ke mekin in mutu yin pusisel.

10 Tu ke kom šuliyukmi, kom šom mutu yin pusisel lanu; tu ke el šu šuli kom mi tuku, el tufwa fwak nu šum, Met kawuk, fwasu nu meta; na elos šu wi kom moño tufwa šunakin kom.

11 Tu el šu šifwanu akfulatye'el el tufwa pusisel: ā el šu šifwanu akpuliselye el tufwa fulat.

12 Na el ouyape fwak nu sel šu šuloi'imu, Ke kom orek dinner ku supper, kom tiu šuloimu met kawuk lom, ku ma lium, ku met sou lom, ku met gasrup tulon lom: tu elos pe tufwa siefwil šuli kom, ā tufwa moli kom ka.

13 Tu ke kom orek kofwo, kom šuloimu met sigasrup, met fuka, met ul, met kun, 14 ā kom tufwa inši mwowa ka; tu elos koflanu moli kom la; tu kom tufwa es mol ke molyuk lun met payi.

15 ¶ Ā ke sie selos šu

oelul foñyuñ nu ke tebue loñ ma iñi, el fwak nu Sel, Inši mwowo el šu tufwa moño in togusaï lun God.

16 Na El fwak nu sel, Sie met el orek supper lulap, ā šuloimu ma puspis.

17 Ā ke pal si supper el sipaot sie met kulansap lal in fwak nu selos šu el šuli, Fwasu, tu ma nu kemwu ako iñi tari.

18 Ā elos nu kemwu mutamwauk in fwak ma igololosi. Masi meta el fwak nu sel, Ña mol sie an tari, ña kenu šom liye; Ña kenu tu kom igul yu wi.

19 Ā sie pe el fwak, Ña mól kais limikos kau mogul, ā ña šom srik alos: ña kenu tu kom igul yu wi.

20 Ā sienu el fwak, Ña mari mutan kīuk, ā ke ma iñi ña koflanu tuku.

21 Ā met kulansap iñi tuku, ā fwakak ma iñi nu sin leum lal. Na met kato el mulat ā fwak nu sin met kulansap lal, Kom šilaklak in šom nu inek lulap ā ma sisik lun siti ā wisalmu met sigasrup, ā met fuka, ā met ul, ā met kun.

22 Ā met kulansap el fwak, Leum ña oru oanu kom šap, ā kutenu an fwos.

23 Ā leum el fwak nu sin met kulansap, Kom fwala nu inek lulap ā ma sisik, ā

kaifwe'los in tuku, tu lom sik tufwa tiñtiñinu.

24 Tu ña fwak nu šumwos, Tu wañin sie sin met šu ña šuloimu elos tufwa pulakin supper nuk.

25 ¶ Ā un met lulap si oelul fwas: ā El tapulla, ā fwak nu selos, 26 Met sinu fwin tuku nu yuruk, ā tiu sruñu papa tumal, ā nine, ā mutan kīel, ā tulig, ā lel, ā loul, aok, ā mol lal pe, el koflanu met tumuk lutlut.

27 Ā el šu tiu wis šaksiñ sugo lal, ā fwas tukuk, el koflanu met tumuk lutlut.

28 Tu šu šumwos, el nunku in muša imwen šan, el tiu mutanu met ā nunkauk me mol in orek, el la os ku tiu os?

29 Fwin tiu ou iñi, tukin pal si el mutamwauk, ā tiu ku in orek tari, elos nu kemwu šu liye, mutamwauk in aksruksrukal, fwakañ, 30 Met si iñi el mutamwauk in muša lom, ā el tiu ku in orek tari.

31 Ku togusa šu, ke el šom in meun lain sienu togusa, el tiu mutanu met, ā papu el a la ku ke sie-ñul tausan in šun ol šu tuku lain ul ke lo-ñul tausan?

32 Fwin tiu ou iñi, ke sienu el lūs lanu luk el, el sipaot met eumwel, ā kenu etu ma ora'l lun misla.

33 Ke ma iñi ouyape, el šu šumwos tiu aliki ma nu kemwu ma lal, el koflanu met tumak lutlut.

34 ¶ Sol mwo : ā solu fwin tiu emak, ā fwa solela ya ?

35 Ma a fwa tiu mwo ke an, ā tiu mwo ke elosak fok lun kau ; ā met elos sista. El šu sra in loñ lela lun loñ.

ŠAPTER 15.

NA met rošo ā met koluk elos nu kemwu fwas apkurun nu yurol in loñ ol.

2 Ā met Farisi ā met šim elos torkaskas, fwakañ, Met si iñi El es met koluk, ā celulos moño.

3 Ā El kaskas pupulyuk si iñi nu selos, fwakañ, 4 Met šu šumwos šip sie-fok nata, el fwin tūla sugo selos, ya el tiu likiye eu-eu yin mesis, ā fwas tukin ma sugo tūla, nu ke el konoilok ?

5 Ā ke el konoilok, el eñun likiye on fwinpisel.

6 Ā ke el tuku nu yin sel, el pañnoini nu sie met kawuk lal ā met tulon, fwakañ nu selos, Komwos wi yu eñun ; tu ña konoiook sugo šip nutig ma tūla.

7 Ña fwak nu šumwos, tu ouyape fwa eñun in kosao ke sie met koluk šu auliyuk, yokliki ke met payi eu-eu šu tiu fws ke auliyuk.

8 ¶ Ku mutan šu ipen silver sie-ñul yurol, sie ip fwin tūla, ya el tiu akosyuk lamu, ā immomla lomwu, ā šuknu šuknu nu ke el konoiook ?

9 Ā ke el konoiook, el pañon mu met kawuk, ā met tulon nu sie, fwakañ, Komwos wi yu eñun ; tu ña konoiook ip si tūla.

10 Ouyape Ña fwak nu šumwos, eñun ye mutun lipufon lun God ke sie met koluk šu auliyuk.

11 ¶ Ā El fwak, Sie met mwen luo natal.

12 Ā el šu fwus seltal fwak nu sin papa tumal, Papa, kom ši nu sik ma luk ke mao. Ā el eselik nu seltal ma lal.

13 Ā tiu len puspis tuk, mwen fwus si el orani nu sie ma nu kemwu, ā el šom nu yin lūsila ā sinunte ma lal nu kemwu in orek ma koluk.

14 Ā ke el kitala nu kemwu, sral ma lulap tuku nu fwal si iño ; ā el mutamwauk in lis ma lal.

15 Ā el šom mutu yurin sie met lun an si iño ; ā el sipa'l la nu in ima lal lun kite piga.

16 Ā el kenu koñ kutu pus nun pig lun kūp ; ā wañin met kite'l.

17 Ā ke el šifwanu mutu nunku, El fwak, Fuka met orekma puspis yurin papa os

me moño yurolos ā sisi kutu, ā nā miši ke musinsral!

18 Nā a tuyuk ā šom nu yurol papa tumak, ā a fwak nu sel, Papa nā orek ma koluk lain kosao ā ye mutom, 19 ā tiu mwo tuk in pañon yu mwen nutum: ore yu oanu sie sin met orekma lom.

20 Ā el tuyuk, ā tuku nu yurin papa tumal. Ā ke el iño mi lūsila, papa tumal el liye'l, ā pakomutu, ā kasus, ā keiyuñ nu in kaiwel, ā ñok ol.

21 Ā mwen el fwak nu sel, Papa, nā orek ma koluk lain kosao, ā ye mutom, ā tiu mwo tuk in pañon yu mwen nutum.

22 Ā papa el fwak nu sin met kulanšap lal, Komwos usi nuknuk kato ma mwo lanu, ā nukmu'lañ; ā šuñ riñ nu ke paul, ā faluk nu ke niel; 23 ā usi šugo kaf puspusinu, ā uniye; ā lela kut in moño, ā eñun; 24 tu mwen si nutig iñi el miši, ā siefwil mol; el tūla, ā siefwil lo. Ā elos mutamwauk in eñun.

25 Iñi mwen matu natal el os in ima si; ā ke el tuku ā apkurun nu lomwu, el loñ on ā srosro.

26 Ā el pañon mu sie sin met kulanšap, ā siyuk, mea ma iñi?

27 Ā el fwak nu sel, Malium el tuku; ā papa tumom el uniye kaf puspusinu, tu el es el inol ā mwo.

28 Ā el mulat, ā tiu luñsel in utyuk nu lū: Ke ma iñi papa el take liki, ā siyuknu nu sel.

29 Ā el tupokoañ fwak nu sin papa tumal, Liye, yiu puspis nā kulanšipe kom, ā wañin palsi nā folokunla šap lom; ā wañin pal si kom ši nu sik tulig nutin goat, tu nā fwa orek eñun yurin met kawuk luk; 30 ā kitin mi-siñi ke mwen nutum iñi tuku šu aknunta me mol lom yurin met kosro, kom uniye kaf puspusinu ke'l.

31 Ā el fwak nu sel, Mwen, kom mutu yuruk ma patpat, ā ma nu kemwu ma luk ma lom.

32 Mwo tu kut orek eñun ā inšimwowo; tu el iñi malium el miši, ā siefwil mol; ā el tūla, ā siefwil lo.

• ŠAPTER 16.

Ā EL fwak pe nu sin met tumal lutlut, Sie met gasrup, šu met tutafpo lal; ā kutu met tukakunulañ nu sel, tu el sinuntei ma lal.

2 Ā el pañol mu ā fwak nu sel, Fuka ma iñi ma nā loñ ke'um? fwakak ma kom oru ke tutafpo lom; tu nā'n nūkin kom a la tutafpo tuk.

3 Na met tutafpo el fwak nu inšiel, Mea ña oru? tu leum el asla tutafpo liki yu; ña koflanu pukpuk: ā ña mekin in ñus.

4 Ña nunkauk ma ña oru, tu, ke el sis yu la liki tutafpo, elos tufwa es yu nu in lom selos.

5 Na el pañon mu met nu kemwu šumwe mol lun leum lal, ā fwak nu sin el meta, Ma yikas yurum lun leum luk?

6 Ā el fwak, srigusrok in oil sie-fok. Ā el fwak nu sel, Es peper lom, ā šilaklak in mutu, ā šimusla lum-ñaul.

7 Na el fwak nu sin sie pe, Ā ma yikas yurum šumwe mol? Ā el fwak, Srigusrok in wit sie-fok. Ā el fwak nu sel, Es peper lom, ā šimusla oal-ñul.

8 Ā leum lun met tutafpo sito el kakšakin al, tu el oru lalmetmetnu: tu tulig nutin fwalu in fwil lalos elos lalmetmet liki tulig nutin kalem.

9 Ā ña fwak nu šumwos, Komwos oru nu šumwos met kawuk ke mamon ma sito: tu ke ma wañinla, elos tufwa es komwos nu in lom kamwul.

10 El šu payi ke ma sisik, el payi pe ke ma lulap; ā el šu sito ke ma sisik, el sitoe pe ke ma lulap.

11 Ke ma iñi komwos fwintiu payi ke mamon sito, šu a fwa šiot nu šumwos in liauñ ma payi?

12 Ā komwos fwintiu payi ke ma lun sienu met, šu a fwa šiot nu šumwos ma lomwos?

13 Wañin met kulanšap ku in oru nu sin luo leum; tu el a fwa sruñu sie, ā luñši sienu; fwintiu ou iñi el a fwa sruk sie, ā sisila sienu. Komwos koflanu oru nu sin God ā mamon.

14 ¶ Ā met Farisi pe šu rapku, loñ ma iñi nu kemwu; ā elos aksruksruk al.

15 Ā El fwak nu selos, Komwos elos šu akšumwosyi komwos ye mutun metu; ā God etu inšiumwos; tu ma mwolanu yurin met, ma koluklanu ye mutal God.

16 Manu ā ma palu nu ke'l Jon: tukin pal si iño luti ma togusañ lun God, ā met e nu kemwu eoigusyuk nu lū.

17 Ā kosao ā fwalu wañinla fusas liki kitin ma sisik lun manu in wañinla.

18 El šu sisila mutan kiēl, ā mari sienu, el orek kosro: ā el šu mari el šu met tumal sis el la, el orek kosro.

19 ¶ Sie met gasrup, šu nukomañ nuknuk sienu sisa ā linen srik eđu, ā el eđnu nel piñanu len.

20 Ā sie met sigasrup ē

Lazarus, šu likiye nu ke mutun oaoa lal, tiñtiñinu ke ruf, 21 ā kenu elos in šuñ nel kutkut in moño ma putatla liki tebu lun met gasrup; ā kutepe, kosro ñaliñul elos tuku ā lou ruf ke'l.

22 Ā ma te oru, tu met sigasrup el miši, ā lipufon elos wis el nu in ūmwel Ebream: met gasrup el miše pe, ā pukpuki.

23 Ā in hell el ñetak mutal, mutu yin mwaioknu, ā liye Ebream lūsela, ā Lazarus in ūmwel.

24 Ā el wowoyuk ā fwak, Papa Ebream, pakomutuk, ā sipanu Lazarus, tu el isuñye mutun kufin paul nu in kof, ā in eou lo'k; tu ña ñalnu in furur iñi.

25 Ā Ebream el fwak, Mwen, esam tu ke pal kom mol kom es ma mwo lom, ā ouyape Lazarus ma koluk; ā iñi el mwo oi el, ā kom koluk oi yum.

26 Ā kutepe yok liki ma iñi nu kemwu, maslo kotal elik, sie an lual lulap on; oanu tu elos šu luñši šom iñi mi nu yurum koflanu; ouyape elos koflanu fwas nu yuros šu luñši fwas iño mi.

27 Na el fwak, ke ma iñi ña pre nu šuin, papa, tu kom sipa'lot nu lom sin papa tumuk; 28 tu met linikos lik; tu el fwa orek ma lo nu

selos, fwini tiu ou iñi elos pe tuku nu yin si iñi lun ñalnu.

29 Ebream el fwak nu sel, Moses ā met palu yurolos: lela elos in loñ olos.

30 Ā el fwak, Mo, papa Ebream, tu fwini sie šom nu yurolos yurin miše mi, elos tufwa auliyuk.

31 Ā el fwak nu sel, Elos fwini tiu loñ Moses ā met palu, ouyape fwini sie mol-yuk yurin miše mi el koflanu kutoñ olosi.

ŠAPTER 17.

NA El fwak nu sin met tumal lutlut, Ma koflanu oru tu ma tugulkul a tiu tuku; ā we nu sel, ke šu elos a tuku!

2 Fwini sripsrip eot in tete in kaiwel ā sisella nu mwea, mwo liki tu el aktugulkulye sie sin ma sisik iñi.

3 Komwos liye komwos yuñ; Ma lium el fwini orek ma koluk nu šum, kom kaiyuk nu sel; ā el fwini auliyuk, kom nunok munas nu sel.

4 El fwini orek ma koluk nu šum pal itkos ke len si, ā pal itkos ke len si el fwini siefwil forla nu šum fwakañ, Ña auliyuk; kom fwa nunok munas nu sel.

5 Ā met šap elos fwak nu sin Leum, Kom aklapye lal-lalfuñi las.

6 Ā Leum el fwak, Lalalfuñi lom fwini oanu futin mustard si, komwos ku in fwak nu sin šak sikemain iñi, Kom fwusak ke oka, ā eoki nu mwea, ā a fwa akos komwos.

7 ¶ Ā šu šumwos met kulanšap lom orek ima, ku kitaun kau, fwa fwak nu sel piyañu, ke el tuku in ima si, Kom šom ā foñyuñ nu ke tebue?

8 Ku kom a la fwak nu sel, Koin akoala supper nuk, ā los kom weni, ā oru nu sik, nu ke ña moño ā nim tari, ā tuk kom tufwa moño ā niun?

9 Ya el kulu nu sin met kulanšap iño tu el oru me šap? Ña mu mo.

10 Ā ouyape komwos, ke komwos tufwa oru ma iño nu kemwu ma šap nu šumwos, komwos fwak, Kem met kulanšap tiu mwo, Kem orenu ma mwo simem in oru.

11 ¶ Ā ma te oru, ke El šom nu Jerusalem, tu El fwas sasla Samaria ā Galili.

12 Ā ke El ilyuk nu in sie an sisik met mutu we, Met leper sie-ñul, šu tu u-iño elos šun ol.

13 Ā elos srukak pusalos ā fwak, Jisus, Met Luti, pakomutas.

14 Ā ke El liye'los, El fwak nu selos, Komwos šom ā luti komwos nu sin met tol.

Ā ma te oru, tu, ke elos šom elos nasnas.

15 Ā sie selos, ke el liye tu el kela, el folokla, ā ke pusra lulap el kakšakin God, 16 ā el putatla fokšiu fwi nu ke niel, šuñ kulu nu Sel. Ā el met Samaria.

17 Ā Jisus tupokoan fwak, Ya tiu ma sie-ñul nasnasla? ka pa ya eu?

18 Ma a tiu konoiook šu folokla in kakšakin God, metsa iñi mugenu.

19 Ā El fwak nu sel, Kom tuyuk ā šom; lalalfuñi lom moli komla.

20 ¶ Ā ke met Farisi elos siyuk Sel, pal ña togusañ lun God a fwa tuku, El tupokoan nu selos ā fwak, Togusañ lun God tiu tuku ke ma lik.

21 Elos a tiu fwak, Liye iñi! ku, liye iño! tu, liye, togusañ lun God inšiumwos.

22 Ā El fwak nu sin inet lutlut, Len a fwa tuku, ke komwos fwa kenu liye sie sin len lun Mwen nutin met, ā komwos a tiu liye.

23 Ā elos a fwak nu šumwos, Liye iñi; ku, liye iño: nik komwos šom tuk olos, tiu fwas tuk olos.

24 Tu oanu šarom sikmi ye kusra iñi ā akkalemye ye kusra iño; Mwen nutin met a fwa ouyape in len lal.

25 Ā umet El keokiuñ ke

ma puspis ā fwil si iñi sis El la.

26 Ā oanu ke len lun Noa, fwa ouyape ke len lun Mwen nutin met.

27 Elos moño, elos nim, elos mari, elos šuñ in mari, nu ke len si Noa el ilyuk nu in oaku, ā šaloñla tuku, ā kanaos elos la nu kemwu.

28 Ā ouyape ke len lun Lot; elos moño elos nim, elos kuko, elos kitala, elos eoki, elos muša : 29 ā ke len si Lot el šom liki Sodom ma eaf e ā brimston in kosaoe mi, ā kanaos elos la nu kemwu.

30 Fwa ouyape ke len si Mwen nutin met a fwa sikmi.

31 In len si iño, el šu on fwin mañon lomwu, ā ma lal on in lomwu, lela lun tiu fwuni in esla mao; ā el šu in ima si, lela el pe lun tiu folokla.

32 Komwos esam mutan kiel Lot.

33 El šu šuk in laño mol lal, fwa tūla mao; ā el šu tūla mol lal fwa laño mao.

34 Ña fwak nu šumwos, in foñ si iño met luo on fwin külūs si; esla sie, ā sie fwa on.

35 Mutan luo tukeni ilil, esla sie, ā sie mutu.

36 Met luo mutu in ima si; esla sie, ā likiye sie.

37 Ā elos tupok ā fwak nu Sel, Leum, oiya? Ā El fwak nu selos, Iño yin mano on we, mwon igul elos tuke-ni šokšok.

ŠAPTER 18.

A EL kaskas sie pupulyuk nu selos ke ma iñi, tu mwo met pre pal e nu kemwu, ā tiu tutola ke; 2 fwakañ, Sie met nununku el mutu in sie siti, el tiu šañoñ sin God, ā tiu šunakin ke met.

3 Ā sie kotinmas mutu in siti si iño; ā el tuku nu yurrol, fwakañ, Kom akšumwosye yu ke met añañ luk.

4 Ā el tiu luñsel ke kutu pal; ā tuk el fwak inšiel, Ā ña fwin tiu šañoñ sin God, ā tiu šunakin met: 5 ā tu kotinmas si iñi el lokoluki yu, ña fwa akšumwosye'la, fwin tiu ou iñi ke pal puspis el tuku, el aktutoye yu.

6 Ā Leum El fwak, Komwos loñ ma met nununku sito fwak.

7 Ya God el tiu akšumwosye met El šulūla lal, šu woyuk nu Sel len ā foñ, ā el šan olos ma patpat?

8 Ña fwak nu šumwos El šilaklak in akšumwosye'elos la, ā tu ou iñi, ke Mwen nutin met a tuku, ya El konoiook lalalfuñi on fwalu?

9 ¶ Ā El kaskas pupulyuk

si iñi nu sin kutu šu šifwanu foñyuñ nu selos tu elos met payi, ā sruñu kutenu.

10 Met luo eltal utyuk nu in imwen tempel in pre; sie met Farisi, ā sienu met rošo.

11 Met Farisi el tu ā pre ou iñi inšiel, God, ña kulu nu Šum, tu ña tiu oanu kutenu met, met iñunyar, met tiu payi, met kosro, ku tiu oanu met rošo iñi.

12 Ña lālo pal luo ke wik si, ña kitela aksie-ñulle ke ma nu kemwu ma luk.

13 Ā met rošo tu lūsila el tiu keyuk mutal nu in kosao, tu el tuk inumwel, fwakañ, O God, pakomutuk ña met koluk.

14 Ña fwak nu šumwos, met iñi el oatu nu lom sel, payi liki sienu: tu elos nu kemwu šu šifwanu akfulatye, tufwa pusisel: ā el šu šifwanu akfwokpapye'l, el a tufwa fulat.

15 ¶ Ā elos wis pe nu yurol kitin tulig, tu El fwa ka'elosi; ā ke met tumal lutlut elos liye, elos kai elos yuk.

16 Ā Jisus el pañolos mi, ā fwak, Lela kitin tulig in tuku nu yuruk, ā tiu igulolosi; tu sin ma ou iñi ma lun togusañ lun God.

17 Payinu Ña fwak nu šumwos, El šu tiu es togusañ lun God oanu kitin tulig el koflanu ilyuk nu lā.

18 ¶ Ā sie leum el siyuk Sel, fwakañ, Met Luti Mwo, Mea ña oru tu mol mu patpat fwa usru luk?

19 Jisus El fwak nu sel, Efwo kom ku pañon yu Mwo? Wañin mwo, siewunu, God.

20 Kom etu ma šap, Nik kom kosro, Nik kom akmus, Nik kom pusupas, Nik kom kikiap, oru mwo nu sin papa tumom ā nine kium.

21 Ā el fwak, Ma iñi nu kemwu ña liauñ ke ña tulig nu iñi.

22 Ā ke Jisus el loñ ma iñi, El fwak nu sel, Ā sie ma sito šum; kom kuko ma nu kemwu ma lom, ā kite-lik nu sin met sigasrup, ā a fwa os ma lom in kosao; ā fwasu, fwas tukuk.

23 Ā ke el loñ ma iñi el pakomutu ma lulap: tu el met gasrup lanu.

24 Ā ke Jisus el liye tu el pakomutu ma lulap el fwak, Fuka ma upa nu selos šu gasrup fwa ilyuk nu in togusañ lun God!

25 Tu kosro kamel el fwas sasla kor ke nilel fusas liki met gasrup ilyuk nu in togusañ lun God.

26 Ā elos šu loñ mao, elos fwak, Na šu ku tu el tufwa mol?

27 Ā El fwak, Mao met elōs koflanu oru, God el ku in oru.

28 Na Piter el fwak, Liye, kem likiye ma nu kemwu, ā fwas tukum.

29 Ā El fwak nu selos, Payinu Na fwak nu sumwos, Wañin met šu likiye lom, ku kīetuma, ku lel, ku kīen natu, ku tulig, ke togusaī lun God, 30 el a tiu es ma pusliki ke pal si iñi, ā in fwal fwa tuku mol ma patpat.

31 Na El es sie-ñul-luo, ā fwak nu selos, Liye, kut fwas yuk nu Jerusalem, ā ma nu kemwu ma met palu šimūsla ke Mwen nutin met fwa orek tari.

32 Tu fwa asalañ nu sin met Pegan, ā aksruksrukak, ā aknuntal, ā anel : 33 ā elos tufwa sruñlul, ā uni'lye : ā len si aktolu el fwa siefwil molyuk.

34 Ā wañinu ma iñi elos etu : ā kas si iñi mwukla luk elos, ā elos tiu etu ma iñi ma kaskas ke.

35 ¶ Ā ma te oru, ke El fwas apkurun nu Jeriko, sie met kun el mutu pupaneku ñus.

36 Ā ke el loñ met puspis fwas alukela, el siyuk, Mea si iñi.

37 Ā elos fwak nu sel, Jisus lun Nazaret fwas alukela.

38 Ā el wowoyuk, fwakañ, Jisus Mwen nutin Devid, pakomutuk.

39 Ā elos šu fwas met kaiyuk nu sel lun misla ; ā el wowoyuk yokliki, Mwen nutin Devid, pakomutuk.

40 Ā Jisus tu ā šap elos in wis el nu yurol. Ā ke el tuku apkurun, El siyuk sel, 41 fwakañ, Mea kom luñšom Na'n oru nu šum ? Ā el fwak, Leum, tu ña'n ñutalik.

42 Ā Jisus el fwak nu sel, Kom ñutalik : lalalfuñi lom moli kom.

43 Ā kitin misiñi el ñutalik, ā fwas tuk ol, kakšakin God : ā met e nu kemwu ke elos liye, elos on nu sin God.

ŠAPTER 19.

A JISUS el utyuk ā fwas sasla Jeriko.

2 Ā liye, sie met ē Zakeus, šu leum yurin met rošo, ā el iñi met gasrup.

3 Ā el šuk in liye'l Jisus, šu El ; ā koflanu ke met puspis, tu el met futoto.

4 Ā El kasus nu met, ā fwunyuk nu wulin šak sikamor in liye'l ; tu El tufwa fwas alukela.

5 Ā ke Jisus tuku nu yin si, El ñetak, ā liye'l, ā fwak nu sel, Zakeus, kom šilaklak in fwuni : tu misiñi Na mutu in lom šum.

6 Ā el šilaklak, ā fwuni, ā eñun as El.

7 Ā ke elos liye, elos nu kemwu torkaskas, fwakañ, Tu El šom in kawuk sin sie met šu koluk.

8 Ā Zakeus el tu, ā fwak nu sin Leum, Liye, Leum, tafwu ma luk ña šuñ nu sin met sigasrup; ā ña fwın es kutu ma liki sienu met, ke ma sito, ña aolla pe ā šuñ nu sel ma akosle ka.

9 Ā Jisus fwak nu sel, Len si iñi ma laño tuku nu lom si iñi, tu el ouyape mwen nutin Ebream.

10 Tu Mwen nutin met El tuku in šuk ā mol ma tula.

11 ¶ Ā ke elos loñ ma iñi, El laesla ā kaskas sie pupul-yuk, tu El apkurun nu Jerusalem, ā tu elos nunku mu tu togusaı lun God fwa sik-mi kitin misiñi.

12 Ke ma iñi El fwak, Sie leum el šom nu yin lüsila in šifwanu es mwulal togusaı, ā tufwa foloko.

13 Ā el pañon mu met kulansap sie-ñul lal, ā šuñ nu selos muni paun sie-ñul, ā fwak nu selos, Komwos kukakin nu ke pal si ña tufwa tuku.

14 Ā met yin sel elos sruñ al, ā sipaot sie kas tuk ol, fwakañ, Kem sañes tu met si iñi togusa lumem.

15 Ā ma te oru, tu ke el foloko, el es togusaı lal tari,

na el šap in pañon mu met kulansap iño nu sel, nu sin šu el šuñ muni nu sel met, tu el fwa etu ma yikas elos nu kemwu laesla ke kuko.

16 Ā masi meta tuku, fwakañ, Leum, paun si lom laesla paun sie-ñul.

17 Ā El fwak nu sel, Mwonu, kom met kulansap mwo; tu kom payi ke kitin ma sik, kom tufwa es mwol lun siti sie-ñul.

18 Ā masi akluo tuku, fwakañ, Leum, paun si lom laesla paun limikos.

19 Ā el fwak ouyape nu sel, Kom pe mwol lun siti linikos.

20 Ā sienu tuku, fwakañ, Leum, liye, pa iñi paun si lom ma ña liauñ likiye on in napkin; 21 tu ña šañeñ šum, tu kom met upa si; kom srukak ma kom tiu likiye, ā kosroini ma kom tiu takunalik.

22 Ā el fwak nu sel, Likin olum ña tufwa nununke kom, kom met kulansap koluk. Kom etu tu ña met upa si, srukak ma ña tiu likiye, ā kosroini ma ña tiu takunalik; 23 ke ma iñi, efwo kom ku tiu šuñ muni luk nu in bank, tu ke ña foloko ña tufwa es ma luk wi kutepe?

24 Na El fwak nu selos šu tu apkurun, Esla luk el

paun si, ā šuñ nu sel šu paun sie-ñul ma lal.

25 (Ā elos fwak nu sel, Leum, paun sie-ñul yurol.)

26 Tu ña fwak nu šumwos, Nu selos nu kemwu šu os ma la, šuñ pe; ā el šu wañin ma lal esla ma lal luk el.

27 Ā tu met lokwalok iño luk, šu sañes tu ña togusa lalos, wis elos mi, ā onelosi ye mutuk.

28 ¶ Ā ke El kaskas ma iñi tari, El fwas met, fwas-yuk nu Jerusalem.

29 Ā ma te oru, ke El tuku apkurun nu Betfes ā Betani, nu ke eol pañpañ Oliv, El sipaot luo tunal lutlut, 30 fwakañ, Komtal fwasot yin sisik meto: ke komtal utyuk nu lū komtal tufwa konoiook kolt kopuri, wañin met mutu fwe met; tula'l la, ā usi.

31 Ā fwini sienu met siyuk šumtal, Efwo komtal ku tula'l la? komtal fwak nu sel ma iñi, Tu Leum luñsi el.

32 Ā eltal šu El sipaot, eltal šomot, ā konoiook oanu El fwak nu seltal.

33 Ā ke eltal tulala kolt, elos šu ma natu fwak nu seltal, Efwo komtal ku tula-la kolt?

34 Ā eltal fwak, Tu Leum el luñsi el.

35 Ā eltal wis el nu yurin Jisus; ā elos fili'ye nuknuk

lalos on fwini kolt, ā elos liki'ye Jisus fwe.

36 Ā ke El šom, elos lakanalik nuknuk lalos ineku.

37 Ā ke El fwas apkurun nu yin oatu fwini eol Oliv mi, elos nu kemwu sin met lutlut mutamwauk in eñun ā on nu sin God ke pusra lulap ke ma nu kemwu me orek ma lulap ma elos liye met; 38 fwakañ, Inši mwowo Togusa šu tuku in ē Jeova; misla nu in kosao, ā mwolanu yin fulat liki nu kemwu.

39 Ā kutu sin met Farisi yurin met puspis tukeni elos fwak nu Sel, Met Luti, kaiyuñ met tumom lutlut.

40 Ā El tupokoañ ā fwak nu selos, Ña fwak nu šumwos, tu elos iñi fwini misla, kitin misiñi eot elos tufwa wowoyuk.

41 ¶ Ā ke El fwas apkurun, El liye siti, ā tuñ nu ke, 42 fwakañ, Kom fwino etu met, aok kom, aok in len si iñi len lom, ma oma lun misla lom! pa iñi mwuknulos la liki mutom.

43 Tu len tufwa tuku nu fwom, ke met lokwalok lom elos tufwa orauk niin šan apin komweni, ā mutu apin kom la, ā kulus kom la apeni nu kemwu.

44 Ā elos fwa akfwelye kom la nu ke fok, ā tulig

nutum wi kom lū; ā in kom elos tiu likiye sie eot fwīn sie: tu kom tiu etu pal si Lenm el tuku nu yurum.

45 Ā El utyuk nu in tempel, ā mutamwauk in sīsla elos šu kitala ā elos šu kuko; 46 fwakañ nu selos, Ma šimusla, Lom Sik imwen pre, ā komwos orala ma inluf lun met iñunyar.

47 Ā El lutlut piñanu len nu in tempel. Ā met tol fulat ā met šim ā leum lun metu, elos šuk in uni'lye, 48 ā elos koflanu konoioik ma elos fwa oru; tu met e nu kemwu kenu ma lulap in loñ ol.

ŠAPTER 20.

Ā MA te oru, ke sie sin len iño, ke El luti nu sin met nu in tempel, ā luti mwo šašu, met tol fulat ā met šim wi met elder elos tuku nu yurol, 2 ā kaskas nu Sel, fwak añ, Kom oru nu šes, ke šap šu kom oru ma iñi? ku šu šiot nu Šum šap si iñi?

3 Ā El tupokoañ ā fwak nu selos, Na pe siyuk šumwos ke masi; ā tupok mu nu sik.

4 Baptais lun Jon, ya in kosaoe mi, ku yurin met mi?

5 Ā elos šifwanu asiuki sie sin sie, fwakañ, Kem fwīn fwak, In kosaoe mi; El tu-

fwak fwak, Ke ma iñi efwo komwos ku tiu lalalfuñ ol.

6 Ā kem fwīn fwak yurin met mi; met e nu kemwu tufwa tuñal kit; tu elos nunku mu Jon el met palu.

7 Ā elos tupok, elos koflanu fwak ma ya.

8 Ā Jisus el fwak nu selos, Na pe tiu oru nu šumwos ke šap šu Na oru ma iñi.

9 ¶ Na El mutamwauk in kaskas nu sin met pupulyuk si iñi; Sie met el'eok ima fain si, ā filauñ nu sin met ima, ā šom nu yin lūsila ke pal lūlis.

10 Ā ke pal fwoel el sipaot met kulansap nu sin met in ima si, tu elos sipamu nu sel fwako in ima fain si; ā met in ima si elos sruñlul, ā sipa'lot pusinpo.

11 Ā el siefwil sipaot sie pe met kulansap; ā elos sruñlul pe, ā ora'l koluk, ā sipa'lot pusinpo.

12 Ā el siefwil pe sipaot ma si aktolu; ā elos kontalye pe, ā sis el la liki.

13 Na leum lun ima si el fwak, Mea ña fwa oru? Na tufwa sipaot mwen kulu si nutig; elos a la šunakunal ke elos liye'l.

14 Ā ke met in ima si liye'l, elos šifwanu asiuki sie sin sie, fwakañ, El iñi met usru; fwasu, kut in uni'lye, ā usru tufwa las.

15 Ā elos sis el la liki ima fain si, ā uni'lye. Ke ma iñi, mea leum lun ima fain si tufwa oru nu selos ?

16 El a fwa, tuku ā on'elos la met in ima fain si, ā el tufwa šuñ ima fain si nu sin kutenu. Ā ke elos loñ, elos fwak, Mo, tiu ou iñi.

17 Ā El šo elosi ā fwak, Ke ma iñi, mea ma iñi ma šimusla ? Eot si ma met muša sisila met, ma iñi on in srumwosrik in eot.

18 El šu tufwa putatla fwın eot si iñi tufwa mušala ; ā on fwın šu mao fwa putatla, tufwa ili'lye nu ma sisik.

19 ¶ Ke auu si iñi met tol fulat ā met šim olos sriki in filiye paolos fwel ; ā elos ša-ñeñ sin metu : tu elos etu tu El kaskas pupulyuk si iñi lain alos

20 Ā elos šan ol, ā sipaot met kwakas šu šifwanu sri-fwe in ora'los met payi, tu tufwa srukıe kas lal, ou tu elos tufwa asalañ nu in ku ā nu šap lun leum.

21 Ā elos siyuk Sel, fwakañ, Met Luti, kem etu tu kom fwak ā luti payi, ā tiu pulesu metu, tu kom luti inek lun God ma šumwos.

22 Ya oul ku tiu oul kut in šuñ kiše nu sin Sisar ?

23 Ā El etu sruf lalos, ā fwak nu selos, Efwo komwos ku srifwe yu ?

24 Luti nu sik penni si, mutun šu, ā šim šu on ke ? Ā elos tupokoañ ā fwak, Lun Sisar.

25 Ā El fwak nu selos, Ke ma iñi, šuñ nu sel Sisar ma lun Sisar, ā nu sin God ma lun God.

26 Ā elos koflanu srukıe kas lal ye mutun metu : ā elos lut ke ma El tupok, ā elos misla.

27 ¶ Na kutu sin met Sad-dusi elos tuku nu yurol, šu fwak wañin siefwil molyuk ; ā elos siyuk Sel, 28 fwakañ, Met Luti, Moses el šim nu šes, Met sinu fwın met lel miši, mutan kiel, ā mogul miši wañin tulig, tu met lel el es mutan kiel, ā orek fute nu sin met lel.

29 Ke ma iñi tamulel itkos ; ā masi meta el es mutan kiel, ā miši wañin tulig.

30 Ā masi akluo es el pe kiel, ā el miši wañin tulig.

31 Ā masi aktolu es el ; ā ouyape met itkos ; ā elos tiu likie tulig, ā elos miši.

32 Ā tuk olos mutan el miše pe.

33 Ke ma iñi ke pal molyuk el mutan kien šu selos ? tu met itkos as al mutan kielos.

34 Jisus el tupokoañ fwak nu selos, Tulig nutin fwalu elos mari ā šuñ in mari : 35 ā tu elos šu mwo ou tu elos fwa es fwal iño ā molyuk

yin miše mi, elos tiu mari, ā tiu šuñ in mari.

36 Tu elos koflanu siefwil miši; tu elos oanu lipufon; ā elos tulig nutin God, ā tulig nutin siefwil molyuk.

37 Ā tu met miši siefwil molyuk, aok Moses el luti nu ke tušak, ke el pañon Jeova, God lun Ebrean, ā God lun Aisaak, ā God lun Jekob.

38 Tu El tiu God lun met miši, tu lun met mol: tu met nu kemwu mol nu Sel.

39 Na kutu sin met šim elos tupokoan fwak, Met Luti, kom kaskaš mwo.

40 Ā tukin ma iñi elos tiu pulaik in siyuk Sel kutu mao.

41 Ā El fwak nu selos, Fuka elos Fwak Kraist Mwen nutin Devid?

42 Ā Devid el šifwanu fwak in buk in Psalm, Jeova el fwak nu sin Leum luk, Kom mutu on le pouk leyut,

43 nu ke pal si Na orek met lokwalok lom me lañon nium.

44 Ke ma iñi Devid El pañol Leum, na fuka El mwen natal?

45 Na ke met e nu kemwu loñ, El fwak nu sin met tumal lutlut, 46 Komwos liauñ met šim, šu kenu fwafwasyis in nuknuk lūlis, ā luñši paiñuk in imwen kutakot, ā niin mutu fulat in imwen

lolñok, ā ye op niin kofwo: 47 šu kanaosla lom sin kotinmas, ā ke kiapun pre lūlis: elos iñi es lusla ma lulap.

ŠAPTER 21.

Ā EL netak, ā liye met gasrup šuñ kiše lalos nu in niin fwil tatū.

2 Ā El liye pe sie kotinmas sigasrup el šuñ nu lū kitin muni sisik lu.

3 Ā El fwak, Payi Na fwak nu šumwos, tu kotinmas sigasrup iñi el šuñ nu lū yok luk elos nu kemwu.

4 Tu elos iñi nu kemwu ke ma puspis lalos šuñ nu ke kiše lun God; ā el ke sigasrup lal šuñ nu lū ma nu kemwu me mol lal.

5 ¶ Ā ke kutu kaskaš ke tempel, fuka ma yinla ke eot mwo ā me kiše El fwak, 6 ke ma iñi ma komwos liye, len a fwa tuku in len sa sie eot fwa tiu on fwin sie, mao a moguklanu.

7 Ā elos siyuk Sel, fwakañ, Met Luti, ā ma iñi a orek ña? ā akul šu ke ma iñi tufwa orek?

8 Ā El fwak, Liauñ tu met tiu kiae komwos la; tu met puspis fwa tuku in Ek, fwakañ, Na Kraist; ā apkurun pal si: [ke ma iñi] komwos tiu šom tuk olos.

9 Ā ke komwos loñ meun

ā mogūku, nik komwos ša-
neñ; tu ma iñi fwa tuku
met; tu tiu kitin misiñi
safsa.

10 Na El fwak nu selos,
Sie an, tufwa tuyuk lain sie
an, ā togusañ lain togusañ.

11 Ā rarrar ma lulap, in
kutu an, ā sral, ā lolo; ā me
aklañuñ lulap ā akul lulap
sikmi in kosaoe mi.

12 Ā met ma iñi tuk, elos
tufwa likiye paolos on fwo-
mwos, ā kolyañ komwos, in
es komwos yuñ nu ke lolñok,
ā nu in prison, ā in kol ko-
mwos la ye mutun togusa ā
leum ke Ēk.

13 Ā ma iñi fwa oru nu
šumwos ke ma lo.

14 Ke ma iñi, komwos oru
inšiumwos, in tiu nunkauk
met ma komwos tufwa tupok
tuk.

15 Tu Na fwa šiot nu šu-
mwos oalu ā lalmetmet, ma
met lokwalok nu kemwu
lomwos elos koflanu mu sito,
ā koflanu tupuk ka.

16 Ā kie tuma, ā met lili, ā
met sou, ā met kawuk, elos
tufwa tukakin komwos yuk;
ā elos fwa oru tu kutu šu-
mwos fwa miši.

17 Ā met e nu kemwu tu-
fwa sruñe komwos la ke Ēk.

18 Ā sugo aunšiu fwomwos
a fwa tiu wañinla.

19 Komwos mol nānumwos
ke moñfusas lomwos.

20 Ā ke komwos a fwa liye
un met meun apneni Jeru-
salem, na komwos etu tu
apkurun in mušal lanu mao.

21 Na lela elos šu mutu in
Judea in kasus nu fwin
eola; ā lela elos šu mutu
infulwe fwala liki; ā lela
elos šu mutu in kutenu an
in tiu fwas utyuk nu lū.

22 Tu len iñi len in anwuk,
tu ma nu kemwu ma šimus-
la met fwa payikin.

23 Ā we nu selos šu pute-
te, ā nu selos šu katiti in len
iño! tu a fwa mwaiok ma
lulap in fwalu, ā siluñ nu
fwin met iñi.

24 Ā elos a fwa putatla ke
mutun kutlas, ā a fwa kol
komwos la met srou nu in
an nu kemwu; ā met Pegan
elos tufwa loñye Jerusalem,
nu ke pal si lun met Pegan
tufwa payikin.

25 Ā a fwa akul in fwatu,
ā malem, ā itu; ā on fwalu
fosña lun metu wi toninfoñ;
mwea ā nua nūrñur; 26 in-
šien met munasla ke šañeñ,
ā ke šukuk ma a tuku nu
fwalu: tu ku in kosao a fwa
kususus.

27 Ā na elos fwa liye
Mwen nutin met tuku in
pukunieñ ke ku ā ma mwo-
wou ma lulap.

28 Ā ke ma iñi mu-
tamwauk in te oru, na
komwos ñetak, ā keyuk šiu.

fwomwos; tu me mol lomwos apkurun.

29 **Ā** El fwak nu selos sie pupulyuk; Liye šak fig, ā šak nu kemwu; 30 iñi ke elos srunak, komwos liye ā šifwanu etu tu akurun pal fwol.

31 Ouyape komwos, ke komwos liye ma iñi te oru, komwos etu tu togusañ lun God akurun.

32 Payinu **Ña** fwak nu šumwos, Fwil si iñi a tiu wañinla, nu ke ma nu kemwu fwa payikin.

33 Kosao ā fwalu a wañinla, ā kas luk a tiu wañinla.

34 **Ā** komwos liye komwos, fwini tiu ou iñi inšiumwos tufwa toas ke srital koluk, ā sruñ, ā inšie ke mol si iñi, ā len si iño fwa tuku nu fwmwos komwos nūkin ka.

35 Tu oanu sruf el a fwa tuku on fwelos nu kemwu šu mutu on fwini mutun fwal e nu kemwu.

36 Ke ma iñi komwos šano, ā pre pal e nu kemwu, tu komwos fwa mwo in fwala liki ma nu kemwu fwa te oru, ā in tu ye mutun Mwen nutin met.

37 **Ā** ke len El luti nu in tempel; ā ke foñ El šomot, ā mutu fwini eol pañpañ Oliv.

38 **Ā** met e nu kemwu elos

tuku ulutue nu yurol nu in tempel, tu in loñ ol.

ŠAPTER 22.

I ÑI kurun kofwo lun bred tiu pulolak, pañpañ Alukela.

2 **Ā** met tol fulat ā met šim elos šuk fuka elos tufwa uni'lye; tu elos šañeñ sin metu.

3 Na Satan el ilyuk nu in Judas mwulal Iskariot, el sie sin sie-ñul-luo.

4 **Ā** el šomot, ā papu yurin met tol fulat ā kaptin, fuka el tufwa tukakunulak nu selos.

5 **Ā** elos eñun, ā mwuleuñ in šun muni nu sel.

6 **Ā** el tukakunañ ā šuk pal mwo in tukakunulak nu selos, ke wañinu met si.

7 Na len si lun bred tiu pulolak tuku, ke uniye me alukela.

8 **Ā** El sipaot Piter ā Jon, fwakañ, Komtal šom ā ako alukela nu šes, tu kut fwa moño.

9 **Ā** elos fwak nu Sel, An ya kom luñšom tu ketal ako?

10 **Ā** El fwak nu selos, Liye ke komtal utyuk nu in siti, sie met el wis ale in kof si el tufwa šun komtal; komtal fwas tukol nu in lom el tufwa utyuk nu we.

11 **Ā** komtal tufwa fwak

nu sin met kato lun lomwu, Met Luti el fwak nu šum, Pa ya fokil sin metsa, yin Ña tufwa moño alukela yurin met tumuk lutlut?

12 Ā el tufwa luti nu šumtal sie fokil lulap lūn ako tari; komtal ako iño.

13 Ā eltal šom ā konoioik oanu El fwak nu seltal: ā eltal akoa alukela.

14 Ā ke auu si tuku, El foñyuñ nu ke tebuie, ā met šap sie-ñul-luo oelul.

15 Ā El fwak nu selos, Ña kenu ma lulap in moño alukela iñi yurumwos met Ña keokjuñ tuk: 16 Tu Ña fwak nu šumwos, Ña tiu siefwil moño ma iñi tuk, nū ke pal si fwa payikin in togusañ lun God.

17 Ā El es kup, ā šuñ kulu, ā fwak, Komwos es ma iñi, ā kitelik yurumwos; 18 tu Ña fwak nu šumwos, Ña a fwa tiu nim fok in fain, nu ke pal si togusañ lun God a fwa tuku.

19 ¶ Ā El es bred, ā šuñ kulu, ā kunšalik, ā šuñ nu selos, fwakañ, Ma iñi monuk, ma šiot ke komwos; oru ma iñi in esam yu.

20 Ouyape kup tukin super, fwakañ, Kup si iñi mwilkas šašu ke sa'k, ma širor ke umwos.

21 Tu, liye, pon šu tukakin yu yuk wī yu on fwin tubue.

22 Ā payi Mwen nutin met el šom, oanu ma papu met; tu we nu sin met iño šu tukakunulak!

23 Ā elos nutamwauk in siyuk nu selos sie sin sie, šu selos a fwa oru ma iñi.

24 ¶ Ā ouyape sie akukain tuku nu yurolos, šu selos fwa fulat liki nu keinwu.

25 Ā El fwak nu selos, Togusa lun met Pegan elos leum lalos; ā elos šu leum lalos elos pañpañ leum kulañ.

26 Ā komwos tiu ou iñi; tu el šu fulat yurumwos, lela lun oanu met fwus; ā el šu leum oanu el šu kulansap.

27 Ka šu yok, el šu foñyuñ nu ke tebuie, ku el šu kulansap? ya tiu el šu mutu moño? ā Ña yurumwos oanu el šu kulansap.

28 Komwos elos šu wi yu mutu ke mel luk.

29 Ña šiot mwol nu šumwos ke togusañ oanu Papa tumak El ši mwol nu Sik; 30 tu komwos tufwa moño ā nim fwin tebu luk in togusañ luk, ā mutu fwin me mutu lun leum, ā nununku sruf sie-ñul-luo lun Israel.

31 ¶ Ā Leum El fwak, Saimon, Saimon, liye, Setan el luñsel es kom, tu el likliki kom oanu wit: 32 Ā Ña pre ke kom, tu lalalfuñi lom tiu wañinla: tu ke kom

forla, kom akkeiela met lili lom.

33 Ā el fwak nu Sel, Leum, n̄a ako in wi Kom nu in prison ā nu ke miši.

34 Ā El mu, N̄a fwak nu ŝum, Piter, mwon sisa tiu kakla misiñi, nu ke pal si kom fwa lafwekin pal tolu tu kom tiu ete yu.

35 Ā El fwak nu selos, Ke N̄a sipe komwosla wañin nukin muni, ā tiu nuk ke fwafwasyis, ā tiu faluk, ya kutu fwos yurumwos? Ā elos mu, Wañin.

36 Na El fwak nu selos, Tu iñi, el ŝu nukin muni yurol, lela lun es, ā ouyape nuk ke fwafwasyis: ā el ŝu wañin kutlas ma lal, lela lun kukakin nuknuk lal, ā moli sie.

37 Tu N̄a fwak nu ŝumwos, tu ma iñi ma ŝimusla a fwa payikin ke N̄a, Ā elos oakulañ nu ke met koluk: tu mao keik a fwa payikin.

38 Ā elos fwak, Leum, liye, kutlas luo iñi. Ā El fwak nu selos, Tari.

39 ¶ Ā El fwas liki ā ŝom, oanu El oru met, nu ke eol Oliv, ā met tumal lutlut pe fwas tuk ol.

40 Ā ke El tuku nu an si, El fwak nu selos, Komwos pre tu komwos tiu ilyuk nu in mel.

41 Ā El ŝom luk elos oanu

eot sisiwot, ā sikukmutunti, ā pre, 42 fwakañ, Papa, kom fwon luñšom, esla kup si iñi liki yu; ā tiu ou N̄a luñsik, tu ou kom luñšom.

43 Ā sie lipufon sikmi in kosaoe mi nu yurol, in akkui El.

44 Ā El keokiuñ, ā inšiauñ pre ma lulap, ā fwiol oanu sa tul lulap nu in foko.

45 Ā ke El tuyuk liki pre, ā tuku nu yurin met tumal lutlut, El konoï olos yuk la motul ke asor, 46 ā El fwak nu selos, Efwo komwos ku motul? tukakak ā pre, fwon tiu ou iñi komwos ilyuk nu in mel.

47 ¶ Ā iñi ke El kaskas, liye elun met si, ā el ŝu pañpañ Judas, sie sin sieñul-luo, el fwas met elos tuk, ā kolikiuñ nu yurin Jisus in ñok ol.

48 Ā Jisus El fwak nu sel, Judas, ya kom tukakunak Mwen nutin met ke ñok?

49 Ā ke elos ŝu tu apnu'laini liye ma fwa te oru, elos siyuk Sel, Leum, ya kem poki ke kutlas?

50 Ā sie selos, el poki met kulanšap lun met tol fulat, ā otala sral leyut.

51 Ā Jisus tupokoañ ā fwak, Tarinu ma iñi. Ā El kalye sral, ā akkeï el la.

52 Na Jisus fwak nu sin met tol fulat, ā kaptin lun

tempel, ā met elder, šu tuku nu yurol, Ya komwos tuke liki. oanu lain met iñunyar, ke kutlas ā šaku ?

53 Ke Na wi komwos in tempel piñanu len, komwos tiu sralmu pomwos lain yu ; tu iñi auu lomwos, ā ku lun los.

54 ¶ Na elos es El, ā kol ol, ā wis El nu in lom sin met tol fulat. Ā Piter el fwas lūsela tuk.

55 Ā ke elos tanak e infulwin lomwu, ā tukeni mutu, Piter el oelulos mutu.

56 Ā sie mutan fwus el liye'l ke el mutu mutun e, ā el sui'lye, ā fwak, Met si iñi el pe oelul.

57 Ā el lafwekunal, fwakañ, Mutan, ña tiu eta'l.

58 Ā kitin pal tuk sie pe el liye'l, ā fwak, Kom pe sie selos. Ā Piter el fwak, Met, mo.

59 Ā akurun auu si tuk, sie pe el fwaknu fwakañ, Payinu el iñi pe oelul ; tu el met Galili.

60 Ā Piter el fwak, Met, ña tiu etu ma kom fwaku. Ā kitin misiñi ke el kaskas, mwon sisa kakla.

61 Ā Leum El tapulle, ā ñetañ nu sel Piter. Ā Piter el esam kas lun Leum fuka ma El fwak nu sel, Met mwon sisa kakla tuk, kom tufwa laflafwekin yu pal tolu.

62 Ā Piter el šom, ā tuñ ma lulap.

63 ¶ Ā met šu sruki'lye Jisus, elos aksruksruk al, ā pook ol.

64 Ā ke elos nukomla mutal tari, elos pukil mutal, ā siyuk Sel, fwakañ, Kom polyauk šu pouk kom.

65 Ā ma puspis pe ma koluk lanu elos kaskas lain ul.

66 Ā ke lenelik, met elder lun met ā met tol fulat ā met šim elos tukeni, ā kol ol nu in mwolil lalos, fwakān,

67 Ya kom Kraist ? fwak nu šes. Ā El fwak nu selos, Na fwın fwak nu šumwos, komwos a tiu lalalfuñi.

68 Ā Na fwın siyuk pe nu šumwos, komwos a tiu tupok mu nu sik, tiu lela tu Na in šom.

69 Tuko Mwen nutin met El tufwa inutu on le paul leyut lun ku lun God.

70 Na elos nu kemwu fwak, Ke ma iñi, ya kom Mwen nutin God ? Ā El fwak nu selos. Komwos fwak tu Na el.

71 Ā elos fwak, Efwo kem ku šuk kutepe ma lo ? tu kem šifwanu loñ ke oalul.

ŠAPTER 23.

Ā ELUN met nu kemwu elos tuyuk, ā kol ol nu sel Pailat.

2 Ā elos mutamwauk in ko

al, fwakañ, Kem konoioik met si iñi El aksito'yela met an sa, ā oru lun tiu šuñ kiše nu sin Sisar, fwakañ, Tu El šifwanu Kraist sie togusa.

3 Ā Pailat el siyuk Sel, fwakañ, Ya kom Togusa lun met Ju? Ā El tupokoañ nu sel ā fwak, Kom fwak mao.

4 Na Pailat el fwak nu sin met tol fulat, ā nu sin metu, Wañin ma sito ña konoioik ke met si iñi.

5 Ā elos fwaknu, fwakañ, El kaifwinu metu, luti an Ju nu kemwu, mutamwauk Galili mi nu yin si iñi.

6 Ke Pailat El loñ ke Galili, el siyuk El la met Galili ku sito.

7 Ā ke el etu tu El ma lun an sin Erod, el sipa'lot nu sin Erod šu šifwanu muta pe nu Jerusalem ke pal si iño.

8 Ā ke Erod liye'l Jisus, el eñun ma lulap; tu ma patpat el kenu liye'l, tu el loñ ma puspis ke'l; ā fwensok lal in liye kutu menmen ma El oru.

9 Na el siyuk Sel ke kas puspis; ā wañin ma El tupok nu sel.

10 Ā met tol fulat ā met šim elos tu ā kaskas lain ul ma lulap.

11 Ā Erod wi met meun lal orek ma koluk lanu nu Sel, ā aksruksruk al, ā nuk-

mulañ ke nuknuk mwolanu, ā siefwil sipa'lot nu sel Pailat.

12 Ā len si iño Pailat ā Erod eltal kawukin sie sin sie; tu met eltal eokasei sie sin sie.

13 ¶ Ā Pailat, ke el pañon mu nu sie met tol fulat ā leum ā metu, 14 el fwak nu selos, Komwos wis met si iñi nu yuruk, oanu sie šu aksitoeye metu; ā, liye, ña siyuk ol met ye mutomwos, ā wañin ma sito ña konoioik ke met si iñi, ke mao komwos kaskas lain ul.

15 Āok, Erod ouyape; tu ña sipe komwos nu yurol: ā, liye wañinu ma El oru tu El miši.

16 Ke ma iñi ña tufw sruñlul, ā tula'l la.

17 (Tu ke tupek el tulala sie nu selos ke kofwo.)

18 Ā elos tukeni nu sie wowoyuk, fwakañ, Eslanu met si iñi, ā tula'l la Barabbas nu šes.

19 Ke sie meun in siti, ā ke akmus elos sis el la nu in prison.

20 Ke ma iñi Pailat, tu el luñsel tula'l la Jisus, el siefwil kaskas nu selos.

21 Ā elos wowoyuk, fwakañ, Uni'lye on ke šaksiñ sugo, uni'lye on ke šaksiñ sugo.

22 Ā el fwak nu selos pal

si aktolu, Efwo, mea ma koluk ma El oru? Wañinu ma ña konoiook ke'l tu El miši. Ke ma iñi ña fwa sruñlul, ā lela lun šom.

23 Ā elos oru ma lulap ke pusra lulap tu El miši on šaksiñ sugo; ā pusralos ā pusren met tol fulat elos penla.

24 Ā Pailat el šap in oru oanu elos siyuk.

25 Ā el tulala nu selos el šu ke sie meun ā akmus sisila nu in prison, šu elos siyuk ka; ā el asalañ Jisus nu ke ma luñši lalos.

26 ¶ Ā ke elos kololot, elos srukie sie Saimon, met Kurene, ke el tuke liki an si, ā elos likiye šaksiñ on fwel, tu el wis mao tukin Jisus.

27 Ā elun met ma lulap fwas tuk ol, ā mutan, šu ašor ā tuñnu ke'l.

28 Ā Jisus el tapulla nu selos fwak, An nutin Jerusalem, komwos tiu tuñ ke Ña, tu tuñ ke komwos, ā ke tulig nutumwos.

29 Tu, liye, len a fwa tuku, in len šu elos tufwa fwak, Inši mwowo mutan mwuskul, ā inšie šu tiu putete, ā titi šu tiu katiti.

30 Na elos fwa mutamwauk in fwak nu ke eol, Komwos putatla nu fwus; ā nu ke eol sisik, Komwos afwin kit la.

31 Tu elos fwın oru ma iñi ke šak mol, fuka ke šak masla?

32 Ā ouyape luo pe, met koluk, oelul kokoot in anwuki.

33 ¶ Ā ke elos tuku nu an si pañpañ Kalvari, iño elos uni'lye on ke šaksiñ sugo, ā met koluk, sie on le paul leyut, ā sie on lesi.

34 Na Jisus el fwak, Papa nunok munas nu selos, tu elos tiu etu ma elos oru. Ā elos eselik nuknuk lal, ā šuk fwo.

35 Ā met elos tu liye. Ā met leum pe oelulos aksruk-sruk al, fwakañ, El molūla kutenu, lela lun šifwanu mol El la, El fwın Kraist, ma šulū lun God.

36 Ā met meun elos ouyape aksruksruk al, tuku nu yurol, ā šuñ finegar nu Sel, 37 ā fwakañ, Kom fwın Togusa lun met Ju, Kom šifwanu moli kom.

38 Ā ma šimula pe elos šim, yetal ke letter lun Grik, ā Roma, ā Hebru, EL IÑI TOGUSA LUN MET JU.

39 ¶ Ā sie sin met koluk, šu sripsripyuk, el kas ko nu Sel, fwakañ, Kom fwın Kraist, kom šifwanu moli kom ā ketal.

40 Ā sienu tupokoañ kai-yuk nu sel, fwakañ, Ya kom tiu šañeñ sin God, tu kom lisyikla ouyape?

41 Ā kital fwol ka; tu ki-

tal es mol ke me orekma las; ā met si iñi wañin ma koluk ma El oru.

42 Ā el fwak nu sin Jisus, Leum, esam yu ke kom fwa tuku nu in togusaï lom.

43 Ā Jisus el fwak nu sel, Payinu Ña fwak nu sum, Len si iñi kom wi yu mutu in Paradais.

44 Ā akurun auu akonkos, ā los on fwal nu kemwu nu ke auu akeu.

45 Ā fwatu los, ā nuknuk lisñe in tempel mišalik infulwe.

46 ¶ Ā ke Jisus El wowoyuk ke pusra lulap, El fwak, Papa, Ña likiye ñunik in pou! ā ke El fwak ma iñi El miši.

47 Ā ke senturion el liye ma orala, el kakšakin God, fwakañ, Payinu El iñi met payi si.

48 Ā met e nu kemwu šu tukeni nu sie nu ke mao, ke elos liye ma orala, elos tuk inumwolos, ā folokla.

49 Ā elos nu kemwu šu eta'l, ā mutan šu fwas tuk ol Galili mi, tu lūsila, liye ma nu kemwu.

50 ¶ Ā, liye, sie met, ē Josef, met papu: el met mwo, ā met payi: 51 (el iñi tiu oelulos ke papu ā ma elos oru;) el met Arimatea, sie siti lun met Ju; el šifwanu šano ke togusaï lun God.

52 Met si iñi el šom nu yurol Pailat, ā ñuse manol Jisus.

53 Ā el wis il ye, ā nukmula in linen, ā liki'lye nu in lufin mas si, ma tufila in eotsi, wañin met on lū met.

54 Ā len si iño len ako ā akurun len Sabat.

55 Ā mutan pe, šu oelul tuku Galili mi, elos fwas tuk, ā liye lufin mas si, ā fuka ke manol likiye.

56 Ā elos folokla, ā ako fokin šak keñ ā me akmusra; ā moñla ke len sabat, oanu ke ma šap.

ŠAPTER 24.

A LEN si umet ke wik, ke lu-tutañ, elos tuku nu ke lufin mas si, ā wis fokin šak keñ ma elos ako met, ā kutenu oelulos.

2 Ā elos konoiook eot si epusla liki lufin mas si.

3 Ā elos utyuk nu lū, ā tiu konoiook manol Leum Jisus.

4 Ā ma te oru, ke elos toninfoñ ka, liye met luo tu yurolos in nuknuk šaromrom.

5 Ā ke elos šañeñ, ā fokakinye mutalos nu in foko, eltal fwak nu selos, Efwo komwos ku šukun met mol yurin met miši?

6 El tiu os iñi, tu El mol-yuk. Komwos esamak fuka ma El kaskas nu šumwos

ke El mutu in Galili met, 7 fwakañ, Mwen nuñin met fwa etũkyuñ nu in pon met koluk, ā anwuki on ke šaksiñ sugo, ā len si aktolu siefwil molyuk.

8 Ā elos esamak kas lal, 9 ā folokla liki lufin mas si, ā luti ma nu kemwu ma iñi nu sin sie-ñul-sie, ā nu selos nu kemwu šu lũla.

10 Ā Meri Magdalen, ā Joanna, ā Meri nine kiēl Jemes, ā kutenu mutan oelulos, šu fwakak ma iñi nu sin met šap.

11 Ā kas lalos oanu kas lusroñten nu selos, ā elos tiu lalalfuñ olos.

12 Na Piter el tuyuk ā kasus nu lufin mas si; ā šumwoli el liye nuknuk linen on yin selos, ā el šomla, ā lut in šiel ke ma te oru.

13 Ā, liye, luo selos eltal šom len si iñi nu sie an sisik pañpañ Emeus, ma lūs liki Jerusalem akurun furloñ on-ñul.

14 Ā eltal tukeni kaskas ke ma nu kemwu ma orala.

15 Ā ma te oru, tu, ke eltal tukeni kaskas ā asiyuki, Jisus el šifwanu fwas apkurun, ā oelultal fwas.

16 Ā mutaltal srou tu eltal tiu eta'l.

17 Ā el fwak nu seltal, Kaskas šu komtal kaskas-

kin sie sin sie, ke komtal fwafwasyis ā ašor?

18 Ā sie seltal, šu ē Kleopas, tupokoañ fwak nu Sel, Ya kom metša mugenu in Jerusalem, ā tiu etu ma te oru iño in len iñi?

19 Ā El fwak nu seltal, Ka mea? Ā eltal fwak nu Sel, Ke Jisus lun Nasaret, šu met palu ku ke me orekma ā kas ye mutal God ā met e nu kemwu.

20 Ā fuka met tol fulat ā leum las elos asalañ nu ke paani lun mas, ā uni'lye on ke šaksiñ sugo.

21 Ā fwensok lumem tu El iñi El šu tufwa molũla met Israel. Ā kutepe wi ma iñi, len si iñi len si aktolu tukin ma iñi orekla.

22 Aok, ā kutu mutan ouyape šu wiyus orek kem in lut, šu taño lufin mas si ke lututañ: 23 ā ke elos tiu konoiok manol, elos tuku, fwakañ, tu elos pe liye arurumu lipufon, šu fwak mu El mol.

24 Ā kutu selos šu wi kem šom nu lufin mas si, ā konoiok mao oanu ma mutan fwak; tu elos tiu liye'l.

25 Na El fwak nu selos, O met lalfon, ā matoltol inšiumwos in lalalfuñi ma nu kemwu ma met palu elos kaskas; 26 Ya tiu mwo tu Kraist el keokiuñ ke ma iñi,

ã in ilyuk nu in ma mwo-wou lal ?

27 Æ mutamwauk mi ke Moses ã met palu nu kemwu, el akkalemye nu selos ma nu kemwu ma šimusla ke'l.

28 Æ elos fwas apkurun nu an si, yin eltal šom nu we: ã El oru oanu tu El fwas nu met kutu.

29 Æ eltal igolol, fwakañ, Kom mutanu yurital; tu ma akurun eukela, ã len foñuni. Æ El ilyuk in mutu yuroltal.

30 Æ ma te oru ke El foñ-yuñ nu ke tebue yuroltal, El es bred, ã pre, ã kunšalik, ã šuñ nu seltal.

31 Æ mutaltal igakla, ã eltal eta'l; ã El efla ye mutalos.

32 Æ eltal fwak sie sin sie, Ya inšius tiu furur inšius, ke El wi ketal kaskas ineku, ã ke El akkalemye Baibel nu šes ?

33 Æ eltal tuyuk ke auu si iñi, ã folokla nu Jerusalem, ã konoiook sie-ñul-sie tukeni mutu, ã elos šu oelulos, 34 fwakañ, Payinu Leum El molyuk, ã sikmi nu sel Saimon.

35 Æ eltal fwakak ma oru inganeku, ã fuka eltal eta'l ke kunšalik bred.

36 Æ ke elos kaskas ou iñi, Jisus el šifwanu tu infulwe-

los, ã fwak nu selos, Mislal nu šumwos.

37 Æ elos šañeñ ã mutok ã nunku mu elos liye sie ñun.

38 Æ El fwak nu selos, Efwo komwos ku toninfoñ ã efwo ku silalalfuñi fwasyuk inšiumwos ?

39 Komwos liye po'k ã niuk, tu Ñanu iñi: kal yu wi ã liye; tu ñun wañin ikwe ã sri, oanu komwos liye keik.

40 Æ ke el kaskas ou iñi tari, El luti nu selos paul ã niel.

41 Æ iñi ke elos silalalfuñi ke eñun, ã lut, El fwak nu selos, Ya os me moño yurumwos yinu ?

42 Æ elos šuñ nu Sel ipen ik munmun, ã ipen huni komb.

43 Æ El es ã moño ye mutalos.

44 Æ El fwak nu selos, Ma iñi kas ma Ña fwak nu šumwos, ke Ña mutu yurumwos met, tu ma nu kemwu payikin, ma šimusla in manu lun Moses, ã in ma palu, ã in psalm ke Ña.

45 Ña El igasla etu lalos, tu elos in etu Baibel: 46 Æ fwak nu selos, Ou iñi ma šimusla ã ou iñi mwo tu Kraist in keokiuñ, ã in molyuk yurin miše mi ke len si aktolu: 47 ã tu auliyuk ã ella ma koluk fwa lutiyuk in El

yin an nu kemwu, mutamwauk in Jerusalem.

48 Ā komwos met lo ke ma iñi.

49 Ā liye, Ña sipaot mwuleuñ lun Papa tumuk nu fwomwos: ā komwos mutanu nu in siti Jerusalem, nu ke pal si komwos tufwa nuknukyuñ ke ku tu lūñ mi.

50 Ā El kololos wot nu ke

Betani, ā El srukak paul, ā akinšimwowoye'los la.

51 Ā ma te oru ke El akinšimwowoye'los la, etūkla El luk elos, ā utūkyuk nu in kosao.

52 Ā elos ali nu Sel, ā folokla nu Jerusalem ke eñun lulap.

53 Ā pal nu kemwu elos os in tempel kaksakin ā kulunu nu sin God. Amen.

MWO ŠAŠU MA JON EL ŠIM.

ŠAPTER 1.

KE mutamwauk Kas, ā Kas yurol God, ā Kas God.

2 El iñi ke mutamwauk yurol God.

3 El orala ma nu kemwu; ā wañin nu ma el tiu orala, ke ma oreklae.

4 In el mol; ā mol ma kalem lun metu.

5 Ā kalem kalemalik in los, ā losu tiu etu ma.

6 ¶ God el sipamu met si, ēl Jon.

7 El iñi tuku ke met lo, in orek ma lo ke Kalem, tu met e nu kemwu fwa lalalfuñi k'el.

8 El tiu ma Kalem iño, tu in orek ma lo ke ma Kalem iño.

9 El Kalem payi, šu kalme-lik met e nu kemwu šu tuku nu fwalu.

10 El os fwalu, ā el orek fwalu, ā fwalu tiu etal.

11 El tuku nu ke ma lal, ā ma lal tiu as al.

12 Ā elos šu as al, el suñ ku in oru oanu Mwen nutin God, nu selos šu lalalfuñi in ēl:

13 Šu isūsła, tiu ke sa, tiu ma ke ikū, tiu ma ke met, tu ke God.

14 Ā orala Kas ikū, ā mutu yuros, (ā kut liye ma mwowo lal, ma mwowo oanu siewunu isūsła nutin Papa,) tiñtiñinu ma luñ ā ma payi.

15 Jon el orek ma lo k'el, ā wowoyuk, fwakañ, El iñi šu ña fwak met, El šu tuku

tukuk mwoliki ña; tu el met ña tuk.

16 Ā kut nu kemwu es ke ma tiñtiñinu lal, ā luñ ke luñ.

17 Tu Moses el aši manu, tu luñ ā ma payi tuku ke Jisus Kraist.

18 Wañin met liyel God ke palsi; Mwen siewunu isūsia, šu in imwel God, el fwakulak.

19 Ā ma iñi ma lo luñ Jon, ke Jus elos sipamu met tol, ā met Lifait Jerusalem mi in siyuk sel, Šu komwun?

20 Ā el fwakak, ā tiu lafwekin, ā el fwakak, Na tiu Kraist.

21 Ā elos siyuk sel, Ka šu? Kom Ilaias? Ā el fwak, Ña tiu el. Kom ma Met Palu? Ā el tupokoañ, Mo.

22 Na elos fwak nu sel, Šu komwun? tu kut fwa tupokoañ šuñ nu selos šu sipe kit mi. Mea kom fwak ke ium?

23 El fwak, Ña pusren šu wowoyuk yin mesis, Akšumwosye inek lun Jeova, oanu Esaias met palu el fwak.

24 Elos ma lun met Farisi šu sipeyuku.

25 Ā elos siyuk sel ā fwak nu sel, Ka efwo kom ku baptaisla, kom fwin tiu ma Kraist, tiu Elaias, tiu ma met palu?

26 Jon el tupokoañ nu selos fwakañ, Na baptais ke kof; ā sie yurumwos, komwos nukin šu:

27 El sie tuku tukuk mwoliki ña, ña tiu mwo in tulala au los yin faluk lal.

28 Elos oru ma iñi yin Betabera likin yeno Jordan, an Jon el baptaisla we.

29 ¶ Len si tuko Jon el liye'l Jisus tuku nu yurol, ā fwak, Liye, lun God šu esla ma koluk lun fwalu!

30 El iñi šu ña fwak, Met si fwa tuku tukuk šu mwoliki ña; tu el met ña tuk.

31 Ā ña tiu eta'l; tu ou iñi ña tuku in baptaisla ke kof, tu Israel fwa eta'l.

32 Ā Jon el orek ma lo, fwakañ, Ña liye Ñun sikmi in kosaoemi oanu mulioa, ā on fwel.

33 Ā ña tiu eta'l met: tu el šu sipe yu mi in baptais ke kof, el iñi fwak nu sik, On sin šu kom fwa liye Ñun sikmi nu we ā on fwel, el iñi el šu baptais ke Ñun Mutal.

34 Ā ña liye, ā orek ma lo tu el iñi Mwen nutin God.

35 ¶ Siefwilpe len si tuko Jon el tu, ā met tumal lute luo;

36 Ā ñetañ nu sel Jisus ke el fwafwasies, el fwak, Liye Lam lun God!

37 Ā met tumal lute luo

loñol kaskas, ā eltal fwas tukol Jisus.

38 Ā Jisus el tapulla, ā liye eltal fwas tuk, el fwak nu seltal, Mea komtal šuk? Eltal fwak nu sel, Rabbai, (oanu ma kaskas, tafwu met luti,) kom mutu ya?

39 El fwak nu seltal, Fwasu ā liye. Eltal tuku ā liye an el mutu we, ā mutu yurol len si iño: tu pal si akurun auu aksiñul.

40 Sie seltal šu loñ Jon, ā fwas tukol, el Antru, ma lel Saimon Piter.

41 Ma si metu el konoilok tamulel Saimon, ā fwak nu sel, Kut konoilok Messaias, šu elos tafwu, Kraist.

42 Ā el wis el na yurol Jisus ā ke Jisus el liye'l, el fwak, Kom Saimon Mwen nutin Jonas: met fwa pañun kom Sifas, oanu tafwu ma Eot si.

43 ¶ Len si tuko Jisus el luñsel šomla nu yin Galili, ā el konoilok Filip ā fwak nu sel, Fwas tukuk.

44 Ā Filip met Betsaida, yin seltal Antru ā Piter.

45 Filip el konoilok Natanael, ā fwak nu sel, Kut konoilok Jisus lun Nasaret, Mwen nutin Josef, el šu Moses in manu, ā met palu simisla met.

46 Ā Natanael fwak nu sel, Ya kutu mwo tuku yin

Nasaret mi? Filip el fwak nu sel, Fwasu ā liye.

47 Ke Jisus liyel Natanael tuku nū yurol, ā fwak nū k'el, Liye met Israel payi si, sin šu wañin nū ma sito!

48 Natanael fwak nu sel, Kom ete yu ya? Jisus el tupokoañ ā fwak nu sel, Met ke Filip el pañun kom, ke kom mutu ye lulin šak fig, Na liye kom.

49 Natanael tupokoañ ā fwak nu sel, Rabbai, kom Mwen nutin God; kom Togusa lun Israel.

50 Jisus el tupokoañ ā fwak nu sel Tu ña fwak nu šum, Na liye ye lulin šak fig, ya kom lalalfuñi? kom tufwa liye yokliki ma iñi.

51 Ā el fwak nu sel, Payinu, payinu ña fwak nu šumwos, Tuko komwos fwa liye in kosao igasla, ā lipufon lun God šokaak ā towi fwın Mwen nutin met.

ŠAPTER 2.

A LEN si aktolu elos orek payuk yin Kena lun Galili; ā nine kiel Jisus os we.

2 Ā elos pañnolmu Jisus, ā met tumul lutlut pe, nu ke payuk.

3 Ā ke wain lis, nine kiel Jisus fwak nu sel, Wain lis.

4 Jisus el fwak su sel, Mutan, mea na oru nu šum? auu si luk tiu tuku iñi.

5 Nine kīel fwak nu sin met kulansap, Ma el fwak nu šumwos, oru.

6 Tup eot onkos on we, oanu ma tetela lun Jus, buket onkos ku oalkos nekla sie.

7 Jisus el fwak nu selos, Nakla tup ke kof. Ā elos nakla nu kemwu sesesla:

8 Ā el fwak nu selos, Okoila iñi, ā wisla nu yurin leum lun kofwo. Ā elos wis.

9 Ke leum lun kufwo el pulakin kof wainla, ā el tiu etu ma ya: (ā met kulansap šu okoila kofelos etu;) leum lun kofwo pañonmu met pusla.

10 Ā fwak nu sel, Met e nu kemwu wis wain mwo met; ā ke elos srui kutu, el fwa wis ma koluk kutu: kom likie wain mwo nu ke iñi.

11 Jisus el mutanwauk in oru kutu menmen iñi yin Kena lun Galili, ā lotōuñ ma mwowo lal; ā met tumal lutlut lalalfuñi k'el.

12 ¶ Tukin ma iñi oatui nu yin Keperneum, el, ā nine kīel, ā ma lel, ā tumal lutlut: ā elos mutu we tiu len puspis.

13 Ā alukela lun Jus akurun tuku, ā Jisus el šumwak nu yin Jerusalem,

14 Ā el konoiolosyuk in imwen ali elos šu kuko kauu

ā šip ā mulioa, ā met aola moni mutu we:

15 Ā ke el oru kiten au me sriñsriñ, el luselosla nu kemwu likin imwen ali, ā šip, ā kauu mogule; ā okoila moni lun met aola, ā topkakunla tepue;

16 Ā el fwak nu selos šu kuko mulioa, Wisla ma iñi; tiu orek lem sin Papa tumuk imwen kuko.

17 Ā met tumal lutlut esamak tu ma šimisla met, Moniyuk ke lom šum koñyu a.

18 Na Jus elos tupokoañ ā fwak nu sel, Akul šu kom luti nu šes, tu kom oru kutu ma iñi?

19 Jisus el tupokoañ ā fwak nu selos, Kanaoselik imwen ali si iñi, ā ke len tolu nā siefwil mišaela.

20 Na Jus elos fwak, elos miša imwen ali si iñi ke yiu añ naul onkos, ya kom fwa mišaela ke len tolu?

21 Ā el kaskas ke imwen ali sin manol.

22 Tu ou iñi ke Jisus el moliyuk yin miše mi tak, met tumal lutlut esamak tu el fwak ma iñi nu selos; ā elos lalalfuñi ma šimisla, ā ma kas ma Jisus el fwak.

23 ¶ Ā ke el os Jerusalem pal si kofwo lun alukela, ma puspis lalalfuñi in ēl, ke elos liye menmen ma el oru.

24 Ā Jisus el šifwanu oral

tiu foñyuñ nu selos, tu el ete nu kemwu,

25 Ā el tiu luñsel tu kutu met orek ma lo lun met: tu el etu ma in met.

ŠAPTER 3.

MET si lun met Farisi, el Nikodimus, leum lun Jus.

2 El iñi tuku nu yurol Jisus ke foñ, ā fwak nu sel, Rabbai, kem etu tu kom inet luti tuku nu yurol God mi: tu wañin met oru menmen iñi ma kom oere, God el fwin tiu oelul.

3 Jisus el tupokoañ ā fwak nu sel, Payinu, payinu, ña fwak nu šum, Met fwin tiu siefwilpe isūsła, el koflanu liye togusañ lun God.

4 Nikodimus el fwak nu sel, Met ā isūsła fuka ke matwe? ya el pal si akluo ilyuk in šien nine kielu, ā fwa isūsła?

5 Jisus el tupokoañ, Payinu, payinu, na fwak nu šum, Met el fwin tiu isūsła ke kof ā ke Nun, el koflanu ilyuk nu yin togusañ lun God.

6 Ma isūsła ke ikū ikū; ā ma isūsła ke Nun ñun.

7 Tiu lut tu ña fwak nu šum, Kom siefwilpe isūsła.

8 Eñ ā tu yin el luñsel, ā kom loñ eñu ke kaskasu, ā kom ninukunla an tu we mi, ā an ā fwas nu we: ou iñi

met e nu kemwu šu isūsła ke Nun.

9 Nikodimus el tupokoañ ā fwak nu sel, Fuka ma iñi?

10 Jisus el tupokoañ ā fwak nu sel, Ya kom met luti lun Israel, ā tiu etu ma iñi?

11 Payinu, payinu, ña fwak nu šum, Kem kaskas ma kem etu, ā kem orek ma lo ma kem liye; ā komwos tiu es ma lo las.

12 Ña fwin luti nu šumwos kutu ma fwalu, ā komwos tiu lalalfuñi, fuka komwos fwa lalalfuñi ña fwin luti nu sumwos kutu ma in kosao, ma?

13 Ā wañinnu met fwas-yuk nu in kosao, tu el mugenu šu tuku in kosao emi, Mwen nutin met šu in kosao.

14 Ā oanu Moses el srukak mwet sugo yin masrasra, ou-yape fwa srukak Mwen nutin met:

15 Tu met e ku kemwu šu lalalfuñi k'el elos tiu miše, ā mol lalos mapatpat.

16 Tu God el luñsel fwalu ou iñi, tu el kitamu Mwen siewunu isūsła natal, tu met e nu kemwu šu lalalfuñi k'el elos tiu miše, ā mol lalos mapatpat.

17 Tu God el tiu sipamu Mwen nutin nu fwalu iñ lusła fwalu; ā tu fwalu fwa mol ke el.

18 El šu lalalfuñi k'el tiu lusla: ā el šu tiu lalalfuñi k'el lusla iñi, tu el tiu lalalfuñi ke ēl Mwen siewunu isūsła nutin God.

19 Ā ma iñi lusla, tu kalem tuku nu fwalu, ā metu luñ ši losu mwoliki kalem, tu ma elos oru koluk.

20 Tu met e nu kemwu šu orek ma koluk elos sruñu kalem, elos tiu tuku nu ke kalem, tu elos fwa etu ma koluk ma elos oru ā mekin.

21 Ā et šu orek ma payi tuku nu ke kalem, tu el fwa etu ma el oru nu sel God la payi ku sito.

22 ¶ Tukiñ ma iñi Jisus el tuku nu yin Judea ā met tumal lutlut oelul; ā el mutu iño yurolos, ā baptaisla.

23 Ā Jon ouyape baptaisla yin Inon apkurun nu Selim, tu kof lulap on we: ā elos tuku, ā baptaisla.

24 Tu palsiñi Jon el tiu os in prison.

25 Na met tumal lutlut lun Jon ā kutu Jus elos tukeni asiyuki ke ma tetela.

26 Ā elos tuku nu yurol Jon, ā fwak nu sel, Rabbai, el šu wi kom likin yeno Jordan, nu sin šu kom orek ma lo, liye, elnu baptaisla, ā nu kemwu tuku nu yurol.

27 Jon el tupokoañ ā fwak, Wañin met ku in esla kutu

ma, fwın tiu asi nu sel in kosao emi.

28 Komiwos šifwanu orek ma lol nu sik, tu ña fwak, Ña tiu Kraist, ā tu sipe yu mi met el tuk.

29 El šu mutan pusla lal el met pusla: ā met kawuk lun met pusla, šu tu ā loñol, el eñun ma lulap ke pusren met pusla: ou iñi tiñtiñinu eñun luk.

30 El fwa yokoilik, ā ña srikeni.

31 El šu tuku luñ mi fulat liki nu kemwu: el šu lun fwalu ma fwalu, ā kaskas ke ma fwalu: el šu tuku in kosao emi fulat liki nu kemwu.

32 Ā ma el liye ā loñ, ma iño el orek ma lo ka; ā wañinu met es ma lo lal.

33 El šu es ma lo lal orek ma akul lal tu God el payi.

34 Tu el šu God el sipamu el kaskas lun God: tu God el šuñ Ñun tiñtiñinu nu sel.

35 Papa el lunsel Mwen, ā el šuñ ma nu kemwu nu in paul.

36 El šu lalalfuñi ke Mwen mol ma patpat lal: ā el šu tiu lalalfuñi ke Mwen el tiu liye mol; tu siluñ lun God mutu fwe'l.

ŠAPTER 4.

OU iñi ke Leum el etu tu met Farisi elos loñ tu

Jisus el oru ā baptaisla met lutlut pusliki Jon,

2 (Ā tu Jisus el šifwanu tiu baptaisla, tu met tumal lutlut,)

3 El fwas liki an Judea, ā siefwil šom nu yin Galili.

4 Ā el luñsel fwas sasla nu an Samaria.

5 Na el tuku nu yin mutu we lun Samaria, pañpañ Sairkar, apkurun kutu fwal ma Jakob el asi nu sel Josef Mwen nutin.

6 Ā lufwin kof lun Jakob on we. Jisus el makoko ke fwafwasius, tu ou iñi el mutu fwini lufwin kof: pal si akurun auu akonkos.

7 Mutan si Samaria el tuku in akak kof: Jisus el fwak nu sel, Akmu nimuk.

8 (Tu met tumal lutlut elos šom nu yin met mutu we in mol me moño.)

9 Na mutan si Samaria fwak nu sel, Efwo kom ku met Ju ñuse yu kof, ña mutan Samaria? Tu met Jus ā met Samaria elos tiu tuki kaskas.

10 Jisus el tupokoāñ ā fwak nu sel, Kom fwino etu ma šuñ lun God, ā šu fwak nu sum iñi, Akmu nimuk; kom a siyuk sel, ā el fwa šiot nu šum kof mol.

11 Mutan si fwak nu sel, Leum, wañin buket lom in

akmu, ā lufwin kof lāl: pa ya kof mol lom?

12 Ya kom yok liki Jakob papa tumas, šu aši lufwin kof nu šes, ā el šifwanu numla, ā Mwen nutin, ā kosro nutin?

13 Jisus el tupokoāñ ā fwak nu sel, Nu kemwu šu nim kof iñi ā siefwil malu.

14 Ā el šu nim kof ma ña šuñ nu sel tiu siefwil malu ma patpat: tu kof ma ña šuñ nu sel fwa on insiel lufwin kof unon nu ke mol ma patpat.

15 Mutan si fwak nu sel, Leum, si nu sik kof iñi, tu ña tiu siefwil malu, tiu siefwil tuku nu yinu in akak.

16 Jisus el fwak nu sel, Fwasot, pañonmu met tumon, ā tuku nu yinu.

17 Mutan el tupokoāñ ā fwak nu sel, Wañin met tumuk. Jisus el fwak nu sel, Mwo ma kom fwak, Wañin met tumuk:

18 Tu met met limikos tumom; ā el šu os yurom iñi tiu met tumom: ke ma iñi payinu ma kom fwak.

19 Mutan si fwak nu sel, Leum, ña liye tu kom met palu.

20 Met papa tumas elos ali fwini eol si iñi; ā komwos fwak tu yin Jerusalem an met ali nu we.

21 Jisus el fwak nu sel,

Mutan, lalalfuñi yu, auu si tuku, ke komwos tiu fwin eolsi iñi, tiu yin Jerusalem; komwos ali nu sin Papa.

22 Komwos tiu etu ma komwos ali : kem etu ma kem ali : tu mol os yurin met Jus.

23 Tu auu si tuku, ā iñi, ke met ali ma payi elos ali nu sin Papa in ñun ā in ma payi : tu Papa el šuknu met ou iñi in ali nu sel.

24 God el Nun : ā elos šu ali nu sel fwa ali in ñun ā in ma payi.

25 Mutan si fwak nu sel, Na etu tu Mesaias el ā tuku, šupañpañ Kraist : ke el tuku el fwa luti ma nu kemwu nu ses.

26 Jisus el fwak nu sel, Na šu kaskas nu šum el.

27 Ā ke iñi met tumal lutlut tuku, ā elos lut tu el kaskas nu sin mutan si : ā wañin met in fwak, Mea kom šuk ? ka Efwo kom ku kaskas nu sel ella ?

28 Na mutan si filiyē tipen kof si lāl, ā som nu yin met mutu we, ā fwak nu sin met,

29 Fwasu liye met si, šu luti nu sik ma nu kemwu ña oru : ya el tiu Kraist payi ?

30 Na elos fwas liki an met mutu we, ā tuku nu yurol.

31 Ke maslon pal si met tumal lutlut siyuk nu sel, fwakan, Rabbai, moño.

32 Ā el fwak nu selos, Me

moño nuk in moño ma komwos tiu etu.

33 Tu ou iñi met tumal lutlut tukeni fwak, Ya kutenu met wis kutu me moño nel ?

34 Jisus el fwak nu selos, Me moño nuk in oru ma el luñsel šu sipe yu mi, ā in oru me orek ma lāl tari.

35 Ya komwos tiu fwak, Malem akos sruk fwos, ā pal si tuko sifweni tuku ? liye, ña fwak nu šumwos, Netak mutomwos, ā liye kutu ima ; tu elos fwošfwos iñi in sifweni.

36 Ā el šu kosrūni es mol, ā eseni fwako nu ke mol ma patpat : tu el šu takunalik ā el šu kosrūni eltal tukeni eñun.

37 Ā ma iñi kaskas payi si, Sie takunalik, ā sienu kosrūni.

38 Na sipe komwos wot in kosrūni kutu ma komwos tiu orek nu we : kutenu met orek ma, ā komwos iliyuk nu yin me orek ma lalos.

39 Ā met Samaria ma puspis an si iñi met mutu we elos lalalfuñi k'el tu ma kaskas lo lun mutan šu fwak, El luti nu sik ma nu kemwu ña oru.

40 Ou iñi met Samaria ke elos tuku nu yurol, elos siyuk sel lun mutu yurolos ; ā el mutu we len luo.

41 A kutepe met. puspis lalalfuñi k'el ke kas läl;

42 Ā elos fwak nu sin mutan, Kein lalalfuñi iñi, tu tiu kaskas lom: tu kem si-fwanu loñ, ā etu tu el iñi Kraist payi, Laño fwalu.

43 ¶ Ā len luo tari el šom liki an si iñi, ā šomla nu Galili.

44 Tu Jisus el šifwanu orek ma lo, tu wañin mwo lun met palu yin sel.

45 Na ke el tuku nu Galili, met Galili elos esal, tu elos liye ma nu kemwu ma el oru nu Jerusalem ke kofwo si; tu elos šom pe nu ke kofwo.

46 Ou iñi Jisus el siefwil tuku nu yin Kena lun Galili, an si el orek kof wain. Ā sie leum os we mwen natal mas yin Keperneum.

47 Ke el loñ tu Jisus el tuku Judea mi nu Galili, el šom nu yurol, ā siyuk sel in oatui, ā unu el la mwen natal: tu el akurun nu miše.

48 Na Jisus el fwak nu sel, Komwos, fwini tiu liye kutu akul ā kutu menmen komwos ā tiu lalalfuñi.

49 Leum si fwak nu sel, Leum, oatui met Mwen nutig miše tuk.

50 Jisus el fwak nu sel, Fwasot; mwen nutom mol. Ā met si lalalfuñi kas ma

Jisus el fwak nu sel, ā el šomla.

51 Iñi ke el oatui, kutu met kulansap lal šunol, ā luti nu sel, fwakañ, Mwen nutom mol.

52 Na el siyuk selos auu šu ke el kela kutu. Ā elos fwak nu sel, Nyo ke auu si akitkos mas fwol šom luk el.

53 Ou iñi papa el etu tu auu si oanu Jisus el fwak nu sel, Mwen nutom mol: ā el šifwanu lalalfuñi, ā sou nu kemwu läl.

54 Iñi siefwilpe menmen akluo ma Jisus el oru, ke el tuku Judea mi nu Galili.

ŠAPTER 5.

TUKIN ma iñi kofwo lun Jus; ā Jisus el fawsiyuk nu Jerusalem.

2 In lulu si ma kaskas Īpru pañpañ Betesda os Jerusalem, apkurun mutun pot lun šip, sraumwalsis limikos on we.

3 Met puspis mas on we, ma munas, ma kunla mutal, ma ul, ma sriila in šano kof unanaeuk.

4 Tu kutu pal lipufon oatui nu in lulu si, ā unanaeuk kof; tukin pal si kof unanaeuk el šu kolūki nu in kof met, el kelanu ke mas läl.

5 Ā sie met os we, el mas yiu toliñul ā oalkos.

6 Ke Jisus el liyel onu, ā etu tu el patlanu ou iñi, el fwak nu sel, Ya kom luñsom in kela?

7 Met mas si tupokoañ nu sel, Leum, wañin met luk, ke kof unanaeuk, in fili yu wi nu in lulu si: ā ke ña tuku, sienu oatui met ña tuk.

8 Jisus el fwak nu sel, Tukakak, srukak kulus kium, ā fwas.

9 Ā kiten misiñi met iñi kelanu, ā srukak kulus kiēl, ā fwas: ā len iñi len sabat,

10 Ā tu ou iñi met Jus elos fwak nu sin met kela, Len sabat: oul ke kom wis kulus.

11 El tupokoañ nu selos, el šu oreyu in kela, elnu fwak nu sik, Srukak kulus kium ā fwas.

12 Na elos siyuk sel, Ka met šu fwak nu šum, Srukak kulus kium, ā fwas?

13 Ā el šu kela tiu etu šu: tu Jisus el šomla, met puspis os we.

14 Tukin ma iñi Jisus el konoilok in imwen ali, ā fwak nu sel, Liye, kom kela: tiu orek ma koluk tuk, fwain ou iñi koluk liki ma iñi os yuoin.

15 Met si el šomla, ā luti nu sin Jus, tu Jisus el oralak in kela.

16 Ā tu ou iñi Jus elos kolya Jisus, ā šuk in unilye,

tu el oru kutu ma iñi ke len sabat.

17 Ā Jisus el tupokoañ nu selos, Papa tumuk el orek nu iñi, ā ña orek.

18 Tu ou iñi Jus elos šuk osliki in unilye, tu el tiu kanaosla sabat mugenu, el fwak pe tu God el Papa tumal, el šifwanu oralak oanu God.

19 Na Jisus el tupokoañ ā fwak nu selos, Payinu, payinu ña fwak nu sumwos, Mwen el koflanu šifwanu oru kutu ma, el fwain tiu liye Papa oru: tu ma nu kemwu ma el oru, ma iñi Mwen fwa ore pe.

20 Tu Papa el luñsel Mwen, ā luti nu sel ma nu kemwu ma el šifwanu oru: ā el fwa luti nu sel me orekina yok liki ma iñi, tu komwos fwa lut.

21 Tu oanu Papa el okasak met miši, ā akmol elos yuk; ouyape Mwen El fwa akmoli elos yuk šu el luñsel.

22 Tu wañin met Papa el nununku, ā el likiye nununku nu kemwu nu sin Mwen.

23 Tu met e nu kemwu oru mwo nu sin Mwen, oanu elos oru mwo nu sin Papa. El šu tiu oru mwo nu sin Mwen tiu oru mwo nu sin Papa šu sipaelnu.

24 Payinu, payinu, ña fwak nu sumwos, El šu loñ ma

kas luk, ā lalalfuñi ke'l šu sipe yu mi, mol ma patpat ma lal, ā el tiu tuku nu ke lusla tuk; tu el fwas liki miše nu ke mol.

25 Payinu, payinu, űa fwak nu šumwos, Auu si fwa tuku, ā iñi, ke met miše fwa loñ pusren Mwen nutin God; ā elos šu loñ fwa mol.

26 Tu oanu mol lun Papa in el šifwanu: ouyape el šuñ mol lun Mwe in el šifwanu;

27 Ā ouyape el šuñ nu sel ma šap in orek ma nununku, tu el Mwen nutin met.

28 Tiu lut ke ma iñi: tu auu si fwa tuku, ke met e nu kemwu on inkuiyuk fwa loñ pusral,

29 Ā fwa take liki; elos šu oru mwo, nu ke molyuk lun mol; ā elos šu orek koluk, nu ke molyuk lun lusla.

30 űa koflanu šifwanu oru kutu ma: oanu űa loñ, űa nununku, ā nununku luk payi; tu űa tiu šuk kutu ma űa luñsik, tu kutu ma Papa luñši šu sipe yu mi.

31 űa fwın orek ma lo ke űa, ma lo luk tiu payi.

32 Sienu orek ma lo ke űa, ā űa etu tu ma lo ma el oru ke űa payi.

33 Komwos sipaot nu sel Jon met, ā el orek ma lo nu ke ma payi.

34 Ā űa tiu es ma lo yurin met mi: tu űa fwak ku-

tu ma iñi, tu komwos fwa mol.

35 El lam fururur ā šaromrom: ā kutu pal komwos luñsomwos in eñunak ke kalem lal.

36 Ā ma lo luk yok liki ma lo lun Jon: tu me orekma ma Papa el asi nu sik in orek tari, me orek iñi ma űa oru, orek ma lo ke űa, tu Papa el sipe yu mi.

37 Ā Papa šifwanu, šu sipe yu mi, el orek ma lo ke űa. Wañin palsi ke komwos loñ pusral, ā liye ma ouka lal.

38 Ā ma kaskas lal tiu on inšiomwos: tu komwos tiu lalalfuñol šu el sipamu.

39 Šuknu in ma simisla; tu komwos nunku mu mol ma patpat lomwos os ke: ā ma iñi orek ma lo ke űa.

40 Ā komwos tiu luñšomwos in tuku nu yuruk in es mol lomwos.

41 űa tiu es ma mwo yurin met mi.

42 Tu űa ete komwos, tu luñ lal God tiu on inšiomwos.

43 űa tuku in ē Papa tumuk, ā komwos tiu es yu: sienu fwın šifwanu tuku in ē lal, komwos fwa es al.

44 Komwos lalalfuñi fuka, komwos šu es ma mwo nu sin sie sie, ā tiu šuk ma mwo yurol God mi mugenu?

45 Nik komwos nunku tu űa fwa sis nu fwomwos nu

sin Papa: Moses šu komwos foñyuñ nu sel, el sis nu fwomwos.

46 Tu komwos fwın lalalfuñol Moses met komwos fwa lalalfuñi yu: tu el simisla ke ña.

47 Ā komwos fwın tiu lalalfuñi ma el simisla, fuka komwos fwa lalalfuñi ma kaskas luk?

ŠAPTER 6.

TUKIN ma iñi, Jisus el šom nu leyen mwea Galili, ma Taibirius.

2 Ā met puspis tukeni šom tukol, tu elos liye menmen lal ma el oru nu sin met mas.

3 Ā Jisus el fwasyuk nu fwın eolu, ā iño el ā met tumal lutlut tukeni mutu.

4 Ā alukela, kofwo lun Jus, akurun iñi.

5 Na ke Jisus el ñetak mutal, ā liye met puspis tuku nu yurol, el fwak nu sel Filip, kut ā mol bred oiya, tu elos fwa moño?

6 Ā el fwak ma iñi srik'el: tu el šifwanu etu ma el fwa oru.

7 Filip el tupokoañ nu sel, Muni loñul oalkos srikla in mol bred nelos, tu elos nu kemwu fwa es ma sisik.

8 Sie nu sin met tumal lutlut, Andru, ma lel Saimon Piter, el fwak nu sel,

9 Mwen mogul si yinu, sru-kwal un barli limikos yurol, ā kiten ik lugue: tu ma iñi ā fuku nun met puspis?

10 Ā Jisus el fwak, oru met in mutu. Ā ma ma puspis yin si iñi. Tu ou iñi met elos mutu oaoa oanu limu.

11 Ā Jisus el es srukwal; ā ke el šuñ kulu, el kitalik nu sin met lutlut, ā met lutlut nu sin met mutu: ā k ouyape lupanu ma elos luñselos.

12 Ke elos nu kemwu kũp, el fwak nu sin met tumal lutlut, Šifweni luwen moño, nik tula kutu.

13 Tu ou iñi elos šifweni ā nakla kuom si ñul luo ke luwen srukwal un barli limikos, ma on yok liki ma elos moño.

14 Na met iño ke elos liye menmen iñi ma Jisus el oru, elos fwak, El iñi payinu met palu si šu tuku nu fwalu.

15 Ou iñi ke Jisus el etu tu elos luñselos tuku ā sruki'lye, in ora'l lun togusa, el šifwanu šom nu fwın eolu muku.

16 Ā ke eukela, met tumal lutlut elos oatu nu mwea,

17 Ā sroauk nu in oaku, ā šom nu mwea nu Keperneum. Ā iñi losrũni, ā Jisus el tiu tuku nu yurolos.

18 Ā nũa lulap ke eñ upa.

19 Tu ou iñi ke elos kol

mail tolu ku akos, elos liye'l Jisus fwafwasyius nu mwea, ā fwas apkurun nu ke oaku: ā elos šaṇeñ.

20 Ā el fwak nu selos, Ńa; nikmit šaṇeñ.

21 Na elos luṅselos in esal nu fwini oaku: ā kiten misi-ñi oaku on fwini meše yin elos šom nu we.

22 ¶ Len tuko, ke met šu tu leo nu mwea, elos tiu liye sienu oak os we, oak siewu- nu met tumal lutlut sroauk nu fwe, ā tu Jisus el tiu wi met tumal lutlut nu in oaku, tu met tumal lutlut mugenu šomla;

23 (Tu kutenu oak tuku Taibirias mi, apkurun an si elos moño bred nu we, tukin palsi Leum el šuñ kulu:)

24 Tu ou iñi met elos liye tu Jisus el tiu os we, ā met tumal lutlut ouyape, ā elos sroauk nu in kutu oaku, ā tuku nu Keperneum, in šukol Jisus.

25 Ā ke elos koñoilok nu leo mwea, elos fwak nu sel, Rabbai, kom tuku nu yinu ña?

26 Jisus el tupokoañ nu selos ā fwak, Payinu, payinu, ña fwak nu šumwos, Komwos tiu šuki yu tu komwos liye menmen, ā tu komwos moño srukwal, ā fwa kũp.

27 Tiu orek ma nu ke me

moño ma sikamwul, tu nu ke me moño ma kamwul nu ke mol ma patpat, ma Mwen nutin met fwa šiot nu somwos: tu God Papa el Akulini'lye.

28 Na elos fwak nu sel, Mea kut a oru, tũ kut fwa oru me orekma lun God?

29 Jisus el tupokoañ ā fwak nu selos, Ma iñi me orekma luñ God, tu komwos lalalfuñi ke'l šu el sipamu.

30 Tu ou iñi elos fwak nu sel, Ka akul šu kom luti, tu kut fwa liye, ā lalalfuñi kom? mea kom orek ma?

31 Papa tumus met elos moño manna yin musrasra; oanu ma simisla, El šuñ nelos bred in kosaoe mi.

32 Na Jisus el fwak nu selos, Payinu, payinu, ña fwak nu šumwos, Moses el tiu šiot nu šumwos ma bred in kosaoe mi: tu Papa tumuk el šiot nu šumwos bred payi in kosaoe mi.

33 Tu el šu oatu in kosaoe mi bred lun God, ā šuñ mol nu fwalu.

34 Na elos fwak nu sel, Leum, aši nu šes bred iñi ma patpat.

35 Ā Jisus el fwak nu selos, Ńa bred mol: el šu tuku nu yuruk fwa tiu musinsral nu tuk; ā el šu lalalfuñi ke ña fwa tiu malu nu tuk.

36 Tu ña fwak nu šumwos

met, tu komwos liye yu pe, ā tiu lalalfuñi.

37 Ma nu kemwu Papa el si nu sik fwa tuku nu yuruk: ā el šu tuku nu yuruk ña tianu sisla.

38 Tu na oatu in kosaoe mi, tiu in oru ma luñsi luk, tu ma luñsi lal šu sipe yu mi.

39 Ā ma iñi ma luñsi lun Papa šu sipe yu mi, tu ma nu kemwu ma el si nu sik ña fwa tiu tula kutu, tu ña fwa akomolye'lak ke len si safla.

40 Ā ma iñi ma luñsi lal šu sipe yu mi, tu elos nu kemwu šu liye Mwen, ā lalalfuñi ke'el, fwa mol ma lalos ma patpat: ā ña fwa akmolye'losyuk ke len si safla.

41 Ña Jus elos torkaskas nu ke'l, tu el fwak, Ña bred oatu in kosaoe mi.

42 Ā elos fwak, Ya Jisus iñi el tiu Mwen nutin Josef, papa šu ā nine kut etu? ka efwo el fwak, Ña oatu in kosaoe mi?

43 Tu ou iñi Jisus el tupokoan ā fwak nu selos, Komwos tiu tukeni torkaskas.

44 Wañin met ku in tuku nu yuruk, Papa šu sipe yu mi el fwak tiu amakun'al: ā ña fwa akmolyelak ke len si safla.

45 Met palu elos simisla met, Ā God el fwa lotolos nu

kemwu. Tu ou iñi met e nu šu loñ, ā lutlut ma lun Papa, elos fwa tuku nu yuruk.

46 Tu tiu kutu met liye'l Papa, el mugenu liye'l Papa, šu tuku yurol God mi.

47 Payinu, payinu, ña fwak nu šumwos, el su lalalfuñi ke ña mol ma patpat ma lal.

48 Ña bred si iño mol.

49 Papa tumomwos elos moño manna yin musrasras, ā elos miše.

50 Bred iñi šu tuku in kosaoe mi, tu met si fwa moño ke, ā el tiu mise.

51 Ña bred mol šu tuku in kosaoe mi: sienu met fwak moño bred iñi, el fwa mol ma patpat: ā bred ma ña fwa šiot ikük, ma ña fwa šiot ke mol lun fwalu.

52 Tu ou iñi Jus elos tukeni akukuin, fwakañ, Met si iñi kiti nu šes ikül in moño fuka?

53 Na Jisus el fwak nu selos, Payinu, payinu, ña fwak nu sumwos, Komwos fwak tiu moño iküen Mwen nutin met, ā nim sa'l, wañin mol yuromwos.

54 El šu moño ikük, ā nim sa'k, mol ma patpat ma lal; ā ña fwe akmolyelak ke len si safla.

55 Tu ikük me moño payi, ā sak me nim payi.

56 El šu moño ikük, ā nim

sa'k, mutu in ña, ā ña in el.

57 Oanu Papa mol el sipe yu mi, ā ña mol ke Papa: ouyape el šu moño ña, elnu fwa mol ke ña.

58 Ma iñi bred šu tuku in kosaoe mi: tiu oanu papa tumomwos elos moño manna, ā miše: el šu moño bred iñi fwa mol ma patpat.

59 Ma iñi ma el fwak in lolñok, ke el luti in Keperneum.

60 Tu ou iñi kutu ma puspis met tumal lutlut, ke elos loñ ma iñi, elos fwak, Kaskas iñi upala, šu ku in loñ ma?

61 Ke Jisus el šifwanu etu tumal lutlut elos torkaskas ke mao, el fwak nu selos, Ya ma iñi tugulkuli komwos?

62 Ka fuka ā komwos fwin liye Mwen nutin met el šumak nu yin el mute we met?

63 Ma ñun orauk molyuk; ikū tiu oru mwo: kas ma na kaskas nu šumwos, elos ñun, ā elos mol.

64 Tu kutu šumwos tiu lalalfuñi. Tu Jisus el etu ke mutamwauk nu iñi elos šu lalalfuñi, ā el šu fwa tukakunulak.

65 Ā el fwak, Tu ou iñi ña fwak nu šumwos, tu wañin met ku in tuku nu yuruk,

Papa tumuk el fwin tiu šuñ ina nu sel.

66 Tukiñ pal si iñi kutu ma puspis met tumal lutlut folokla, ā tiu oelul fwas nu tuk.

67 Na Jisus el fwak nu sin ma siñul luo, Ya komwos fwa šompe?

68 Na Saimon Piter el tupokoañ nu sel, Leum, kem šom nu yurin šu? ma kas lun mol ma patpat ma lom.

69 Ā kem lalalfuñi ā etenu tu kom Kraist Mwen nutin God mol.

70 Jisus el tupokoañ nu selos, Ya ña tiu šulū komwos la siñul luo, ā sie šumwos devil?

71 El fwak ke Judas Iskariot nutin Saimon: tu el sie lun siñul luo, fwa tukakunulak.

ŠAPTER 7.

TUKIN ma iñi Jisus el fwafwasyis yin Galili: tu el tiu luñsel fwafwasyis nu yin Juri, tu Jus elos šuk in uni'lye.

2 Ā kofwen lom sra lun Jus akurun iñi.

3 Tu ou iñi met lili elos fwak nu sel, Fwas liki an si iñi, ā šom nu yin Judea, tu met tumom lutlut elos fwa liye pe me orekma ma kom oru.

4 Tu wañin met in oru

kutu ma in lukma, ā el si-
fwanu šuk in oru lemtu-
laiuk. Kom fwin oru kutu
ma iñi, kom luti kom nu
fwalu.

5 Tu wañin ma lel lalal-
fuñi ke'l.

6 Na Jisus el fwak nu se-
los, Pal si luk tiu tuku iñi :
ā pal si lomwos in ako pal e
nu kemwu.

7 Fwalu tiu ku in sruñe
komwos ; ā fwalu sruñe yu,
tu ña orek ma lo ke mao, tu
me orekma ma lal koluk.

8 Komwos fwaƿwasyuk nu
ke kofwa si iñi : ña tiu fwa-
ƿwasyuk iñi nu ke kofwa si
iñi ; tu pal si luk šumwe
tuku iñi.

9 Ke el fwak nu selos ma
kas iñi tari, el mutu yin
Galili.

10 Ā ke ma lel elos fwas-
yuk met, el fwasjuk pe tuk
nu ke kofwo, tiu lemtulai-
yuk, tu oanu ma in lukma.

11 Na Jus elos sukol nu
ke kofwo, ā fwak, El a ya ?

12 Ā met elos torkaskas
malulap ke'l ; tu kutu fwak,
El met mwo, ā kutenu fwak,
Mo ; tu el kutasrik nu sin
metu.

13 Payi, wañin met kaskas
lemtulaiuk nu ke'l, tu elos
šañeñ sin Jus.

14 Ā iñi akurun infulwin
kofwo, Jisus el fwasjuk nu
in imwen tempel, ā luti.

15 Ā Jus elos lut, fwakañ,
Met iñi wañin pal si el lut-
lut, el etu me lutlut fuka ?

16 Jisus el tupokoañ nu
selos, ā fwak, Me lutlut luk
tiu ma luk, tu ma lal šu
sipe yu mi.

17 Met sinu fwin luñsel
oru ma luñsi lal, el fwa etu
ke me lutlut, la ma lun God,
ku ma kaskas ke ña.

18 El šu kaskas ke elnu
šuk ma mwomwo ma lal : ā
el šu šuk ma mwowo lal šu
sipa el mu, el iñi payi, ā wa-
ñinu ma sito in el.

19 Ya Moses el tiu šiot nu
šumwos manu, ā wañin su-
mwos in orek manu ? Efwo
komwos ku šuki yu wi in
uni yu wi ?

20 Met elos tupokoañ ā
fwak. Devil wi kom, šu
šuk kom in uni kom ?

21 Jisus el tupokoañ ā fwak
nu selos. Ña oru sie me
orekma, ā komwos nu ke-
mwu lut.

22 Tu ou iñi Moses el šiot
nu somwos ma kosraok ;
(Moses el tiu šiot, tu tumus ;)
ā ke len sabat komwos kos-
rōla met si.

23 Ke len sabat met si
fwin es kosraok, tu elos tiu
kanaosla manu lun Moses :
ya komwos mulat nu sik, tu
ña oru met si in kela nu
kemwu ke len sabat ?

24 Tiu nununku oanu ma

liye, tu nununku oanu nunok payi.

25 Na kutu selos met Jerusalem fwak, Ya tiu el iñi šu elos suk in uniye ?

26 Ā liye, el kaskas pulaik, ā elos tiu fwak nu sel. Ya payi leūm elos etu tu el iñi Kraist payi ?

27 Tu kut etu met si iñi an el fwas we mi: ā ke Kraist el tuku, wañin met etu an el fwas we mi.

28 Na Jisus el wowoyuk in imwen tempel ke el luti, fwakañ, Komwos ete yu, ā komwos etu an nā fwas we mi: ā nā šifwanu tiu tuku, tu el payi šu sipe yu mi, komwos tiu eta'l.

29 Ā nā eta'l: tu nā tuku yurol mi, ā el sipe yu mi.

30 Na elos šokol in sruki'lye: ā wañin met filiyepao fwel, tu auu si lal sumwe tuku iñi.

31 Ā met puspis lalalfuñi ke'l, ā fwak, Ke Kraist el tuku, ya el oru menmen pusliki ma iñi ma met ši iñi oru ?

32 Met Farisi elos loñ tu met torkaskas kutu ma iñi ke'l; ā met Farisi ā met tolfulat elos sipaot met rošo in sruki'lye.

33 Na Jisus el fwak nu selos, Piyañ sisik si kutu nā os yuromwos, ā nā fwa šom nu yurin šu sipe yu mi.

34 Komwos fwa suk yu, ā tiu konoii yu yuk: ā yin nā mutu we komwos koffanu tuku.

35 Na Jus elos tukeñi kaskas, An ya el fwa šom nu we, tu kut ā tiu konoilok ? Ya el fwa šom nu yurolos sin met Greek putakasi, ā luti met Greek ?

36 Fuka kaskas iñi ma el fwak, Komwos fwa suk yu, ā tiu konoii yu yuk: ā yin nā mutu we, komwos koffanu tuku ?

37 ¶ In len si safla, len lulapsi lun kofwo. Jisus el tu ā wowoyuk, fwakan, Met enu fwin malu, lela lun tuku nu yuruk, ā nim.

38 El šu lalalfuñi ke nā oanu ma Simisla fwak met, Infwal lun kof mol ā širorla liki inšiel.

39 (Ā el kaskas iñi ke Nun, šu elos fwa es šu lalalfuñi ke'l: tu Nun mutal tiu tuku iñi; tu mwolanu ma lun Jisus sumwe orek iñi.)

40 Tu ou iñi met puspis ke elos loñ ma kas iñi, elos fwak, El iñi Met Palu payi.

41 Kutenu fwak, El iñi Kraist. Ā kutenu fwak, Ya Kraist el fwa tuku yin Galili mi ?

42 Ya ma Simisla tiu fwak met, Tu Kraist el tuku ke fute lun Devid ā an Betleem

mi, an Devid el mutu we met?

43 Tu ou iñi met elos oru unkas lugwe ke'l.

44 Ā kutu selos luñši sru-ki'lye; tu wañin met filiye pao fwe'l.

45 Na met rošo elos tuku nu yurin met tol fulfat ā met Farisi; ā elos fwak nu selos, Ka efwo komwos ku tiu wis el?

46 Met rošo elos tupokoañ, Wañin met kaskas oanu met si iñi u met nu iñi.

47 Na met Farisi elos tupokoañ nu selos, Ya komwos ouyape kutasrik?

48 Ya kutu sin met mwol ku met Farisi elos lalalfuñi ke'l?

49 Tu met iñi, šu tiu etu manu, laallosla.

50 Nikodimus, (el šu tuku nu yurol Jisus ke foñ, sie selos) el fwak nu selos.

51 Ya manu las nununkauk met si met, ā loñol tuk, ā etu ma el oru?

52 Elos tupokoañ ā fwak nu sel, Ya kom pe tuku Galili mi? Šuk ā liye, tu met palu tiu sik mi Galili mi.

53 Ā met nu kemwu šom nu lom selos.

ŠAPTER 8.

JISUS el fwasiyuk nu fwin eol Olifs.

2 Ā lenelik lutue el siefwil

tuku nu in imwen tempel, ā met e nu kemwu tuku nu yurol; ā el mutu, ā luti nu selos.

3 Ā met šim ā met Farisi elos wis nu yurol mutan si es in orek kosro; ā ke elos fili'lye in fulwe,

4 Elos fwak nu sel, Met luti, kut es mutan si iñi in orek kosro, ke el oru.

5 Ā Moses el šap nu šes in manu, tu kut tuñol met ou iñi: tu mea kom fwak?

6 Elos fwak ma iñi in sri-fwel, tu elos fwa sis nu fwel. Ā Jisus el šumoli, ā šuñ kufinpaul simisla fok *Oanu el tiu lon.*

7 Ā ke elos ekisripi nu sel, el šifwanu keyuk, ā fwak nu selos. El šu šumwos tiu orek ma koluk tuñlal met.

8 Ā el siefwilpe šumoli, ā šuñ kufinpaul simisla fok.

9 Ā elos šu loñ ella'los luti nu selos tu elos koluk, elos sio ku sie šom liki, mutamwauk ke matu, nu ke safla: ā Jisus el mugenu mutu, ā mutan tu in fulwe.

10 Ke Jisus el šifwanu keyuk, ā liye wañin, mutan mugenu, el fwak nu sel, Mutan ka pia met sis nu fwom? ya wañin met in lis kom la?

11 Ā el fwak, Leum wañin. Ā Jisus el fwak nu sel, Na

tiu lis kom la : fwasot, ā tiu orek ma koluk tuk.

12 ¶ Na Jisus el siefwilpe kaskas nu selos, fwakañ, Ña kalem fwalu : el šu fwas tukuk tiu fwafwasyis in los, tu kalem mol ma lal.

13 Tu ou iñi met Farisi elos fwak nu sel, Kom šifwanu orekma lo ke ium ; ma lo lom tiu payi.

14 Jisus el tupokoañ ā fwak nu selos, Ña fwın orek ma lo ke ña, ma lo luk payi : tu ña etu an ña tu we mi, ā an ña fwas nu we ; ā komwos koflanu luti an ña tu we mi, ā an ña fwas nu we.

15 Komwos nununku ke ikū ; wañin met ña nununku.

16 Ā na fwın nununku, ma nununku luk payi : tu tiu ña mugenu, tu ña ā Papa šu sipe yu mi.

17 Ā ma simisla in manu lomwos, tu ma lo lun met luo payi.

18 Ña sie šu orek ma lo ke ña, ā Papa šu sipe yu mi el orek ma lo ke ña.

19 Na el fwak nu sel, Oiya Papa tumom ? Jisus el tupokoañ, Komwos tiu ete yu, tiu Papa tumuk : komwos fwın ete yu met, komwos fwa ete pe Papa tumuk.

20 Jisus el kaskas ma kas iñi niin fwil tatū, ke el luti in imwen tempel : ā wañin

met fliye pao on fwel ; tu auu si lal sumwe tuku iñi.

21 Na Jisus el siefwil fwak nu selos, Ña šomnu, ā komwos ā šuki yu, a fwa miše in ma koluk lomwos : yin ña šom nu we komwos koflanu tuku.

22 Na Jus elos fwak, Ya el šifwanu uni'lye ? tu el fwak, Yin ña šom nu we, komwos koflanu tuku.

23 Ā el fwak nu selos, Komwos tuku ten mi ; Ña tu lūñ mi : komwos met fwalu ; Ña tiu met fwalu.

24 Tu ou iñi ña fwak nu šumwos, tu komwos fwa miše in ma koluk lomwos : tu komwos fwın tiu lalal-fuñi tu ña el, komwos fwa miše in ma koluk lomwos.

25 Na elos fwak nu sel, Šu komwun ? Ā Jisus el fwak nu selos, Ā el šu ña fwak nu šumwos ke mutamwauk.

26 Ma puspis ma luk in kaskas ā in nununke komwos : tu el payi šu sipe yu mi ; ā ña fwak nu sin fwalu kutu ma ña loñ ke'l.

27 Elos tiu etu tu el fwak nu selos ke Papa.

28 Na Jisus el fwak nu selos, Ke komwos fwa sru-kak nu lūñ Mwen nutin met, na komwos fwa etu tu ña el, ā ña šifwanu tiu oru kutu ma ; tu oanu Papa tu-

muk el luti nu sik, ma iñi ña kaskas.

29 Ā el šu sipe yu mi wi yu : Papa el tiu fili yu wi muge- nu ; tu pal e nu keinwu ña oru ma iño ma el luñsel.

30 Ke el kaskas ma iñi, ma puspis lalalfuñi ke'l.

31 Na Jisus el fwak nu sin Jus iño šu lalalfuñi ke'l, Komwos fwın oru ma kaskas luk iñi nu tuk, komwos met tumuk lutlut payinu ;

32 Ā komwos fwa etu ma payi, ā ma payi fwa orek komwos šugušok.

33 Elos tupokoañ nu sel, Kem fute lun Abream, ā wañin met orek kit in koš ; fuka kom fwak, Komwos ā šugušok ?

34 Jisus el tupokoañ nu selos, Payinu, payinu ñafwak nu šumwos, El šu orek ma koluk el met kulanšap lun ma koluk.

35 Ā met kulanšap tiu mutu in lomwu ma patpat : Mwen el mutu ma patpat.

36 Tu ou iñi Mwen fwın orek komwos šugušok, komwos fwa šugušok payi.

37 Ña etu tu komwos fute lun Abream : tu komwos suki yu in uni yu wi, tu kaskas luk tiu on inšiomwos.

38 Ña kaskas kutu ma ña wi Papa tumuk liye : ā komwos oru kutu ma komwos wi papa tumomwos liye.

39 Elos tupokoañ ā fwak nu sel, Abream papa tumus. Jisus el fwak nu selos, Komwos fwın mwen nutin Ābream, komwos ā oru me orekma lun Abream.

40 Ā iñi komwos šuk in uni yu wi, met šu kaskas nu šumwos ma payi, ma ña loñ sel God mi : ma iñi Abream el tiu oru.

41 Komwos oru me orekma lun papa tumomwos. Na elos fwak nu sel, Kem tiu isūsła ke kosro ; Papa siewu- nu tumas, God.

42 Jisus el fwak nu selos, God el fwın Papa tumomwos, komwos fwa luñšomwos ña : tu ña fwas liki ā tuku yurol God mi ; ña šifwanu tiu tuku, tu el sipe yu mi.

43 Efwo komwos ku tiu etu ma kaskas luk ? tu komwos tiu ku in loñ ma kas luk.

44 Komwos lun papa tumomwos, devil, a ma luñši lun papa tumomwos komwos luñšomwos oru : el met ak- mus ke mutamwauk mi, ā tiu mutu yin payi, tu wañin ma payi in el. Ke el kaskas ma kikiap, el kaskas ma lal : tu el met kikiap, ā papa tuma.

45 Ā tu ña luti komwos ma payi, komwos tiu lalalfuñi yu.

46 Šu šumwos sifwosikla sik ke ma koluk? Ā nā fwin fwak nu šumwos ma payi, efwo komwos ku tiu lalalfuñi yu?

47 El šu yurol God loñ ma kas lun God: tu ou iñi komwos tiu loñ, tu komwos tiu ma lun God.

48 Na Jus elos tupokoañ, ā fwak nu sel, Ya kem tiu kaskas mwo tu kom met Samaria, ā devil lom?

49 Jisus el tupokoañ, Wañin devil luk; tu nā oru mwo nu sin Papa tumuk, ā komwos orek ma koluk nu sik.

50 Ā nā tiu šuk ma mwowo luk: sie šuk ā nunuku.

51 Payinu, payinu, nā fwak nu šumwos, met fwin srukke ma kas luk, el a tiu liye miše nu tuk.

52 Na Jus elos fwak nu sel, Iñi kem etu tu devil lom. Abream el miše, ā met palu; ā kom fwak, Met fwin srukke ma kas luk, a tiu pulakin miše nu tuk.

53 Ya kom yok liki Abream papa tumus, šu miše? ā met palu šu miše: ka šu kom orek kom?

54 Jisus el tupokoañ, Nā fwin oru mwo nu sik, mwo luk wañin: Papa tumuk el oru mwo nu sik; komwos fwakul tu el God lomwos.

55 Ā komwos tiu eta'l; ā nā eta'l; ā nā fwin fwak, Nā tiu eta'l, nā fwa met kikiap ou komwos: tu nā eta'l, ā srukke ma kas lal.

56 Abream papa tumomwos el eñun tu el liye len luk: ā el liye, ā eñunak.

57 Na Jus elos fwak nu sel, Kom tiu yiu lum nāul matu, ya kom liye'l Abream?

58 Jisus el fwak nu selos, Payinu, payinu nā fwak nu šumwos, Nā met Abream tuk.

59 Nā elos srukak eot in tuñ lal: ā Jisus el mwukmwuk, ā el šom liki imwen tempel, fwas sasla lukalos, ā ou iñi fwas alukela.

ŠAPTER 9.

KE Jisus el fwas alukela, el liye met si nono kun mutu ke isūsia.

2 Met tumal lutlut siyuk sel, fwakañ, Rabbai, šu orek ma koluk, met si iñi, ku met kiel tumal, tu el nono kun mutal ke isūsia?

3 Jisus el tupokoañ, Tiu el orek ma koluk, tiu kiel tumal: tu me orekma lun God fwa luti nu šes ke'l.

4 Nā orek ma nu me orekma lal šu sipe yu mi, ke len: foñ tuku, ke wañin met ku in orek ma.

5 Ke nā os fwalu, nā kalem lun fwalu.

6 Ke el kaskas ma iñi, el aniye foko, ā orauk sruk-srukiyuk ke ani, ā moswela mutun met kun ke fok,

7 Ā el fwak nu sel, Fwasot, elak in lulu Siloam (ma tafwu Sipu). Tu ou iñi el šomla, ā elak, ā tuku liye.

8 Na met tulong, ā elos šu etal met tu el met kun, elos fwak, Ya el iñi tiu el šu mutu ā nūs?

9 Kutu fwak, El iñi: kute-nu, el oanu el: el fwak, Na el.

10 Ou iñi elos fwak nu sel, Mutom nūtalik fuka?

11 El tupokoan ā fwak, Met si pañpañ Jisus el orek fok, ā moswela mutuk, ā fwak nu sik, Fwasot nu lulu Siloam, ā elak: ā nā šom ā elak, ā nā liye.

12 Na elos fwak nu sel, El aiya? El fwak, nā nikin.

13 Elos wis el šu met kun met nu sin met Farisi.

14 Ā len sabbat ke Jisus el orek fok, ā igasla mutal.

15 Na met Farisi elos siefwil siyuk sel fuka el liye. El fwak nu selos, El šuñ fok on ke mutuk, ā nā elak, ā liye.

16 Tu ou iñi kutu met Farisi fwak, Met iñi tiu ma lun God, tu el tiu liauñ len sabbat. Kutenu fwak, Met koluk 'si oru kutu menmen

ou iñi fuka? Ā. elos oru unkas lugwe.

17 Siefwilpe elos fwak nu sin met kun, Mea kom fwak ke'l tu el igasla mutom? El fwak, El met palu.

18 Tu Jus elos tiu lalalfuñi ke'l, tu el met kun met, ā liye iñi, nu ke pal si elos pañon mu met kiel tumal met liye.

19 Ā elos siyuk seltal, fwa-kañ, Ya el iñi mwen nutom-tal, šu komtal fwak tu el nono kun ke isūsla? na fuka el liye iñi?

20 Met kiel tumal tupokoan nu selos ā fwak, Ketal etu tu el iñi mwen netital, ā tu el nono kun ke isūsla:

21 Ā el liye iñi fuka, ketal tiu etu; ā šu igasla mutal, ketal tiu etu: el matu kutu: siyuk sel: ā el ā šifwanu kaskas.

22 Ma iñi met kiel tumal fwak, tu eltal šañeñ sin met Jus; tu Jus elos iñi oru unkas sugo, tu met sinu fwin fwakak tu el Kraist, elos fwa sis ella likin imwen lolñok

23 Tu ou iñi met kiel tumal fwak, El matu kutu; siyuk sel.

24 Na elos siefwilpe pañon-mu met kun met, ā fwak nu sel, Kom oru ma mwowo nu sel God: kut etu tu met si iñi met koluk si

25 El tupokoan̄ ā fwak, El fwın met koluk si n̄a tiu etu la payi ku sito: ma siwunu n̄a etu, tu met n̄a met kun, iñi n̄a liye.

26 Ā elos siefwilpe fwak nu sel, Mea el oru nu šum? El igasla mutom fuka?

27 El tupokoan̄ nu selos, N̄a fwak nu šumwos met, ā komwos tiu loñ: efwo komwos luñšomwos siefwilpe loñ? ya komwos luñšomwos pe met tumal lutlut lal?

28 Na elos kolya el ā fwak, Kom met tumal lutlut lal; ā kut met tumal lutlut lal Moses.

29 Kut etu tu God el kaskas nu sel Moses: ā el iñi, kut tiu etu an el fwas we mi.

30 Met el tupokoan̄ ā fwak nu selos, tu ma iñi ma šokuruk si, tu komwos tiu etu an el fwas we mi, ā el igasla mutuk.

31 Kut etu tu God el tiu loñ met koluk: tu met sinu fwın ali nu sel God, ā oru ma luñši lal, el loñol.

32 Ke sroas fwalu nu iñi kut tiu loñ tu met sinu igasla mutan met nono kun ke isūsła.

33 Met si iñi fwın tiu yurul God mi, el koflanu oru kutu ma.

34 Elos tupokoan̄ ā fwak nu sel, Kom isūsła ke ma

koluk mukewunu, ya kom luti-nu ses? Ā elos sis ella liki.

35 Jisus el loñ tu elos sis el la liki; ā ke el konoilok, el fwak nu sel, Ya kom lalalfuñi ke Mwen nutin God?

36 El tupokoan̄ ā fwak, Leum, Ka el šu, tu n̄a fwa lalalfuñi ke'l?

37 Ā Jisus el fwak nu sel, Ā kom liye'l, ā el šu kaskas nu šum el.

38 Ā el fwak nu sel, Leum, N̄a lalalfuñi. Ā el ali nu sel.

39 Ā Jisus el fwak, N̄a tuku nu fwalu ke ma nununok, tu elos šu tiu liye fwa liye; ā elos šu liye fwa met kun.

40 Ā kutu met Farisi šu oelul loñ ma kaskas iñi, ā elos fwak nu sel, Ya kem met kun pe?

41 Jisus el fwak nu selos, komwos fwın met kun, wañin ma koluk lomwos; ā iñi komwos fwak, Kem liye; tu ou iñi ma koluk lomwos onu.

ŠAPTER 10.

PAYINU, payinu, n̄a fwak nu šumwos, el su tiu iliyuk ke mutun pot nu in kolkol sin šip, tu tupalak kutu an in kolkolu, el met pusupas ā met iñunyar.

2 Ā el šu iliyuk ke mutun pot met sropu šip.

3 Met liye mutun pot el igasla nu sel; ā šip elos loñ pusral: ā el pañon ē šip natal, ā kololosla.

4 Ā ke el esla šip natal liki, el fwas ye mutalos, ā šip fwas tukol: tu elos etu pusral.

5 Ā elos tiu fwas tukin metsa, tu elos kaiñla lukel: tu elos tiu etu pusren metsa.

6 Papulyuk si iñi ma Jisus el fwak nu selos: ā elos ninkunla ma iñi ma el kaskas nu selos.

7 Na Jisus el siefwil fwak nu selos, Payinu, payinu, ña fwak nu šumwos, Ña mutun pot lun šip.

8 Elos nu kemwu šu tuku met elos met pusupas ā met iñunyar: tu šip tiu loñolos.

9 Ña mutun pot: met sinu fwin iliyuk aliki yu yuk, el fwa molla, ā el ā fwafwasyis lū lik, ā konoiook me moño.

10 Met pusupas tuku in pusrala, ā in uniye, ā in konaoselik: ña tuku tu elos fwa molla, ā mol lulap ma lalos.

11 Ña met sropu mwo: met sropu mwo el šuñ mol lal nu sin šip.

12 Ā el šu met kūnokon, ā tiu met sropu, ā šip tiu ma lal, el liye kosro wulf tuku, ā filiye šip, ā kaiñla: a wulf srokolosi, ā luselik šip.

13 Met kūnokon kaiñla, tu

el met kūnokon, ā tiu karwuñuñañ šip.

14 Ña met sropu mwo, ā ña etu ma nutig, ā elos ete yu.

15 Oanu Papa el ete yu, ouyape ña etu Papa: ā ña filiye mol luk ke šip.

16 Kutenu šip nutig, tiu ma lun kolkol si iñi: ña fwa wis alos mepe, ā elos fwa loñ pusrek, ā fwa kolkol siewunu, a met sropu siewunu.

17 Tu ou iñi Papa tumuk el luñsel ña, tu ña filiye mol luk, tu ña siefwil srukak.

18 Wañin met esla ma liki yu, tu ña šifwanu likiye. Ña ku in filiye, ā ña ku in siefwil srukak. Ña es ma šap si iñi lun Papa tumuk.

19 Tu ou iñi siefwilpe unkas lugwe selos Jus ke kutu kaskas iñi.

20 Ā ma puspis selos fwak, Devil lal, ā el mwul: efwo komwos ku loñol?

21 Kutenu fwak, Kutu kaskas iñi tiu ma lal šu devil lal. Ya devil el ku in oaliñalik mutun met kun?

22 ¶ Ā kufwo isisou nu yin Jerusalem, ā pal eou si.

23 Ā Jisus el fwafwasyis in imwen tempel in sraumwal-sis lun Solomon.

24 Na Jus elos tuku nu apnulaiñi, ā fwak nu sel, Putaka kom srukak ma kut

nunku? Kom fwın Kraist, fwak nu šes lemtulayuk.

25 Jisus el tupokoan̄ nu selos, Ña fwak nu šuinwos, ā komwos tiu lalalfuñi: me orekma ma ña oru in el̄ Papa tumuk, elos orek ma lo ke ña.

26 Ā komwos tiu lalalfuñi, tu komwos tiu ma lun šip nutig, oanu ña fwak nu šumwos.

27 Šip nutig elos loñ pusrek, ā ña eta'los, ā elos fwas tukuk:

28 Ā ña šuñ mol kamwul nu selos; ā elos tiu miše nu tuk, ā wañin met ku in es elos la liki in pok.

29 Papa tumuk šu aši nu sik, el yok liki nu kemwu; ā wañin met ku in es elos la liki in pon Papa tumuk.

30 Ña ā Papa siewunu.

31 Na Jus elos siefwilpe srukak kutu eot in tuñlal.

32 Jisus el tupokoan̄ nu selos, Ña luti nu šumwos ma puspis mwo me orekma lun Papa tumuk; ka šu orek ma iñi komwos ku tuñalyu?

33 Jus elos tupokoan̄ nu sel fwakañ, Kem tiu tuñal kom ko mwo me orekma; tu ke enum; ā tu kom, met si šifwanu, orek kom God.

34 Jisus el tupokoan̄ nu selos, Ya tiu simisla in manu lomwos, Ña fwak, Komwos godu?

35 El fwın pañolos godu,

nu selos šu kaskas lun God tuku, ā kut koflanu kanaosla ma Simisla:

36 Ya komwos fwak ke'l, šu Papa el oru mutal, ā si-paot nu fwalu Kom enum; tu ña fwak, Ña Mwen nutin God?

37 Ña fwın tiu oru me orekma lun Papa tumuk, komwos tiu lalalfuñi yu.

38 Ā ña fwın oru komwos fwım tiu lalalfuñi yu, mwo komwos lalalfuñi me orekma: ou iñi komwos fwa etu, ā lalalfuñi, tu Papa in ña, ā ña in el.

39 Tu ou iñi elos siefwilpe šokol in uni'lye; ā el kainla liki paulos,

40 Ā el siefwilpe šom nu likin yeno Jordan nu yin Jon el baptaisla we met: ā el mutanu iño.

41 Ā ma puspis fwas nu yurol, ā fwak, Jon el tiu oru menmen: ā ma nu kemwu ma Jon el fwak ke met si iñi payinu.

42 Ā ma puspis iño lalalfuñi ke'l.

ŠAPTER 11.

IÑI sie met mas, ē Lasurus, lun Beteni, an sel Meri ā tael Marta.

2 (Meri iñi el šuñ kwair moswel Leum, ā ella nial ke aun šiufwel, met Lasurus mas ma loul.)

3 Tu ou iñi ma loul eltal šapot nu sel, fwakañ, Leum, liye, el šu kom luñšom mas.

4 Ke Jisus el loñak, el fwak, Mas si iñi tiu miše, ā tu ma mwowo lun God, tu Mwen nutin God tufwa mwola ke ma iñi.

5 Jisus el luñsel Marta, ā tāel, ā Lasurus.

6 Ā ke Jisus el loñ tu el mas, el mutu len luo anšenu el mutu we met.

7 Tukin ma iñi el fwak nu sin met tumal lutlut, Kut siefwil šom nu Judea.

8 Met lutlut elos fwak nu sel, Rabbai, akurun iñi Jus elos šuk in tuñal kom; ya kom siefwil šom nu iño?

9 Jisus el tupokoañ, Ya tiu auu siñul luo len si? Met sinu fwin fwafwasyis ke len el tiu tugulkul, tu el liye kalem lun fwalu.

10 Ā met si fwin fwafwasyis ko foñ, el tugulkul, tu wañin kalem in el.

11 El fwak ma iñi: ā tuko el fwak nu selos, Lasurus, met kawuk las el motul; tu ña šom in oksalak.

12 Na met tumal lutlut fwak, Leum el fwin motul, el fwa kela.

13 Ā Jisus el kaskas ke miše lal: ā elos nunku mu tu el fwak ke moñle in motul.

14 Na Jisus el fwak nu

selos lemtulaiuk, Lasurus el miše.

15 Ā na eñun šumwos tu ña tiu os we, ou iñi komwos lalalfuñi; tu lela kut in šom nu yurol.

16 Na Tomas, pañpañ Didinus fwak nu sin met lutlut lal, Mwo kut wi pe šom, tu kut oelal miše.

17 Na ke Jisus el tuku, el konoiook tu el on inkulyuk len ekos.

18 Ā Beteni apkurun Jerusalem, oanu furloñ siñul limikos lūše.

19 Ā Jus ma puspis tuku nu yuroltal Marta ā Meri, in asor mwowo nu seltal ke met loultal.

20 Na Marta, kiten misiñi ke el loñ tu Jisus el fwasue, el šom ā šunol: ā Meri el mutanu in lomwu.

21 Na Marta el fwak nu sel Jisus, Leum, kom fwino mutu yinu, ma lauk el tiu miše.

22 Ā ña etu, tu ma kom siyuk sel God iñi, God el fwa šiot nu sum.

23 Jisus el fwak nu sel, Ma loun el ā siefwil tukakak.

24 Marta el fwak nu sel, Ā etu tu el siefwil tukakak in molyuk ke len si safla.

25 Jisus el fwak nu sel, Ā me molyuk, ā me mol: el šu lalalfuñi ke ña, el fwin miše, fwa mol.

26 Ā el šu mol ā lalalfuñi ke nā el tiu miše. Ya kom lalalfuñi ma iñi ?

27 El fwak nu sel, Ao Leum; nā lalalfuñi tu kom Kraist, Mwen nutin God, šu tuku nu fwalu.

28 Ke el fwak ma iñi, el šom, ā pañonmu Meri tāel lukma, fwakañ, Met luti tuku, ā pañon kom.

29 Ā ke el loñak el tukakak kiten misiñi, ā tuku nu yurol.

30 Ā Jisus el šumwe tuku nu in an si, el srak mutu yin si Marta el šunol.

31 Na Jus šu oelul nu in lomwu, ā ašor mwowo nu sel, ke elos liye'l Meri, tu el silaklak in tukakak ā šom liki, elos fwas tukol, fwakañ, El šom nu inkulyuko in tuñ we.

32 Ā ke Meri el tuku yin Jisus el mutu we, ā liye'l, el putatla nu ke nial, fwakañ nu sel, Leum, kom fwino os yinu, ma lauk el tiu miše.

33 Ā ke Jisus el liye'l tuñnu, ā Jus šu oelal tuñpe, el šašaoela in nunal, ā toninfoñ,

34 Ā fwak, Komwos fililye ya? Elos fwak nu sel, Leum, fwasu ā liye.

35 Jisus el tuñ.

36 Na Jus elos fwak, Liye, fuka el luñši el!

37 Ā kutu selos fwak, Met si iñi šu oaliñalik mutun met kun, Ya el koflanu oru tu met iñi tiu miše?

38 Tu ou iñi Jisus el siefwilpe šašao in el tuku nu yin kulyuku. Ma inlufu, ā eotsi likie on fwe.

39 Jisus el fwak, Komwos esla eot si liki. Marta, met si loul miše, el fwak nu sel, Leum, ke pal si iñi el pusos: tu el miše len akos.

40 Jisus el fwak nu sel, Ya nā tiu fwak nu sum, tu, kom fwini lalalfuñi, kom fwa liye ma mwowo lun God?

41 Na elos esla eotsi liki yin met miše on we. Ā Jisus el nētak mutal, ā fwak, Papa, nā kulu nu sum tu kom loñ yu.

42 Ā nā etu tu kom loñ yu ma patpat: ā tu met puspis tu apneninu nā fwak, tu elos fwa lalalfuñi tu kom sipe yu mi.

43 Ā ke el fwak ma iñi, el wowoyuk ma lulap pusral, Lasurus, fwas nu yinu.

44 Ā el šu miše tuku, lolūni nial ā paul inkulyuku; ā mutal nukla ke napkin. Jisus el fwak nu selos, Tulalla, ā lela lun šom.

45 ¶ Na Jus puspis šu tuku nu yurol Meri, ā liye ma iñi ma Jisus el oru, elos lalalfuñi ke'l.

46 Ā kutenu selos šom nu

yurin met Farisi, ā fwak nu selos ma Jisus el oru.

47 Na met tol fulat ā met Farisi tukeni mwolil, ā fwak, Mea kem oru? tu met si iñi orek menmen puspis.

48 Kem fwino lela el ou iñi, nu kemwu fwa lalalfuñi ke'l: ā met Rom elos fwa tuku ā esla an šes ā met las.

49 Ā sie selos, pañpañ Kaiefas, el met tol fulat yiu si iñi, el fwak nu selos, Komwos tiu etu kiten mea sisik,

50 Ā tiu nunku mu tu mwo nu šes, tu sie met muše met, ā tu tiu met e nu kemwu miše.

51 Ā el kaskas ma iñi tiu ke'l: tu el met tol fulat yiu si iñi, polyauk tu Jisus el muše met iño;

52 Ā tiu met iño mugenu, ā tu el fwa eseni in sie tulig nutin God os putakasi.

53 Na len si iño nu tuk elos tukeni kaskas fuka in uni'lye.

54 Tu ou iñi Jisus el tiu fwafwasyis lemtulaiuk nu sin met Jus tuk: tu el fwasot nu yin apkurun musrasra, yin met mutu we pañpañ Efreim, ā el mutu iño yurin met tumal lutlut.

55 Ā kofwo alukela lun Jus akurun iñi: ā ma puspis fwas liki an si iñi nu Jerusalem elos met alukela tuk, in tetela selos.

56 Na elos sukol Jisus, ā tukeni kaskas, ke elos tu in imwen tempel, Mea komwos nunku, tu el fwa tiu tuku nu ke kofwo?

57 Ā met tol fulat ā met Farisi pe eltotal šapot, tu, met sinu fwin etu an el mutu we, el ā luti, tu elos fwa sruki'lye.

ŠAPTER 12.

NA len onkos met alukela tuk, Jisus el tuku nu Beteni, yin Lasurus met miše mutu we, šu el akmol-yelak yin miše mi.

2 Iño elos oru supper nel; ā Marta el kulansap: ā Lasurus sie selos šu oelal munin tebue.

3 Na Meri el es paun si me akmusra spaiknar, yoklanu molo, ā el moswela nial Jisus, ā ella nial ke aunšiu-fwel: ā lom tiñtiñinu me akmusra keñ.

4 Na sie sin met tuma lutlut, Judas Iskariot, nutin Saimon, šu tukakunulak, el fwak,

5 Efwo ku tiu kukakin me akmusra iñi in mol muni añ ñaul, ā suñ nu sin met sigasrup?

6 El tiu fwak ma iñi, tu el nunkauk met sigasrup; el ou iñi tu el met pusupas, ā nuk os yurol, ā el wis ma on lū.

7 Na Jisus el fwak, Nimit ora'l : el likeye ma iñi nu ke len si pukpuki ña.

8 Tu met sigasrup mutu yuromwos ma patpat ; ã ña tiu mutu yuromwos ma-patpat.

9 ¶ Tu ou iñi met puspis Jus elos etu tu el iño : ã elos tiu tuku ke'l Jisus mugenu, ã tu elos fwa liye'l pe Lasurus, su el akmolyauk yin miše mi.

10 Ā met tol fulat elos tukeni papu tu elos fwa uni'lye pe Lasurus ;

11 Tu ke'l met Jus puspis šom liki, ã lalalfuñi ke'l Jisus.

12 Ke len si tuko met puspis šu tuku nu kofwo, ke elos loñ tu Jisus el tuku nu Jerusalem,

13 Elos es lešak ulin sak pam, ã šom in šuñol, ã woyoyuk, Hosana ! Insimwowo Togusa lun Israel šu tuku in El Leum.

14 Ā Jisus ke el konoioik ass fwos si, el mutu fwe ; oanu ma simisla,

15 Tiu šañeñ, an nutin Sai-on ; liye, Togusa lom tuku, mutu on fwın kolt nutin ass.

16 Met tumal lutlut tiu etu ma iñi met : ã tuk ke Jisus el mwowo lanu, na elos esamak tu ma iñi simisla ke'l ã tu elos oru ma iñi nu sel.

17 Tu ou iñi met šu oelal ke el pañnolmu Lasurus liki lufin mas si lal, ã akmolye-lak yin mišemi olos orek ma lo.

18 Ā tu ou iñi met elos šunol, tu elos loñ tu el oru menmen si iñi.

19 Met Farisi elos tukeni kaskas ou iñi, Liye etu tu komwos tiu oru kutu mwo ? liye fwal nu kemwu šom tukol.

20 ¶ Ā kutu met Grik oelulos šu tuku in ali nu ke kofwo :

21 Ā elos iñi tuku nu yurol Filip, met Betsaida lun Galili, ã siyuk sel, fwakañ, Leum, kut kenu liye'l Jisus.

22 Filip el tuku ã fwak nu sel Andru : ã Andru ã Filip eltal siefwil pe fwak nu sel Jisus.

23 Ā Jisus el tupokoañ nu selos, fwakañ, auu si tuku, tu Mwen nutin met ã mwowo lanu.

24 Payinu, payinu, ña fwak nu šumwos, Fokin wit si fwın tiu putatla in foko ã miše, el mugenu muku : ã fwın miše, fwako puspis kapak we.

25 El šu luñsi mol lal fwa tala mao ; ã el šu sruñu mol lal fwalu, el fwa likiye mao nu ke mol ma patpat.

26 Sienu met fwın oru nu sik, lela lun fwas tukuk ; an

ya ña mutu we, an ya pe inet tutafpo luk mutu we: met sinu fwin oru nu sik, Papa el fwa oru mwo nu sel.

27 Iñi ñunik añañ; ã mea ña fwak? Papa, moli yu mi ke auu si iñi: ã tu ke ma iñi ña tuku nu ke auu si iñi.

28 Papa, oru mwolanu eum. Na pusra si tuku in kosaoe mi, fwakañ, Ña oru mwolanu mao met, ã ña siefwil pe oru mwolanu tuk.

29 Tu ou iñi inet šu tu we, ã loñ, elos fwak, we pulal: kutenu fwak, Lipufon kaskas nu sel.

30 Jisus el tupokoañ ã fwak, Pusra si iñi tiu tuku ke ña, tu ke komwos.

31 Iñi nunuku ke fwalu: iñi sisle leum fwalu liki.

32 Ā elos fwin sruk yu yuk fwale mi, ña fwa amakin met nu kemwu nu yuruk.

33 El fwak ma iñi, in aku-linye fuka ke el fwa miše.

34 Met elos tupokoañ nu sel, Kem loñ ke manu tu Kraist el mutu ma patpat: ã fuka kom fwak, Elos fwa srukulak Mwen nutin met? šu Mwen si iñi nutin met?

35 Na Jisus el fwak nu selos, Ā kiten pal sisik kalem wi komwos. Fwafwas-
yis ke kalem os yuromwos; fwin tiu ou iñi los tuku nu

yuromwos: el su fwafwas-
yis in los tiu etu an el fwas nu we.

36 Ke kalem os yuromwos lalalfuñi ke kalem, tu komwos fwa tulig nutin kalem. Jisus el kaskas ma iñi, ã fwasot, ã mwuknalosla.

37 ¶ Tu ke el oru kutu menmen puspis ye mutalos, elos tiu lalalfuñi ke'l;

38 Tu kas lun Isaias met palu fwa payikin, ma el fwak, Leum, šu lalalfuñi ma kas las? Jeova lumak paul nu sin šu?

39 Tu ou iñi elos tiu ku in lalalfuñi, tu Isaias el siefwil-pe fwak.

40 El konūla mutalos, ã oru upa inšielos; tu elos ã tiu liye ke mutalos, ã tiu etu inšielos, ã tufwa forla, ã ña ora'los in kela.

41 Ma iñi ma Isaias el fwak, ke el liye ma mwowo lal, ã kaskas ke'l.

42 Ā ke ma iñi ma puspis selos mwol elos lalalfuñi ke'l; ã tu ke met Farisi, elos tiu fwakulak, tu fwin ou iñi fwa sis elos la liki imwen lolñok:

43 Tu elos luñselos kullu lun met mwo liki kullu lun God.

44 ¶ Jisus el wowoyuk ã fwak, el šu lalalfuñi ke ña, tiu lalalfuñi ke ña, tu ke'l šu sipe yu mi.

45 Ā el šu liye yu liye'l šu sipe yu mi.

46 Na kalem tuku nu fwalu, tu el šu lalalfuñi ke ña a tiu mutu in los.

47 Ā met sinu fwini loñ ma kas luk, ā tiu lalalfuñi, ña tiu nununkal: tu ña tiu tuku in nununku fwalu, tu in molūla fwalu.

48 El šu sis yu la, ā tiu es ma kaskas luk, sie lal šu nununkal: ma kas ma ña kaskas, ma iñi fwa nununkal ke len si safla.

49 Tu ña tiu kaskas ke ña: tu ke Papa šu sipe yu mi, el si nu sik me šap, kutu ma ña a fwak, ā kutu ma ña a kaskas.

50 Ā ña etu tu me šap lal mol ma patpat: tu ou iñi ma nu kemwu ña kaskas, oanu Papa el luti nu sik, ou iñi ña kaskas.

ŠAPTER 13.

A MET ke kofwo. lun alu-kela, ke Jisus el etu tu auu si lal tuku tu el a šom liki fwalu nu sin Papa, el luñsel met lal šu os fwalu, el luñsel elos nu ke safla.

2 Supper tari, iñi devil el likie inšiel Judas Iskariot, nutin Saimon, in tukakunulak,

3 Jisus el etu tu Papa el ašūñ ma nu kemwu in paul,

ā tu el tuku yurol God mi, ā šom nu yurol God:

4 El tukakak liki supper, el filiye nuknuk lal; ā el es tawel si, ā losi'lye.

5 Tukiñ ma iñi el okoila kof in ale si, ā mutanwauk in tetekunla nien met tumal lutlut, ā in ela ke tawel si ma el šuñ losi'lye.

6 Na el tuku nu yurol Saimon Piter: ā el fwak nu sel, Leum, ya kom tetekunla niyuk?

7 Jisus el tupokoañ a fwak nu sel, Kom tiu etu ma ña oru iñi; ā tukiñ ma iñi kom fwa etu.

8 Piter el fwak nu sel, Kom tiu tetekunla niyuk iñi nu tuk. Jisus el tupokoañ nu sel, Na fwini tiu tetekin kom la, wañinu ma luk os yurom.

9 Saimon Piter fwak nu sel, Leum, tiu niyuk muge-nu, tu pok pe ā šiufwuk.

10 Jisus el fwak nu sel, El šu yiyila met a nasnas lanu, tiu tanla nial tuk: ā komwos nasnas, ā tiu nu kemwu.

11 Tu el etu šu tukakunulak; tu ou iñi el fwak, Tiu komwos nu kemwu nasnas.

12 Ou iñi ke el tanla nialos tari, ā es nuknuk lal, ā siefwil mutu, el fwak nu selos, Ya komwos etu ma ña oru nu šumwos?

13 Komwos pañon yu, Met luti ā Leum; ā komwos kaskas mwo; tu nā ou iñi.

14 Na nā Leum ā Met luti fwini tanla niuwos; mwo komwos tukeni tanla niuwos sie sin sie.

15 Tu na šiot nu šumwos ma lumumu, tu komwos fwa oru oanū nā oru nu šumwos.

16 Payinu, payinu, nā fwak nu šumwos, Met kulansap tiu yok liki leum lal; ā met šap tiu yok liki el šu sipa el mu.

17 Komwos fwino etu mā iñi, inšimwowo lomwos komwos fwini oru mā iñi.

18 Nā tiu kaskas ke yuwos nu kemwu: nā etalos šu nā sulūla: nā ou iñi tu mā simisla fwa payikin, El šu wi yu moño bred srukak kapinnial lain yu mi.

19 Iñi nā fwak nu šumwos met mā te oru tuk, tu, ke mā te oru tuk, komwos a lalfuñi tu nā el.

20 Payinu, payinu, nā fwak nu šumwos, El šu esa'l šu nā sipaot esyu pe: ā el šu esyu esa'l šu sipe yu mi.

21 ¶ Ke Jisus el fwak mā iñi, el toninfoñ in nūnal, ā orek mā lo, ā fwak, Payinu, payinu, nā fwak nu šumwos, tu sie šumwos fwa tukakin yu yuk.

22 Na met lutlut elos tu-

keni nētani nu sie, ninukunla šu ke selos el fwak.

23 Ā sie selos met tumal lutlut, šu Jisus el luñsel, el fuñla in imwel Jisus.

24 Tu ou iñi Sainon Piter el ponsit el in siyuk šu ke el fwak.

25 Ā el šu fuñla in imwel Jisus fwak nu sel, Leum, el šu?

26 Jisus el tupokoañ, El šu, nu sin nā fwa šuñ sop ke nā tenya. Ā ke el tenya sop, el šuñ nu sel Judas Iskariot, natal Saimon.

27 Ā tukin sop Setan el iliyuk nu in el. Na Jisus el fwak nu sel, Mā kom oru, oru akpuspusye.

28 Ā wañin met ke tebu etu efwo el ku fwak ou iñi nu sel.

29 Tu kutu nunku, tu nukos yurol Judas, tu Jisus el fwak nu sel, Moli kutu mā las nu ke kofwo; ka, el fwa šuñ kutu mā nu sin met sigasrup.

30 Na el, ke el es sop, kiten misiñi šomla: ā foñ.

31 Tu ou iñi ke el šomla, Jisus el fwak, Iñi Mwen nutin met mwolanu, ā God el mwolanu in el.

32 Ā God el fwini mwolana in el, God el fwa šifwanu mwolapanu el, ā fwa mwolanu el kiten misiñi.

33 Kiten tulig kiten pal

sisik nā wi komwos. Komwos ā suki yu : ā oanu nā fwak nu sin Jus, ouyape nā fwak nu šumwos, Yin nā fwas nu we, komwos koflanu tuku.

34 Ma šap šašu nā siot nu šumwos, Tu komwos luñšomwos sie sin sie. Tu oanu nā luñsik komwos met, komwos ouyape luñši sie sin sie.

35 Ke ma iñi met e nu kemwu fwa etu tu kómwos met tumuk lutlut, fwin ma luñši lomwos sie sin sie.

36 Sainon Piter el fwak nu sel, Leum, kom šom nu ya ? Jisus el tupokoan nu sel, Yin nā šom nu we, kom tiu ku in fwas tukuk iñi ; ā tuk kom a fwas tukuk.

37 Piter el fwak nu sel, Leum, efwo nā ku tiu in fwas tukum iñi ? Nā fwa filiyé mol luk ke yum.

38 Jisus el tupokoan nu sel, Ya kom filiyé mol lom ke ik ? Payinu, payinu, nā fwak nu sum, Mwon sisa tiu kakla nu ke kom a laflafwekin yu pal tolu.

ŠAPTER 14.

KOMWOS tiu taos inšiomwos : komwos fwin lalalfuñi ke God, lalalfuñipe ke nā.

2 In lom sin Papa tumuk fokil puspis : fwin tiu ou iñi

nā fwak nu šumwos met. Nā šom in ako an šumwos.

3 Ā nā fwin šom ā ako an šumwos, nā siefwil tuku ā es komwos ye nu yuruk ; tu yin nā mutu we, komwos ā mutu we pe.

4 Ā yin nā šom nu we komwos etu, ā inganek komwos etu.

5 Tomas el fwak nu sel, Leum, kem tiu etu yin kom fwas nu we ; ā fuku kem etu inganek ?

6 Jisus el fwak nu sel, Nā inganek, ā payi, ā mol : wañin met tuku nu yurin Papa, fwin tiu ke nā.

7 Komwos fwino ete yu met, komwos ete pe Papa tumuk : ā iñi nu tuk komwos eta'l, ā liye'l.

8 Filip el fwak nu sel, Leum lotöl nu šes Papa, ā tari nu šes.

9 Jisus el fwak nu sel, Ya nā mutu yuromwos lūsa nu iñi, ā kom tiu ete yu Filip ? el šu liye yu liye'l Papa ; ā fuka kom fwak, Lotöl nu šes Papa ?

10 Ya kom tiu lalalfuñi tu nā in Papa, ā Papa in nā ? kas ma nā kaskas nu šumwos nā šifwanu tiu kaskas : ā Papa šu mutu in nā, el oru me orekma.

11 Lalalfuñi yu tu nā in Papa, ā Papa, in nā : fwin

tiu ou iñi lalalfuñi yu ke me orekma.

12 Payinu, payinu, ña fwak nu šumwos, El šu lalalfuñi ke ña, me orekma ma ña oru el fwa ore pe; ã yokliki ma iñi el fwa oru; tu ña šom nu yurin Papa tumuk.

13 Ā ma nu kemwu komwos siyuk in ěk ma iñi ña fwa oru, tu Papa el fwa mwolanu in Mwen.

14 Komwos fwin siyuk kutu ma nu kemwu in ěk, ña fwa oru.

15 Komwos fwin luñšomwos ña, liauñ ma šap luk.

16 Ā ña fwa siyuk sin Papa, ã el fwa sipa el mu sienu Akmwoyauk nu šumwos, tu el a mutu yuromwos ma patpat;

17 Ñun payi: šu fwalu koflanu es, tu fwalu tiu liye'l, tiu eta'l; ã komwos eta'l, tu el wi komwos matu, ã fwa in komwos.

18 Ña a tiu fili komwos ye met mukaintal: ña fwa tuku nu yuromwos.

19 Tuko kut, ã fwalu tiu liye yu nu tuk; ã komwos liye yu: tu ña mol, ã komwos mol pe.

20 Ke len si iño komwos fwa etu tu ña in Papa tumuk, ã komwos in ña, ã ña in komwos.

21 El šu ma šap luk os yurol, ã liauñ mao, el met

šu luñši ña: ã el šu luñši ña Papa tumuk fwa luñši el, ã ña fwa luñsik el, ã ña luti yu nu šel.

22 Judas, tiu Iskariot, el fwak nu sel, Leum, fuka kom luti kom nu šes, ã tiu nu fwalu ?

23 Jisus el tupokoañ ã fwak nu sel, Met si fwin luñši ña, el fwa liauñ ma kas luk: ã Papa tumuk fwa luñši el, a kut fwa tuku nu yurol, ã oelul mutu.

24 El šu tiu luñši ña tiu liauñ ma kas luk: ã kas ma komwos loñ tiu ma luk, tu ma lun Papa šu sipe yu mi.

25 Ma iñi ña kaskas nu šumwos, ke ña wi komwos mutu.

26 Ā Akmwoyauk, oanu Ñun Mutal, šu Papa fwa sipamu in ěk, el fwa luti komwos ma nu kemwu, ã akesmakiye ke ma nu kemwu ma ña fwak nu šumwos.

27 Ña filiye misla yuromwos, misla luk ña šiot nu šumwos: ña šiot nu šumwos, tiu oanu fwalu šiot. Nikmit toas inšiomwos, nikmit šañeñ.

28 Komwos loñ fuka ña fwak nu šumwos, Ña šomla, ã siefwil tuku nu yuromwos. Komwos fwin luñšomwos ña, komwos fwa eñun, tu

ña fwak, Na šom nu yurin Papa; tu Papa tumuk el yokliki yu.

29 Ā iñi ña fwak nu šumwos met ma te oru tuk, tu, ke ma te oru, komwos fwa lalalfuñi.

30 Ña tiu wi komwos kaskas puspis tuk: tu mwol lun fwalu el tuku, ā wañin ma lal in ña

31 Ña ou iñi tu fwalu fwa etu tu ña luñsik Papa ā oanu Papa el aši nu sik ma šap ou iñi ña oru. Tuiyuk, kut šom liki an si iñi.

ŠAPTER 15.

NA šak fain payi, ā Papa tumuk el met kato.

2 Lešak nu kemwu in ña fwin tiu isūs fwako el esla: ā nu kemwu fwin isūs fwako, el luslusla tu el fwa isūsla fwako pusliki.

3 Iñi komwos nasnas ke me kas ma ña kaskas nu šumwos.

4 Komwos mutu in ña, ā ña in komwos. Lešak kafflanu šifwanu isūs fwako, fwin tiu on wulin šak fain; komwos ouyape, komwos fwin tiu mutu in ña.

5 Ña fain, komwos lešak: el šu mutu in ña, ā ña in el, elnu isūs fwako puspis: tu ña fwin wañin komwos kofflanu oru kutu ma sisik.

6 Met si fwin tiu mutu

in ña, tufwa sis el la oanu lešak, ā paoala; ā met si-fweni, ā sis elos la nu in e, ā elos fururiuk.

7 Komwos fwin mutu in ña ā ma kas luk mutu in komwos, ma nu kemwu ma komwos luñšomwos in siyuk, a fwa oru nu šumwos.

8 Ma iñi mwolanu lun Papa tumuk, tu komwos isūs fwako puspis; ou iñi komwos fwa met tumuk lutlut.

9 Oanu Papa el lunsel ña, ouyape ña luñsik komwos: mwo komwos mutu in ma luñ luk.

10 Komwos fwin liauñ ma šap luk, komwos fwa mutu in ma lun luk; oanu ña liauñ ma šap lun Papa tumuk, ā mutu in ma lun lal.

11 Ma iñi ña kaskas nu šumwos, tu eñun luk fwa mutu in komwos, ā eñun lomwos fwa tiñtiñinu.

12 Ma iñi ma šap luk, tu komwos luñšomwos sie sin sie, oanu ña luñsik komwos.

13 Wañin lun yokliki ma iñi, tu met filiye mol lal nu ke met kawuk lal.

14 Komwos met kawuk luk, komwos fwin oru ma nu kemwu ma ña šap nu šumwos.

15 Tuku ña tiu pañun komwos met kulanšap; tu met kulanšap tiu etu ma leum

lal oru : ā nā pañun komwos met kawuk : tu ma nu kemwu ma nā loñol Papa tumuk nā luti nu šumwos.

16 Komwos tiu šuli yu la nā, tu nā suli komwos la ā šuñ mwo'lomwos, tu komwos fwa šom ā isūs fwako, ā fwa-ko lomwos on : tu ma nu kemwu ma komwos siyuk sin Papa tumuk in ěk, el fwa siot nu šumwos.

17 Ma iñi nā šap nu šumwos, tu komwos luñšomwos sie sin sie.

18 Fwalu fwın sruñe komwos, komwos etu tu fwalu sruñe, yu met ā komwos tuk.

19 Komwos fwın ma lun fwalu, fwalu fwa luñši ma lal ; ā tu komwos tiu ma lun fwalu, tu nā šuli komwos la liki fwalu ; tu ou iñi fwalu sruñe komwos.

20 Esamyē kas ma nā fwak nu šumwos, Met kulanšap tiu yokliki leum lal. Elos fwın kolyaiyuk met, elos fwa kolyai komwos tuk ; Elos fwın liauñ ma kas luk, elos fwa liauñpe ma kas lomwos.

21 Tu ou iñi ma nu kemwu ma iñi elos fwa oru nu šumwos ke ěk, tu elos tiu eta' l šu sipe yu mi.

22 Nā fwın tiu tuku ā kaskas nu selos, elos in tiu koluk : ā iñi wañin kutu ma afnani ma koluk lalos.

23 El šu sruñe yu sruñal pe Papa tumuk.

24 Nā fwın tiu oru me orek- ma nu selos ma kutenu met koflanu oru, elos in tiu koluk : ā iñi elos liye ā sruñu nā ā Papa tumuk.

25 Ma iñi te oru, tu kas ma simisla in manu lalos fwa payikin, elos sruñe yu ke wañin.

26 Ā ke Akmwoyauk tuku, šu nā fwa sipa mu nu šumwos yurol Papa mi, el fwa orek ma lo ke nā :

27 Ā komwos orek pe malo, tu komwos wi yu ke mutamwauk nu iñi.

ŠAPTER 16.

MA iñi nā kaskas nu šumwos, tu komwos ā tiu tugulkul.

2 Elos fwa sis komwos la liki imwen lolñok : aok, pal si ā tuku, ke elos šu uni komwos ye nunku mu tu elos orek ma ali nu sin God.

3 Ā ma iñi elos fwa oru nu šumwos, tu elos tiu etu Papa ā nā.

4 Tu ma iñi nā kaskas nu šumwos, tu ke pal si ā tuku komwos fwa asamak ma nā fwak nu šumwos. Ā ma iñi nā fwak nu šumwos ke mutamwauk, tu nā wi komwos.

5 Ā iñi nā šom nu yurin šu sipe yu mi ; ā wañiñ šu-

mwos siyuk sik, Kom šom nu ya ?

6 Ou iñi tu ña kaskas ma iñi nu šumwos, tiñtiñinu pokamutu inšiomwos.

7 Ā ou iñi ña fwak payi nu šumwos ; mwo nu šumwos tu ña šomla ; tu ña fwini tiu šomla, Akmwoyauk el ā tiu tuku : ā ña fwini šom, ña fwa sipa el mu nu yuromwos.

8 Ā ke el tuku el tupokia fwalu ke ma koluk, ā ke ma payi ā ke ma nununku :

9 Ke ma koluk, tu elos tiu lalalfuñi ke ña ;

10 Ke ma payi, tu ña šom nu yurin Papa tumuk, ā komwos tiu liye yu nu tuk ;

11 Ke ma nununku, tu a fwa nununkauk mwol lun fwalu.

12 Ma puspis luk in fwak nu šumwos tuk, tu komwos tiu ku in etu iñi.

13 Ā ke el, Ñun payi, tuku, el fwa kol komwos nu ke ma payi nu kemwu : tu el ā tiu kaskas ke'l ; tu ma el fwa loñ, el fwa kaskas : ā el fwa luti komwos kutu ma tuku tuk.

14 El ā ore yu mwolanu : tu el fwa es ma luk, ā luti nu šumwos.

15 Ma nu kemwu ma lun Papa ma luk : tu ou iñi ña fwak, tu el fwa es ma luk, ā luti nu šumwos.

16 Kiten pal, ā komwos a tiu liye yu : ā siefwil pe, kiten pal, ā komwos fwa liye yu, tu ña šom nu yurin Papa.

17 Na kutu sin met tumal lutlut tukeni fwak, Mea ma iñi ma el fwak nu šes, Kiten pal, ā komwos a tiu liye yu : ā siefwil pe, kiten pal, ā komwos fwa liye yu : ā, tu ña šom nu yurin Papa ?

18 Tu ou iñi elos fwak, Mea ma iñi ma el fwak, Kiten pal ? kut koflanu etu ma el fwak.

19 Na Jisus el etu tu elos luñselos in siyuk sel, ā el fwak nu selos, Ya komwos siyuk šumwos ke ma ña fwak, Kiten pal, ā komwos a tiu liye yu : ā siefwil pe, kiten pal, ā komwos fwa liye yu ?

20 Payinu, payinu, ña fwak nu šumwos, Tu komwos fwa tuñnu, ā wowoyuk, ā fwalu fwa eñun : ā komwos fwa pakoauk mutu, tu pakoauk lomwos fwa eñunak.

21 Mutan si ke el akurun isūsła el pakoauk mutu, tu auu si lal tuku : ā kiten miñi ke tulig isūsła, el tiu esamak ma ñal tuk, ke eñunak tu mwen si isūsła nu fwalu.

22 Ā ou iñi pakoauk lomwos iñi : ā ña fwa siefwil pe liye komwos ā inšiomwos

fwa eñunak, ā wañin met esla eñun lomwos liki komwos.

23 Ā ke len si iño komwos a tiu siyuk sik kiten ma sisik. Payinu, payinu, ña fwak nu šumwos, Ma nu kemwu ma komwos fwa siyuk sin Papa in ěk, el fwa siot nu šumwos.

24 Nu ke iñi komwos tiu siyuk kiten ma sisik in ěk; siyuk, ā komwos fwa es, tu komwos fwa tiñtiñinu ke eñun lomwos.

25 Ma iñi ña kaskas nu šumwos ke pupulyuk: tu pal si a tuku, ke ña tiu kaskas nu šumwos ke pupulyuk nu tuk, tu ña fwa luti nu šumwos lemtulaiuk' ke'l Papa.

26 Len si iño komwos fwa siyuk in ěk: ā ña tiu fwak nu šumwos, tu ña fwa pre nu sin Papa ke iumwos:

27 Tu Papa el šifwanu luñsel komwos tu komwos luñšomwos ña, ā komwos lalalfuñi tu ña tuku yurol God mi.

28 Ña tuku yurol Papa mi, ā ña tuku nu fwalu: siefwil pe ña likiye fwalu, ā šom nu yurol Papa.

29 Met tumal lutlut fwak nu sel, liye, iñi kom kaskas lemtulaiuk, ā tiu kaskas ke pukulyuk.

30 Iñi kut etu tu kom ete

nu kemwu, ā tiu enenu tu kut in siyuk šum: ke ma iñi kut lalalfuñi tu kom tuku yurol God mi.

31 Jisus el tupokoan nu selos, Ya komwos lalalfuñi iñi?

32 Liye, auu si a tuku, aok, tuku iñi, tu komwos a fwaselik, sie nu yin sin sie, ā fwa liki yu wi mugenu; ā tiu ña mugenu muku, tu Papa el wi yu.

33 Ña kaskas ma iñi nu šumwos, tu ke ña tufwa misla lomwos. Nu fwalu tufwa toninfoñ lomwos, tu komwos eñunak: ña kutunla fwalu.

ŠAPTER 17.

MA iñi ma Jisus el kaskas, ā ñetak mutal nu in kosao, ā fwak, Papa, auu si tuku; oru mwolanu sin Mwen nutom, tu Mwen nutom fwa ore pe mwolanu nu šum.

2 Oanu kom ašun nu sel ku ke ikū nu kemwu, tu el fwa šun mol ma patpat nu selos šu kom ašun nu sel.

3 Ā ma iñi mol ma patpat, tu elos fwa ete kom God payi mugenu, ā Jisus Kraist, šu kom sipa mu.

4 Ña oru mwolanu nu šum on fwalu: me orekma kom aši nu sik in oru, ña orek tari.

5 Ā iñi, O Papa, oru mwo-

lanu nu sik, šifwanu wi kom, ke mwolanu luk wi kom met sroas fwalu tuk.

6 Na lotūun ēum nu sin met šu kom aši nu sik liki fwalu: elos ma lom met, ā kom asalosmi nu sik; ā elos liauñ ma kas lom.

7 Iñi elos etu tu ma nu kemwu ma kom aši nu sik tu yurom mi.

8 Tu ña ašun nu selos kas ma kom aši nu sik; ā elos es, ā etenu tu ña tuku yurom mi, ā elos lalalfuñi tu kom sipe yu mi met.

9 Na pre k'alos: ña tiu pre ke fwalu, tu k'alos šu kom aši nu sik; tu elos ma lom.

10 Ā ma nu kemwu ma luk ma lom, ā ma lom ma luk; ā ña mwolanu k'alos.

11 Ā ña tiu os fwalu tuk, ā elos os fwalu, ā ña tuku nu yurom. Papa Mutal, liauñ in ēum nu los šu kom aši nu sik, tu elos fwa sie, oanu kut.

12 Ke ña oelalos os fwalu, ña liyelosyuñ in ēum: elos šu kom aši nu sik ña liauñ, ā wañin sie selos tula, ā mwen tinyinu mugenu; tu ma simisla fwa payikin.

13 Ā iñi ña tuku nu yurom; ā ma iñi ña kaskas nu fwalu, tu eñun luk tiñtiñinu nu selos.

14 Na a šun kaskas lom nu selos; ā fwalu sruñ'alos-

la, tu elos tiu ma lun fwalu, oanu ña tiu mu lun fwalu.

15 Na tiu pre tu kom esalosla liki fwalu, tu kom in liye'alos mi ke ma koluk.

16 Elos tiu ma lun fwalu, oanu ña tiu ma lun fwalu.

17 Oralos in mutal ke ma payi lom: tu kas lom ma payi.

18 Oanu kom sipe yu mi nu fwalu, pa ña fwa sipa'los me pe nu fwalu.

19 Ā k'alos ña ore yu in mutal, tu elos fwa mutal pe ke ma payi.

20 Na tiu pre k'alos mugenu, tu k'alospe šu lalalfuñi ke ña ke ma kas lalos;

21 Tu elos nu kemwu fwa sie; 'oanu kom, Papa, in ña, ā ña in kom, tu elos pe fwa sie in kut: tu fwalu fwa lalalfuñi tu kom sipe yu mi.

22 Ā mwolanu ma kom aši nu sik ña šun nu selos; tu elos fwa sie oanu kut sie:

23 Na in elos, ā kom in ña, tu elos fwa šumwoswos lanu in sie; ā tu fwalu fwa etu tu kom sipe yu mi, ā luñšom elos, oanu kom luñšom ña.

24 Papa, ña kenu tu elos pe šu kom aši nu sik, fwa wi yu yin ña mutu we; tu elos fwa liye ma mwolanu luk ma kom aši nu sik: tu kom luñšom ña met sroas fwalu tuk.

25 O Papa payi, fwalu tiu ete kom : ā nā ete kom, ā elos iñi etu tu kom sipe yu mi.

26 Ā nā luti nu selos ĕum met, ā fwa luti tuk : tu luñ ma kom luñšom nā ke fwa in elos, ā nā in elos.

ŠAPTER 18.

KE Jisus el fwak ma iñi, el wi met tumal lutlut šomwot likin yeno suñonya Kedron, yin kolkol we, yin el, ā met tumal lutlut, iliyuk nu we.

2 Ā Judas, su tukakunulak, el ete pe an si iñi : tu pal puspis Jisus wi met tumal lutlut tuku nu yinu.

3 Na Judas, ke el es elunmet si ā rošo yurolos met tol fulat ā Farisi mi, el tuku nu yinu wis lamnuk ā folōk ā me anwuk.

4 Tu ou iñi Jisus, etenu ma nu kemwu ma a tuku nu yurol, el šom, ā fwak nu selos, Šu komwos šukun ?

5 Elos tupokoan nu sel, Jisus lun Nasaret. Jisus el fwak nu selos, El a nāo. Ā Judas, šu tukakunulak, el pe oelalos tu.

6 Na ke el fwak nu selos, El a nāo, elos totülūkla fwas, ā topla nu in foko.

7 Na el siefwil siyuk nu selos, Šu komwos šukun ? Ā elos fwak, Jisus lun Nasaret.

8 Jisus el tupokoan, Nā fwak nu šumwos met tu El a nāo : komwos fwin suki yu, lela elos in šomla :

9 Tu ma el fwak fwa payikin ; Elos šu kom aši nu sik sie tiu tūla.

10 Na Saimon Piter el fwauk kutlas natal, ā šuñ otala sral leyut lun kulanšap lun met tol. Ē met kulanšap Malkus.

11 Na Jisus el fwak nu sel Piter, Filiye kutlas nutom in ma nukmaen : ale si ma Papa tumuk el aši nu sik, ya nā tiu numla ?

12 ¶ Na elunmet si ā kapten ā met rošo lun Jus elos es al Jisus ā kopyuri'lye,

13 Ā kololot nu yurol Anas met ; tu Kaiafas, šu met tol fulat yiu si iño, el talapnal.

14 Na Kaiafas iñi el fwak nu sin Jus, tu mwo met si muši metu.

15 Ā Saimon Piter el fwas tukol Jisus, ā sienu met lutlut wi : met tol fulat el etu met lutlut si iñi, ā el oelal Jisus iliyuk nu in lom sin met tol fulat.

16 Ā Piter el tu mutun oaoa likin iumwe. Na met lutlut si iñi, šu met tol fulat el etu, el šom ā fwak nu sel šu karwuñun mutun oaoa, ā wisalak Piter.

17 Na mutan si šu karwu-

ñun mutun oaoa el fwak nu sel Piter, Ya kom pe tiu met tumal lutlut sin met iñi? El fwak. Tiu ña.

18 **Ã** met kulanšap **ã** met rošo elos tu iño, **ã** orek e molut; tu musis: **ã** elos lañluñ, **ã** Piter oelalos tu lañluñ.

19 Na met tol fulat, el siyuk sel Jisus ke met tumal lutlut, **ã** ke ma luti lal.

20 Jisus el tupokoañ nu sel, **Ñ**a kaskas lemtulaiuk nu fwalu; ña luti ma patpat in lolñok, **ã** in imwen ali, yin Jus fwas nu we pal nu kemwu; **ã** ña tiu kaskas in lukma.

21 Efwo kom ku siyuk sik? siyuk selos šu loñ yu, ma ña kaskas nu selos: liye, elos etu ma ña fwak.

22 **Ã** ke el fwak ma iñi, sie sin met rošo šu tu we el puokol Jisus ke paul, fwa-kañ, Ya kom tupokoañ sin met tol fulat ou iñi?

23 Jisus el tupokoañ nu sel, **Ñ**a fwini kaskas koluk, kom orek ma lo ke ma koluk: **ã** fwini mwo, efwo kom ku puok yu?

24 Na Annas el kopuri'lye sipalot nu sel Kaiafas met kol fulat.

25 **Ã** Saimon Piter el tu lañluñ. **Ñ**a elos fwak nu sel, Ya kom pe tiu met tu-

mal lutlut? el laflafwekin, **ã** fwak, Tiu ña.

26 Sie sin met kulanšap lun met tol fulat, met si soun met si Piter el otala sra el fwak, Ya ña tiu liye kom oelal in kolkol si?

27 Na Piter el siefwil pe laflafwekin: **ã** kiten misiñi mwon si kakla.

28 ¶ Na elos kolol Jisus lukel Kaiafas nu in fokil nununku: **ã** tafwun lutuwe; **ã** elos tiu šifwanu utyuk nu in fokil nununku, fwini ou iñi elos akpakaiye; **ã** tu elos fwa moño alukela.

29 Na Pailat el šom nu yurolos, **ã** fwak, mea komwos pu in lain met si iñi?

30 Elos tupokoañ **ã** fwak nu sel, El fwini tiu met koluk, kem tiu asalot nu šum.

31 Na Pailat el fwak nu selos, Komwos as al, **ã** nununk al, oanu ke manu lomwos. Tu ou iñi Jus elos fwak nu sel, Oul nu šes in uni'lye metu:

32 Tu ma kas sin Jisus fwa payikin, ma el fwak, in akulin fuka el fwa miše.

33 Na Pailat el siefwil utyuk nu in fokil nununku, **ã** pañol Jisus, **ã** fwak nu sel, Ya kom Togusa lun Jus?

34 Jisus el tupokoañ nu sel, Ya kom šifwanu fwak ma iñi, tu kutenu met fwak ma iñi nu šum ke ña?

35 Pailat el tupokoañ, Ya ña met Ju? Met wiyom a met tol fulat elos wis kom mi nu yuruk: mea kom oru?

36 Jisus el tupokoañ, Togusaï luk tiu fwala mi: togusaï luk fwina fwala mi, na met luk elos fwa anwuk, tu Jus elos tiu sruk yu yuk: a iñi togusaï luk tiu iñi mi.

37 Tu ou iñi Pailat el fwak nu sel, Ya payi kom togusa? Jisus el tupokoañ, Kom fwak tu ña togusa. Ke ma iñi ña isüsla met, a ke ma iñi ña tuku nu fwalu, tu ña fwa orek ma lo nu ke ma payi. Elos nu kemwu šu lun ma payi loñ pusrek.

38 Pailat, el siyuk sel, Mea ma payi? A ke el fwak ma iñi, el siefwil šom nu yurolos met Jus, a fwak nu selos, Wañin ma sito ña konoiook in el

39 A usñuknu lomwos, tu ña tulala sie nu šumwos ke alukela: ya komwos luñšomwos tu ña in tulala nu šumwos Togusa lun Jus?

40 Na elos siefwilpe wowoyuk, fwakañ. Tiu met si iñi, tu Barabbas. A Barabbas el met iñunyar.

ŠAPTER 19.

NA tu ou iñi Pailat el es al Jisus, a sruñlal.

2 A met meun elos orek tefuro otunme si, a filiye fwina

šiwel, a elos nukmulañ nuknuk sisa,

3 A fwak Pain, Togusa lun Jus! a elos puokol ke paulos

4 Na Pailat el siefwil pe šom, a fwak nu selos, Liye, ña wiselot nu yuromwos, tu komwos fwa etu tu ña tiu konoiook kiten ma sisik ma sito in el.

5 Na Jisus el fwasot liki, tefuro otunme si on fwina šiwel, a nuknuk sisa si. A Pailat el fwak nu selos, Liye met si.

6 Tu ou iñi ke met tol fulat a met rošo liye'l, elos wowoyuk, fwakañ, Uni'lye on ke šaksiñ sugo, uni'lye on ke šaksiñ sugo. Pailat el fwak nu selos, Komwos esa'l, a uni'lye on ke šaksiñ sugo: tu ña tiu konoiook kiten ma sisik ma sito in el.

7 Na Jus elos tupokoañ nu sel, Manu las, a ke manu las mwo el miše, tu el šifwanu ora'l Mwen nutin God.

8 Tu ou iñi ke Pailat loñ kas si iñi, el šañeñ pe kutu;

9 A el siefwilpe utyuk nu in fokil nununku, a fwak nu sel Jisus, Kom ouya mi? A Jisus el tiu siefwil tupokoañ nu sel.

10 Na Pailat el fwak nu sel, Ya kom tiu kaskas nu sik? kom tiu etu tu ña ku

in uni kom on ke šaksiñ sugo, ā ku in tula kom la?

11 Jisus el tupokoan, Wañin ku lom in lain yu, fwintiu ašiot nu šum ma lūn mi: tu ou iñi el su es yu wot nu šum koluk kutu liki.

12 Ā tuko Pailat el suk in tula'l la: ā Jus elos wowoyuk, fwakañ, Kom fwintulala met si iñi, Kom tiu met kawuk luk Sisa: el šifwanu šu oral togusa el fwak lain Sisa.

13 Na ke Pailat el loñ iñi, el wisalot Jisus, ā mutu fwintu me muta nununke si, an si pañpañ Fwinsrosrot, ā Ipru Gabata.

14 Ā pal si in ako alukela, ā akurun auu onkos: ā el fwak nu sin Jus, Liye Togusa lomwos!

15 Ā elos wowoyuk, Wis alot, wis alot, uni'lye on ke šaksiñ sugo! Pailat el fwak nu selos, Ya ña uni'lye Togusa lomwos on ke šaksiñ sugo? Met tol fulat elos tupokoan, Wañin togusa las Sisa mugenu.

16 Ke ma iñi el wis alot nu selos lun uni'lye on ke šaksiñ sugo. Ā elos es al Jisus, ā wis el la.

17 ¶ Ā ke el srukak šaksiñ sugo lal el šomot nu an si pañpañ aleinšiuuf, ma Ipru pañpañ Golgota:

18 An si iñi elos uni'lye we on ke šaksiñ sugo, ā met luope oelal, sie le sie le, Jisus infulwe.

19 Ā Pailat el makauk akulinye, a fliye on ke šaksiñ sugo. Ā ma in makauk, JISUS LUN NASARET TOGUSA LUN JUS.

20 Ā Jus puspis rid akul si iñi: tu an si elos uni'lye Jisus on ke šaksiñ sugo apkurun yin met mutu we: ā makauk simis in Hebru, Greek, ā Rom.

21 Na met tol fulat lun Jus elos fwak nu sel Pailat, Tiu simisla, Togusa lun Jus; ā tu el fwak, Na Togusa lun Jus.

22 Pailat el tupokoan, Ma ña simisla ña simisla tari.

23 Na met meun ke elos uni'lye Jisu on ke šaksiñ sugo tari, elos es nuknuk lal, ā orek ip akos, ipsi lun sie met meun; ā koat: ā koat tolla nu kemwu, wañin kai tuto.

24 Tu ou iñi elos tukeni kaskas, Mwo kut tiu luselik ma iñi, tu koto srifwe, lut in liye lun šu: ou iñi ma simisla fwa payikin, ke fwak, Elos eselik nuknuk luk lalos, ā ke koat luk olos koto srifwe. Ā tu ma iñi met meun elos oru.

25 Ā nine kiel ā taiñ kiel, Meri lun Kliopas, ā Meri

Magdalin, elos tu ke šaksiñ sugo lun Jisus.

26 Ma ke Jisus el liye nine kiël, ā met lutlut šu el luñsel, tu ke, el fwak nu sin nine kiël, Mutan, liye mwēnutom!

27 Na el fwak nu sin met lutlut, Liye nine kīum! Ā tukin auu si iñi met lutlut iñi wis al nu yin sel.

28 Tukin ma iñi, Jisus, ke el etu tu ma nu kemwu orek tari, tu ma simisla fwa payikin, el fwak, Na malu.

29 Na ale in finiger sisesla os we; ā elos nakla insral ke finiger, ā filiye on šak hisup, ā šuñ nu ke oelul.

30 Tu ou iñi ke Jisus el es finiger, el fwak, Ma tari: ā el kupata kaiwel, ā miše.

31 ¶ Na Jus, ke pal si ako, tu manoltotal tiu on ke šaksiñ sugo ke len sabat, (tu sabat iñi len lulap si) elos siyuk sel Pailat lun kotulik niel total, ā tufwa wis elos la.

32 Na met meun elos tuku, ā kotulik nien ma si uetu, ā nien sienu su oelul miše on ke šaksiñ sugo.

33 Ā ke elos tuku nu yurol Jisus, ā liye tu el miše iñi elos tiu kotulik niel:

34 Tu sie sin met meun el fokisi la siel ke musra, ā kiten misiñi sa ā kof širorla.

35 Ā el šu liye orek ma lo,

ā ma lo lal payi; ā el etu tu el fwak payi, tu komwos fwa lalalfuñi.

36 Tu ma iñi oru, tu ma simisla fwa payikin, Wañinu sugo srel koptalik.

37 Ā siefwilpe sienu ma simisla fwak, Elos fwa netañ nu sel šu elos fokisi.

38 ¶ Ā tukin ma iñi Josef lun Arimetia, met lutlut tumal Jisus, ā lukma tu el ša-ñeñ sin Jus, el siyuk sin Pailat tu el fwa esla manol Jisus: ā Pailat el šuñ. Na el tuku, ā wisla manol Jisus.

39 Ā Nikodimus el tukepe, el šu umet tuku nu yurol Jisus ke foñ, ā el wis mur ā alos toeni nu sie, akurun paun siefok.

40 Na eltal es manol Jisus, ā srukmulani ke nuknuk linen kutu ma keñ wi oanu Jus ke elos pukpuki.

41 Na an kolkol si yin el miše we on ke šaksiñ sugo; ā in kolkol si iñi lufin mas šašu on we, wañinu met on lū met.

42 Na yin si iñi elos fili'lye Jisus pal si ako lun Jus: tu inluf si apkurun.

ŠAPTER 20.

LEN si umet ke wik Meri Magdalin el tuku tafwun lutuwe, ke los, nu inkulyuk, a liye eot si esla liki lufin mas si.

2 Na el kasus ā tuku nu yuroł Saimon Piter, ā nu yuroł sienu met lutlut, šu Jisus el luñsel, ā fwak nu seltal, Elos esla Leum liki lufin mas si, ā kut niken an elos liki'lye we.

3 Na Piter ā met lutlut si iño eltal šom ā tuku nu lufin mas si.

4 Ā eltal tukeni kasus: ā sienu met lutlut mula lukel Piter, ā tuku met nu lufin mas si.

5 Ā el, sumwoli, liye nuknuk linen on we; ā el tiu iliyuk nu we.

6 Na Saimon Piter el tuku tukul ā iliyuk nu lufin mas si ā liye nuknuk linen on we.

7 Ā napkin si, ma nukmen šiufwel, tiu on ke nuknuk linen, tu lumani on sienu an.

8 Na sienu met lutlut, šu tuku nu lufin mas si met el iliyuk pe nu we, ā liye, ā lalalfuñi.

9 Tu ini elos tiu ma simisla, tu el a siefwil mol yuk yin miše mi.

10 Na met lutlut eltal siefwil šom nu yin seltal.

11 ¶ Ā Meri el tu la liki lufin mas si tuñnu: ā ke el tuñ, sumwoli nu lufin mas si.

12 Ā liye lipufon luo in fwošwos mutanu, sie ke šiufwel, ā sie ke niel, yin manol Jisus on we met.

13 Ā etal fwak nu sel, Mutan, efwo kom ku tuñ? El fwak nu seltal, Tu elos wis la Leum luk, ā ña tiu etu an elos liki'lye we.

14 Ā ke el fwak ou iñi, el tapula nu tuk, ā liye'l Jisus tu, ā el nikin la Jisus.

15 Jisus el fwak nu sel, Mutan, efwo kom ku tuñ? šu kom šukun? El nunku mu el met karwuñunyuk, el fwak nu sel, Leum, kom fwın wis el la, kom luti nu sik an kom likiye we, ā na fwa wis el la.

16 Jisus el fwak nu sel, Meri. El tapula, ā fwak nu sel, Rabbonai; oanu ma fwak Met luti.

17 Jisus el fwak nu sel, Nikmit kal yu wi; tu ña tiu šomwak iñi nu yurin Papa tumuk: ā kom šom nu yurolos ma lik, ā fwak nu selos, ña šomwak nu yurin Papa tumuk, ā Papa tumomwos, ā nu sin God luk, ā God lomwos.

18 Meri Magdalin el tuku ā luti nu sin met lutlut tu el liye'l Leum, ā el fwak ma iñi nu sel.

19 ¶ Na len si iñi oyuku, len si umet ke wik, ke mutun oaoa kauli yin met lutlut mutu we tu elos šañeñ sin Jus, Jisus el tuku, ā tu infulwe, ā fwak nu selos, Misla nu šumwos.

20 Ā ke el fwak ou iñi, el luti paul ā la siel nu selos. Na met lutlut eñun, ke elos liye'l Leum.

21 Na Jisus el siefwil fwak nu selos, Mislā nu šumwos: oanu Papa el sipe yu mi, ouyape ña sipe komwos la.

22 Ā ke el fwak ma iñi, el moñyuñ nu selos, ā fwak nu selos, Komwos es Ñun Mutal:

23 Komwos fwīn nunok munas ke ma koluk lun metu, fwa nunok munas ke ma koluk lalos; komwos fwīn tiu nunok munas, fwa tiu nunok munas ke ma koluk lalos.

24 Ā Tomas, sie sin sinul luo, pañpañ Didimus, el tiu oelulos ke Jisus el tuku.

25 Tu ou iñi kutenu met lutlut fwak nu sel, Kut liye'l Leum. Ā el fwak nu selos, Ña fwīn tiu liye an musra patikiye in paul, a filiye kufin pok in an musra patikiye we, ā šuñ pok nu le siel, ña a tiu lalalfuñi.

26 Ā tukin leñ oalkos, met tumal lutlut siefwilpe mutu lū, ā Tomas oelulos: Jisus el tuku, mutun oaoa kauli, ā tu infulwe, a fwak, Mislā nu šumwos.

27 Na el fwak nu sel Tomas, Sralnu kufin pom, ā liye pok; ā sralnu pom, ā šuñ nu ke le siyuk: ā tiu si lalalfuñi, tu lalalfuñi.

28 Ā Tomas el tupokoañ ā fwak nu sel, Leum luk ā God luk.

29 Jisus el fwak nu sel, Tomas tu kom liye yu, kom lalalfuñi: inšimwowo selos šu tiu liye ā lalalfuñi.

30 ¶ Ā kutenu akul pus-pis payi ma Jisus el oru ye mutun met tumal lutlut, ma tiu simisla in buk si iñi:

31 Ā simisla ma iñi, tu komwos fwa lalalfuñi tu Jisus el Kraist, Mwen nutin God; ā tu, lalalfuñi ma mol fwa lomwos ke ēl.

ŠAPTER 21.

TUKIN ma iñi Jisus el siefwilpe šifwanu lotōl nu sin met lutlut nu mwean an Taibirias; ā el lotōl ou iñi.

2 Saimon Piter, ā Tomas pañpañ Didimus, ā Natanael met Kena yin Galili, ā nutin Zebedi, ā luo pe selos met tumal lutlut, elos tukeni mutū.

3 Saimon Piter fwak nu selos, Ña šom kwa. Elos fwak nu sel, kut wi kom pe. Elos šom, ā kiten misiñi sroauk nu fwīn oakū; ā foñ si iñi elos pusinpo.

4 Ā ke lututan Jisus el tu fwīn meši: ā met lutlut elos tiu etu la. Jisus.

5 Na Jisus el fwak nu selos, Tulig kutu me moño

yuromwos? Elos tupokoañ nu sel, Mo.

6 Ā el fwak nu selos, Sisla neku nu yem, ā komwos fwa konoiok. Tu ou iñi elos sisla, ā iñi elos koflanu amakin tu ik puspis.

7 Tu ou iñi met lutlut šu Jisus luñši el fwak nu sel Piter, We Leumwu. Ā ke Saimon Piter el loñ tu el Leum, el šuñ nuknuk nukmulla, (tu el koflufol) el šifwanu srola nu in kofwo mwea.

8 Ā wiyu met lutlut tuku nu fwin oak sisik; (tu elos tiu lusla nu fwin me i, oanu ñeñu lum ñaul) amakin nek ik wi.

9 Ā ke elos tuku nu fwin meši, elos liye e molut, ā ik on fwe, ā bred.

10 Jisus el fwak nu selos, Usi kutu ik ma komwos srukie.

11 Saimon Piter el fwa-siuk, ā amakin nek nu fwin meši tiñtiñinu ik lulap, siefok lum ñaul tolu: ā tu ik puspis nek tiu mišalla.

12 Jisus el fwak nu selos, Fwas umoño. Ā met lutlut elos šañeñ in siyuk sel, Šu komwun? elos etu tu el Leum.

13 Na Jisus el tuku, ā es bred, ā šuñ nelos, ā ik ou-yape.

14 Iñi pal si aktolu ma

Jisus el lotöl nu sin met tumal lutlut, tukin pal si ke el molyuk yin mišemi.

15 ¶ Ou iñi ke elos moño tari, Jisus el fwak nu sel Saimon Piter, Saimon, nutin Jonas, kom luñšom ña yoklukelos? El fwak nu sel, Ao, Leum; koin etu tu ña luñsik kom. El fwak nu sel, Kiteuñ lam nutig.

16 El siefwil fwak nu sel pal si akluo, Saimon, nutin Jonas, kom luñšom ña? El fwak nu sel, Ao, Leum; kom etu tu ña luñsik kom. El fwak nu sel, Kiteuñ šip nutig.

17 El fwak nu sel pal si aktolu, Saimon, nutin Jonas, kom luñšom ña? Piter el pakomutu tu el fwak nu sel pal si aktolu, Kom luñšom ña? Ā el fwak nu sel, Leum, kom etu ma nu kemwu; kom etu tu ña luñsik kem. Jisus el fwak nu sel, Kiteuñ šip nutig.

18 Payinu, payinu, ña fwak nu šum, ke kom met fwus, kom šifwanu los kom eni, ā fwas yin kom luñšom fwas nu wẹ: ā ke kom fwa matu, kom fwa sralot pom, ā sienu fwa los kom eni, ā wis kom yin kom tiu luñšom fwas nu we.

19 El fwak ma iñi, in akulinye miše šu el fwa oru mwolanu sel God. Ā ke el

OREKMA, 1.

fwak ma iñi, el fwak nu sel, Fwas tukuk.

20 Na Piter tapula, liye met lutlut šu Jisus el luñsel, fwas tuk; ā el šu fuñla nu in imwel ke supper, ā fwak, Leum, el šu fwa tukakin kom yuk?

21 Ke Piter liye'l, el fwak nu sel Jisus, Leum, mea met iñi oru?

22 Jisus el fwak nu sel, Na fwin luñsik tu el mutanu nu ke ña tuku, mea nu šum? Kom fwas tukuk.

23 Na kas iñi šom nu yurin ma lel, tu met lutlut iñi fwa tiu miše; ā Jisus el tiu fwak nu selos, El a tiu miše; tu, Na fwin luñsik tu el mutanu nu ke ña tuku, mea nu šum?

24 ¶ El iñi met lutlut šu orek ma lo ke ma iñi, ā el simisla ma iñi: ā kut etu tu ma lo lal payi.

25 Ā kutenu ma puspis pe ma Jisus el oru, ma kut fwin simisla nu kemwu, ña menu mu fwalu tiñtiñinu buk ma simisla. Amen.

OREKMA LUN MET ŠAP.

ŠAPTER 1.

OTEOPILUS, buk si meta ña oru ke ma nu kemwu ma Jisus el mutamwauk in oru ā luti, 2 nu ke len si utukiuk el, tukin pal si El šap tari ke Ñun Mutal nu sin met šap šu El es meta.

3 Ā tukin pal si ke el miši El šifwanu luto'l nu selos ke akul puspis šumwos, elos liye'l len añaul, ā El kaskas kutu mao ke togusañ lun God: 4 ā elos tukeni nu yuro, El šap nu selos tu elos in tiu šom liki Jerusalem, ā tupon tukakunañ lun Papa, ma komwos loñ keik.

5 Tu payi met Jon el bap-
taisla ke kof; ā komwos a
fwa baptaisla ke Ñun mutal
tiu len puspis tuk.

6 Tu ou iñi ke elos tuke-
ni, elos siyuk Sel, fwakañ,
Leum, ya ke palsi'ñi Kom
siefwil folokunak togusañ lun
Israel?

7 Ā El fwak nu selos. Tiu
ma lomwos in etu pal ā pulon
ma Papa el likiye in kuenu
Lal.

8 Ā komwos fwa es ku tu-
kin pal si Ñun Mutal tukunu
fwomwos; ā komwos a fwa
met lo sik nu in Jerusalem,
ā yin Judea nu kemwu, ā yin
Samaria, ā yin lüsella fwalu.

OREKMA, 1.

9 Ā ke elos kaskas ma iñi tari, ke elos liye, utukiuk El; ā pukunieñ si as al liki mutalos.

10 Ā ke elos šuiye nu in kosao ke El šom, liye met luo tu yurolos in nuknuk fwofwo; ā etal fwak, 11 Komwos met Galili, efwo komwos ku tu šuiye nu in kosao? Jisus iñi etukiuk liki komwos nu in kosao, El a fwa tuku oanu komwos liye'l šom nu in kosao.

12 ¶ Na elos foloko nu Jerusalem liki eol pañpañ Olivet, apkurun Jerusalem oanu fwas ke len sabbat.

13 Ā ke elos tuku nu lū tari, elos utyuk nu in sie fokil lūn yin Piter, ā Jemes, ā Jon, ā Andru, Filip, ā Tomas, Bartolomu, ā Mattu, Jemes nutin Alfeus, ā Saimon Zelotes, ā Judas ma lel Jemes elos mutu we.

14 Elos nu kemwu nunok-sugo-wunnu ke šikalaninu siukye, wi mutan, ā Meri kiel Jisus, ā wi met lel.

15 Ā in len iño Piter el tuyuk in maslon met tumun luti, ā fwak, (oaoa elos šu tukeni oanu siefok-loñol).

16 Met lili, enenu tu ma šinusla iñi payikin, ma Nun Mutal ke olin Devid fwak met ke Judas, el šu kol olos šu es El Jisus.

17 Tu el wi kit oaoala, ā es kutu me orekma iñi.

18 Tu ke ma iñi met si iñi el mol ima si ke kukakin ma koluk; ā putatla wis šiufo, el fugulik siel, ā kwanon nu kemwu raki.

19 Elos nu kemwu šu mutu Jerusalem etu ma iñi, oanu tu elos pañpañ ima si iño, in kaskas lalos, Aseldama, oanu ma fwak, Ima lun sa.

20 Tu šimla in buk Psalm, Lela lom sel in pusin ma, ā lela tu wañin met mutu lū; ā, lela sienu met es me orekma lal.

21 Ke ma iñi šu sin met iñi šu wi kit pal e nu kemwu ke Leum Jisus fwa-fwasikus lū lik yuros, 22 mutamwauk ke baptais mi lun Jon, nu ke len si utakla El liki kit, mwo kut pokiye sie tu el met lo yuros lun ma siefwil molyuk.

23 Ā elos šulūla luo, Josef pañpañ Barsabas, šu mwulal Justus, ā Mattaias.

24 Ā elos pre, ā fwak Leum, Elos etu inšien met e nu kemwu, luti šu ke seltal Elos es, 25 tu el fwa es kutu me orekma iñi ā me šap iñi, ma Judas el putatla liki ke koluk, tu el fwa šom nu yin sel.

26 Ā elos šuñ fwo lalos; ā oayuñ nu sel Mattaias; ā Elos oakulañ nu ke sie-nul-sie met šap.

ŠAPTER 2.

A KE len Pentekost fwolnu, elos nu kemwu tukeni nu sie an nunok sugo wunu.

2 **Ā** pusra si tiku in kosaoemi pūspūs oanu kušan eñ lulap, ā tiñilyenu lom elos mutu we.

3 **Ā** lo siñalik oanu e sikmi nu selos, ā mutu fwini sie sin sie.

4 **Ā** elos nu kemwu seslanu ke **Ñun Mutal**, ā mutamwauk in kaskas ke kutenu lo, oanu **Ñun** oru nu selos in kas.

5 **Ā** met **Ju**, met mwo, mutun an nu kemwu ye kosaoemi, elos mutu **Jerusalem**.

6 Ke pusra si iñi kašak, met puspis tukeni, ā elos toninifoñ, tu met nu kemwu loñ olos kaskaskin kas lalos.

7 **Ā** elos nu kemwu lut, ā mañolqola, fwak nu sin sie sin sie, Liye, ya elos nu kemwu šu kaskas tiu met **Galili**?

8 **Ā** fuka kem nu kemwu loñ in lo lumem, yin kem isūsia we?

9 Met **Partia**, ā met **Media**, ā met **Elam**, ā elos šu mutu yin **Mesopotamia**, ā yin **Judea**, ā **Kapadosia**, yin **Pontus**, ā **Asia**, 10 **Prišia**, ā **Pampulia**, yin **Išip** ā yin

kutu an **Libia** apneni **Kurene**, ā metša lun **Roma**, met **Ju** ā met forla, 11 met **Kret**, ā met **Arabia**, kem loñ olos kaskas in lomem me orekma lulap lun **God**.

12 **Ā** elos nu kemwu lut, ā ninukunla, fwakañ nu sin sie sin sie. Mea si iñi?

13 Kutenu aksriksrik ā fwak, Met iñi elos kŭp ke wain šašu.

14 ¶ **Ā Piter**, ke el tuiuk yurin sie-ñul-sie, el srukak pusral, a fwak nu selos, **Komwos** met **Judea**, ā nu kemwu šu mutu **Jerusalem**, mwo komwos etu ma iñi, ā poroño kusak: 15 tu elos iñi tin spui, oanu komwos nunku, tu auu si aktolu ke len.

16 Tu ma iñi ma **Joel**, met palu, el kaskas ka; 17 ā **God** el fwak, Ma iñi te oru in len safla, **Ña** a fwa okoiot **Ñunik** nu fwini ikwe nu kenwu; ā mwen nutum ā an nutum **Elos** a fwa polyi, ā met mogul fwus lomwos elos a fwa liye arurumu, ā met inatu lomwos elos a fwa me-meī memi.

18 **Ā** in kutu len iño **Ña** tufwa okoiot **Ñunik** on fwini met kulanšap mogul luk, ā met kulanšap mutan luk, ā elos tufwa polyi.

19 **Ā** ña tufwa oru menmen in kosao lūñ, ā akul on fwalu ten: sa ā e, ā okun kulas.

OREKMA, 2.

20 Ā fwatu a fwa ekla los, ā malem ekla sa, met len lulap si ā menmen si lun Jeova a fwa tuku tuk.

21 Ā a fwa ma iñi, tu el šu ali nu ke Ēl Jeova el a fwa mol.

22 Komwos, met Israel, loñ kas iñi; Jisus lun Nazaret, met si God El aksumwosyeot nu yuromwos ke kuu ā menmenu ā akulu, ma God El oru ke'l in maslomwos, oanu komwos šifwanu etu; 23 Tule'lot ke papu ā etenu lun God, komwos as el, ā ke pon koluk uni on ke šaksiñ sugo ā onela.

24 God El akmolye'lak, ke tulala mwaiokun miši met, tu a tiu ku in sruki'lye.

25 Tu Devid el kaskas ke'l, Na liye Jeova pal e nu kemwu ye mutuk; tu El on le pok leyut, tu nūn tiu mogūkū.

26 Ke ma iñi išiuk eñunak, ā louk inšimwowo; kutepe tu ikuk ā fwa moñla in fwensok.

27 Tu Kom ā tiu likie nūnik in hell, ā tiu fuleot Ma Mutal Lom in liye ma kolak.

28 Met Kom luti nu sik inganek mol; Kom a fwa ore yu tiñtiñinu eñun ke mutom.

29 Met lili, lela nā in kaskas nu šumwos lemtulaiuk ke papa Devid, tu el miši ā

pukpuki, ā inkulyuk sel os yuros nu ke len si iñi.

30 Ke ma iñi el met palu, ā etu tu God el fulak ke fulak nu sel, tu ke futen inšiel ke ikwe, El fwa akmolye'lak Kraist, tu El mutu on niin mutu lal; 31 ke liye ma iñi met, el kaskas ke molyuk lun Kraist, tu nūnal tiu fili nu in hell, ā ikwe'l tiu liye kolak.

32 God El akmolye'lak Jisus iñi, ā kut nu kemwu met lo ke'l.

33 Ke ma iñi le paul leyut sin God srukulak, ā El es sin Papa mwuleuñ lun Nūn Mutal, El okoiot ma iñi, ma komwos liye ā loñ iñi.

34 Tu Devid el tiu utiuk nu in kosao; ā el šifwanu fwak, Jeova el fwak nu sin Leum luk, Kom mutu on le pok leyut, 35 nu ke pal si nā orek met mwesral laño ye nium.

36 Ke ma iñi lela sou lun Israel nu kemwu in etu ma šumwos, tu God el oru Jisus iñi, šu komwos uni'lye on ke šaksiñ sugo, tu El Leum ā Kraist.

37 ¶ Ā ke elos loñ ma iñi šuñ inšielos, ā elos fwak nu sel Piter ā nu sin kutenu sin met šap, Met lili, mea kem a oru?

38 Na Piter el fwak nu selos, Komwos auliyuk, ā

baptaisla komwos nu kemwu in Ēl Jisus Kraist ke sista ma koluk, ā komwos tufwa es ma šuñ lun Nun Mutal.

39 Tu mwuleuñ ma nu šumwos, ā nu sin tulig nutumwos, ā nu selos nu kemwu šu mutu lūsila, ā nu selos nu kemwu šu Leum God las El tufwa pañon.

40 Ā ke kutenu kas puspis el luti ma lo ā kaiyuk, fwa-kañ, Komwos šifwanu moli komwos liki fwil koluk si iñi.

41 Na elos šu eñun in es kas lal, elos baptaisla; ā ke len si iñi elos sifwauk oanu met tol-šin.

42 Ā elos mutu ku in luti ā luñ lun met šap, ā in kunšalik bred, ā in pre.

43 Ā šañeñ tuku nu fwelos nu kemwu; ā met šap elos orek menmen ā akul puspis.

44 Ā elos nu kemwu šu lalalfuñi tukeni mutu, ā toeni nu kemwu ma lalos.

45 Ā elos kukakunla fwal lalos ā ma lalos, ā kitelik nu selos nu kemwu, oanu met e nu kemwu enenu.

46 Ā piñanu len ke nunok sugo wunu in tempel, ā kunšalik bred in lom lalos, elos moño me monò nelos ke eñun ā payi inšielos, 47 kaksakin God; ā luñ lun met e nu kemwu yurolos. Ā

Leum El filfil nu ke šurs piñanu len elos šu fwa mol.

ŠAPTER 3.

KE sie pal Piter ā Jon eltal tukeni fwasyuk nu in tempel ke auu si lun pre, auu akeu.

2 Ā sie met nuno ul ke isūsila utukla ā elos fili'lye piñanulen nu ke mutun oaoa lun tempel pañpañ Mwonu, tu el siyuk me pakomutu nu selos šu utiuk nu in tempel.

3 Ke liye'ltal Piter ā Jon, apkurun utiuk nu in tempel, el siyuk seltal me pakomutu.

4 Ā Piter el sui'lye wi Jon, ā fwak Ñetmu nu sital.

5 Ā el loñ oltal, nunku mu el tufwa es kutu ma seltal.

6 Na Piter el fwak nu sel, Wañin silver ā gol yuruk, ā ma nu luk ña siot nu šum; In Ēl Jisus Kraist lun Nazaret kom tuyuk ā fwas.

7 Ā el srukie le paul leyut, ā sruklulak; ā kiten misiñi niel ā sri in akonkonon niel kela.

8 Ā el sroauk tu, ā fwas, ā oelultal utiuk nu in tempel, fwas, srosro, ā kaksakin God.

9 Ā elos nu kemwu liye'l fwafwasyis ā kaksakin God: 10 ā elos eta'l tu el iñi el šu mutu ke pakomutu nu ke mutun oaoa mwonu lun tempel; ā elos tiñtiñinu ke

fwefwela ā lut ke ma te oru nu sel.

11 ¶ Ā ke el šu ul kela sruki'lye Piter ā Jon, met e nu kemwu kasus tukeni nu yurolos in sraunwalsis pañ-pañ Solomon, fwefwela ma lulap.

12 Ā ke Piter el liye, el tu pokoañ nu sin metu, Komwos met Israel, efwo komwos ku fwefwela ke ma iñi? ka efwo komwos ku šui kiti, oanu tu ke ku ā mutal las kut orek met si iñi in fwas?

13 God lun Abraam, ā lun Aisaak, ā lun Jakob, God lun papa tumas, El akmolye-lak Mwen natal Jisus; šu komwos as'ot, ā lafwekun al ye mutal Pailat, ke el nunku in tula'la.

14 Ā komwos lafwekin Ma Mutal ā Ma Payi, ā kenu lun as'ot met akmus nu yurumwos; 15 ā komwos uniye Leum lun mol, šu God el akmolyauk yin miše mi, kem met lo ke.

16 Ā Ēl, ke lalalfuñi in Ēl, orek met si iñi ku, šu komwos liye ā etu: aok lalalfuñi ke El ašun nu sel ku nu šumwosmwos ye mutomwos nu kemwu.

17 Ā iñi ma lili, ña etu tu komwos oru ma iñi ke ninukin, oapanu leum lomwos.

18 Ā ma iño ma God El

polyi met ke olin met palu nu kemwu lal, tu Kraist El tufwa keok, o iñi El payikin.

19 Ke ma iñi komwos au-liyuk, ā forla, tu ma koluk lomwos fwa Ella, ke pal in mwola a fwa tuku ye mutun Leum mi; 20 ā El tufwa sipaot Jisus Kraist, šu luti-yuk nu šumwos met; 21 šu kosao fwa es nu ke pal lun akmolyauk ma nu kemwu, ma God El kaskas ke olin met palu mutal lal nu kemwu, yin mutamwauk fwalu nu iñi.

22 Tu payi ma Moses el fwak nu sin papa, Jeova God lomwos El tufwa akmolyauk Met Palu nu šumwos sin ma liumwos oanu ña; komwos tufwa loñ ol ke ma nu kewwu El tufwa fwak nu šumwos.

23 Ā ma fwa te oru, tu ñunin met nu kemwu, šu a tiu loñ Met Palu iño, fwa kanawis la liki metu.

24 Ā met palu nu kemwu ke Samuel mi ā elos šu tukol, aok elos šu kaskas, elos polye pe ke len iñi.

25 Komwos tulig nutin met palu, ā nutin mwuleuñ ma God El oru nu sin papa tumus, ke El fwak nu sel Abraam, Ā in fute lom ña fwa orek sou nu kemwu fwalu inši mwowo.

26 Nu šumwos met, God

El akmolyauk Mwen natal Jisus tari, El sipaot in ak-mwoye komwos, ke furok komwos la nu kemwu liki ma koluk lomwos.

ŠAPTER 4.

A KE elos kaskas nu sin metu, met tol, ā kaptin lun tempel, ā met Saddusi, elos tuku nu fwelos, 2 mulat tu elos luti nu sin metu, ā tafwu ke Jisus molyuk yin miše mi.

3 Ā elos sruk elosi ke pa-ulos, fule'losi nu in prison nu lutu, tu pal si iñi ekela.

4 Ā ma puspis selos šu loñ kas elos lalalfuñi; ā pišen metu oanu limu.

5 Ā ma te oru ke lutu, tu met leum lalos, ā met elder, ā met šim, 6 ā Annas met tol fulat, ā Kaiafas, ā Jon, ā Aleksander, ā elos lun sou lun met tol fulat, elos tukeni nu Jerusalem.

7 Ā ke elos file'losi inful-we, elos siyuk, Ka ku šu, ka ē šu, komwos orek ma iñi?

8 Na Piter, tiñtiñinu ke Nun Mutal, el fwak nu selos, Komwos leum lun metu, ā met elder lun Israel, 9 komwos fwın siyuk šes len si iñi ke mwo oru nu sin met ul, ke mea el kelanu; 10 lela komwos nu kemwu, ā met nu kemwu lun Israel in

etu, tu ke Ēl Jisus Kraist lun Nazaret, šu komwos uni'lye on ke šaksiñ sugo, šu God Ēl akmolyauk yin miše mi, aok ke El met si iñi el tu ye mutomwos kelanu.

11 El iñi eot si ma komwos met muša sisila, El mutun srumwosrik.

12 Ā wañin me mol ke sienu; tu wañin sienu Ē ye kosao eyeyuñ nu sin metu, kut tufwa mol ka.

13 Ā ke elos liye pulaik lun Piter ā Jon, ā etu tu eltal tiu lutlut ā met šilal-kuñ, elos lut; ā elos etu tu eltal yurin Jisus met.

14 Ā elos liye met si kela tu yuroltal, elos koflanu fwak lain mao.

15 Ā ke elos šap tu elos šom liki mwolil, elos šifwanu papu, 16 fwakañ, Mea kut oru nu sin met iñi? tu men-men lulap si elos orala, met nu kemwu šu inutu Jerusa-lem elos etu; a kut koflanu fwak sito.

17 Ā tu ma iñi tiu fwaselik kutu yurin metu, mwo tu kut kai elos la me šumwos-mwos, tu elos in tiu kas tuk nu sin sie met in Ē iñi.

18 Ā elos pañnoltal, ā šap nu seltal in tiu fwak kiten ma sisik ā luti in Ēl Jisus.

19 Ā Piter ā Jon eltal tu-pokoañ ā fwak nu selos, Komwos nununku la payi

ku sito tu ketal loñ komwos yokliki God.

20 Tu ketal koflanu tiu fwak kutu ma ketal liye met ā loñ.

21 Ā ke elos siefwil pe kai elos tari, elos tula'los la, tu ke metu elos koflanu konoio k fuka ma in unelos la: tu met e nu kemwu kakšakin God ke ma orekla.

22 Tu met si yutunyuk yiu añaul matu, šu kela ke menmen si iñi.

23 ¶ Ā ke tulala tari elos som nu yurin met lalos, ā fwakak ma nu kemwu ma met tol fulat ā met elder fwak nu selos.

24 Ā ke elos loñ ma iño, elos srukak pusralos nu sie nu sin God, ā fwak, Leum, Elos God, šu orala kosao, ā fwalu, ā mwea, ā ma nu kemwu lu; 25 šu fwak met ke olin met lolos Devid, Efwo met Pegan ku koskusok, ā met elos nunku ma pusa?

26 Togusa lun fwalu elos tuiuk, ā leum elos tukeni lain Jeova, ā lain Kraist lun.

27 Tu payinu, Herod, ā Pontius Pailat, wi met Pegan, ā met Israel, elos tukeni lain tulig mutal natolos Jisus, šu Elos mwolak, 28 tu elos oru ma paulos ā papu lolos nunku u-met in oru.

29 Ā iñi, Leum, Elos liye kaiiyuk lalos; ā oru nu sin

met lolos, tu ke pulaiik lulap elos in fwak kas lolos, 30 ke sralot paulos tu in kela; ā tu akul ā menmen fwa orala ke tulij mutal natolos Jisus.

31 Ā ke elos pre tari, an elos tukeni we kusšyuk; ā elos nu kemwu tiñtiñinu ke Ā Nun Mutal, ā elos pulaik in fwak kas lun God.

32 Ā ma puspis selos su tukeni lalalfuñi ā inšie siewunu, ā ñun siewunu, tu wañin sie selos fwak kutu ma lal, ma lal mugenu, tu ma nu kemwu ma lalos.

33 Ā ke ku lulap met šap elos lo ke molyuk lun Leum Jisus; ā luñ lulap on fwelos nu kemwu.

34 Tu wañin sie selos wañin ma la: ā elos šu fwal lalos ku lom selos elos kukakin, ā wis me mol ma kukakin ka, 35 ā likiye mao nu ke niel met šap: ā elos kite lik nu sin met nu kemwu oanu elos enenu.

36 Ā Joses, šu met šap elos mwulal Barnabas, (ma tafwu, mwen nutin akmwo yauk,) met Livai, ma yin Saiprus, 37 fwal lal, el kukakunla, ā wis moni, ā likiye mao nu ke nien met šap.

ŠAPTER 5.

A SIE met ē Ananias, wi Sappaira mutan kiēl, el-

tal kukakunla sie an, 2 ā mwukunla kutu me mol, mutan kiēl ete pe, ā wis kutenu, ā likiye nu ke nien met šap.

3 Ā Piter el fwak, Ananias, Efwo Setan el ku nakla inšium tu kom kiapala Nūn Mutal, ā mwukunla kutu me mol lun annu?

4 Ya ke onnu tiu ma lom? ā tuki pal si kukakunla yatiu in ku lom? efwo kom ku nunkauk ma iñi inšium? kom tiu kiapala nu sin met, tu nu sin God.

5 Ā Ananias ke el loñ kas iñi el putatla, ā miše. Ā šaṇeñ lulap tuku nu fwelos nu kemwu šu loñ ma iñi.

6 Ā met fwus elos tuyuk, srukmulani, ā wis el la, ā pukini'lye.

7 Ā oanu auu tolu tuko, kemutan kiēl, ninūkin ma orala, el ilyuk.

8 Ā Piter el tupokoan nu sel, Oramu nu sik komtal la kukakunla an ke ma iñi ku sito? Ā el fwak, Aok, ke ma iñi.

9 Na Piter el fwak nu sel, Efwo komtal ku tukeni nunku in srifwe'l Nūn lun Leum? liye, nielos šu pukini'lye met tumom pu mutun oaoa, ā a fwa wis kom la.

10 Na kiten misiñi el putatla ke niel, ā miši: ā met fwus elos ilyuk, ā elos konoi-

lok la miši, ā wis al ot, pukini'lye nu ke met tumal.

11 Ā šaṇeñ lulap tuku nu fwini šurš nu kemwu, ā nu fwelos nu kemwu šu loñ ma iñi.

12 Ā met šap elos oru akul ā menmen puspis ke paolos yurin metu. (Ā elos nu kemwu mutu in sraunwal-sis lun Solomon ke nunok sugo wunu.

13 Ā sin kutenu wañin met pulaik in šifwanu oelulos-yuñ: tu met kaksakin olos.

14 Ā kutepe met lalalfuñi oeuñ nu sin Leum, ma puspis sin mogul ā sin mutan.)

15 Oanu tu elos wis met mas nu inganeku, ā fil'elosi on fwini kilūs, ā me mutu, tu nūnūnal Piter ke el fwas alukela fwa luliye kutu selos.

16 Ā ma puspis pe elos tuke liki siti apneni Jerusalem, wis met mas, ā elos šu keok ke nūn fokfok; ā elos nu kemwu kela.

17 ¶ Na met tol fulat tuyuk, ā elos nu kemwu šu oelul (un met lun Saddusi) ā elos tiñtiñinu ke mulat. 18 ā sruuk olosi met šap, ā fil'elosi nu in prison.

19 Ā lipufon lun Leum ke foñ el igasla mutun oaoa lun prison, ā wis elos la, ā fwak, 20 Komwos šom, tu a kas-kas in tempel nu sin metu kas nu kemwu lun mol iñi.

21 Ā ke elos loñ ma iñi, elos ilyuk nu in tempel ulutue, ā luti. Ā met tol fulat el tuku, ā elos šu oelul, ā paññūni met papu, ā met matu nu kemwu sin nutin Israel, ā sipaot nu prison in wis elos mi.

22 Ā ke met rošo elos tuku, ā tiu konoio'losyuk nu in prison, elos folokla, ā luti, 23 fwakañ, Payi kem konoioik prison kauli ku, ā met šan elos tu likin mutun oaoa: ā ke kem igasla, kem tiu konoioik sie met lū.

24 Ā ke met tol fulat ā kaptin lun tempel ā met tol elos loñ ma iñi, elos nūkin ke'los ma kapak ia ma iñi.

25 Na sie tuku ā orañ nu selos, fwakañ, Liye, met šu komwos likiye nu in prison, elos tu in tempel ā luti nu sin metu.

26 Na kaptin wi met rošo elos šom, ā wis elos tiu upa; tu elos šañeñ sin metu a fwa tuñla'los.

27 Ā ke wis elos mi, elos mutañ olosi ye mutun met papu; ā met tol fulat el siyuk nu selos, 28 fwakañ, Ya kein tiu šap nu šumwos nu šumwosinwos, tu komwos in tiu luti in Ē iñi? ā, liye, komwos nakla Jerusalem ke lutlut lomwos, ā nunku tu komwos wisi sa'n met si iñi nu fwes.

29 Na Piter ā kutenu miet šap elos tupokoañ ā fwak, Mwo tu kein akoš God yok liki metu.

30 God lun papa tumus El akmolyauk Jisus, šu komwos uniye ā sripusak on ke šaku.

31 God El ora'lak ke le paul leyut tu El Leum ā Laño, tu El šuñ aaliyuk nu sin Israel, ā nunok munas ke ma koluk.

32 Ā kem met lo lal ke ma iñi; ā ouyape Nun Mutal, šu God El šuñ nu selos šu akoš.

33 Ke elos loñ ma iñi, fokisie inšielos, ā elos papu in unelos la.

34 Na sie tuyuk in un met papu, el met Farisi, ē Gama-liel, met luti ke manu, met nu kemwu kaksaknal, el oru lun sipala met šap kiten pal; 35 ā fwak nu selos, Komwos met Israel, komwos šifwanu liye komwos yuñ ma komwos nunku in oru nu sin met iñi.

36 Tu met len iñi, Teudas el sikyuk, šifwanu kaksakunal; oanu met añ foko elos oelulañ: el anwuki; ā nu kemwu šu lalalfuñol elos fwaselik ā wañinla.

37 Tukin met si iñi Judas lun Galili el sikyuk ke len oaoa, ā el painla met puspis tukol: el pe anwuki; ā nu

kemwu šu lalalfuñol, elos fwaselik.

38 Ā iñi ña fwak nu šumwos, Fwas liki met iñi, nimit oru nu selos; tu fwin papu iñi ku me orekma iñi ma lun metu, ma tufwa wañinla: 39 ā fwin ma lun God, komwos koflanu kanawisla; fwin ou iñi komwos tufwa meun lain God.

40 Ā elos nunka'l pe: ā ke elos pañolos mi met šap, ā sruñlulos tari, elos šap tu elos in tiu kas in Ēl Jisus, ā tula'losla.

41 Ā ke ma iñi elos fwas liki ye mutun met papu, eñun tu fule'losyuñ in keok ke Ēl.

42 Ā piñanu len in tempel, ā in lom nu kemwu, elos tiu sisle luti ā fwakulak Jisus Kraist.

ŠAPTER 6.

A IN len iño, ke oaoala met lutlut pusliki, met Grik elos torkaskas lain met Heberu, tu elos tiu liauñ met kotinmas lalos ke kitakot piñanu len.

2 Na met sie-ñul-luo elos pañon mu met lutlut puspis, ā fwak, Ā tiu mwo tu kem likiye kas lun God ā oru nu ke tebue.

3 Ke ma iñi, ma lili, komwos, šokak kutu šumwos met itkos ma met fwak

mwo, tiñtiñinu ke Ā Nun Mutal ā lalmetmet, šu kem fuleuñ nu ke me orekma iñi.

4 Ā kem šifwanu orek kem nu ke pre, ā nu ke orekma ke kas.

5 Ā elos nu kemwu eñun ke kas si: ā elos srella Stefen met si tiñtiñinu ke lalalfuñi ā Ā Nun Mutal, ā Filip; ā Prokorus, ā Nikenor, ā Timon, ā Parmenas, ā Nikolas met forla lun Antiok; 6 elos fule'losi ye mutun met šap: ā ke elos pre tari, elos filiye po nu fweleos.

7 Ā kas lun God yokoilik; ā oaoala met lutlut pusliki ma lulap in Jerusalem; ā met puspis sin met tol elo akoš ma lalalfuñi.

8 ¶ Ā Stefen, tiñtiñinu ke lalalfuñi ā ku, el orek akul ā menmen lulap yurin metu.

9 Na kutu sin imwen lolñok, pañpañ Libertins, ā sin met Šairinia, ā sin Aleksandria, ā elos sin Silišia, ā sin Ašia, elos akukain yurul Stefen.

10 Ā elos tiu ku in fwunkulla lalmetmet ā ñun ma el kaskas ka.

11 Na elos akkiap elos la kutu met šu fwak, Kem loñol in kas kutu kas ko lain Moses, ā lain God.

12 Ā elos pauk metu, ā met elder, ā met šim, ā tuku

nu fwe'l, a sruki'lye, a wis el la yurin met papu, 13 a elos orauk met lo sito, su fwak, Met si iñi el tiu misla in kas ko lain an mutal si iñi, a manu; 14 tu kem loñ ol fwak, tu Jisus iñi lun Nasaret El tufwa kanawis la an si iñi, a fwa aola manu ma Moses el aši nu šes.

15 A elos nu kemwu su mutu in mwolil ñetañ šu-ilye, liye mutal oanu mutun lipufon.

ŠAPTER 7.

NA met tol fulat el fwak, Ya ou ma iñi?

2 A el fwak, Met lili, a papa, komwos poroño; God mwolanu El sikmi nu sin Abraam papa tumas, ke el mutu yin Mesopotamia met el mutu Karran tuk, 3 a fwak nu sel, Kom fwala liki an šum, a liki sou lom, a tuku nu fwal si Na fwa luti nu šum.

4 Na el tuke liki fwal lun met Kaldea, a el mutu yin Karran: a iño mi, ke papa tumal miši tari, El wis al la nu in fwal si iñi, yin komwos mutu we iñi.

5 A El tiu ašun nu sel kutu ma we, tiu an fwol kul on we: a El mwuleun tu El fwa šun nu sel tu ma lal, a nu sin fute lal tukol, ke pal si wañin tulig natal.

6 A God El fwak ou iñi, Tu fute lal fwa mutu yin fwal ša; a elos fwa ora'los in koš, a orek ma koluk nu selos yiu añfuko.

7 A togusañ šu ora'los in koš God El mu, Na fwala elos la: a tukin palša elos tufwa fwas liki, a oru nu sik yin si'ni.

8 A El ašun nu sel mwuleun lun kosraok: a ke ma iñi Abraam el oswela Aisaak, a kosroela ke len si ak oalkos; a Aisaak el oswela Jakob, a Jakob el oswela ma sie-ñul-lus met lupu.

9 A met lupu, ke elos šok sel, elos kukakunul la Josef nu yin Išipt: a God el oelul, 10 a as al liki añnol nu kemwu, a aši nu sel lun a lalalmet ye mutal Faro togusa lun Išipt; a el ora'l in Leum lun Išipt a ma nu kemwu in lom sel.

11 A sral tuku on fwal nu kemwu Išipt a Kanaan, a añañ lulap: a papa tumas elos tiu konoiook kutu me moño.

12 A ke Jakob el loñ tu os korn in Išipt, el sipaot papa tumas met.

13 A ke pal si akluo lutauñ Josef nu sin met lel; a lotauñ sou lal Josef nu sin Faro.

14 Na Josef el sipaot, a pañnol mu Jakob papa tu-

mal, ā sou lal nu kemwu, met itñul-limikos.

15 Ou iñi Jakob el oatu nu Işıpt, ā miši, el, ā papa tumas, 16 ā utukla elos nu Saikem, ā filiye nu inkulyuk ma Abraam el molūla sin mwen nutin Emmor tumun Saikem ke kutu monni.

17 Ā ke pal si lun mwuleuñ a tuku, ma God el fulak nu sin Abraam, met elos kapak ā puspisla in Işıpt, 18 na ke sienu togusa sikyuk šu tiu eta'l Josef.

19 El iñi srifwenu met las, ā orek ma koluk nu sin papa tumas, oanu tu elos sislanu tulig fwus natalos, ou tu elos in tiu mol.

20 Ke pal si'ño Moses el isūsła, ā el mwo lanu, ā katitiuk el in lom sin papa tumal malem tolu.

21 Ā ke sis el la, an nutin Faro el sruklulak, ā liye'lañ oanu tulig natal.

22 Ā Moses el lalmetmet ke lalmetmet nu kemwu lun met Işıpt, ā ku ke kas ā ke me orekma.

23 Ā ke el oanu yiu añaul matu, ma on inšiel tu el šom nu sin met lel ma nutin Israel.

24 Ā ke el liye sie selos el keok ke tiu payi, el wilein el šu munas, ā uni'lye met Işıpt.

25 Tu el nunku tu met lel

elos fwa etu fuka ma God ke paul fwa šuñ in es elos la; ā elos tiu etu.

26 Ā len si tuko el šifwanu lotō'l nu selos ke elos anwuk, ā kenu ora'los in misla, fwakañ, Met, komtal tamulel; efwo komtal ku orek koluk sie sin sie?

27 Ā el šu orek ma koluk nu sin ma lel, el šinakunal, fwakañ, Šu orek kom leum ā met nununku fwe kit?

28 Ya kom luñšom uni yu wi ou koin uni'lye met Işıpt ñyo?

29 Na Moses el kaiñla ke kas si'ñi, ā el metša yin fwal Midian, yin el oswela mwen luo.

30 Ā ke yiu añaul šom tari, lipufon lun Leum sikmi nu sel yin musrasra lun eol Sainai in e furur in kupo.

31 Ke Moses el liyauk, el lut ke mao: ā ke el kolikiuñ in liye, pusren Leum tuku nu yurol, 32 fwakañ, Na God lun papa tumom, God lun Abraam, ā God lun Aisaak, ā God lun Jakob. Na Moses el rarrar, ā tiu pulaik in liye.

33 Na Leum el fwak nu sel, Esla faluk liki niu, tu yin kom tu wean, fwal mutal.

34 Na liye, Na liye ma añañ lun met luk šu mutu Işıpt, ā Na loñ šao lalos, ā

Ña oatuwi in as alos la. - Ā iñi fwasu, Ña sipe kom la nu Işıpt.

35 Moses iñi řu elos sañes, fwakañ, řu orek kom leum ā met nununku? el iñi God El sipaot tu el leum ā met laño ke pon lipufon řu sikmi nu sel in kupo.

36 El wis elos la, tukin pal si ke el orek menmen ā akul in fwal Işıpt, ā in mwea sisa, ā yin an mesis yiu añaul.

37 Moses iñi el řu fwak nu sin tulig in Israel, Leum God lomwos El tufwa orauk sie Met Palu nu řumwos sin ma liumwos, oanu ña; komwos tufwa loñol.

38 El iñi El řu in řurř yin mesis yurin lipufon řu fwak nu sel fwın eol Sainai, ā yurin papa tumas: řu es kas mol in aři nu řes.

39 Papa tumas elos tiu aksol, ā sis el la luk elos, ā inřielos siefwil folokla nu in Işıpt, 40 fwakañ nu sel Aron, Kom orek god nu řes in fwas ye mutas: tu Moses iñi řu wis kit la liki fwal Işıpt, kut nukin el aiya.

41 Ā in len iño elos orek kaf, ā aři kiřeella nu sin aidol, ā elos eñun ke me orekma lun paulos.

42 Na God El forla, ā as alos in ali nu sin u ma in kosao; oanu ma řim in buk

lun met palu, O komwos met Israel, ya komwos aři nu Sik kosro uniye ā kiře ke yiu añaul yin mesis?

43 Aok, komwos srukak lom lun Molok, ā itu lun god lomwos Remfan, me srulela ma komwos oru in ali nu ka: ā Ña fwa wis komwos la likin yen Babulon.

44 Lom lun ma lo yurin papa tumas yin mesis, oanu El oru met ke El fwak nu sel Moses, tu el fwa orala mao oanu lumun el liye met.

45 Ma papa tumas řu tuku tuk elos wi Jořua wis nu ke an sin met Pegan, ma God el lusla ye mutun papa tumas, nu ke len lun Devid; 46 řu konoiook lun ye mutun God, ā el kenu konoiook lom lun God lun Jakob.

47 Ā Solomon el muřa lom Sel.

48 Tu Fulat Lanu El tiu mutu in tempel ma po oru; oanu met palu fwak, 49 Kosao niin mutu Luk, ā fwalu niin faluk Luk: lom řu komwos tufwa muřa Sik? Leun El fwak: ku an ya Ña moñla we?

50 Ya pok tiu oru ma iñi nu kemwu?

51 Komwos keiki kaiwumwos ā tiu kosroala inřiumwos ā sreumwos, pal nu kemwu komwos folokin Ñun

Mutal: oanu Papa tumomwos, komwos ouyape.

52 Met palu šu papa tumomwos tiu kolyaĩ? ā elos onelosi elos šu polyi Met Payi si šu tuku; komwos iĩni met tak ā met akmus ke'l; 53 šu es manu ke me orekma lun lipufon, ā komwos tiu liauñ.

54 ¶ Ke elos loñ ma iĩni fokišie inšielos, ā elos ñaliseni mwuselos ke'l.

55 Ā el tiĩntiĩnu ke Ñun Mutal, šuiye nu in kosao, ā liye mwolanu lun God, ā Jisus El tu fwin la po leyut sin God, 56 ā fwak, Liye, ña liye in kosao igakla, ā Mwen nutin met El tu fwin la po leyut sin God.

57 Na elos wowoyuk ke pusra lulap, ā fonosye sralos, ā kasus nu fwel nunok sugo wunu, 58 ā sis el la liki siti, ā tuñ lal: ā met lo elos likiye nuknuk lalos, ye niin met fwus si, el Soul.

59 Ā elos tuñ la'l Stefan ke el pre nu sin God; ā fwak, Leum Jisus, es ñunik.

60 Ā el sikukmutantiyuk ā wowoyuk ke pusra'l lulap, Leum, tiu šuñ ma koluk iĩni nu selos. Ā ke el fwak ma iĩni tari, el motul.

SAPTER 8.

A SOUL el nunok oanu ke miši lal. Ā ke pal si

iĩno kolya lulap lain šurš in Jerusalem; ā elos nu kemwu fwaselik nu yin Judea ā Samaria, met šap tiu wi.

2 Ā met mwo elos wis Stefan nu inkulyku, ā elos orek asor lulap nu ke'l.

3 Ā Soul el kanaosla šurš, ilyuk nu in lom nu kemwu, el amakin met mogul ā mutan ā fule'losi nu in prison.

4 Ke ma iĩni elos šu fwaselik šom yin nu kemwu in luti kas.

5 Na Filip el oatui nu in siti lun Samaria, ā lotoil Kraist nu selos.

6 Ā met puspis tukeni elos loñ ke nunok sugo wunu ma iĩno ma Filip kaskas ka, loñ ā liye menmen ma el eru.

7 Tu ñun fokfok, wowoyuk ke pusra lulap, elos tuke liki met puspis; ā met puspis mas matoltol, ā ul, elos kela.

8 Ā eñun lulap in siti si iĩno.

9 Ā sie met, pañpañ Saimon, šu orek šatal umet in siti si iĩno, ā aklutye met lun Samaria, el šifwanu ora'l tu el sie met lulap.

10 Elos nu kemwu, ke elos srik nu ke elos matu, loñ ol, fwakañ, Met si iĩni ku lulap lun God.

11 Ā elos loñ ol, tu ma pátpat el akluti elos ke šatal.

12 Ā ke elos lalalfuñol Filip, ke el lotaun ma lun

togusaï lun God, ā ma lun Ēl Jisus Kraist, elos baptaisla, met mogul ā mutan.

13 Na Saimon el šifwanu lalalfuñi; ā ke el baptaisla tari, el mutu yurol Filip, ā lut ke el liye akul ā menmen lulap ma orala.

14 Ā ke met šap, šu mutu Jerusalem, elos loñ tu Samaria es kas lun God, elos sipaot nu selos Piter ā Jon.

15 Ke eltal oatu tari, eltal pre ke'los, tu elos fwa es Ñun Mutal.

16 Tu nu ke pal si iñi El tiu putatla nu ke sie selos: elos baptaisla in Ēl Leum Jisus mugenu.

17 Na eltal filiye paultal nu fweles, ā elos es Ñun Mutal.

18 Ā ke Saimon el liye tu ke filiye pon met šap, Ñun Mutal etikiuñ, el šuñ monni nu seltal, 19 fwakañ, Si nu sik pe ku iñi, tu on fwin šu ña filiye pok, el ā fwa es Ñun Mutal.

20 Ā Piter el fwak nu sel, Monni lom wi kom nu miši, tu koin nunku tu ma šuñ lun God fwa kukakin ke monni.

21 Wañin kutu ma ā wañin sie fwo lom in kas si iñi: tu inšium tiu payi ye mutal God.

22 Ke ma iñi kom auliyuk ke ma koluk lom iñi, ā pre

nu sin God, El a la ma koluk lom fwa nunok munas nu šum ku sito.

23 Tu ña liye tu kom in a menlanu, ā in lolüni koluk.

24 Na Saimon el tupokoañ, ā fwak, Komtal siyuk sin Leum ke ña, tu wañin ma iñi ma komtal kas ka fwa tuku nu fwuk.

25 Ā ke elos orek ma lo a luti kas lun Leum tari, elos folokla nu Jerusalem, ā luti mwo šašu inkal sisik puspis lun met Samaria.

26 ¶ Ā lipufon lun Leum el kaskas nu sel Filip, fwakañ, Kom tuyuk ā šom nu yin Eur, nu inganek oatui Jerusalem mi nu Gaza, ma an mesis.

27 Ā el tuyuk ā šom: ā liye, sie met Etopia, el yunuk leum sropu puspis sran Kandase kosoa lun met Etopia, el liauñ niin fok nu kemwu ma lal, el tuku nu Jerusalem in ali tari, 28 el folokla; ā mutu fwin šariot lal el rid Esaias met palu.

29 Na Ñun El fwak nu sel Filip, Kom kolikiuñ, ā šifwanu wi fwas ke šariot iñi.

30 Ā Filip el kasus nu yurol, ā loñ ol rid met palu Esaias, ā fwak, Ya kom etu ma kom rid?

31 Ā el fwak, Ña ku fuka, fwin wañin met luti yu? Ā

el kenu tu Filip lun sroauk
ā mutu yurol.

32 An in Baibel ma el rid
ma iñi, El kol la oanu šip
ke uni; ā oanu lamb el šu-
loñkas ye mutun met kolkil,
ouyape el tiu oaliñalik oalul.

33 Ke fwokpap lal nu-
nunku lal as la: ā šu fwa-
kot fwil lal? tu mol lal asla
liki fwalu.

34 Ā yunuk el tupok Filip,
ā fwak, Ña siyuk šum ke
šu met palu kaskas ma iñi?
ke'l, ku ke sienu met?

35 Na Filip oaliñalik oalul,
ā mutamwauk ke ma šimla
iñi, ā luti Jisus nu sel.

36 Ā ke eltal šom inek,
eltal tuku nu ke an kof on
we: ā yunuk el fwak, Liye,
kof iñi, mea sruki yuwi in
tiu baptaisla?

37 Ā Filip el fwak, Kom
fwin lalalfuñi inšium ke-
mwu, mwo. Ā el tupok ā
fwak, Ña lalalfuñi tu Jisus
Kraist Mwen natal God.

38 Ā el šap šariot in tui,
ā eltal oatu nu in kofo,
Filip ā yunuk; ā el baptais
el la.

39 Ā ke eltal fwasyuk liki
kofo, Ñun lun Leum el wis el
la Filip, tu yunuk el tiu liye'l
tuk. Ā el šom ineku eñun.

40 Ā konoiook Filip nu
Azotus. Ā fwas sasla el
luti in siti nu kemwu, nu
ke el tuku nu Sesarea.

ŠAPTER 9.

A SOUL, ou meta oswek
A kas ko ā akmus lain met
tumul lutlut lun Leum, el
šom nu yurin met tol fulat,
2 ā siyuk sel letter nu Da-
maskus nu imwen lolñok, tu
el fwin konoiook kutu lun
inek si iñi, la mogul ma
mutan, el fwa kopuriye ā
wis elos nu Jerusalem.

3 Ā ke el šom, el tuku
apkurun nu Damaskus; ā
kiten misiñi kalem in ko-
saoe mi šarom apnulaiñi.

4 Ā el putatla nu in foko,
ā loñ pusra si fwak nu sel,
Soul, Soul, efwo kom ku
kolyai yu?

5 Ā el fwak, Leum, šu
elos an? Ā Leum el fwak,
Ña Jisus el šu kom kolyai:
upa nu šum tu kom futoñ
nu ke ma kosro.

6 Ā el rarrar ā mañolñol
fwak, Leum, mea Elos lun-
selos laut in oru? Ā Leum
El fwak nu sel, Kom tuyuk,
ā šom nu in siti, ā a fwa luti
nu šum, ma kom fwa oru.

7 Ā met šu oelul fwas, elos
tu misla, loñ pusra si, ā tiu
liye met.

8 Ā Soul el tuyuk in foke-
yuk; ā ke el ñutalik, el tiu
liye met. Ā elos kol ol ke
paul, ā wis el nu Damaskus.

9 Ā ke len tolu el tiu liye,
ā tiu moño ā tiu nim.

10 Ā sie met lutlut mutu Damaskus, ēl Ananaias; Leum el fwak nu sel in arurumu, Ananaias. Ā el fwak, Leum, liye, elu ñao.

11 Ā Leum el fwak nu sel, Kom tuyuk, ā šom nu sie inek pañpañ Šumwos, ā siyuk in lom sel Judas ke sie met ēl Soul lun Tarsus: tu, liye, el pre; 12 ā el liye ke arurumu met si ēl Ananaias utyuk, ā filiye paul on fwel, tu el a siefwil liye.

13 Na Ananaias el tupok, Leum, laut loñ sin met puspis ke met si iñi, fuka ma koluk ma el oru nu sin met mwo lolos nu Jerusalem.

14 Ā šap lun met tol fulat yurol lun kopur elos ye nu kemwu šu pre in Ēlos.

15 Ā Leum el fwak nu sel, Kom fwala: tu el kufwensroas emun luk, in wis Ēk ye mutun met Pegan, ā togusa, ā tulig nutin Israel.

16 Tu Na fwa luti nu sel fuka el keokiuñ ma puspis lulap ke Ēk.

17 Ā Ananaias el šomot, ā ilyuk nu in lomwu; ā filiye paul on fwel el fwak, Soul, ma lili, Leum, Jisus šu sikmi nu yurum ineku ke kom tuku, El sipe yu ini tu kom fwa liye, ā seseslanu ke Nun Mutal.

18 Ā kiten misiñi putatla liki mutal oanu unin ik: ā

kiten misiñi el liye, ā tuyuk, ā baptaisla.

19 Ā ke el es me moño tari, el keyuk. Na kutu len Soul el wi met lutlut šu mutu Damaskus.

20 Ā kiten misiñi el luti Kraist in lolñok tu El Mwen nutin God.

21 Ā elos nu kemwu šu loñ ol lut ka, ā fwak; Ya el iñi tiu el su onelosla šu pre ke Ēl iñi in Jerusalem, ā tuku nu yinu ke ma iñi, tu el fwa kopur'elos ye ā wis nu sin leum tol?

22 ¶ Ā Soul el yokyokak, el akmisi elos la met Ju šu mutu Damaskus, ā akfwol-yel la tu el iñi Kraist pa-yinu.

23 ¶ Ā tukin len puspis tari, met Ju elos papu in uni'lye: 24 ā Soul el etu papu lalos. Ā elos šano mutun pot len ā foñ in uni'lye.

25 Na met lutlut elos as al ke foñ ā koel la pe potu in kuompal si.

26 Ā ke Soul el tuku nu Jerusalem el sriki in oeuñ met lutlut; ā elos šañoñ sel, ā tiu lalalfuñi tu el met lutlut.

27 Ā Barnabas el as al ā wis el nu yurin met šap, ā fwak nu selos fuka el liye Leum in neku, ā tu el kas-kas nu sel, ā fuka el lutlut

pulaik nu Damaskus in El Jisus.

28 A el oelulos fwas lu lik nu Jerusalem.

29 A el kaskas pulaik in El Leum Jisus, a akukain yurin met Grek: a elos sruunsumwunmael in uni'lye.

30 Ke ma fili etu elos wisilye nu Sesarea, a sipa'lot nu Tarsus.

31 Na surš elos moñla nu yin Judea nu kemwu a Galili a Samaria, a elos mušaiyuk: a orekma ke šañeñ sin Leum, a ke par sin Nun Mutal, a yokoilik.

32 A ma te oru ke Piter el fwas sasla yin nu kemwu, el ouyape oatu nu sin met mwo šu mutu Lidda.

33 A iño el konoiook sie met el Eneas, šu on kilüs kiel yiu oalkos, a mas ke mata'lot.

34 A Piter el fwak nu sel, Eneas, Jisus Kraist El orek kom kelanu: kom tuyuk a orek kilüs kium. A kiten misiñi el tuyuk.

35 A elos nu kemwu šu mutu Lidda a Saron liye'l, a forla nu sin Leum.

36 Sie met lutlut mutu Joppa el Tabita, ma ke tafwu pañpañ Dorkas: mutan si iñi seseslanu ke me orekma mwo a me pakoten ma el oru.

37 A ma te oru ke len iño, tu el mas, a miši; šu ke elos tetekunla tari, elos filiyefokil lūñ.

38 A tu Lidda apkurun nu Joppa, a met loñ tu Piter el os we, elos sipaot met luonu sel, kenu tu el tiu pat in tuku nu yurolos.

39 Na Piter el tuyuk oelul-tal šon. Ke el tuku tari, elos wis el nu in fokil lūñ: a kotinmas tu yurol tuñ, a elos luti koat a nuknuk ma Dorkas oru, ke el mutu yurolos.

40 A Piter el sipa'los la nu kemwu, a sikukmutuntiyuk, a pre: a el ella nu ke manol fwak, Tabita, tukakak. A el ñutalik: a ke el liye'l Piter, el tukakak mutu.

41 A el šuñ paul nu sel, a tulokunulak; a ke el pañonmu met mwo a kotinmas, el fwakulañ la molyuk.

42 A ma iñi eteyuk elik Joppa nu kemwu: a ma puspis lalalfuñi ke Leum.

43 A ina te oru tu el mutu len puspis nu Joppa yurol Saimon met tanner.

ŠAPTER 10.

SIE met in Sesarea el Kor-nilius, el met senturion si un met meun si pañpañ Italia, 2 met oawi, a el šañeñ sin God wi sou lal nu kemwu, šu šuñ me pako-

mutu ma lulap nu sin metu, ā pre nu sin God pal e nu kemwu.

3 El liye ke arurumu ma malem, akurun auu eu ke len, lipufon lun God ilyuk nu yurol ā fwak nu sel, Kornilius.

4 Ā ke el netañ nu sel, el šaṇeñ ā fwak, Measi Leum? Ā el fwak nu sel, Pre lom ā me pakomutu lom šumwak me esmakin ye mutal God.

5 Ā iñi sipaot met nu Joppa, ā pañol Saimon, mwulal Piter.

6 El mutu yurol sienu Saimon met tanner, lom sel leyen nu mwea; el a kaskas nu šum ma mwo ma koin fwa oru.

7 Ā ke lipufon, šu kaskas nu sel Kornilius, el šom tari, el pañon mu luo met kulanšap la, ā sie met meun oawi selos šu kulansipal ma patpat; 8 ā ke el fwakak ma nu kemwu ma iñi nu selos tari, el sipa'loswot nu Joppa.

9 Ā lutu, ke elos šom, ā apkurun nu siti, Piter el fwasyuk nu fwın mañon lomwu in pre ke auu akonkos.

10 Ā el musinsral ma lulap, ā kenu moño; ā ke elos ako, el putatla nu in arurumu, 11 ā liye kosao igakla, ā maši sikmi nu yurol, oanu me katou lulap si ol orekla

ke srumwosrik akos, kukla nu in foko.

12 Ma on lū kain nu kemwu kosro nie akos fwalu, ā kosro lemnok, ā ma mwurakrak, ā mwon yin eñeñu.

13 Ā pusra si tuku nu yurol, fwak, Piter, tuyuk; uni ā moño.

14 Ā Piter el fwak, Tiu ou iñi, Leum; tu ña tiu moño ma oul, ā ma tiu mutal.

15 Ā pusra si siefwil kas nu sel pal si akluo, Ma God el aknasnasye, kom tiu pañon oul.

16 Ma iñi oru pal tolu: ā maši siefwil utukyuk nu in kosao.

17 ¶ Na Piter el šifwanu ninukunla fuka arurumu iñi ma el liye, liye, met šu Kornilius el sipamu elos siyuk ke lom sin Saimon, ā tu ye mutun oaoa, 18 ā pañon, ā siyuk la Saimon, mwulal Piter, mutu yinu ku tiu mutu.

19 Ke Piter el nunku ke arurumu, Nun el fwak nu sel, Liye, met tolu šuk kom.

20 Ke ma iñi kom tuyuk, ā oatu nu ten, ā oelulos šom, tiu allolo; tu Na sipa'los mu.

21 Na Piter el oatu nu yurolos, šu Kornilius sipamu nu sel; ā fwak, Liye, ña el šu komwos šuk: komwos tuku ke mea?

22 Ā elos fwak, Kornilius met senturion, met payi si, ā el šaṇeñ sin God, ā met Ju nu kemwu elos kas mwo nu ke'l lipufon mutal el oraū nu sel šap ma nu šum nu in lom sel, ā i loñ kušom.

23 Ke ma iñi el šulu'los yuk, ā karwuñun alos. Ā lutu Piter el oalulos šom, ā kutu ma lili lun Joppa oelul.

24 Ā mwulili elos utyuk nu in Sesarea. Ā Kornilius tañ elos, ā el pañoni tari met sou lal ā met kawuk kulu.

25 Ā ke Piter el utyuk, Kornilius el šuñ ol ā putatla nu ke niel, ā ali.

26 Ā Piter el tulokunulak, fwakañ, Kom tuyuk; ña met pe.

27 Ā ke el kaskas nu sel, el utyuk, ā konoiook met puspis šu tukeni.

28 Ā el fwak nu selos, Komwos etu fuka ma oul ke met Ju tukeni mutu, ā fwas nu yurin kutenu met; ā God El luti yu tu ña tiu pañon kutu met oul, ā tiu nasnas.

29 Ke ma iñi ña ša in tuku nu yurumwos, ke komwos sipeyu mi. Ke ma iñi ña siyuk, komwos šuli yu insika?

30 Ā Kornilius el fwak, Len akos met ña lālo nu ke auu si iñi; ā ke auu akeu

ñā pre in lom sik, ā, liye, met si tu ye mutuk in nuk-nuk fwosfwos, 31 ā fwak, Kornilius, pre lom loñ, ā me pakomutu lom in esmakinye ye mutun God.

32 Ke ma iñi sipaot, ā pañon mu Saimon mwulal Piter; el mutu in lom sin sie Saimon met tanner leyen nu mwea: ke el tuku el tnfwa kaskas nu šum.

33 Kiten misiñi ke ma iñi ña sipaot nu šum; ā kom oru mwo tu kom tuku. Iñi ke ma iñi kem nu kemwu mutu iñi ye mutun God, in loñ ma nu kemwu ma God el oru nu šum.

34 ¶ Na Piter el mañalik, ā fwak, Payinu ña liye tu God el tiu wiwikas; 35 tu yurin met nu kemwu el šu šaṇeñ sin, ā orek ma payi, El mu mwo.

36 Kas ma God el sipaot nu sin tulig nutin Israel, luteuñ misla ke Jisus Kraist; El Leum lun nu kemwu.

37 Kas iñi komwos etu, ma lutlutelik yin Judea nu kemwu, ā mutamwauk Galili mi, tukin baptais ma Jon el luti ka; 38 fuka God el armwul Jisus lun Nazaret ke Nun mutal ā ke ku: šu fwa-fwasyis in orek mwo, ā akkei elos la nu kemwu šu devil el akkoluki; tu God yurol.

39 Ā kem met lo ke ma nu kemwu ma El oru in fwal lun met Ju, ā in Jerusalem ; šu elos uni'lye ā sripusak ulin šaku.

40 God el akmolye'lak len si aktolu, ā lotō'el lemtulaiyuk ; 41 tiu nu sin met nu kemwu, tu nu sin met lo ma God šulūla met, aok nu šes, šu moño ā nim yurol tukin pal si El molyuk yin miše mi.

42 Ā El sipe kit in luti nu sin metu, ā in orek ma lo, tu El iñi El šu God fliye in nununku sin mol ā sin miši.

43 Met palu nu kemwu elos orek ina lo ke'l, tu ke Ēl elos šu lalalfuñi in Ēl fwa es ella ke ma koluk.

44 Ke Piter el kaskas kas iñi, N̄nun Mutal putatla nu fwelos nu 'kemwu šu loñ kas.

45 Ā elos sin met kosraok šu lalalfuñi lut, tu ma ašun lun N̄nun Mutal okoima pe nu fwin met Pegan.

46 Tu elos loñ olos kaskas ke loa, ā kakšakin God.

47 Na Piter el tupok, Ya kutenu met ku in tiu šun kof tu elos iñi tiu baptais, šu es N̄nun Mutal oanu kem ?

48 Ā el šap in baptais elos la in Ēl Leum. Na elos pre siyuk sel lun mutanu kutu len.

ŠAPTER 11.

A MET šap ā ma lili šu mutu Judea elos loñ tu met Pegan es pe kas lun God.

2 Ā ke Piter el fwasyuk nu Jerusalem, met sin kosraok elos akukain nu yurol, 3 fwakañ, Kom utyuk nu yurin met tiu kosraok, ā moño yurolos.

4 Na Piter el nekauñ mao ke mutamwauk, ā fwakak ma šumwos nu selos, fwakañ, 5 N̄na mutu in siti Joppa ā pre ; ā n̄na arurumu ā liye, Sie mao sikmi, oanu me katoat, ma kukla in kosaoe mi ke srumwosrik akos ; ā tuku nu yuruk.

6 Ke n̄na šuwiye nu ke, n̄na nunkauk, ā liye kosro nie akos lun fwalu, ā kosro lem-nok, ā ma mwurakrak, ā mwon yin eñeñu.

7 Ā n̄na loñ pusra si fwak nu sik, Tuyuk, Piter ; uniye ā moño.

8 Ā n̄na fwak, Tiu ou iñi Leum : tu wañin nu ma oul ā tiu mutal fwas nu in olik.

9 Ā pusra si siefwil tupok nu sik in kosaoe mi, Ma God el orek nasnas, kom tiu fwak oul.

10 Ā ma iñi orek pal tolu, ā ma nu kemwu siefwil amauk nu in kosao.

11 Ā, liye, kiten misiñi met

tolu tuku tari nu yin lom nā mutu we, sipeyuk Sesarea mi nu sik.

12 Ā Nun fwak nu sik in oelulos šom, tiu allolo. Ā ke ma iñi met lili onkos iñi wi yu, ā kem ilyuk nu in lom sin met sa; 13 ā el luti nu šes fuka el liye met lipufon si in lom sel, šu tu ā fwak nu sel, Sipaot met nu Joppa, ā pañon mu Saimon mwulal Piter; 14 El fwa oru nu šum kas, ma kom, ā sou lom nu kemwu fwa mol la ka.

15 Ā ke nā mutamwauk in kas, Nun Mutal putatla fwelos, oanu fwus ke mutamwauk.

16 Na nā esamak kas lun Leum, fuka ma El fwak, Payi Jon el baptaisla ke kof; ā komwos fwa baptais ke Nun Mutal.

17 Na ke ma iñi tu God el šuñ nu selos me kiša, oanu nu šes, šu lalalfuñi ol Jisus Kraist, fuka nā, ya nā ku in igulye God?

18 Ke elos loñ ma iñi, elos misla, ā kakšakin God, fwa-kañ, Na God el šuñ nu sin met Pegan auhiyuk nu ke mol.

19 ¶ Iñi elos šu fwaselik ke kolyai ma tuku ke Stefan, elos fwas nu Finis, ā Saiprus, ā Antiok, luti kas tiu nu sin sienu met, tu nu sin met Ju mugu.

20 Ā kutu selos met Saiprus ā Sairene, ke elos tuku nu Antiok, elos kaskas nu sin met Grik lutlut kunul Leum Jisus.

21 Ā pon Leum oelulos; ā ma puspis lalalfuñi ā forla nu sin Leum.

22 Na kas ke ma iñi tuku nu sren šurš šu mutu Jerusalem; ā elos sipa'lot Barnabas, tu el šom nu Antiok:

23 Ke el tuku el liye kulañ lun God, el eñun, ā kaiuñ nu selos nu kemwu, tu ke ku inšielos elos fulsöl Leum.

24 Tu el met mwowo, ā seseslanu ke Nun Mutal ā ke lalalfuñi: ā met puspis oeuñ Leum.

25 Na Barnabas el šom nu Tarsus, in šuk Soul: 26 ā ke el kono'i'lok, el wis el nu Antiok. Ā ma te oru tu yiu fon si elos šifwanu tukeni nu in šurš, ā luti met puspis. Ā in Antiok pañpañ met lutlut kristin met.

27 ¶ Ā in len iñi met palu elos tuku Jerusalem mi nu Antiok.

28 Ā sie selos tuyuk el Agabus, ā el polyi ke Nun tu pal pao ma lulap yin fwal e nu kemwu; ma te oru ke len lun Klaudius Sisar.

29 Na met lutlut, elos nu kemwu oanu elos ku, nun-kauk in sipaot me kasu nu

sin ma lili šu mutu in Judea.

30 Ā elos oru ma iñi, ā sipaot mao nu yurin met elder ke pon Barnabas ā Soul.

ŠAPTER 12.

A KE pal si iño Herod togusa sralot paul in akkolukye kutu lun šurš.

2 Ā el uni'lye Jemes tamulel Jon ke kutlas.

3 Ā tu el liye tu ma iñi akeñunye met Ju, el ora pe in es Piter. Pal si iñi len lun bred tiu pulolak.

4 Ā ke el sruki'lye tari, el fili'lye. nu in prison, ā as al nu sin met meun sie-ñulonkos in liye'lañ. El nunku tukin alukela in wis el mu nu sin metu.

5 Ke ma iñi sruki'lye Piter nu in prison: ā šurš elos prenu, prenu, nu sin God ke'l.

6 Ā ke Herod nunku in wis el mu, foñ si iñi Piter el motul in maslon met meun luo, koperi ke kapinkaslap luo; ā met sropu ye mutun oaoa elos liauñ prison.

7 Ā, liye, lipufon lun Leum el tuku nu fwe'l, ā kalem si šaromromla nu in prison; ā el puki'lye siel Piter, ā tulokunulak, fwakañ, Ki tukakak. Ā kapinkaslap lal putatla liki paul.

8 Ā lipufon fwak nu sel, Kom šitwanu šuñ me lol losūni, ā losūni faluk lom; ā el oru ou iñi. Ā el fwak nu sel, Šuñ nuknuk in kato lom nukomañ, ā fwas tukuk.

9 Ā el fwas liki, ā fwas tukol; el nūkin la payi ma lipufon oru; el nunku mutu el liye arurumu.

10 Ke eltal fwas alukela šan si meta ā akluo, eltal tuku nu ke mutun oaoa musra, ma kol nu yin siti; ma iñi šifwanu igakla nu selos: ā eltal fwas liki ā fwas sasla sie inek; ā kiten misiñi lipufon el šom luk el.

11 Ā ke Piter el šifwanu eta'l, el fwak, Iñi ña etenu, tu Leum sipamu lipufon lal, ā es yu la liki pon Herod, ā liki nunke nu kemwu lun met Ju.

12 Ā ke el nunkauk tari, el tuku nu lom sel Meri nine kīel Jon mwulal Mark; yin ma puspis elos tukeni in pre.

13 Ā ke Piter el tumwolak nu ke sriñlin mutun oaoa; mutan fwus si el tuku in loñ, el Roda.

14 Ā ke el etu pusral Piter, ke eñun el tiu igasla sruñul, ā el kasusus lū, ā fwakañ fuka Piter el tu ye mutun oaoa.

15 Ā elos fwak nu sel, Kom mwul. Ā el fwaknu payinu

ma ña fwak. Na elos mu Lipufon lal.

16 **Ā** Piter el sikalañ tu-mwolye; ā ke elos igasla, ā liye'l, elos lut.

17 **Ā** Piter el masrik nu selos ke paul tu elos in misla, el fwak nu selos fuka Leum wis el mu liki prison.

Ā el fwak, Komwos fwasot ā oru ma iñi nu sel Jemes, ā nu sin ma lili. **Ā** el šom ā fwas nu sienu an.

18 **Ā** ke lenelik, omwoni ma lulap sin met meun, fuka ke Piter.

19 **Ā** ke Herod šok ol, ā tiu konoil'lok, el siyuknu met šan, ā šap in onelosla. **Ā** el oatu Judea mi nu Sesarea, ā mutu we.

20 ¶ **Ā** Herod el mulat lulap nu selos sin Tair ā Saidon: ā elos nunok sugo wunu tuku nu yurol, ā ke elos ora'l Blastus met tutafpo lun togusa, met kaiwuk lalos, elos kenu misla; tu an sin togusa kasu an selos.

21 **Ā** ke sie len Herod nukomañ nuknuk in togusa, ā mutu fwini niin mutu lal, ā oru kas lulap nu selos.

22 **Ā** met elos šao fwakañ, Pusra si lun god, tiu ma lun met.

23 **Ā** kiten misiñi lipufon lun Leum el onel, tu el tiu kakšakin God, ā mwet elos kuñ al la, ā el miši.

24 **Ā** kas lun God kapak ā yokoilik.

25 **Ā** Barnabas ā Soul eltal folokē liki Jerusalem, ke eltal payikin me orekma laltal, ā es oelultal Jon mwulal Mark.

ŠAPTER 13.

A KUTU met palu ā met luti lun šurs Antiok; oanu Barnabas, ā Simeon šu pañpañ Naiger, ā Lušius lun. Šairene, ā Manaen šu kapak oelulañ Herod titrak, ā Soul.

2 **Ā** ke elos oru nu sin Leum, ā lajo, **Ñ**un Mutal fwak, Komwos fulela nu sik Barnabas ā Soul nu ke me orekma **Ñ**a pañnoltal mu ke.

3 **Ā** ke elos lālo a pre, ā filiyē paulos on fwe'ltal, elos sipa'ltalu.

4 Tu **Ñ**un Mutal sipa'ltalu, ke ma iñi eltal šom nu Seleušia; ā eltal kol iño mi nu Saiprus.

5 **Ā** ke eltal mutu Salamis, eltal luti kas lun God in lol-ñok lun met Ju: ā Jon el oelultal pe in orekma.

6 **Ā** ke elos fwas sasla tuka si nu Pafos, elos konoilok sie met šatal, met palu sito, met Ju, el Bar-jisus.

7 El wi met aol lun anša, Seršius Paulus, met lalmetmet; el pañon Barnabas ā Soul, ā kenu in loñ kas lun God.

8 Ā Elimas met šatal (tu ou iñi tafwa ēl) el tuyuk lain elos, sriki in forokunma met aol liki ma lalalfuñi.

9 Na Soul, pañpañ pe Poul, tiñtiñinu ke Nun Mutal, el šui'lye, 10 ā fwak, O kom tiñtiñinu ke sito nu kemwu ā šilollet nu kemwu, tulig nutin devil, mwusral ke ma payi nu kemwu, ya kom tiu tari in akkuiala inek payi lun Leum?

11 Ā iñi liye, pon Leum on fwom, ā kom fwa kunla, tiu liye fwatu kutu pal. Ā kiten misiñi putatla fwe'l ok ā los; ā el fwafwasyis in šuk kutu in kol ol ke paul.

12 Na met aol, ke el liye ma oru, el lalalfuñi, ā lut ke me lutlut lun Leum.

13 Na ke Poul ā elos oelul šom liki Pafos, elos tuku nu Perga lun Pamfilia: ā Jon el fwas luk elos folokla nu Jerusalem.

14 Ā ke elos šom liki Perga, elos tuku nu Antiok lun Pisidia, ā ilyuk nu in lolñok ke len sabat, ā mutu.

15 Ā tukin ma rid manu ā ma palu, leum lun lolñok elos sipaot nu seltal, fwakañ, Komtal, met lili, fwini kutu kas in lutlut yurumtal ke metu, fwakak.

16 Na Poul el tuyuk, ā ponsit ke paul fwak, Met

Israel, ā komwos šu šañeñ sin God, porono.

17 God lun met iñi lun Israel šulūla papa tumas, ā ora'losyuk met ke elos metša mutu in Isip, ā ke po fulat El wis elos la liki mao.

18 Ā akurun pal si yiu añaul El kol olos yin mesis.

19 Ā ke El kanaosla an itkos yin fwal Kanan, El kitelik fwal lalos nu selos ke koto srifwe.

20 Ā tukin ma iñi El šuñ nu selos met nununku akurun pal si yiu añfuko ā lumnaul, nu ke pal si Samuel met palu.

21 Ā tuko elos luñselos sie togusa; ā God asi nu selos Soul mwen natal Sis, met si lun sruf Benjamin, ke yiu añaul.

22 Ā ke El es el la, El orauk nu selos Devid in togusa lalos; El šuñ pe ma lo nu sel ā fwak. Na konoioik Devid nutin Jesse, met ou ma inšiuk, el tufwa payikin ma na luñsik nu kemwu.

23 Ke futin met si iñi, God oanu ke mwuleuñ lal, El orauk nu Israel, Jisus Laño.

24 Ke met El tuku tuk, Jon el luti baptais lun auliyuk nu sin met Israel nu kemwu.

25 Ā ke Jon el payikin me orekma lal, el fwak, Komwos nunku šu na? Na tiu El.

Tu liye, sie tuku tukuk, faluk ke niel ña tiu mwo in tulala.

26 Met lili, tulig nutin sou lun Abraain, a elos šu šumwos šañeñ sin God, kas mol si iñi sipeyuku nu šumwos.

27 Tu elos šu mutu Jerusaleml, a leuin lalos, tu elos tiu eta'l, a tiu etu pusren met palu, ma rid piñanu len sabbat, elos payikin mao ke elos paani lun mas.

28 Ā tu elos tiu konoiook kutu ma sripauk ke miši, a elos kenu Pailat lun mu in uni'lye.

29 Ā ke elos payikin tari ma nu kemwu ma šim ke'l, elos es il ye liki šaku, a fili'lye nu in lufin mas.

30 Ā God akmolyelak yin miše mi.

31 Ā elos šu oelul fwas-yuk Galili mi nu Jerusalem, liye'l len puspis, a elos met lo lal nu sin metu.

32 Ā kem luti nu šumwos mwo šašu, fuka ma mwuleuñ ma oru nu sin papa met, 33 God El payikin ma iñi nu šes, tulig natalos, tu El siefwil akmolye'lak Jisus: oanu ma šim in psalm akluo, Kom Mwen nutig, len si iñi Āa oswe kom.

34 Ā tu El akmolye'lak yin miše mi tu El a tiu folokla nu ke punoela, El fwak ou

iñi, Āa tufwa šiot nu šumwos ma mwuleuñ mutal lun Devid.

35 Tu ou iñi El fwak pe in sienu psalm, Kom a tiu lela El šu Mutal nutum tu El liye punoela.

36 Tu Devid tukin pal si el oru ma God oere, el miši a liki'lye nu yurin papa tumal, a el liye punoela.

37 Ā el šu God akmolye'lak El tiu liye punoela.

38 Ke ma iñi komwos nu kemwu, met lili, etu tu ke met si iñi kem luti nu šumwos nunok munas ke ma koluk.

39 Ā ke'l elos nu kemwu šu lalalfuñi elos payi ke ma nu kemwu, komwos kofflanu payi ke manu lun Moses.

40 Ke ma iñi liauñ, fwintiu ou iñi ma fwa tuku nu yurumwos, ma kaskas in met palu; 41 Liye, komwos šu sruñu, a lut, a miši: tu Āa orek me orekma in len lomwos, me orekma ma komwos kofflanu lalalfuñi, met si fwintiwak mao nu šumwos.

42 ¶ Ā ke met Ju elos šom liki imwen lolñok, met Pegan elos siyuknu tu kas iñi in lutlut nu selos ke sabbat tuko.

43 Ā ke mwolil olalik, ma puspis sin met Ju a met forla mwo elos fwas tuk ol Poul a Barnabas; ke kaskas

nu selos, eltal ora'los in fwa-si ma luñ lun God.

44 Ā len sabbat tuko akurun yin siti nu kemwu tukeni in loñ kas lun God.

45 Ā ke met Ju elos liye met puspis tukeni, elos tiñ-tiñinu ke šok, ā kaskas lain ma iño ma Poul el kaskas ke, akukain ā kaskas koluk.

46 Na Poul ā Barnabas eltal pulaiknu, ā fwak, Mwo tu kas lun God lutlut met nu šumwos: ā tu komwos nununke komwos in tiu mwo nu ke mol ma patpat, liye, kem forla nu sin met Pegan.

47 Tu ou iñi Leum El šap nu šes, fwakañ, Ña fili komwi me kalem lun met Pegan, tu kom fwa me mol nu yin lusela fwalu.

48 Ā ke met Pegan elos loñ ma iñi, elos inšimwowo, ā kakšakin kas lun Leum: ā elos šu God filiye nu ke mol ma patpat lalalfuñi.

49 Ā kas lun Leum fwase-lik sasla nu kemwu yin si iñi.

50 Ā met Ju elos papani mutan inšie ā kato, ā met leum lun siti, ā orauk me kolya lain Poul ā Barnabas, ā sis eltal liki siskin an selos.

51 Ā eltal pukula fokun nieltal lain olos, ā tuku nu Ikonium.

52 Ā met lutlut elos tiñ-tiñinu ke eñun, ā ke Ñun Mutal.

ŠAPTER 14.

A MA te oru nu in Ikonium, tu eltal tukeni ilyuk nu in imwen lolñok lun met Ju, ā kaskas ou tu met puspis, met Ju ā met Grik pe elos lalalfuñi.

2 Ā met Ju silalalfuñi elos papani met Pegan, ā ora'los in nunok koluk lain met lili.

3 Tu ou iñi eltal mutu ma patpat kaskas pulaik in Leum, šu šuñ lo nu ke kas šamu lal, ā šuñ akul ā menmen in oru ke paultal.

4 Ā met puspis yin siti unkas lugwe; ā kutu wi met Ju, ā kutu wi met šap.

5 Ā ke met Pegan, ā met Ju pe wi met leum, elos tukeni in akkoluki eltal, ā tuñ-la'ltal, 6 eltal etu ā kasus nu Listra ā Derbe siti nu in Laikeonia, ā nu yin apneni.

7 Ā iño eltal luti mwo šašu.

8 ¶ Ā sie met mutu yin Listra, mas ke niel, ulnu ke el isūsia, šu t'una fwas: 9 el iñi loñ Poul el la kaskas; šu šui'lye, ā etu tu lalalfuñi lal in kela, 10 el fwak ke pusra lulap, Kom tuyuk fwin nium. Ā el srosro ā fwas.

11 Ā ke metu liye ma Poul

el oru, elos fuleuk pusralos in kas Laikaonia, fwakañ, Enut elos oatu nu yuros oanu lumun met.

12 Ā Barnabas elos pañpañ Jupiter; ā Poul, Mercurius, tu el kaskas puspis.

13 Na met tol lun Jupiter šu mutu ye mutun siti lalos, el wis kau mogul ā me mwolmwol nu ke mutun pot, ā luñši wi met puspis tukeni orek kiše.

14 Ma ke met šap, Poul ā Barnabas eltal loñ, eltal šelik nuknuk laltal, ā kasus nu infulwin metu, wowoyuk,

15 ā fwakañ, Met, efwo komwos ku orek ma iñi? Ketal met pe ou komwos, ā luti nu šumwos tu komwos forla liki ma sito iñi nu sin God mol, šu orek kosao, ā fwalu, ā mwea, ā ma nu kemwu lū: 16 Šu ke pal meta lela met an nu kemwu in fwas yin elos luñselos.

17 Ā tu ke ma iñi El tiu liki'lye ke wañin ma lo, tu El orek mwo, ā aši nu šes eaf in kosaoe mi, ā pal mut seseslanu inšius ke me moño ā eñun.

18 Ā ke kas iñi eltal akurun tiu igulye met, tu elos orek kiše nu seltal.

19 ¶ Ā kutu met Ju elos tuku nu Antiok mi ā Ikonium mi šu kaifwi metu, ā, ke tuñlol Poul tari, elos amakun

al likin siti, nunku mu tu el miši.

20 Ā ke met lutlut elos tu apnulai, el tuyuk, ā tuku nu yin siti; ā len si tuko el wi Barnabas šom nu Derbe.

21 Ā ke eltal luti mwo šašu nu yin siti si iño, ā oru met lutlut puspis tari, eltal siefwil folokla nu Listra, ā Ikonium, ā Antiok, 22 akkeyela ñunin met lutlut, ā kaifwe'los in srukie ma lalalfuñi, ā tu ke kolya ma lulap kut fwa ilyuk nu in togusañ lun God.

23 Ā ke eltal fliye met elder nu selos in šurš nu kemwu, ā pre wi lālo tari, eltal fule'los yuñ nu sin Leum, ke šu elos lalalfuñi.

24 Ā tukin pal si eltal fwas sasla Pisidia, eltal tuku nu Pamfilia.

25 Ā ke eltal luti kas in Perga tari, eltal oatu nu Atalia.

26 Ā iño mi eltal kol nu Antiok, yin si iño mi met šurš fule'ltalu nu ke luñ lun God ke me orekma eltal akfwolye ke.

27 Ā ke eltal tuku, ā šulūni šurš nu sie tari, eltal fwak ma nu kemwu ma God el oru nu ke'ltal, ā fuka El igasla mutun oaoa lun lalalfuñi nu sin met Pegan.

28 Ā eltal mutu iño ma patpat yurin met lutlut.

ŠAPTER 15.

A KUTU met šu oatu Ju-
dea mi elos luti met lili,
ā fwak, Komwos fwın tiu
kosroala ou manu lun Moses,
komwos koflanu mol.

2 Tu ou iñi ke Poul ā Bar-
nabas eltal akukain ā kas-
kasnu yurolos tiu ma sisik,
elos nunku mu tu Poul ā
Barnabas, ā kutenu selos,
elos fwasyuk nu Jerusalem
nu sin met šap ā met elder
ke me siyuk iñi.

3 Ā tu ou iñi šurs oelulos
fwas kutu, elos fwas sasla
Finis ā Samaria, fwakañ met
Pegan la forla; ā elos ak-
eñunye ma lulap met lili nu
kemwu.

4 Ā ke elos tuku nu Jeru-
salem, šurs, ā met šap, ā met
elder, elos es elos la, ā elos
fwak ma nu kemwu ma God
el oru nu ke'los.

5 Ā kutu sin un met Farisi
šu lalalfuñi elos tuyuk, fwa-
kañ, Tu mwo elos in kosrao-
'los la, ā šap elos in liauñ
manu lun Moses.

6 ¶ Ā met šap ā met elder
elos tukeni in papu ke ma iñi.

7 Ā ke elos kaskasnu ma
lulap, Piter el tuyuk, ā fwak
nu selos, Met lili, komwos
etu fuka u-met, tu God el
šulūla sin šes, tu ke olik met
Pegan fwa loñ kas lun mwo
šašu, ā lalalfuñi.

8 Ā God, šu etu inši, El
orek ma lo nu selos, šuñ Ñun
Mutal nu selos, oanu ma nu
šes; 9 ā El tiu sielanu šes ā
selos, aknasnasye inšielos ke
lalalfuñi.

10 Iñi ke ma iñi efwo ko-
mwos ku srifwe God, in li-
kiye enu in kaiwen met
lutlut, ma papa tumas ā kut
koflanu wis?

11 Tu kut lalalfuñi tu ke
luñ lun Leum Jisus Kraist
kut fwa mol ou elos.

12 Na met puspis tukeni
elos kemwu misla, ā loñ sel-
tal Barnabas ā Poul, ke eltal
fwak ma menmen ā šokruk
ma God oru yurin met Pegan
ke'tal.

13 Ā tukin pal si ke eltal
misla, Jemes el tupok, fwa-
kañ, Met lili poroñöyu; 14
Simeon el fwak fuka God
el tuku nu sin met Pegan,
in es kutu met sin selos
ke'l.

15 Ā kas sin met palu fwol-
nu ke ma iñi, oanu ma šim,
16 Tukin ma iñi Ña fwa fo-
loko, ā fwa siefwil muša lom
sin Devid, ma putatla; ā Ña
fwa siefwil muša ma mišalla
ke; ā Ña siefwil orauk mao,
17 tu met lula ka fwa šuk
Leum, ā met Pegan nu ke-
mwu, sin šu Ēk pañpañ, ma
Leum fwak, šu orek ma iñi
nu kemwu.

18 God etu ma nu ke-

mwu me orekma lal ke mutamwauk fwale mi.

19 Ke ma iñi ma nunku luk, tu kut tiu akkoluk elos, šu sin met Pegan forla nu sin God; 20 tu kut šimusla nu selos, tu elos sisila ma koluk lun enut sito, ā ma kosro, ā ma uniye ke sa tiu širor, ā sa.

21 Tu Moses umet yin siti mu kemwu kutu met lal šu lutlut ke'l len sabat nu kemwu.

22 ¶ Na ma iñi mwo sin met šap ā met elder, wi šurs nu kemwu, tu elos sipaot met šilūla sim u lalos nu Antiok wi Poul ā Barnabas; ma Judas mwulal Barsabas, ā Sailas, met kaki yurin met lili.

23 Ā elos šim leter ke elos ou iñi, Met šap ā met elder ā ma lili elos sipaot luñ nu sin met lili sin met Pegan šu mutu Antiok ā Siria ā Sili-sia; 24 tu ke ma iñi ma kem loñ tu kutu šu šom liki kem elos akkoluki komwos ke kas, ā aksitoiye nūnumwos, fwakañ, Komwos kosroala, ā liauñ manu; kem tiu šuñ šap ou iñi nu selos.

25 Ma mwo nu simem, tukeni ke nunok sugo, tu kem sipaot met šilūla nu šumwos wi kulu las Barnabas ā Poul, 26 met šu aši mol lalos ke Ē lun Leum las Jisus Kraist.

27 Tu ou iñi kem sipaot Judas ā Sailas, šu a fwak pe ma iñi nu šumwos ke kas.

28 Tu ma mwo nu sin Nūn Mutal, ā nu simem, tu kem likiye nu fwomwos ma tiu toas liki ma iñi mwo; 29 Tu komwos sisila ma kiše lun enut sito, ā ma sa, ā ma miši ke sa tiu širor, ā ma kosro. Komwos fwini fili komwos la liki ma iñi, komwos fwa oru mwo. Komwos mutu.

30 Tu ou iñi ke elos alalik tari, elos tuku nu Antiok; ā ke elos šulōni nu sie met puspis tukeni, elos as'ot leter.

31 Ma ke elos rid tari, elos inši mwowo ke kas in luti.

32 Ā Judas ā Sailas, eltal pe met palu, luti met lili ke kas puspis, ā akkuī elos la.

33 Ā ke eltal mutanu kutu pal, met lili fule'talu ke eñun nu sin met šap.

34 Ā Sailas el mu mwo tu el mutawun.

35 Poul ā Barnabas eltal muta pe nu Antiok, lutlut ā luti kas lun Leum, wi kute pe met puspis.

36 ¶ Ā tukin kutu len, Poul el fwak nu sel Barnabas, Lela kital in siefwil šom ā liye met lili las yin siti nu kemwu yin kital luti kas lun Leum, ā liye fuka ma elos oru.

37 Ā Barnabas el luñsel

in es oelultal Jon, Mwulal Mark.

38 Ā Poul el nunku tiu mwo in es el oelultal, šu šom lukeltal liki Pamfilia, ā tiu oelultal šom nu ke orekma.

39 Ā eltal akukain oanu tu eltal fwas liki sie sin sie; ā Barnabas el es Mark ā kol nu Saiprus

40 Ā Poul el šilūla Sailas, ā somla, met lili fule'ltalu nu ke luñ lun God.

41 Ā el fwas sasla Siria ā Silisia, akkei elos la šurš.

ŠAPTER 16.

NA el tuku nu Derbe ā Listra. Ā, liye, sie met lutlut iño, ē Timoteus, Mwen nutin sie mutan, šu inet Ju, el lalalfuñi; ā papa tumal met Grik.

2 Met lili šu mutu Listra ā Ikonium elos kas mwo ke'l.

3 Poul el luñsel tu el oelul šom; ā el es ā kosroa'l la tu ke met Ju šu mutu yin iño; tu elos nu kemwu etu tu papa tumal met Grik.

4 Ā ke elos fwas sasla an siti, elos ašuč nu selos kas in liauč, ma met šap ā met elder oru šu mutu Jerusalem.

5 Ā ke ma iñi šurš elos ku in lalalfuñi, ā yoknu fwaselik piñanu len.

6 Ā ke elos fwas sasla Frišia ā Galasia, ā Nun Mutal

ora'los in tiu luti kas in Asia, 7 ke elos tuku nu Mišia tari, elos sriki in šom nu yin Bitinia; ā Nun lela elos in tiu ou iñi.

8 Ā elos alukela Mišia oatu nu Troas.

9 Ā arurumu sikmi nu sel Poul ke foñ; Sie met Masedonia tu, ā siyuk sel. Kom fwasu nu Masedonia, ā kase kit.

10 Ā ke el liye arurumu tari, kiten misiñi kem sriki in šom nu Masedonia, nunku mu tu Leum pañon kem in luti mwo šašu nu selos.

11 ¶ Tu ou iñi ke kol liki Troas, kem tuku šumwos nu Samotrašia, ā len si tuko nu Neapolis; 12 ā iño mi nu Filipai, ma siti maši meta lun kuenu an Masedonia, koloni si. Ā kem mutanu yin siti si iñi kutu len.

13 Ā ke len sabat kem šom liki siti nu pupon fwal, yin met tukeni pre; ā kem mutu, ā kaskas nu sin mutan šu tukeni iñi.

14 Ā sie mutan ē Lidia, el kuko sienu sralsral, lun siti Taiataira, šu ali sin God, el loñ kem; inšien šu Leum igasla, tu el lalalfuñi ma Poul el kaskas ke.

15 Ā ke el baptais tari, ā sou lal, el siyuknu, fwakañ, Komwos fwın nunku mu tu ña payi nu sin Leum, utyuk

nu in lom sik, ā mutanu. Ā el igul kemi.

16 ¶ Ā ma te 'oru ke kem tukeni pre, sie mutan fwus nūn susfwe yurol el šuñ kem, šu wis nu sin leum lal ma puspis ke susfwe.

17 El iñi fwas tuk ol Poul ā kem, ā wowoyuk, fwakañ, Met iñi met kulanšap lun God fulat liki nu kemwu, šu luti nu šes inek lun mol.

18 Ā el oru ma iñi len puspis. Ā Poul, ke pakomutu, el forla, ā fwak nu sin nūn, Ņa šap nu šum in Ē Jisus Kraist in šom luk el. Ā el šom luk el ke auu si iñi.

19 Ā ke leum lal elos liye, tu fwensok lalos ke es mao wañinla, elos srukie Poul ā Sailas, ā amakun ultal nu yin kutakot nu sin leum, 20 ā wis eltal nu sin met liauñ annu, fwakañ, Met iñi, met Ju, eltal lokalok ma lulap siti šes, 21 ā luti manu ma tiu payi tu kut in es ā oru, kut met Roma.

22 Ā met puspis tukeni tuyuk lain alos; ā met liauñ annu elos šelik nuknuk lalos, ā šap in sruñ lotal.

23 Ā ke elos sruñ lotal ka puspis, elos sis eltal nu in prison, kii nu sin met liauñ prison lun liye'ltalu akmwoye.

24 Šu ke el es šap si iñi, sis eltal nu infalwin prison,

ā kopuriye nieltal in maslon šaku.

25 Ā ke infalwin foñ Poul ā Sailas eltal pre ā on nu sin God; ā met prison elos loñ oltal.

26 Ā kiten misiñi fwal rarrar ma lulap, oanu tu ma ekasek prison kususyuk: ā kiten misiñi sruñul nu kemwu igakla, ā me kopur lalos nu kemwu tultul la.

27 Ā met liauñ prison nūntalik, ā liye sruñul prison igakla, el fwauk kutlas natal, ā lukuna šifwanu uni'lye, nunku mu tu met prison kaiñla.

28 Ā Poul el wowoyuk ke pusral lulap, fwakañ, Kom tiu akkoluki kom, tu kem nu kemwu mutae.

29 Na el pañon mu lamp, ā sroa nu lū, ā tuku rarrar, ā putatla ye mutal Poul ā Sailas, 30 ā wis altal ot, ā fwak, Leumwu, mea nā oru tu nā fwa mol?

31 Ā eltal fwak, Lalalfuñi ke Leum Jisus Kraist, ā kom fwa mol, ā sou lom.

32 Ā eltal kaskas nu sel kas lun Leum, ā nu selos nu kemwu in lom sel.

33 Ā el es eltal ke auu si iñi foñ ā tanla inke srūnsrūn ke'ltalu; ā baptaisla, el ā ma lal nu kemwu kiten misiñi.

34 Ā ke el wis eltal mu nu in lom sel tari, el filiyē me

moño ye mutaltal, ā eñun, lalalfuñi ke God, wi sou lal nu kemwu.

35 Ā ke lenelik, met liauñ annu, elos sipaot met rošo, fwakañ, Tulala met luo iño in šom.

36 Ā met liauñ prison el oru kas si iñi nu sel Poul, Met liauñ annu elos šapot in tulala komtal in šom; iñi ke ma iñi komtal fwasot, ā fwas mwo.

37 Ā Poul el fwak nu selos, Elos srūñul ketal lemtulaiuk ke tiu lusla, ketal met Roma, ā sis ketal nu in prison; ya elos sis ketal la lukma? Sitoenu; tu lela elos in šifwanu tuku ā wis kit la.

38 Ā met rošo elos fwak kas iñi nu sin met liauñ annu; ā elos šañeñ, ke elos loñ tu eltal met Roma.

39 Ā elos tuku ā kaifwe'tal, ā wis eltal ot, ā siyuknu eltal fwala liki siti.

40 Ā eltal šom liki prison, ā ilyuk nu in lom sin Lidia; ā ke eltal liye met lili tari, eltal lutlut nu selos, ā šomla.

ŠAPTER 17.

A KE eltal fwas sasla Amfipolis, ā Apolonia tari, eltal tuku nu Tesalonika, oiya imwen lolñok lun met Ju.

2 Ā Poul, oanu ma el oru, el ilyuk nu yurolos, ā ke len

Sabat tolu el luti nu selos kutu ma ke Baibel, 3 kalemalik ā fwaknu, tu mwo tu Kraist keokiuk, ā siefwil molyuk yin miše mi; ā tu Jisus iñi, šu ña luti nu šumwos, El Kraist.

4 Ā kutu selos lalalfuñi, ā oelultal Poul ā Sailas; ā sin met Grik inšie ma puspis, ā sin mutan kato tiu pu.

5 Ā met Ju šu tiu lalalfuñi, ke šok, es nu yurolos kutu met šilolel sin met alsañes, ā šulōni sie mwolil nu sie, ā akkoluki siti fwonu, ā kasus nu ke lom sel Jeson, ā sriki in es eltalañ nu sin metu.

6 Ā ke elos tiu kono'i'talu, elos amakunal Jeson ā kutu met lili nu sin met liauñ siti, wowoyuk, Elos šu luñasla fwalu take pe nu yinnu; 7 ā Jeson el es elos. Ā elos nu kemwu sañesoa nu ke šap lun Sisar, fwak tu sienu togusa, Jisus.

8 Ā elos lokoluki metu ā met liauñ siti, ke elos loñ ma iñi.

9 Ā ke elos es ma suei sin Jeson, ā sin kutenu tari, elos lela elos in šom.

10 Ā kiten misiñi met lili elos sipaot Poul ā Sailas ke foñ nu Berea; ā ke elos tuku elos ilyuk nu in lolñok lun met Ju.

11 Elos iñi mwo luk elos šu in Tesalonika, tu elos

šilaklak in es kas, ā šuk in Baibel piñanu len, ma iñi la payi ku sito.

12 Ke ma iñi ma puspis selos lalalfuñi; ā sin mutan Grik kato, ā sin mogul tiu pu.

13 Ā ke met Ju lun Tesalonika elos etu tu Poul el luti kas lun God nu Berea, elos tuke pe nu yinnu, ā purakak metu.

14 Na kiten misiñi met lili elos sipa'l la Poul lun šom oanu nu mwea; ā Sailas ā Timoteus eltal mutanu iño.

15 Ā elos šu atlol Poul wis el nu Atens; ā elos es šap nu sin Sailas ā Timoteus in šilaklak in tuku nu yurol, elos šomla.

16 ¶ Na ke Poul el mutu šan oltal nu Atens, ñunal lañuñuñla, ke el liye siti tiñtiñinu ke enut sito.

17 Tu ou iñi el tukeni kaskas in inwen lolñok yurin met Ju, ā yurin met inšie, ā yin kutakot piñanu len yurolos šu el šunol.

18 Na kutu lalmetmet sin met Epikurus, ā sin met Stoik, elos tukeni kaskas yurol. Ā kutu fwak, Mea olinkas si iñi el fwak? kutenu mu, El oanu el luti enut ša; tu el luti nu selos Jisus, ā siefwil molyuk.

19 Ā elos as al, ā wis el nu Areopagus, fwakañ, Ya

mwo tu kem etu ma lutlut šašu si iñi ma kom kaskas ke?

20 Tu kom wis kutu ma ša nu ke sremein; tu ou iñi kem kenu etu la fuka ma iñi.

21 Tu met Atens nu kemwu muta siewunu, tu in fwakak ā loñ kutu ma šašu.

22 Na Poul el tu infulwin Areopagus, ā fwak, Komwos met Atens, ña liye tu ke ma nu kemwu komwos orek ali.

23 Tu ke ña fwas sasla ā liye enut lomwos, ña konoik sie lañ ma iñi šimla on ke, **NU SIN GOD KUT NU-KIN.** Tu ou iñi el šu komwos ali ninukin, ña luti nu šumwos.

24 God šu orek fwalu ā ma nu kemwu lū, tu El Leum in kosao ā fwalu, tiu mutu in lom ali orek ke po; 25 ā pon met tiu ali nu Sel oanu tu El luñsel kutu mao, El ašun nu sin nu kemwu mol, ā moñ, ā ma nu kemwu; 26 tu El orek ke sa siewunu met an nu kemwu tu elos mutu fwini mutun fwal e nu kemwu, ā nunkauk tari pal met El oru tuk, ā akul lun an selos: 27 tu elos a šuk Leum, elos fwini kalimun ul, ā konoilok, tu El tiu lus liki kit nu kemwu; 28 tu in El kut mol, ā mogūkū, ā mutu; oanu

kutu šumwos orek on elos fwak, Tu kut tulig nutin pe.

29 Tu ou iñi tu kut tulig nutin God, tiu mwo tu kut nunku mu tu God oanu gol, ku silver, ku eot, srulūla oanu met nunku mu.

30 Ke ma iñi God pulesu pal si nukin iño, ā iñi El šap met e nu kemwu in auliyuk.

31 Tu El orala len si, ke šu El a fwa nununku fwalu ke ma payi ke met šu El filiyē; El šuñ ina lalalfuñi nu sin nu kemwu tu El akmoļye'lak yin miše mi.

32 Ā ke elos loñ ma siefwil molyuk yin miše mi, kutu aksruksruk: ā kutenu fwak, Kem tufwa siefwil loñ kom ke ma iñi.

33 Tu ou iñi Poul el šomla liki infulwe'los.

34 Ā kutu met fulyuñ nu sel, ā lalalfuñi; sin šu Daionišius met Areopegus, ā sie mutan ē Damaris, ā kutenu oelultal.

ŠAPTER 18.

TUKIN ma iñi Poul el šom liki Atens, ā tuku nu Korint;

2 Ā el konoioik sie met Ju ē Akula, isūsła Pontus, tufwa tuku Italia mi, wi mutan kīel Prisila, (Lutu Klaudius el šap met Ju nu kemwu fwala liki Roma,) ā tuku nu yurolos.

3 Ā tu me orekma lal oanu, el mutu yurolos, ā orekma; tu me orekma lalos lom nuknuk.

4 Ā el kalimalik in imwen lolñok len sabat nu kemwu, ā kaifwi met Ju ā met Grik.

5 Ā ke Sailas ā Timoteus eltal tuku Masedonia mi, Poul el tiñtiñinu in nunal, ā orek ma lo nu sin met Ju tu Jisus El Kraist.

6 Ā ke elos šifwanu oru lain ul, ā kas nu ko God, el osrokla nuknuk lal, ā fwak nu selos, Samwos on fwīn šiuřumwos; nā nasnas; tukin pal si iñi nā šom nu yurin met Pegan.

7 Ā el šomla, ā ilyuk nu in lom sin sie met, ē Justus, šu ali nu sin God, lom sel apkurun imwen lolnok.

8 Ā Krispus, leum in lolnok, el lalalfuñi ke Leum wi sou lal nu kemwu; ā ma puspis sin met Korint elos loñ lalalfuñi, a baptaisla.

9 Na Leum el fwak nu sel Poul in foñ ke arurumu, Nuk kom šaņeņ, tu fwak, tiu misla; 10 tu Ņa wi kom, ā wañin met a tuku nu yurum in akkoluki kom: tu met puspis srak yin siti si iñi.

11 Ā el mutu iñi yiu si ā malem onkos, luti kas lun God yurolos.

12 ¶ Ā ke Gallio el met

liauñ an Akaia, met Ju nuk sugo ewunu nu kasani nu ke'l Poul, ā wis el nu niin nununku, 13 fwakañ, El iñi oru met in ali nu sin God tiu ou manu.

14 Ā ke Poul el akurun mañalik, Gallio el fwak nu sin met Ju, Fwin kutu ma sito, ku ma šilollet, O met Ju, mwo tu ña kase komwos: 15 ā fwin kutu ma siyuk ke kas, ku ē, ā manu lomwos, komwos liauñ ke; tu ña tiu luñsik in nununku ke kutu ma iñi.

16 Ā el sipa'los wot liki niin nununku.

17 Na met Grik nu kemwu elos es Sostenes, leum in lolnok, ā srūñ lal ye mutun niin nununku. Ā Gallio el pulesu ke ma iñi.

18 ¶ Poul el mutu iñi len puspis, tufwa mwilkas nu sin met lili, ā kol la nu Siria, ā Prisila ā Akula oelul; kolkilla šiufwel nu Senkrea; tu sie mwuleuñ lal.

19 Ā el tuku nu Efesus ā fule'ltalu iño: ā el šifwanu ilyuk nu in lolñok, ā kasasnu yurin met Ju.

20 Ke elos luñselos tu el mutawun kutu pal, el sañes; 21 tu el mwilkas nu selos, fwakañ, Mwo lulap sik to ña liauñ kofwa si fwasue nu in Jerusalem: ā ña sie-

fwil tuku nu yurumwos, God el fwin luñsel. Ā el kol la liki Efesus.

22 Ā ke el srola nu Sesa-rea, ā fwasiuk, ā pain šurš, tari, el oatu nu Antiok.

23 Ā ke el mutu iñi kutu pal, tuko el šomla, ā fwa-fwasysus šumwos yin Galatia ā Frišia, ā akkeiela met lutlut nu kemwu.

24 ¶ Ā sie met Ju ē Apolos, isūsła Aleksandria, met etu kas, ā lalmetmet ke ma Baibel, el tuku nu Efesus.

25 Met si iñi el lutlut ke inek lun Leum; ā tu fwol in ñun, el kaskas ā luti ma lulap ke mao lun Leum, el etu baptais lun Jon mugenu.

26 Ā el mutamwauk in kaskas pulaik in lolñok: ke Akula ā Prisila eltal loñ ol, eltal es el nu yuroltal, ā luti nu sel inek lun God mwo liki.

27 Ā ke el luñsel šom nu Akaia, met lili šimisla, fwakañ nu sin met lutlut in es el. Ke el tuku el kas'elos ma lulap šu lalalfuñi ke luñ.

28 Tu el akmisyela ma lulap met Ju lemtulaiyuk, in luti ke ma Baibel tu Jisus El Kraist.

ŠAPTER 19.

A MA te oru tu, ke Apolos el mutu Korint Poul

fwas sasla nu yin lūn tari el tuku nu Efesus; ā ke el konoiook kutu met lutlut, 2 el fwak nu selos, Ya komwos es Nūn Mutal tukin pal si komwos lalalfuñi? Ā elos fwak nu sel, Kem tiu loñ la Nūn Mutal ku tiu Nūn Mutal.

3 Ā el fwak nu selos, Ka komwos baptais nu ke mea? Ā elos fwak, Nu ke baptais lun Jon.

4 Na Poul el fwak, Aok Jon el baptais ke baptais lun auliyuk, fwakañ nu sin met, tu elos in lalalfuñi ke' l šu tuku tuk ol, oanu ke Jisus.

5 Ke elos loñ ma iñi elos baptaisla in Ē Leum Jisus.

6 Ā ke Poul el filiyē paul fwelos tari, Nūn Mutal tuku nu fwe'los; ā elos kaskas ke kutu lo, ā polyi.

7 Ā met nu kemwu oanu sie-nul-luo mu.

8 Ā el ilyuk nu in lolñok, ā kaskas pulaik ke malem tolu, kaskasnu ā kaifwi kutu ma togusaī lun God.

9 Ā ke kutu upala ā tiu lalalfuñi, ā kaskas ko ke inek iño ye mutun ma puspis tukeni, el fwas luk elos, ā sipalik met lutlut, kaskasnu piñanu len in skul lun sie Tiranus.

10 Ā ma iñi orek ke yiu luo; oanu tu elos nu kemwu

šu mutu in Asia loñ kas lun Leum Jisus, met Ju ā met Grik.

11 Ā God el oru menmen šokuruk ke paul Poul; 12 oanu tu wisla hañkersif ku nuknuk apun nu sin met mas, ā mas wañinla luk elos, ā nūn koluk šom luk elos.

13 ¶ Na kutu sin met Ju fwafwasyis, met in sisila, elos sriki in pañpañ Ē Leum Jisus fwin met šu nūn koluk lalos, fwakañ, Kem šap nu šumwos ke Jisus šu Poul el lutlut ke.

14 Ā mwen itkos nutin Siva, met Ju, leum lun met tol šu oru ou iñi.

15 Ā nūn koluk el tupokoañ, ā fwak, Jisus ña etu, ā Poul ña etu; ka šu komwosen?

16 Ā met šu nūn koluk in el, el srola fwe'los, a kutuñ elos la, ā ku luk elos, oanu tu elos kaiñla liki lom iño kolūfol ā kinit.

17 Ā nu kemwu met Ju ā met Grik pe mutu Efesus, elos etu ma iñi; ā šañeñ putatla nu fwe'los nu kemwu, ā Ē lun Leum Jisus kakšakinelik.

18 Ā ma puspis šu lalalfuñi elos tuku, ā fwakak, ā luti me orekma lalos.

19 Ā ma puspis selos šu orek me šokuruk elos wiseni buk natalos, ā furre'losyuk

ye mutalos nu kemwu; ā elos oekla me mol lalos, ā konoiook lum n̄aul šiu ipen silver.

20 Ou iñi kas lun God kapak ma lulap, ā kuinu.

21 ¶ Tugin ma iñi orek tari, Poul el nunku in n̄unal, ke el fwas sasla Masedonia ā Akaia tari, el tufwa fwasyuk nu Jerusalem, fwakañ, Tugin n̄a mutu iño, n̄a fwa muta pe nu Roma.

22 Ā el sipaot nu in Masedonia luo selos šu oru nu sel, Timoteus ā Erastus; ā el šifwanu mutu in Asia kutu pal.

23 Ā ke pal si iño akukain tiu ma sisik ke inek si iño.

24 Tu sie met, ē Demetrius, silver smit, šu orek lom silver lun Daiana, el wis tiu ma sisik me mol nu sin met orekma; 25 šu el pañnoloseni wi met orek ou iñi, ā fwak, Met, komwos etu tu ke me orekma iñi kut es ma las.

26 Ā komwos liye ā loñ, tu tiu in Efesus mugenu, tu yin Asia nu kemwu, Poul iñi el kaifwi ā furokla met puspis, fwakañ tu elos tiu god šu orekla ke po.

27 Ke ma iñi tiu orekma las mugenu a tufwa wañinla, tu ouyape imwen godes lulap Daianu fwa sruñala, ā ma mwowo lal kanaosla, ma

Asia nu kemwu ā fwalu ali ke.

28 Ā ke elos loñ ma iñi, elos tiñtiñinu ke koškusok, ā wowoyuk fwakañ, Ma lulap Daiana lun met Efesus.

29 Ā siti nu kemwu tiñtiñinu ke me lūsroñ. Ā srukie Gaius ā Aristarkus, met Masedonia, wi el Poul ke fwafwasyis, elos nunok sugo wunnu kasus nu in imwen srital.

30 Ā ke Poul el luñsel utyuk nu yurin metu, met lutlut elos sañes.

31 Ā kutu sin leum lun Asia, šu met kawuk lal, elos šapot nu sel, kenu tu el tiu šifwanu utyuk nu in imwen srital.

32 Tu ou iñi kutu wowoyuk ke sie, ā kutu ke sienu; tu mwolil lūsroñla; ā ma pusliki elos nukin efwo elos ku tukeni.

33 Ā elos amakun al Aleksander likin met puspis tukeni, met Ju wis el nu met. Ā Aleksander el ponsit ke paul, ā kenu šifwanu aksumwosye'l la nu sin metu.

34 Ā ke elos etu tu el met Ju, ma nu kemwu ke pusra siewunu, akurun auu luo wowoyuk, Ma lulap Daiana lun met Efesus.

35 Ā ke met šim el akmisyela metu, el fwak, Komwos met Efesus, ka met šu nukin

fuka tu siti lun met Efesus ali nu singodes lulap Daiana, ā lumun ma putatla Jupiter mi?

36 Ā tu wañin met ku in fwak lain ma iñi, mwo tu komwos misla, ā tiu orek kutu ma inuñyar.

37 Tu komwos wis nu yinu met iñi, šu tiu pusrala ma lun inwen ali, ā tiu kas ko nu ke godes lomwos.

38 Tu ou iñi fwini Demetrius, ā met orekma šu oelul, kutu ma lalos lain sienu met, manu igakla, ā met liauñ; lela elos in šuñ kas lain sie sin sie.

39 Ā komwos fwini siyuknu ke kutenu mao, fwa akšumwosye mao in mwolil lun manu.

40 Tu kut šaņeņ elos in siyuk ke lūsroņ misiņi, tu wañinu ma kut fwak ke mwolil si iñi.

41 Ā ke el kaskas ma iñi tari, el sipalik mwolil.

ŠAPTER 20.

A TUKIN lūsroņ wañinla, Poul el pañon mu met lutlut nu yurol, ā aņokmeti, ā šomla tu in fwas nu in Masedonia.

2 Ā ke el fwas sasla kutu an iño tari, ā kaifwi nu selos ma lulap, el tuku nu in Gris, 3 ā mutu iño malem tolu. Ā ke met Ju elos papu

lain ul, ke el akurun kol nu in Siria, el nunku mu in fulokla sasla Masedonia.

4 Ā oelul nu in Asia Soperet met Berea; ā sin met Tessalonika Aristarkus ā Sekundus; ā Gaius met Derbe, ā Timoteus; ā sin met Asia Tikikus ā Trofaimus.

5 Elos iñi šom met šane kit nu Troas.

6 Ā kem kol liki Filippai tukin len lun bred tiu pulolak, ā tuku nu yurolos nu Troas in len limikos; kem mutu iño len itkos.

7 Ā ke len ši umet ke wik si, ke met lutlut elos tukeni in kunšalik bred, Poul el luti nu selos, ako in šom nu lutu; ā el kaskas nu ke infulwin foñ.

8 Ā lamp puspis in fokil lūñ yin elos tukeni mutu.

9 Ā sie met fwus, ē Eutikus, el mutu in windo, el motul fulošumwosla: ā tu patlanu lutlut lal Poul, el toasnu ke motul, ā putatla in fokil aktolu, ā toiyuk tu nu miši.

10 Ā Poul el fwuni, ā kuī fwe'), ā kaukulani el fwak, Nuk komwos tuñ, tu mol lal in el.

11 Ā ke el siefwil utyuk, ā kunšalik bred, ā moño, ā kaskas ma patpat, oanu nu ke lenelik, ou iñi el šomla.

12 Ā elos wis met fwus mol, ā eñun tiu ma sisik.

13 ¶ Ā kem šom met ke oaku, ā kol nu Assos, nunku iño kem in es el Poul; tu el oru ou iñi, nunku tu el ši-fwanu fwas.

14 Ā ke el šuñ kem nu Assos, kem es el, ā šom nu Mitiline.

15 Ā kem kol we mi, ā tuku len si tuko sisken Kaios, ā len si tuko šuñ an Samos, ā mutu nu Trokili-um; ā len si tuko kem tuku nu Mailitus.

16 Tu Poul el nunku in kol alukela Efesus, tu el tiu nunku mutu kutu pal nu in Asia; tu el šilaklak, el fwinku in mutu nu Jerusalem ke len si Pentekost.

17 ¶ Ā Mailitus mi el sipaot nu Efesus, ā pañon mu met elder lun šurš.

18 Ā ke elos tuku nu yurol, el fwak nu selos, Komwos etu, len si umet mi ke ña tuku nu in Asia, fuka ña wi komwos mutu pal e nu kemwu, 19 oru nu sin Leum ke fwokpap nu in-šiuik, ā ke tuñ puspis, ā srifwe ma tuku nu yuruk ke papu koluk lun met Ju. 20 ā fuka ña tiu mwukin kutu ma mwo nu šumwos, tu ña luti nu šumwos, ā lutlut nu šumwos lemtu-laiuk, ā lom si nu ke lom si,

21 ā orek ma lo nu sin met Ju, ā nu sin met Grik pe, auliyuk nu sin God, ā lal-fuñi nu sin Leum Jisus Kraist.

22 Ā iñi, liye, ña kopur in ñun šom nu Jerusalem, tiu etu ma fwa oru nu sik iño: 23 la sie tu Ñun Mutal orek ma lo in siti nu kemwu, fwakañ, tu me kopur ā onoiye šane yu.

24 Tu ke ma iñi ña mu mansis, ā mol luk tiu šaok sik, tu ña orek tari kasus luk ke eñun, ā me orekma, ma ña es sin Leum Jisus, in orek ma lo ke mwo šašu lun luñ lun God.

25 Ā iñi, liye, ña etu tu komwos nu kemwu, yurin šu ña šom in luti togusañ lun God, tiu siefwil liye mutuk tuk.

26 Ke ma iñi ña orek komwos in lo misiñi, tu ña nasnas ke sa lun met e nu kemwu.

27 Tu wañin nu ma ña srukie in tiu luti nu šunwos ke kas nu kemwu ma lun God.

28 Ke ma iñi komwos ši-fwanu liye komwos, ā u nu kemwu ma Ñun Mutal fili komwosyi met sropu ke, tu komwos in kiteuñ šurš lun God, ma El mol ke sa'l.

29 Tu ña etu ma iñi, ke ña šom tari kosro koluk

kanaosten elos fwa utyuk nu yurumwos in tiu likie sie u.

30 Ā sin šumwos panu kutu met fwa tuyuk, kaskas ma sito, in amakunla met lutlut tuk olos.

31 Ke ma iñi komwos šano, ā esam, tu ke yiu tolu foñ nu len nā luti nu kemwu ke tuñ.

32 Ā iñi, met lili, nā fili komwosyi nu sin God, ā nu sin kas lun luñ lal, ma ku in mušai komwos yuk, ā in aš'ot nu šumwos an si yurolos nu kemwu šu mwolanu.

33 Ma silver, ma gol, ma nuknuk lun met, wañinu ma nā rapkue.

34 Aok koinwos šifwanu etu, tu po iñi orala nu ke ma luk, ā nu selos šu wi yu.

35 Nā luti nu šumwos ma nu kemwu, fuka ma komwos orek tu komwos kasu met munu, ā in esam kas lun Leum Jisus, fuka El fwak, Ma in šuñ inšimwowo liki ma in es.

36 Ā ke elos kaskas ma iñi tari, el sikukmutunti, ā pre yurolos nu kemwu.

37 Ā elos nu kemwu tuñ lulap, ā kui nu in kaiwel Poul, ā ñokol, 38 pakomutu yok liki nu kemwu ke kas ma el fwak, tu elos tiu siefwil liye mutal tuk. Ā elos oelul nu ke oaku.

ŠAPTER 21.

1 MA te oru ke kem šom luk elos, ā kolot tari, kem kol šumwos nu Koos, ā len si tuko nu Rodes, ā iño mi nu Patara.

2 Ā tu konoioak oak šugo kol nu Finišia, kem sroauk ā kolot.

3 Ā ke kem liye Saiprus, kem filiye mao on lesi, ā kol nu Siria, ā srola nu Tair; tu iño oak titila kwano.

4 Ā tu konoioak met lutlut, kem mutu iño len itkos, elos fwak nu sel Poul ke Nun, lun tiu fwasyuk nu Jerusalem.

5 Ā ke kem mutu len iño tari, kem fwasot ā šomla; ā elos nu kemwu wi kem fwas, mutan kielos ā tulig natalos, nu ke kem mutu liki siti; ā kem sikukmutunti fwin meši, ā pre.

6 Ā ke kem šuñ mwilkas sie sin sie tari, kem sroauk nu fwin oaku, ā elos fulokla nu yin selos.

7 Ā ke kem kolot liki Tair tari, kem kol mu nu Tolmeis, ā pain met lili, ā mutu yurolos sie len.

8 Ā len si tuko kem šu oelul Poul šomla, ā tuku nu Sesarea; ā kem utyuk nu in lom sel Filip met evanšilist, šu sie sin itkos; ā kem mutu yurol.

9 A met iñi an akos natal, šu polyi, elos tiu etu met.

10 Ā ke kem mutu iño len puspis, sie met palu, ē Agabus, el oatu Judea mi.

11 Ā ke el tuku nu yuros, el es me lol lun Poul, ā šifwanu kopuriye paul ā niel, ā fwak, Ou iñi Nñun Mutal fwak, Oanu iñi met Ju mutu Jerusalem elos tufwa kopuriye met šu me lol iñi lal, ā fwa nu in pon met Pegan.

12 Ā ke kein loñ ma iñi, kem ā elos yin si iño kaifwe'l lun tiu fwasyuk nu Jerusalem.

13 Ā Poul el tupok, Mea komwos oru in tuñnu ā akkoluki inšiuik? tu ña ako in tiu kopuri mugenu, ā tu in miše pe nu Jerusalem ke Ē lun Leum Jisus.

14 Ā ke el sañes in ou iñi, kem misla, fwakañ, Oanu ma Leum el luñsel.

15 Ā tukin len iño kem ako in šom ā fwasyuk nu Jerusalem.

16 Ā kutu met lutlut lun Sesarea elos wi kit pe fwas, ā elos wis oelulos sie Mneson, met lutlut matu, lun Saiprus, yurin šu kem fwa mutu.

17 ¶ Ā ke kem tuku nu Jerusalem tari, met lili elos eñun in es kem.

18 Ā len si tuko Poul el wi kem utyuk nu yurol

Jemes; ā met elder nu kemwu mutu we.

19 Ā ke el paiñ olos tari, el fwak kais sie šumwos ma God el oru yurin met Pegan ke orekma lal.

20 Ā ke elos loñ mao, elos kakšakin Leum, ā fwak nu sel, Kom liye, ma lili, fuka šiu puspis met Ju šu lalalfuñi; ā elos nu kemwu kenu ke manu.

21 Ā elos loñ ke kom, tu kom luti met Ju nu kemwu šu yurin met Pegan in fwala liki Moses, fwakañ tu elos in tiu kosroala tulig natalos, ā in tiu fwas ke manu.

22 Ke ma iñi fuka? met puspis tukeni elos a fwa tukeni; tu elos fwa loñ tu kom tuku.

23 Ke ma iñi mwo tu kom oru ma iñi ma kem fwak nu šum; Met akos yuros kas in mwuleuñ yurolos; 24 kom as alos, ā oelulos šifwanu aknasnasi kom, ā oelulos ke mol, tu elos fwa kolkil šiu-fwelos: ā ma nu kemwu fwa etu, tu sitolanu ma elos loñ ke kom; tu kom šifwanu orek šumwos pe ā liauñ manu.

25 Ā ke met Pegan šu lalalfuñi, kem šim ā nununku tari tu elos tiu liauñ ma iñi, ā ma iñi mugenu tu elos tulaliki ma kiše lun enut sito, ā ma sa, ā ma

miši ke sa tiu širor, 'ā ma kosro.

26 Na Poul el es met, ā len si tuko oelulos šifwanu aknasnasi ilyuk nu in tempel, in oraot fwolnu len lun aknasnasi, nu ke pal si orek kiše ke kais sie nu selos.

27 ¶ Ā ke len itkos akurun tari, met Ju lun Ašia, ke elos liye'l in imwen tempel, elos purakak met nu kemwu, ā likiye paulos fwe'l, 28 wowoyuk, Met Israel, komwos kasu; el iñi met šu luti met nu kemwu yin nu kemwu lain metu, ā manu, ā yin si iñi: ā kutepe el wis met Grik pe nu in imwen tempel, ā akfokfokye yin mutal si iñi.

29 Tu umet⁴ elos liye Trofaimus met Efesus oelul nu in siti, ā elos nunku mu tu Poul el wis el nu in imwen tempel.

30 Ā siti nu kemwu kususyuk, ā met elos kasus nu sie; ā elos es Poul, ā amakun ul la liki imwen tempel: ā šilaklak in kaliye mutun oaoa.

31 Ā ke elos akurun uni'lye, kas šom nu sin kaptin lulap lun u si, tu Jerusalem nu kemwu purakak; 32 el šilaklak in es met meun ā met senturion, ā kasus nu yurolos: ā ke

elos liye kaptin lulap ā met meun, elos tela onel Poul.

33 Na kaptin lulap el fwas apkurun ā es el, ā šap in kopure'lye ke kapinkoslap luo; ā siyuk šu 'el, ā mea el oru.

34 Ā kutu wowoyuk sie, ā kutenu sienu, yurin met puspis tukeni. Ā ke el koflanu etu ma šumwos ke lūsroñ, el šap in wis el nu in imwen met meun.

35 Ā ke el tuku nu fwin me fwun, ā tu ke kasus koluk lun metu, met meun srukulak wis el.

36 Tu met puspis sin met elos fwas tuk, wowoyuk, Sis el la.

37 Ā ke elos kolol Poul nu in imwen met meun, el fwak nu sin kaptin lulap, Ya mwo ñun kaskas nu šum? El fwak, Ya kom etu kaskas Grik?

38 Ya kom tiu sie met Išipt šu oru purakak ke kutu len met, ā kolot nu yin musrasra met ao šu met akmus?

39 Ā Poul el fwak, Na met lun Tarsus lun Silišia, met lun siti tiu koluk; ā ña siyuk šum in lela ñun fwak nu sin metu.

40 Ā ke el lela tari, Poul el tu fwin me fwun, ā ponsit ke paul nu sin metu. Ā ke mislanu el fwak nu selos ke kaskas Hebru, fwakañ,

ŠAPTER 22.

MET lili ā papa, komwos loñ ma ña akšumwosye nu šumwos.

2 (Ā ke elos loñ tu el kas-kas nu selos in kas Hebru, elos miselik ā tiu kas, ā el fwak,) 3 Aok ña met Ju, isūsła Tarsus lun Silišia, ā lutlut yin siti si iñi ye niin Gamaliel, el luti yu ma šumwos lanu ke manu lun papa, ā luñši oru nu sin God ou komwos nu kemwu mi-siñi.

4 Ā ña kolya ou iñi nu ke miši, loseni ā aši nu in pri-son met mogul nu mutan.

5 Ā ouyape met tol fulat orek ma lo sik, ā met elder nu kemwu: sin selos pe ña es letter nu sin met lili, ā šom nu Damaskus, in wis elos mi šu kopuri nu Jerusa-lem, in te anwuk.

6 Ā ma te oru tu ke ña šom, ā tuku apkurun nu Da-maskus akurun infulwin len, ā kiten misiñi kalem lulap in kosaoe mi šaromrom apin-yoeni.

7 Ā ña putatla nu in foko, loñ pusra si fwak nu sik, Soul, Soul, efwo kom ku kolyai yu?

8 Ā ña tupok, Leum, šu komwun? Ā el fwak nu sik, Ña Jisus lun Nazaret, šu kom kolyai.

9 Ā elos šu wi yu liye ka-lem, ā šañeñ ke: ā elos tiu loñ pusren šu kaskas nu sik.

10 Ā ña fwak, Leum mea ña oru? Ā Leum el fwak nu sik, Kom tuyuk ā šom nu Damaskus; ā iño ma fwa luti nu šum ma nu kemwu ma likiye nu šum in oru.

11 Ā ke ña koflanu liye ke šaromrom lun kalem iño, elos šu wi yu kol yu ke paul, ña tuku nu Damaskus.

12 Ā sie Ananaias, met inšie ke manu, met Ju nu kemwu su mutu iño kas mwo ke'l, 13 el tuku nu yu-ruk, ā 'tu, ā fwak nu sik, Soul, ma lili, kom ñutalik. Ā ke auu si iñi ña ñetak nu sel.

14 Ā el fwak, God lun papa tumas El šulū kom la, tu kom fwa etu ma luñši lal, ā liye šu Payi, ā loñ pusral ke oalul.

15 Tu kom fwa met lo lal nu sin met nu kemwu ke ma kom liye a loñ.

16 Ā iñi efwo kom ku mu-tanu? kom tuyuk, ā bap-taisla, ā olla ma koluk lom, siyuk pre ke Ē lun Leum.

17 Ā ma te oru, tu ke ña siefwil tuku nu Jerusalem, ā ke ña pre in imwen tempel, ña in arurumu; 18 ā liye'l fwak nu sik, Kom šilaklak in akpuspusye šom liki Je-

rusalem: tu elos tiu es lo lom ke ña.

19 **Ā** ña fwak, Leum, elos etu tu ña filiye in prison ā uni in lolñok nu kemwu elos šu lalalfuñi ke kom: 20 ā ke sa'l Stefen met lo lom okoila, ña pe tu we, ā nunke pe ke miši lal, ā liauñ nuk-nuk lalos šu uni'lye.

21 **Ā** el fwak nu sik, Kom fwala; tu ña fwa sipe kom la nu yin lulis yurin met Pegan.

22 ¶ **Ā** elos loñ ol ke kas lal, ā srukak pusalos ā fwak, Esla liki fwalu met ou iñi, tu tiu mwo sel in mol.

23 **Ā** ke elos wowoyuk, ā šarukla nuknuk lalos, ā sis foko nu yin eñeñu, 24 kaptin lulap el šap in wis el nu in imwen met meun, ā šap in siyuk ol ke anwuk; tu el fwa etu efwo elos ku wowoyuk ou iñi lain ul.

25 **Ā** ke elos kopuri'lye ke kulin kusro, Poul el fwak nu sel senturion šu tu we, Ya oul ku tiu oul tu kom uni met si šu met Roma, ā tiu lusla?

26 **Ā** ke senturion el loñ ma iñi, el šom ā luti nu sin kaptin lulap, fwakañ, Liauñ ma kom oru; tu met si iñi el met Roma.

27 **Ā** kaptin lulap el tuku, ā fwak nu sel, Kom fwak nu sik, kom la met Roma? El fwak, Aok.

28 **Ā** kaptin lulap el tupok, Ke mol lulap ña es šugošok iñi. **Ā** Poul el fwak, **Ā** ña isūsula ke.

29 Tu ou iñi elos šu a siyuk ol šilaklak in fwala luk el: ā kaptin lulap el pe šañeñ ke el etauk, tu el met Roma, ā tu el kopuri'lye.

30 ¶ Ke lutu, tu el fwa etu ina šumwoswos, efwo met Ju elos ku sis nu fwel, el tula'l la liki me kopur, ā šap met tol fulat ā met papu nu kemwu in tukeni, ā el wis alu Poul, ā fili'lye ye mutalos.

ŠAPTER 23.

A POUL, ke el šuiye mwo-lil, el fwak, Met lili, ña orekma payi kemwu ye mutun God nu ke len si iñi.

2 **Ā** met tol fulat Ananaias el šap elos su tu yurol in pouk ol ke oalul.

3 Na Poul el fwak nu sel, God el a fwa puok kom, pot fwošfwos, ya kom mutu in nununeke yu ke manu, ā šap in puok yu tiu ou manu?

4 **Ā** elos šu fwak, Ya kom kas ko nu ke met tol fulat lun God?

5 Na Poul el fwak, Met lili, ña tiu etu tu el met tol fulat: tu ma šinusla, Nik kom kas ko nu ke leum lun met lom.

6 **Ā** ke Poul el etu tu kutu selos met Saddüsi, ā kutenu

met Farisi, el wowoyuk in mwolil, Met lili, ña met Farisi, ā nutin met Farisi : ke fwensok ā molyuk ke miše mi elos siyuk yu.

7 Ā ke el kaskas ou iñi tari, met Farisi ā met Saddusi elos asiuki, ā met puspis tu-keni elos kitakotelik.

8 Tu met Saddusi elos mu tiu siefwil molyuk, tiu lipufon, tiu ñun ; ā met Farisi elos fwakak nu kemwu.

9 Ā wowoyuk ma lulap ; ā met sim sin met Farisi elos tuyuk, ā akukain, fwakañ, Kem tiu konoiook ma koluk sin met si iñi ā fwın ñun si, ku lipufon si kaskas nu sel, lela kut in tiu anwuk nu ke'l God.

10 Ā ke elos akukain ma lulap, kaptin lulap, šaņeñ la elos in mušalšala Poul, el šap met meun in oatu, ā in es al la luk elos, ā in wis el nu in lom sin met meun.

11 ¶ Ā foñ si tuko Leum tu yurol, ā fwak, Poul kom eñunak ; tu oanu koin orek ma lo ke'ik nu in Jerusalem, kom ouyape orek ma lo nu Roma.

12 Ā ke lenelik, kutu sin met Ju tukeni nu sie, ā šifwanu papani ke ma koluk, fwakañ tu elos in tiu moño ā in tiu nim nu ke elos uni'lye Poul.

13 Ā elos pusliki met aña-

ul šu papu ke ma koluk iñi.

14 Ā elos tuku nu yurin met tol fulat ā met elder, ā fwak, Kem šifwanu kopuri kemi ke papu koluk lanu, tu kem ā tiu moño nu ke kem uni'lye Poul.

15 Iñi tu ke ma iñi komwos oru nu sin kaptin lulap tu el wis alu nu yuroinwos lutu, oanu tu komwos luñšomwos siyuknu kutu ma šumwos liki ke'l ; ā kem, ke el apkurun, kem ako in uni'lye.

16 Ā ke mwen nutin mutan loul Poul el loñ ke mwukwuk lalos, el šom ā iliyuk nu in lom sin met meun, ā oru nu sel Poul.

17 Na Poul el pañon mu sie sin met senturion nu yurol, ā fwak, Kom wis met fwus si iñi nu sin kaptin lulap ; tu kutu ma el luñsel in fwak nu sel.

18 Tu ou iñi el as al, ā wis el nu sin kaptin lulap, ā fwak, Poul met prison el pañon yu nu yurol, ā siyuk sik in wis met fwus si iñi nu yurum, šu luñsi in fwak kutu ma nu šum.

19 Na kaptin lulap el es el ke paul, ā oelul muku šom, ā siyuk, Mea si kom in fwak nu sikan ?

20 Ā el fwak, Met Ju elos nunok sugo in siyuk šum, tu kom in wis el Poul lutu nu

in mwolil, oanu tu elos luñselos in siyuk sel kutu ma šumwos liki.

21 Mwo tu kom tiu akso-
los: tu pusliki met añaul
selos elos mwukmwuk ke'l,
elos šifwanu kopur ke papu
koluk, tu elos in tiu moño ā
in tiu nim nu ke elos uni-
'lye: ā iñi elos ako, in šane
kom in mwuleuñ.

22 Ke ma iñi tari kaptin
lulap el lela met fwus in
šom, ā šap nu sel, Nik kom
oru nu sin met ma iñi ma
kom luti nu sik.

23 Ā el pañon mu nu yurul
met senturion luo, fwakañ,
Komtal ako luo foko met
meun in šom nu Sesarea, ā
itñul met mutu fwinsorsu,
ā luo met fokfuk, ke auu si
aktolu ofoñ; 24 ā in ako
kosro, tu elos filiye Poul fwe,
ā wis el la mol nu yurin
leum Filiks.

25 Ā el šim letter ou iñi;
26 Klaudius Lišius nu sin
leum mwowo si Filiks, pain
kom.

27 Met Ju elos es met iñi,
ā akurun uni'lye; ke ma
iñi ña wi un met meun si, ā
es el, ke ña etu tu el met
Roma.

28 Ā ke ña kenu etu ma
fuka tu elos kas lain ul, Ña
wis al ot nu yurin mwolil
lalos: 29 Ña liye tu elos kas
lain ul ke ma siyuk lun ma-

nu lalos, ā wañin ma lain ul
ke ma uniye ku kopuriye.

30 Ā ke mao luti nu sik
fuka met Ju elos mwuk-
mwuk ke met, ña šilaklak in
sipaot nu šum, ā šap pe nu
sin met kas lain ul in fwak
ye mutom ma elos oru lain
ul. Mutu.

31 Na met meun, oanu ma
šap nu selos, elos as al Poul,
ā wis al ke foñ nu Anti-
patras.

32 Ā ke lutu elos filiye met
fwinsorsu in oelul šom, ā
elos folokla nu lom sin met
meun.

33 Ke elos tuku nu Sesa-
rea, ā ašun letter nu sin
leum, Elos fili'lye pe Poul
ye mutal.

34 Ā ke leum el rid letter
tari, el siyuk pa ya an sel.
Ā ke el etu tu el lun Silisia;
35 el fwak, Ña tufwa loñ
kom, ke met kas lain kom
tuke pe. Ā el šap in šan ol
in fukil nununku sin Herod.

ŠAPTER 24.

A TUKIN len limikos, Ana-
nias met tol fulat el
oatu wi met elder, ā Tertul-
lus sie met etu kas, šu luti
Leum lain ul Poul.

2 Ā ke pañol mu, Tertul-
lus el mutamwauk in kas
lain ul, fwakañ, Ā tu misla
lulap yuros ke kom, ā tu me
orekma mwolanu ma oru nu

sin an si iñi ke palu lom, 3 kem es mao pal nu kemwu, ke kulu lulap, O Filiks mwo-lanu.

4 Ā tu ña tiu aktutoye kom kutepe, ña kenu tu ke kulañ lom kom loñ kem ke kutu kas sisik.

5 Tu kem komoiok met si iñi, met koluk si, ā inet purakak lun lusroñ yurin met Ju nu kemwu fwal e nu kemwu, ā met kol met u lun Nazaret.

6 Ā ouyape el sriki in akkoluki inwen tempel; su kem es, ā kenu nununk'al ke manu las.

7 Ā Lušias kaptin lulap el tuku nu yurimem, ā ke ku lulap es el la liki pomem, 8 ā šap sin met kas lain ul in tuku nu yurum; tu ke siyuk nu sel kom šifwanu fwa etu ma nu kemwu, ma kem kas lain ul.

9 Ā met Ju elos nunku oapanu, ā fwak, Payinu mā iñi.

10 ¶ Na Poul, ke leum el srum nu sel lun fwak, el tupokoañ, Ā tu ña etu tu ke yiu puspis kom leum nununku lun an si iñi, Ña eñun liki in šifwanu tupok ke'ik.

11 Kom ku in etu, tu len sie-ñul-luo šom tari met ña fwasyuk nu Jerusalem tuk in ali.

12 Ā elos tiu konoi yu yuk in imwen tempel akukain

yurin metu, tiu purakak metu, tiu in lolñok, tiu in siti; 13 Elos koflanu aksumwosye mao ma elos kas lain yu iñi.

14 Ā ña fwakot ma iñi nu šum, tu ou inek ma elos mu sito, ou iñi ña ali nu sin God lun papa tumuk, lalalfuñi ma nu kemwu ma šimusla in manu ā in palu; 15 ā fwensok luk nu sin God, oupanu ma elos šifwanu mu payi, tu a fwa molyuk yin miše mi, ma yurin ma payi ā ma tiu payi.

16 Ā ke ma iñi ña sriki in ore yu ke, tu pal e nu kemwu ma nunok payi sik tiu sito sin, ā sin metu.

17 Iñi tukin yiu puspis ña tuku in wis me pakomutu nu sin met luk, ā kiše.

18 Ke ma iñi kutu met Ju Ašia mi elos konoi yu yuk nasnas in imwen tempel, tiu yurin met puspis, tiu yurin lusroñ.

19 Fwin kutu ma sito sik yurolos, mwo tu elos mutu yinu ye mutom, ā in fwak la sito.

20 Fwin tiu ou iñi lela elos iñi in fwak, elos fwin konoiok kutu ma koluk sik, pəl si ke ña tu ye mutun mwolil, 21 la ma ke pusra si iñi, ma ña wowoyuk ke ña tu yurolos, ke molyuk yin miše mi ma kom siyuk yu misiñi ke.

22 Ā ke Filiks el loñ ma iñi, el etu inek si iñi mwo liki, kutu, el file'losye, ā fwak, Ke Lušius kaptin lulap el fwa oatu, ña fwa etala ma lomwos.

23 Ā el šap sin met senturion in liauñ Poul, ā lela lun tulala, ā oru tu met šu eta'l in kas'el, ā tuku nu yurol.

24 ¶ Ā tukin kutu len, ke Filiks el tuku wi mutan kiel, Drusilla, šu mutan Ju, el sipa'l mu Poul, ā loñ ol ke lalalfuñi ke Kraist.

25 Ā ke el lutlut ke ma payi, ma liauñ manos, ā nununku a fwa tuku, Filiks el rarrar, ā tupok, Kom fwala ke pal si iñi; ke pal mwo sik ña tufwa pañun kom.

26 Fwensok pe lal tu Poul el tufwa šuñ moni nu sel in tula'l la. Ke ma iñi el šulo'l mu pus liki pal, ā tukeni kaskas yurol.

27 Ā tukin yiu luo Poršius Festus el ar nu fwe'l Filiks; ā Filiks el filiye Poul kopur, tu el luñsel akmwoye met Ju.

ŠAPTER 25.

NA ke Festus el tuku nu an si, tukin len tolu el fwasyuk Sesarea mi nu Jerusalem.

2 Na met tol fulat ā leum lun met Ju elos šuñ kas nu sel lain Poul, ā siyuk sel,

3 ā kenu kulañ lain ul, tu el fwa sipa'l mu nu Jerusalem, mwukmwuk ineku in uni'lye.

4 Ke ma iñi Festus el tupokot, tu Poul el mutawun nu Sesarea, ā tu el šifwanu tiu pat in šom.

5 Ke ma iñi, el mu, Lela elos šu ku yurumwos, in wi yu oatu, ā kas lain met si iñi, fwini kutu ma koluk.

6 Ā ke el mutu yurolos ke len oalkos ku sie-ñul, el oatu nu Sesarea; ā len si tuko ke el mutu fwini nien nununku el šap in utuku Poul.

7 Ā ke el tuku, met Ju šu oatu Jerusalem mi elos apneni, ā wis ma puspis ā ma lulap kas ko lain Poul, ma elos koflanu akšumwosye, 8 ke el šifwanu tupok, tu wañinu ma sito ña oru lain manu lun met Ju, ā lain imwen tempel, ā lain Sisar.

9 Ā Festus, tu el luñsel akmwoye met Ju, el tupokoañ nu sel Poul, ā fwak, Ya kom luñšom fwasyuk nu Jerusalem, ā in nununku ke ma iñi ye mutuk?

10 Na Poul el fwak, Ña tu yin niin nununku lun Sisar yin mwo ña in nununku: wañin ma sito ña oru nu sin met Ju, kom etu ma iñi ma lulap.

11 Tu ña fwini koluk, ku oru kutu ma tu ña miši, ña

tiu sañes in miši: tu fwin wañin nu ma ke ma elos kas lain yu, wañinu met ku in es yu yuñ nu selos. Ña pañon nu sin Sisar.

12 Na Festus, ke el wi mwolil papu, el tupok, Tu kom pañon nu sin Sisar, kom fwa šom nu yurin Sisar.

13 ¶ Ā tukin kutu len togusa Agrippa ā Bernis eltal tuku nu Sesarea in paiñul Festus.

14 Ā ke elos mutu iño len puspis, Festus el orauñ nu sin togusa mao ke Poul, fwa-kañ, Sie met šu Filiks el filiye in kopur: 15 ke ña mutu Jerusalem, met tol fulat ā met elder lun Ju elos luti nu sik ke'l, ā kenu in nununku lain ul.

16 Ña tupokot nu selos, Ma tiu manu lun met Roma in ašun met nu ke miši, met el ā elos šu kas lain ul tukeni mutu tuk ye mutun sie sin sie, ā lela lun šifwanu tupok ke ma koluk kas lain ul.

17 Ke ma iñi ke elos tukeni mutu, tiu mutanu kutu, tu lutu ña mutu fwin niin nununku, ā šap in utuku met si.

18 Ke met kas lain ul elos tu lain ul, elos tiu wis kas ko sin kutu oanu ña nunku: 19 ā kutu siyuknu lain ul ke alūnu lalos, ā ke sie Jisus, šu miši, šu Poul el mu el mol.

20 Ā tu ña los ke siyuknu ou iñi, ña siyuk sel, el a la luñsel in šom nu Jerusalem, ā iño fwa nununku ke ma iñi.

21 Ā ke Poul el pañon in likiye nu ke nununku lun Augustus, Ña šap in liye'lañ nu ke ña fwa sipa'lot nu sin Sisar.

22 Na Agrippa el fwak nu sel Festus; Ña luñsik pe šifwanu loñ met si iñi. El mu lutu kom tufwa loñ ol.

23 Ke ma iñi lutu, ke Agrippa el tuku, ā Bernis, wi ma šokuruk lulap, ā utyuk nu yin elos loñ, wi kap- tin lulap, ā leum lun siti, ke šap lun Festus elos wis alu Poul.

24 Ā Festus el fwak, Togusa Agrippa, ā met e nu kemwu šu mutu iñi yuros, komwos liye met si iñi, ke šu met puspis tukeni kemwu elos oru nu sik ke, nu Jerusalem ā nu yinnu, wowoyuk tiu mwo tu el mutu nu tuk.

25 Ā ke ña konoiook tu wañin ma el oru tu el miši, ā tu el šifwanu pañon nu sin Augustus, ña nunku nu'n sipa'lla.

26 Wañin nu ma ña šimis nu sin leum luk ke'l. Ke ma iñi ña wis alu nu ye mutom, aok ye foklum, O togusa Agrippa, tu, siyuk-

yuk tari, kutu ma luk in ši-musla.

27 Tu ña mu tiu mwo in sipaot met prison, ā tiu fwak ma koluk lain ul.

ŠAPTER 26.

NA Agrippa el fwak nu sel Poul, Ña lela kom in fwak ke'um. Na Poul el sralot paul, ā tupok k'el; 2 Togusa Agrippa, Ña nunku ña šifwanu inšimwowo len si iñi, tu ña tupok ke ña šifwanu ye mutom, ke ma nu kemwu ma met Ju kas lain yu: 3 aok mwonu tu kom lal-metmet ke manu nu kemwu ā siyuknu ma yurin met Ju; ke ma iñi ña kenu tu kom moñfusas in loñ yu.

4 Met Ju nu kemwu elos etu, ma ña oru ke ña tuligami ma meta yurin met luk nu Jerusalem; 5 elos ete yu ke mutamwauk mi, elos fwini luñselos in orek ma lo; tu oanu u šumwosmwos lanu lun ali las ña orek met Farisi.

6 Ā iñi ña tu ā in nununku ke fwensok lun mwuleuñ ma God el oru nu sin Papa tumas.

7 Ke mao sruf sie-ñul-luolas oru nu sin God akmwoye len nu foñ, fwensok lalos in tuku nu ke. Ke fwensok iñi, O togusa Agrippa, met Ju elos kas lain yu.

8 Efwo komwos ku nunku tu ma iñi sito lanu, tu God akmolyauk met miši?

9 Tu payi ña nunku ke'ik tu mwo ña'n oru ma puspis tiu ou ma lun Ē Jisus lun Nazaret.

10 Ma iñi na ore pe nu in Jerusalem; ā met kristin puspis ña kaliye nu in prison, in es šap lun met tol; ā ke elos anwuki, ña srukak pok lain ulos

11 Ā ña one'los la pal puspis in lolñok nu kemwu, ā ora'los in kas ko: ā ke koskusok aknu lain ulos, ña kolya elos nu yin siti sa.

12 Ke ma iñi ke ña šom nu Damaskus ke ma šap ā ma šim lun met tol fulat, 13 ke infulwin len, O togusa, ña liye in inganek kalem si in kosaoemi, šaromrom liki fwatu, šaromrom apinyoeni ā elos šu wi yu fwas.

14 Ā ke kem nu kemwu putati nu in foko, ña loñ pusra si kaskas nu sik, ā fwakañ in kas Hebru, Soul, Soul, efwo kom ku kolyai yu? upa nu šum in fut nu ke ma kosro.

15 Ā ña fwak, Leum, šu komwun? Ā el fwak, Ña Jisus šu kom kolyai.

16 Tu tukakak, ā tu fwini nium: tu ña sikmi nu yurum ke ma iñi, in orek kom met lutlut ā met lo ke ma

iñi ma kom liye tari, ā ke kutenu ma nā fwa sikmi nu yurum ke; 17 in es kom la liki metu, ā liki met pegan, nu sin šu nā sipe kom la iñi, 18 in igasla mutalos, in furok olos liki los nu ke kalem, ā liki ku lun Setan nu sin God, tu elos fwa es nunok inunas ke ma koluk, ā an si yurolos šu mwolanu ke lalalfuñi ma in nā.

19 Ke ma iñi O togusa Agrippa, nā tiu siakoš ma sikmi in kosaoemi; 20 tu met nā lutlut nu selos Damaskus, ā nu Jerusalem, ā yin nu kemwu Judea, ā nu sin met Pegan, tu elos in auliyuk ā forla nu sel God, ā oru me orekma lun auliyuk.

21 Tu ke ma iñi met Ju elos sruki yu wi in tempel, ā sriki in uni yu wi.

22 Tu ou iñi ke es kasu lun God, nā mutanu nu ke len si iñi in orek ma lo nu sin ma sisik ā ma lulap, fwakañ ma iñi mugenu ma met palu ā Moses elos fwak mu ā fwa tuku tuk: 23 tu Kraist el fwa keokiuñ, ā tu El maši meta selos šu molyuk yin miše mi, ā luti kalem nu sin metu ā nu sin met Pegan.

24 Ā ke el kaskasnu ke' ou iñi, Festus el fwak ke pusra lulap, Poul, kom mwul la; lalmetmet lulap orek kom in mwul.

25 Ā el fwak, Nā tiu mwul, Festus lulap; nā fwaknu kas payi ā šumwosnu.

26 Tu togusa el etu ma iñi ye mutun šu pe nā kaskas pulaik. Tu nā mu wañinu ma iñi mwukmwuk ke'l; tu ma iñi tiu orek nu in sru-mworsrik.

27 Togusa Agrippa, ya kom lalalfuñi met palu? Nā etu tu kom lalalfuñi.

28 Na Agrippa el fwak nu sel Poul, Kom kaifwi yu nā-kurun nu kristin.

29 Ā Poul el mu, nā pre nu sin God, tu tiu kom mugenu, tu elos pe nu kemwu šu loñ yu misiñi akurun oanu nā, ā oanu šumwosmwos, fwini tiu me kopur iñi.

30 Ā ke elos kaskas ma iñi tari, togusa el tuyuk, ā met leum, ā Bernis, ā elos šu oelulos mutu: 31 ā ke elos fwasot kutu, elos kaskas sie sin sie, fwakañ, Wañinu ma met iñi oru tu el miši ā kopur.

32 Na Agrippa el fwak nu sin Festus, Kem ku in tulala met si iñi, el fwini tiu pañon nu sin Sisar met.

ŠAPTER 27.

A KE nunku tari tu kem kol nu in Italia, elos asalañ Poul ā kutenu met prison nu sin senturion lun u'n Augustus ē Julius.

2 Ā sroyuk nu fwin oak Adramišium, kem kolot, nunku mu in kol siske'n Ašia; Aristarkus, met Masedonia lun Tesalonika el wi kem.

3 Ā len si tuko kem šuñ Saidon. Ā Julius el oru kulañ nu sel Poul, ā lela lun šom nu yurin met kawuk lal in es kutu mwo sel.

4 Ā ke kem kolot iño mi tari, kem kol lulin Saiprus, tu eñ kolukla.

5 Ā ke kem kol mwe'an Silisia ā Pamfilia kem tuku nu siti Maira lun Lišia.

6 Ā iño senturion el konoiook oak sugo lun Aleksandria la kol nu Italia; el fili kemi fwe.

7 Ā ke kem kol kakasisik len puspis ā sumwe tuku nu siske'n Naidus, eñ tiu mwo simem, kem kol lulin Krete, nu siske'n Salmone; 8 ā, ke akurun tiu alukela mao, kem tuku nu sie an pañpañ Molsron Mwowo, ma apkurun siti Lasea.

9 Ā tu pal lulisi šom, ā iñi koluk ke kol, tu pal si lālo šomla tari, Poul el luti, 10 ā fwak nu selos, Met, nā liye tu kol si iñi fwa koluk ā mā puspis tūla, tiu ke kwanin oak ā oaku mugenu, ā ouyape ke mol las.

11 Ā senturion el lalalfuñi kaptin ā owner lun oaku,

yok liki mao ma Poul el fwak ke.

12 Ā tu molsron tiu mwo in oi ke pal musis, ā pus met elos papu in šom iño mi, tu elos fwin ku elos tuku nu Fenis in mutu ke pal musis; ma iñi molsron lun Krete, ā ounu ke sauwest ā nowest.

13 Ā ke eñ roto tu ma sik, nunku mu tu elos es oanu elos papu, tultul la, elos kol apkurun nu Krete.

14 Ā tiu patla tuk eñ upa si tuyuk lain mao, ē Eurokludon.

15 Ā ke eñ srukie oaku, ā kem kofflanu kol ke eñu, kem lela lun šom.

16 Ā ke kem kol lulin sie tuko ē Klauda, kem orek ma upa in srukie reoae.

17 Ma ke elos srukak tari, elos oru kutu me kasu in lūsūni apneni oaku, ā sinakin a putati nu yin pukpuk, kem lumani nes, ā ou iñi šom.

18 Ā kem ikiknu ma lulap ke pakau, len si tuko elos akmulalaye oaku; 19 ā len si aktolu kem sisla ke paus mao fwin oaku.

20 Ā fwatu ā itu tiu sikmi len puspis, ā pakau tiu srik on fwes, fwensok kemwu in mol wañinla.

21 Ā ke tela moño ma patpat tari, Poul el tuyuk in maslo'los, ā fwak, Met, mwo tu komwos loñ yu met, ā tiu

tulala liki Krete, ā in es ma koluk iñi ā ma tūla.

22 Ā iñi nā luti nu šumwos in eñunak : tu wañin sie šumwos tūla, ā oak mugenu.

23 Tu tu yuruk foñ si iñi lipufon lun God, šu ma luk, ā šu nā akos, 24 fwakañ, Poul, nik kom šañeñ, tu kom ā utukla nu ye mutun Sisar, ā, liye, God el aš'ot nu šumelos nu kemwu šu wi kom kol.

25 Ke ma iñi, met, komwos eñunak : tu nā lalalfuñol God, tu mao .a fwa ou ma fwak nu sik.

26 Ā kut fwa patla nu fwin tuka si.

27 Ā ke foñ si aksieñulakos, ke kem patpat nu iño nu iñi in Adria, akurun infulwin foñ, met kolkol fwin oaku elos nunku mu tu kem apkurun nu sie an.

28 Ā elos sriki a liye nēnu loñol ; ā ke elos šom kutesisik, elos siefwil sriki, ā liye nēnu sieñul-limikos.

29 Na kem šinakin ā lañoak fwin ekko, elos sislakawuk akos liki unwak, ā kenu lenelik.

30 Ā ke met kolkol elos luñselos kaiñla liki oaku, ke elos koela reoa nu mwea oanu tu elos luñselos sislakawuk liki mwonoak, 31 Poul el fwak nu sin senturion, ā nu sin met meun,

Elos iñi fwin tiu on fwin oaku, komwos koflanu mol.

32 Na met meun elos otela sel ke reoa, ā lela in putatla.

33 Ā ke akurun lenelik, Poul el siyuk nu selos in moño, fwakañ, Iñi len si aksienulakos komwos mutanu ā lālo, wañinu ma komwos es.

34 Tu ke ma iñi nā siyuk šumwos in es kutu me moño ; tu ma iñi mol lomwos : tu wañinu sugo aunšiu-fwumwos putatla liki šiu-fwumwos nu kemwu.

35 Ā ke el fwak ou iñi el es bred, ā šuñ kulu nu sin God ye mutalos nu kemwu ; ā ke el kunšalik el mutamwauk in moño.

36 Ā elos nu kemwu eñun, ā elos es pe me moño.

37 Ā kem nu kemwu šu fwin oaku oaoa met luo-fokoitñul onkos.

38 Ā ke elos moño kūp, elos akmulalaiauk oaku, ā sislawit nu mwea.

39 Ā ke lenelik, elos tiu etu anu ; elos konoiook sie alok nu fwin meši, nu ke mao, elos mu, fwin ku, elos in oakakinye oaku.

40 Ā ke elos srukak kawuk tari, elos fulela oaku nu mwea, ā tulala sel ke ikik, ā lakunalik nes lulapu nu ke eñu, ā oi nu fwin meši.

41 Ā putatla nu yin na luo tukeni eošun, elos šuñ

anu ; ā mwonoaku fulfuli, ā onnu tiu mogūkū, ā unoak mišalšal la ke na upa.

42 Ā papu lun met meun in uniye met prison, šinakin kutu ā kofla ā kaiñla.

43 Ā senturion, tu el luñši Poul lun mol, el srokolosi liki nunkolos ; ā šap tu elos šu ku in kofkof šifwanu sis elos la nu mwea met, ā šom nu fwin meši : 44 ā kutenu, kutu fwin ipen šak, ā kutu fwin ipen oak ; ā ou iñi ma te oru, tu elos nu kemwu mol nu fwin meši.

ŠAPTER 28.

A KE elos mol, na elos etu tu ē tuko si Melaita.

2 Ā met pegan elos oru nu simem tiu kulañ sisik ; tu elos tanak e, ā es kem nu kemwu, tu pal si ke auf, ā tu musis.

3 Ā ke Poul el sifani kophon etoñ si, ā filiye in yea, faiper si el tuku in yea mi, ā fulfuli ke paul.

4 Ā ke met pegan elos liye kosro sripsrip ke paul, elos fwak sie sin sie, Payi met iñi el met akmus, šu tiu miši mwea, ā lalkas lela lun tiu mol.

5 Na el osrokla kosro nu in e, ā wañinu ma koluk sel.

6 Ā elos šano, el a la fwafak, ku kinu putatla miši ; ā ke elos šano ma patpat,

ā liye tu wañin ma koluk yurol, elos eolla nunkolos, ā fwak, el enut si.

7 Yin iñi an lun leum lun tuko si iñi, Ē Poplius ; el es ā liye kemiuñ kulañ len tolu.

8 Ā ma te oru tu papa tumun Poplius el mas fwol ā musen inšie. Poul el ilyuk nu yurol, ā pre, ā filiye paul fwe'l, ā unuel la.

9 Ke ma iñi tari, kutepe šu mas fwin tuko si, elos tuku, ā kela.

10 Ā elos šinakin kem ke me sinakin puspis ; ā ke kem šomla elos kite kem ma mwowo šes.

11 Ā tukin malem tolu kem šom in sugo oak lun Aleksandria, šu mutu fwin tuko si iñi ke pal musis, akul lal Daioskuros.

12 Ā srola nu Sirakuse, kem mutanu we len tolu.

13 Ā iño mi kem kolot, ā tuku nu Rišium ; ā tukin len si ke ruto tumi, ā len si tuko kem tuku nu Puteolai :

14 iño kein konoiook met lili, ā elos kenu tu kem mutu yurolos len itkos ; ā ou iñi kem šom nu Roma.

15 Ā iño mi ke met lili loñ kem, elos tuku nu ke Appiai Forum, ā Taveru tolu in šuñ kem ; ke Poul el liye'los, el kulu nu sin God, ā eñunak.

16 ¶ Ā ke kem tuku nu

Roma, senturion el ašun met prison nu sin kaptin lun met šano; ā lela Poul lun mugu mutu yurin met meun si šu liye'lañ.

17 Ā ma te oru tukin len tolu Poul el pañon mu leum lun met Ju in tukeni. Ā ke elos tukeni, el fwak nu selos. Met lili, wañin nu ma koluk ña oru lain met luk, ku manu lun papa tumas, ā ña eeyuñ met prison Jerusalem mi nu in pon met Roma; 18 šu, ke elos siyuk yu tari, luñši in tula yu la, tu wañin nu ma ke miši yuruk.

19 Ā ke met Ju elos kas lain mao, tu ou iñi mwo sik in pañon nu sin Sisar; na tiu ou iñi tu kutu ma yuruk in kas lain met luk.

20 Tu ke ma iñi ña pañon komwos, in liye komwos, ā in kaskas yurumwos; tu ke fwensok lun Israel kopinkaslap iñi kopuri yu wi.

21 Ā elos fwak nu sel, Kem tiu es letter Judea mi ke kom, ā wañin sin met lili šu tuku luti ku kaskas ma koluk ke'un.

22 Ā kem kenu loñ šum ma kom nunku; tu ke u si iñi, keme etu tu yin nu kemwu ma kaskas ko ke.

23 Ā ke elos filiye len si lal tari, ma puspis tuku nu yurol nu in lom sel; nu sin šu el akkalemye ā akloye

togusaī lun God, kaifwe'los ke Jisus, yin manu mi lun Moses, ā palu mi, lutue ini nu yukue.

24 Ā kutu lalalfuñi mao ma kaskas ke, ā kutu silalalfuñi.

25 Ā ke elos tiu nunok sugo yurolos, elos fwaselik, tukin pal si Poul el fwak sie kas tari, Mwonu ma Ñun Mutal kaskas ke Esaias, met palu lun papa tumas, 26 fwakañ, Kom šom nu yurin met iñi, ā fwak, Ke loñ komwos ā loñ, ā a tiu etu; ā ke liye komwos ā liye, ā a tiu liauk.

27 Tu inšien met iñi upa, ā sralos matoltol in loñ, ā mutalos elos sruñulye; fwin tiu ou iñi elos ā fwa liye ke mutalos, ā loñ ke sralos, ā etu ke inšielos, ā a fwa forla, ā ña fwa unu elos la.

28 Ke ma iñi komwos etu, tu me mol lun God in sipaot nu sin met Pegan, ā tu elos fwa loñ mao.

29 Ā ke kaskas kas iñi tari, met Ju elos šomot, ā akukain ma lulap yurolos sie sin sie.

30 Ā Poul el mutu yiu fon luu in lom sel ma el mol, ā es elos nu kemwu šu tuku nu yurol, 31 luti togusaī lun God, ā lutlut ma iño ma lun Leum Jisus Kraist, ke ma pulaik, wañin nu met in kutoñ'ilye.

LETA MA POUL EL ŠIM NU SIN

MET PILIPPAI.

ŠAPTER 1.

POUL ā Timoteus, met kulansap lun Jisus Kraist, nu sin met mwo nu kemwu in Jisus Kraist, šu mutu Pilippai, yurin met sropu ā deakon: 2 luñ nu šumwos, ā misla, yurin God Papa tumus mi, ā yurin Leum Jisus Kraist mi.

3 Ņa kulu nu sin God luk ke esam komwos nu kemwu, 4 in pre nu kemwu luk pal nu kemwu, űa eñun in siyuk ke komwos nu kemwu, 5 ke nunok siewunu lomwos in mwo šašu, len si umet nu ke pal si iñi; 6 űa lalalfuñi ke ma si'ñi nu, tu El šu mutamwauk in orek mwo in komwos, El a fwa orek ma nu tari nu ke len si lun Jisus Kraist; 7 oanu ma payi sik in nunku ma iñi ke komwos nu kemwu, komwos on inšiuik; tu in me kopur luk, ā ouyape in akšumwoye ā in akkeiye lun mwo šašu, komwos nu kemwu wiyu in luñ luk.

8 Tu God ma lo luk, fuka lulap űa kenu ko-

mwo nu kemwu inšien Jisus Kraist.

9 Ā ma iñi űa pre ka, tu luñ lomwos yokyokoilik in lalmetmet ā etauk nu kemwu; 10 tu komwos fwa etu la mwo ka; tu komwos fwa mutal ā wañin ma sito nu ke len lun Kraist; 11 tiñtiñi ke fwako mwo ma ke Jisus Kraist, nu ke ma mwowou ā kakšakin lun God.

12 Tu űa kenu komwos in etu, met lili, tu mwo ma yuruk oru tu mwo šašu fwas nu met; 13 ou tu Pretorium nu kemwu, ā kutenu nu kemwu, elos etu fuku me kopur luk in Kraist; 14 ā ma puspis sin met lili in Leum, elos foñyuñ ke me kopur luk ā pulaiknu in kaskas kas lun God tiu šañoñ.

15 Ouyape kutu luti Kraist ke šok ā akukain; ā kutepe ke kulañ; 16 aok, elos iñi ke kulañ, etu tu likiyuwi ke akšumwosye lun mwo šašu; 17 ā elos iño luti Kraist ke akukain, tiu šumwos, nunku in orauk añañ nu ke me kopur luk.

18 Na fuka? ā tu in kain nu kemwu, ma lutī Kraist, —la in kutasrik, ku in payi —ā in ma iñi nā eñun, aok, ā nā tufwa eñun.

19 Tu nā etu tu ma iñi a fwa oraok nu ke mol luk ke pre lomwos, ā kasu ke Nun lun Jisus Kraist, 20 oanu ma tawinu luk ma lulap ā fwensok, tu wañinu ma nā fwa mekin ka, ā tu ke pulaik lulap, oanu met, ouyape iñi fwa kakšakin Kraist in monuk, la ke mol, ku ke miši.

21 Tu in mol nu sik Kraist, ā in miši mwo oiyē.

22 Tu fwin mol in ikwe, ma iñi fokinšak lun me orekma luk: ā nā tiu etu ma nā es ka.

23 Tu nā alolo ka luo, nā kenu šom ā mutu yurin Kraist, ma iñi mwo liki.

24 Tu, in mutu in ikwe, ma mwo liki nu šumwos.

25 Ā in nunkauk ke ma iñi, nā etu tu nā fwa mutanu ā mutanu yurumwos nu kemwu ke aklapyē ā akeñunye lalalfuñi lomwos; 26 tu eñun lomwos fwa yokoilik in Jisus Kraist in nā ke nā siefwil tuku nu yuromwos.

27 Ouiñinu lela tu me orekma lomwos fwa fwol oanu šašu lun Kraist: tu nā ā la tuku ā liye komwos, ku mutanu, nā fwa loñ ke me orekma lomwos, tu komwos

tu ku in nūn siewunu, in nunok siewunu ke lalalfuñi lun mwo šašu: 28 ā wañinu šañeñ ke met lokwalok lomwos: mao nu selos akul si lun tulanu; ānu šumwos lun mole, ā ma iñi yurin God mi.

29 Tu šiot nu ke Kraist, tiu lalalfuñi ke El mukenu, ā ouyape in keokiuñ ke El; 30 in es ma kaiyuk oanu ma komwos liye in nā, ā iñi in loñ in nā.

ŠAPTER 2.

KE ma iñi fwin kutu kas lutlut in Kraist, fwin kutu asor mwowo lun luñ, fwin kutu aeñune lun Nun, fwin kutu inšie ā pakomutu, 2 komwos in seseslanu eñun luk, tu komwos nunok ouyape, es luñ ouyape, inšiu-mwos inšiewunu ke nunok sugo.

3 Tiu nunok kin akukain; tiu in konkūn ke wañin sripe; tu in fwokpap nunku tu kutenu mwo luk elos.

4 Komwos in tiu liauñ ma lomwos mukenu, tu komwos pe ma lun kutenu.

5 Likiye tu nunok in komwos oanu ma in Kraist Jisus: 6 šu lemsi lun God, in tiu nunku mu El mutunpot-apot in oanu God: 7 tu El šifwanu šarukla El, ā nukmulañ lemsi met kulan-

šap; ā ora'l lemsi oanu met:
8 ā konoilok oanu monin
met, El šifwanu akfwok-
papy'El, ā El akos nu ke
miši, aok, nu ke miši lun
šaksiñ.

9 Ke ma iñi, aok, God el
akfulaty'El ma lulap, ā šuñ
nu Sel Ê si ma fulat ē nu
kemwu: 10 tu nu sin Ê'n
Jisus inti nu kemwu fwa
sikukmutuntī, sin ma in
kosao, ā ma on fwalu, ā ma
on ten fwalu; 11 ā tu loa
nu kemwu fwa fwakak tu
Jisus Kraist el Leum nu
ke ma mwowou lun God
Papa.

12 Tu ke ma iñi, met kulu
luk, oanu komwos akos pal
nu kemwu, tiu oanu on ye
mutuk mukenu, tu iñi mwo-
nu ke ña šiom, komwos orek-
ma nu mol lomwos ke šañeñ
ā rarrar.

13 Tu God el šu orek in
komwos in luñši ā in oru
ma El luñsel.

14 Komwos orek ma nu
kemwu tiu torkaskas, tiu
akukain; 15 tu komwos fwa
payi ā oa, mwen nutin God,
wañin ma sito, infulwin fwil
kū ā sumosmos, yurin šu ko-
mwos šaromrom oanu eka-
lem nu fwalu; 16 sauk kas
lun mol; ke eñun nu sik nu
ke len lun Kraist, tu ña tiu
kasus ke wañin, tiu orekma
ke wañin.

17 Aok, tu ña fwini šifwanu
okoiyuwi nu fwinkiše ā me
orekma lun lalalfuñi lomwos,
ñā eñun, ā eñun wi komwos
nu kemwu.

18 Aok, tu ma iñi pe ko-
mwos pe eñun wi yu.

19 Tu fwensok in Leum
Jisus tu tiu pat ña sipa'lot
Timotius nu šumwos, tu ña
pe fwa mwo inšiuk, ke ña
etu ma komwos fuka.

20 Tu wañin met yuruk
ou el, šu kenu liauñ ma lo-
mwos.

21 Tu kemwanu šuk ma
lolos, tiu ma lun Jisus Kraist.

22 Tu komwos etu ma
sriki lal, oanu mwen yurin
papa tumal, el wi yu in oru
in mwo šašu.

23 Ke ma iñi fwensok luk
tiu pat in sipa'lot, pal si ke
ñā fwa etu fuka sik.

24 Tu fwensok luk in
Leum tu ña pe šifwanu
tuku tiu pat.

25 Ā ña nunku tu mwo in
sipaot Epafrodaitus nu šu-
mwos, ma lik, ā ma wi yu
in orekma, ā met al wi yu
in mwo šašu, tu met kulan-
šap lomwos, ā met wis ma
ñā kenu.

26 Tu iñi el kenu komwos
nu kemwu, ā el tiñtiñi ke
toas tu komwos loñ tu el
mas.

27 Aok, el mas akurun nu
miši: tu God el pakomu-

tal; ā tiu el mukenu, tu
 ņa pe, tu ņa a tiu ašor nu
 ašor.

28 Ke ma iñi ņa šilaklak
 kutu in sipa'lot, tu, ke ko-
 mwos siefwil liye'l, komwos
 tufwa eñun, ā ņa pe srikeni
 ašor luk.

29 Ke ma iñi komwos as
 al in Leum ke eñun muke-
 nu; ā es met ou iñi in oi:
 30 tu ke me orekma lun
 Kraist al akurun nu miši,
 nu mansis mol lal, tu el
 neki me orekma komwos
 sifwol nu sik.

ŠAPTER 3.

MA tuk, met lili, komwos
 eñun in Leum. Tu in
 šim ou ma iño nu šumwos,
 aok ņa tiu toas ka, tu mwo
 nu šumwos.

2 Liauñ kosro ñaliñul,
 liauñ šu orek ma koluk,
 liauñ šu lüslüs.

3 Tu kem met kosraok, šu
 ali in Nun lun God, ā kon-
 kun ke Kraist, ā tiu foñyuñ
 ke ikwe.

4 Tu ņa pe ku in foñyuñ
 nu ke ikwe. Fwin sienu
 met el nunku el ku in foñ-
 yuñ nu ke ikwe, ņa yoknu:
 5 kosraok ke len si akoal-
 kos, lun sou lun Israel, sruf
 lun Benjamin, met Hebru
 lun met Hebru; ke ma šap,
 ņa met Farisi; 6 ke moni-
 yuk, kolyai šurš; ke ma

mwo lun ma šap, wañin
 ma sito.

7 Tu mao ma mwo oiye
 nu sik, ma iñi ņa nunku ma
 tūla ke Kraist.

8 Tu payi, ke ma iñi, ņa
 nunku mu tu ma nu kemwu
 tūla ke ma mwowo lun lal-
 metmet lun Kraist Jisus
 Leum luk: ke Šu ma luk
 nu kemwu tūla, ņa nunku
 elos kutkutnu tu ņa fwa es
 Kraist, 9 ā fwa konoiyik-
 yuk in El, tiu es ma mwo
 luk ke ma šap, tu mao ma
 ke lalalfuñi ke Kraist, ma
 mwo ma lun God on fwin
 lalalfuñi: 10 tu ņa fwa etu
 El, ā ku lun molyuk Lal, ā
 aeñune ke keokiuñ Lal, tu
 ņa fwa lemsi ke miši Lal;
 11 fwin ku luk ņa fwa es
 molyuk yin miše mi.

12 Tiu tu ņa es iñi tari,
 ku mwo lanu iñi: tu ņa
 akmwot, ņa fwin ku in es
 mao ma Kraist Jisus el es
 yu ka.

13 Met lili, ņa tiu nunku
 tu ņa šifwanu es tari: tu ma
 siewunu ņa oru, mulkunla
 mao ma tuk, ā šaplakot nu
 ke mao ma met, 14 ņa ak-
 mwot nu ke akul ke sisyel
 lun pañon in kosao lun God
 in Kraist Jisus.

15 Ke ma iñi, lela tu elos
 šes šu mwo lanu nunku ou
 iñi: ā fwin kutenu mao ko-
 mwos nunku sienu, aok, ma

iñi God el fwa oliñalik nu šumwos.

16 Ā tu nu ke kut es tari, mwo tu ke ma iñi kut fwas ka.

17 Met lili, komwos tukeni eta wi yu, ā liye elos šu fwas oanu komwos es kem ke ma srugusrok.

18 Tu ma puspis fwas, ke šu ña oru nu šumwos pal puspis met, ā iñi nu šumwos ke tuñ, tu elos met lokwalok lun šaksiñ lun Kraist: 19 ma tukolos sukela, enut lalos inšielos, ā oiy'elos ke ma mekin lalos, elos liauñ ma nu fwalu.

20 Tu an šes in kosao; iño me pe kut šano met Laño, Leum Jisus Kraist: 21 Šu fwa olla manos koluk, tu a fwa lemsi oanu monin mwo lanu, oanu me orekma El ku kutoñye ma nu kemwu Sin šifwanu.

ŠAPTER 4. -

KE ma iñi, met lili, ma tu-polwi ā kenu ka, eñun luk ā tefuro, komwos, met kulu, tu ou iñi ku in Leum.

2 Ña siyuknu nu sel Euodius, ña siyuknu nu sel Suntu-ke, tu eltal nunok siewunu in Leum.

3 Aok, ña siyuk nu šumpe, oaoaila payi, kom kas'elos mutan šu wi yu orekma in mwo šašu, wi pe Kle-

ment, ā kutepe selos met wi yu orekma luk, e'los šu in buk lun mol.

4 Komwos eñunak in Leum pal e nu kemwu: ña siefwilpe fwak, komwos eñunak.

5 Lela tu met e nu kemwu fwa etu kulañ lomwos. Leum el apkurun.

6 Komwos tiu nunkauk ma lulap ke ma ša; tu in ma nu kemwu ke pre ā siyuknu lela tu God lun etu ma komwos siyuk ka.

7 Ā misla lun God, ma mwo liki ete nu kemwu, a fwa liauñ inšiumwos ā nunkomwos in Kraist Jisus.

8 Ma tuk, met lili, mao ma nu payi, mao manu mwo, mao ma nu šumwos, mao ma nu mutal, mao ma nu kulañ mao ma nu kas mwo; fwin kutu mwo, fwin kutu kakšak, komwos nunku ke ma iñi.

9 Ma komwos lutlut, ā es, ā loñ, ā liye in ña, ma iñi komwos oru: ā God lun misla fwa wi komwos.

10 Tu ña eñun in Leum ma lulap met, tu iñi tuk komwos fulfulinfok in nunku ke ña; ke mao komwos pe liauñ, tu wañin pal lomwos.

11 Tiu tu ña fwak ke sigasrup: tu ña lutlut in mao ma ña mutu ka, in mao ña tiu tukasu.

KOLOSSE, 1.

12 Na etu fuka in ma fwokpap, ā nā etu fuka in ma puspis: in kain nu kemwu ā in ma nu kemwu nā lutlut ke kŭp ā ke musinsral, ke gasrup ā ke sigasrup.

13 Na ku in orek ma nu kemwu in El ū akkui yu la.

14 Ā tu mwo ma komwos oru, tu komwos wi yu ke keok luk.

15 Iñi, komwos, met Pilip-pai, aok komwos etu, tu ke mutamwauk mwu ūaū, ke nā fwas liki Masedonia, wa-nin ūurū kitelik nu sik ke ma ūuñ, ā ma es, tu komwos mukenu.

16 Aok, tu in Tessalonika komwos sipamu sie pal ā pal si akluo nu ke kenu luk.

17 Tu nā tiu siyuk in es kutu ma; tu nā siyuk ke

fwako tufwa yoknu nu ūumwos.

18 Tu nu kemwu yuruk, ā ma puspis: nā tiñtiñinu, nā es sel Ēpafrodaitus mao ma komwos sipu, ma keñ si mwo in ñok, kiūe mwo, ma eñun nu sin God.

19 Tu God luk El fwa ūuñ ma nu kemwu komwos kenu oanu gasrup Lal in mwolanu ke Kraist Jisus.

20 Iñi mwolanu nu sin God Papa tumus nu ma patpat ā ma patpat. Amen.

21 Komwos paiñ met mwo ku kemwu in Kraist Jisus. Met lili ūu mutu yuruk elos paiñ komwos.

22 Met mwo nu kemwu paiñ komwos, aok sou lun Sisa yokpe.

23 Luñ lun Leum Jisus Kraist wi ñunumwos. Amen.

LETA MA POUL EL ŠIM NU SIN

MET KOLOSSE.

ŠAPTER 1.

POUL, met ūap lun Kraist Jisus ke luñūi lun God, ā Timoteus met lili, 2 nu sin met mwo ā met lili ūu lalalfuñi in Kraist ūu mutu

Kolosse. Luñ nu ūumwos, ā misla, yurin God Papa tumus mi [ā Leum Jisus Kraist].

3 Kem ūuñ kulu nu sin God, Papa tumun Leum las Jisus Kraist pal e nu kemwu

ke kem pre ke yumwos, 4 tu kem loñ lalalfuñi lomwos in Kraist Jisus, ā luñ lomwos nu sin met mwo nu kemwu, 5 ke fwensok likie nu in kosao nu šumwos, ke mao ma komwos loñ met in kas lun ma payi lun mwo šašu; 6 ma tuku nu yurumwos, ou ma in fwal nu kemwu, ā kapak isūs fwako ā yokoilik, aok, oanu ma yurumwos, tukin len si komwos loñ mao, ā etu luñ lun God payinu: 7 oanu komwos lutlut sin Epafras, met kulansap kulu wi kein, šu simem met kulansap mwo lun Kraist; 8 šu fwak pe nu simem luñ lomwos in Nun.

9 Ke ma iñi, tukin len si kem loñ, kem pe tiu sista pre ke yumwos, ā kenu tu komwos sesesla ke etu ke ma luñsi Lal in lalmetmet nu kemwu ā etu lun Nun; 10 tu komwos a fwas mwonu in Leum in akeñunye nu kemwu, isūs fwako in me orekma mwo nu kemwu, ā kapak ke me etu lun God; 11 akkeye ke ku nu kemwu, oanu ku ma mwowo Lal, nu ke moñfusas nu kemwu ā okok wi eñun; 12 suñ kulu nu sin Papa, šu orek kit mwo in es ma usru lun met mwo in kalem: 13 Šu es kit la liki ku lun los, ā es kityuñ nu in togusai lun

Mwen nutin luñsi Lal; 14 in Šu kut es me mol, nunok munas ke koluk; 15 Šu lumun God šilyoñin, isūs umet ma nu kemwu orek tuk; 16 tu El orek ma nu kemwu, ma in kosao, ā ma on fwalu, ma kalem ā tiu kalem, la me mutu lun togusa, ku leum lulap, ku leum sisik, ku ma ku: El orek ma nu kemwu, ā ma nu Sel: 17 ā El mutu met ma nu kemwu tuk, ā El orek ma nu kemwu.

18 Ā El šiufwin mano, ma šurš: Šu mutamwauk, isūs umet luk elos šu miši; tu in ma nu kemwu El tufwa fulat.

19 Tu ma mwo sin God, tu ma nu kemwu ma sesesla fwa mutu in El; 20 ā orek misla tari ke sran šaksiñ sugo Lal, ke El in akmwoyeni nu sie ma nu kemwu nu Sel; aok, ke El, la mao ma on fwalu ku ma in kosao.

21 Ā komwos šu kutu pal met asasñai ā lokwalok in nunkomwos ke orekma koluk, ā iñi El akmwoyeni, 22 in monin ikwe Lal ke miši, tu El es komosyuñ mutal ā wañin ma sito, ā met payi ye mutal: 23 komwos fwini fwasu in lalalfuñi osiñye ā ku ā tiu fwas liki mwo šašu ma komwos loñ met, ā ma luti nu sin ma nu kemwu ma on

ten in kosao, ke mao nā Poul met tutafpo ka.

24 Iñi nā eñun ke keokiuñ luk ke yumwos, ā nakla mao ma tiu fwol ke keokiuñ lun Kraist in ikōk ke manol, mao ma šurs; 25 ke šu nā met tutafpo oanu me orekma lun God ma El ši nu sik ke yumwos, in luti payinu kas lun God; 26 mao ma foñla ma mwukla ma patpat mi ā fwil yikas mi, ā iñi kalem nu sin met mwo Lal; 27 nu sin šu God el luñsel luti mao ma gasrup lun ma mwowo lun foñla si iñi yurin met pegan; ma Kraist in komwos, fwensok lun ma mwowou; 28 Šu kem luti ka, in kai met nu kemwu, ā luti met nu kemwu in lalmetmet nu kemwu: tu kem fwa fulelosyuñ met nu kemwu mwolanu in Kraist; 29 ke mao nā pe orekma, kaifwiuñ oanu ke me orekma Lal, Šu orek ma keku in nā.

ŠAPTER 2.

TU nā kenu tu komwos etu fuka kaifwiuk lulap luk ke yumwos, ā ke elos mi Laodisea, ā k'elos kutenu šu tiu liye mutuk in ikwe; 2 tu inšielos a fwa parak, toloñla nu sie in luñ, ā nu ke gasrup nu kemwu lun etauk nu šumwoswos, in etelanu ma foñla lun God, [ā lun Papa,

ā lun Kraist], 3 in mao ma mwo nu kemwu lun lalmetmet ā lun etauk mwukmwuk ka.

4 Ā nā fwak ma iñi, tu met in tiu kiaepe komwos la ke kas pen.

5 Tu nā fwın wañin ke ikwe, nā wi komwos in nñun, eñun ā liye ma šumwos lomwos ā ma keku lun lalalfuñi lomwos in Kraist.

6 Na oanu komwos es Kraist Jisus Leum met, komwos fwas in El; 7 okala ā mušai in El, ā kuinu ke lalalfuñi, oanu komwos lutlut ka met, yokyokoilik nu ka wi kulu.

8 Komwos liauñ tu kutenu met tiu kanawis komwos la ke lutlutnu ā kiapala ke wañin sripe, ke kaskas matu lun met, ā ke srumtauK ma lun fwalu, ā tiu ke Kraist: 9 tu ma nu kemwu ma lun God sesesla in El.

10 Ā komwos tiñtiñi ke El, Šu šiuf lun manu ā ku nu kemwu: 11 in Šu komwos pe kosraok umet ke sie kosraok tiu orek ke po, in šarukla mano lun ikwe, ke kosraok lun Kraist: 12 pukpuki yurol ke baptais, in mao komwos pe molyuk yurol ke lalalfuñi in me orekma lun God, šu akmoly'El ak yin miše mi.

13 Ā komwos miši in ma

koluk lomwos, ā in tiu kos-raok ke ikwe lomwos, El akmolye komwos yuk pe yurol, nunok munas tari ke ma koluk las nu kemwu; 14 ělla simisla ma lun manu ma lain kit, ma tiu mwo nu šes, ā el eslanu mao, patikye mao nu ke šaksiñ sugo Lal: 15 ā kanaosla tari manu ā ku, El loto'elos yuk pulaik, kutuñ'olos la in mao.

16 Ke ma iñi lela tu wañin met in nununke komwos ke moño ā ke nim, ku ke kofwo, ku ke malem šašu, ku ke len sabat: 17 mao ma ñunin ke kutu mao a fwa tuku; tu mano ma lun Kraist.

18 Lela tu met in tiu srifwe komwos liki ma lane lomwos luñši in fwokpap, ā ali nu sin lipufon, sayettu nu ke mao ma el tiu liye met, mwan inšiel ke etu in ikwel: 19 ā tiu srukie Šiuf, mao mi maneno fon ke kapa-sa, ā me aoeni es ku ka, ā toloñla nu sie, kapak ke ma kapak lun God.

20 Komwos fwini miši in Kraist liki ma srumtauk lun fwalu, efwo, ou mol nu fwalu, komwos orek manu, 21 ma tiu srukak, tiu emakin, tiu kal; 22 ma nu kemwu fwa wañinla ke moño; oanu ma šap ā ma lutlut lun met?

ŠAPTER 3.

KE ma iñi komwos fwini wi Kraist molyuk, šuk mao ma nu lūñ, yin sin Kraist mutu on la po leyut sin God: 2 nunkauk ke ma nu lūñ, tiu ke ma nu fwalu. 3 Tu komwos miši; ā mol lomwos mwukmwuk yurin Kraist in God.

4 Ke Kraist šu mol las, El tufwa sikmi, na komwos pe fwa sikmi yurol in ma mwowou.

5 Ke ma iñi komwos uni ma keunwos ma on fwalu: ma kosro, ma fwokpap koluk, ma kenu ka, ma luñši koluk, ma rapku, mao ma ali lun met pegan: 6 tu ke ma iñi siluñ lun God tuku nu fwini tulig siakos; 7 in mao ma komwos pe wi fwas met, ke komwos mutu in mao.

8 Ā iñi komwos pe sisila ma iñi nu kemwu, mulat, koskusok, nunok koluk, kaskas ko, kaskas sipoklot liki olumwos.

9 Komwos tiu kikiap sie sin sie, tu komwos sisila met matu wikin me orekma lal: 10 ā nukomañ ma šašu, ma šušula in lalmetmet, oanu lemsi Lal šu orek el met, 11 yin wañin met Grik, ku met Ju, met kosraok, ku met tiu kosraok, met Pegan, met Su-

tia, met kos, ku met fwunmet: tu Kraist el ma nu kemwu, ā in ma nu kemwu.

12 Ke ma iñi, komwos nukomañ (oanu met šulūla lun God, mutal ā luñši,) pakoten inšie, kulañ, fwokpap in nunku, fwilpap, moñfusas, 13 fusas sie sin sie, ā nunok munas sie sin sie, fwın kutenu met os ma lal lain sienu: ā oanu Kraist el nunok munas nu šumwos, komwos ouyape.

14 Ā on fwın ma iñi nu kemwu komwos šuinye luñ, mao ma loloini ma šumwos-wos lanu.

15 Ā lela tu misla lun Kraist leumla inšiumwos, nu ke mao pe pañon komwos in mano siewunu; ā komwos mu kulu.

16 Lela tu kas lun Kraist on inšiumwos ma lulap; in lalinetmet nu kemwu, in luti ā in kai sie sin sie in psalm ā kas in on ā on lun ñun, ke luñ inšiumwos komwos on nu sin God.

17 Ā ma nu kemwu ma koinwos oru in kas, ku in orekma, komwos oru nu kemwu in el Leum Jisus, šuñ kulu nu sin God Papa in El.

18 Mutan kie, komwos šifwanu tuklalon met mogul lonwos, oanu mwo in Leum.

19 Mogul tuma, mwo komwos luñši mutan kiumwos, ā tiu akmeni elos la.

20 Tulig, komwos akos papa nine kiumwos ke ma nu kemwu, tu ma iñi akeñunye Leum.

21 Papa, komwos tiu añon tulig nutumwos, fwın ou iñi elos tufwa toas ka.

22 Met lusroñten, komwos in akos met fwunmet lonwos ke ma nu kemwu in ikwe; tiu ke met in liye mu, oanu in akeñunye metu; tu ke mwo inšiumwos, in šañeñ sin Leum.

23 Ma nu kemwu ma komwos oru, oru ma inšiumwos, oanu nu sin Leum, ā tiu oanu nu sin met; 24 in etu tu komwos fwa es sin Leum usru ke mol; komwos oru nu sin Leum Kraist.

25 Tu el su orek ma sito a fwa es ke ma sito ma el orek ka; ā wañin ma sinok sin metu.

ŠAPTER 4.

MET fwunmet, komwos in šuñ nu sin met lusroñten mao ma payi ā fwol; in etu tu sie Met Fwunmet lomwos pe in kosao.

2 Komwos sikalani ke pre, ā šano ke mao wikin kulu; 3 ouyape wikin pre ke kut, tu God el tufwa igasla nu šes sruñul ke kas, tu in

kaskas ma foñla ke Kraist, ke mao ña muta pe in me kopur; 4 tu ña a fwa lôtēañ mao, oanu ña ku in kaskas.

5 Komwos in fwas in lal-metmet nu selos šu mutu lik, in liauñ pal mwo.

6 Lela tu kas lomwos pal e nu kemwu wi luñ, solela ke sol, tu komwos fwa etu fuka ma komwos a fwa tupok nu sin met nu kemwu.

7 Ke ma nu kemwu ma luk Tukikus el a fwa luti nu šumwos, el met lili šaok, ā met orekma payi, ā wiyu kulansap in Leum; 8 šu ña sipaot nu šumwos ke ma iñinu, tu el a fwa etu ma lomwos, ā akeñunye inšiu-mwos; 9 wi Onesimus, met lili payi ā šaok, šu sie sin šumwos. Eltal a fwa luti nu šumwos ma nu kemwu ma orek yinu.

10 Aristarkus met wi yu kopur el paiñ komwos, ā Mak, tulig nutin ma loul Barnabas, ke šu komwos es ma šap tari; (el fwın tuku nu yurumwos, komwos as al;) 11 ā Jisus šu pañpañ Justus, eltal sin ma kosraok.

Elos iñi mugenu wi yu orekma nu ke togusai lun God, elos ore yu in parak.

12 Epafras, šu sin šumwos met kulansap lun Kraist Jisus, el paiñ komwos, pal e nu kemwu kaifwauñ in pre ke yuinwos, tu komwos a tu payi ā šumwos in ma nu ke-inwu ma God el luñsel.

13 Tu ña met lo ke el, tu el sriki ma lulap ke komwos, ā elos šu mutu in Laodisea, ā elos in Hiapolis.

14 Luk, met šatal šaok, ā Demas, eltal paiñ komwos.

15 Komwos in paiñ met šu mutu in Laodisea, ā Numfas, ā šurš in lom sel.

16 Ā ke komwos rid leta si iñi yurumwos, komwos oru tu elos rid pe nu in šurš lun met Laodisea; ā tu komwos pe rid leta Laodisea mi.

17 Ā fwak nu sel Arkipus, Kom liauñ me orekma kom es sin Leum, tu kom akfwolye ka.

18 Paiñuk lun Poul ke pok šifwanu. Komwos in esam me kopur luk. Luñ wi komwos.

I. LETA MA POUL EL ŠIM NU SIN

MET TESSALONIKA.

ŠAPTER 1.

POUUL, ā Silvanus, ā Timotheus, nu sin met lun šurs Tessalonika in God Papa ā Leum Jisus Kraist: luñ nu šumwos, ā misla, (yurin God Papa tumus mi, ā Leum Jisus Kraist.)

2 Kem šuñ kulu nu sin God pal e nu kemwu ke yumwos nu kemwu, fwak komwosyuk in pre lumem pal e nu kemwu, 3 tu kem esanye orekma lomwos ke lalalfuñi, moniyuk ke luñ, ā moñfusas ke fwensok in Leum las Jisus Kraist, ye mutun God ā Papa tumus; 4 tu, kem in etu, met lili kulu lun God, ma šulūla lomwos: 5 tu mwo šašu lumem tiu tuku nu yurumwos in kas mugenu, tu ouyape in ku, ā in Nun Mutal, ā in kuinsrim, oanu komwos etu kem met kain šu yurumwos ke komwos.

6 Ā komwos fwas tuku mem, ā tukin Leum, tu komwos es kas in añañ lulap wikin eñun ke Nun Mutal; 7 ou tu komwos me sruagus-

rok nu selos nu kemwu šu lalalfuñi in Masedonia ā Akaia.

8 Tu kas lun Leum puñalik liki komwos tiu in Masedonia ā in Akaia mugenu, tu in an nu kemwu lalalfuñi lomwos nu sin God fwaselik; ou tu wañin kutu mao kem kaskas ka.

9 Tu elos šifwanu luti ke immem, fuka kem ilyuk nu šumwos, ā fuka komwos forla liki enut sito nu sin God mol ā payi; 10 ā in šano Mwen Natal in kosaoe mi, Šu El akmolyauk liki met miši, aok, Jisus, Šu es kitla liki siluñ a fwa tuku.

ŠAPTER 2.

TU komwos, met lili, etu ilyuk lumem nu yurumwos, tiu ke wañin sripe; 2 tu kem mwaioknu met, ā elos akkolukiye kem ma lulap, oanu komwos etu in Pilippai, kem pulaik in God lumem in kaskas nu šumwos mwo šašu lun God wikin akukain lulap.

3 Tu kas lumem in kaiyuk tiu ke kušuinikas, tiu ke fok-

I. TESSALONIKA, 2.

fok, tiu ke kiapu; 4 tu oanu God el nunku mwo in·filiye mwo šašu nu simem, ou iñi kem kaskas; tiu oanu eñunak metu, tu God šu sriki inšius.

5 Tu wañin kutu pal kem oru kutu kas in saya, oanu komwos etu; ā wañin me afne rapku, God el ma loka; 6 ā kem tiu šuk kakšak sin metu, ā tiu sin šumwos, ā tiu sin kutenu, pal si ke kem ku in šap, oanu met šap lun Kraist; 7 tu kem kakasisik yurumwos, oanu kīen oru nu sin kitin tulig natal: 8 ou tu luñ lumem nu šumwos, kem luñši in šiot nu šumwos tiu mwo šašu lun God mugenu, tu ouyape ma inšiumem tu komwos šaok nu simem.

9 Tu komwos esam, met lili, moniyuk lumem ā orekma: kem orekma foñ ā len, tu kem tiu toas nu sin sie šumwos, kem luti nu šumwos mwo šašu lun God.

10 Komwos met lo, ā God pe, fuka ma mutal ā ma payi ā ma tiu sito kem šifwanu oru nu šumwos šu lalalfuñi; 11 oanu komwos etu fuka kem kaifwi ā ak-mwoye ā kenu nu šumwos nu kemwu kais sie fwas, oanu papa nu sin tulig natal, 12 tu komwos ā fwas oanu mwo lun God, šu pañon ko-

mwoš nu in togusañ Lal ā ma mwowou.

13 Ā ke ma iñi kem pe šuñ kulu nu sin God ā tiu sislakutu pal, tu ke komwos es kas lun God ma komwos loñ simem, komwos es tiu oanu kas lun metu, tu, oanu ma payi, kas lun God, ma orekma pe in komwos šu lalalfuñi.

14 Tu komwos, met lili, fwas tukin šurs lun God šu in Judea ma in Kraist Jisus; tu komwos pe keokiuñ ke ma iñinu sin met wi yumwos, oanu elos sin met Ju: 15 šu unilye Jisus met, ā met palu lalos, ā elos kolyai kem; ā elos tiu akeñunye God, ā elos sito nu sin met nu kemwu; 16 oru nu simem in tiu kaskas nu sin met pegan tu elos fwa es mol, tu elos nakla ma koluk lalos pal e nu kemwu: tu siluñ tuku nu fwelos nu tuk.

17 Tu es kem liki komwos kitin pal ke mutas, tiu ke inšius, met lili, kem sriki yoknu in liye mutumwos ke kenu ma lulap.

18 Ke ma iñi kem kenu tuku nu yurumwos met, aok nā Poul, sie pal ā pal si akluo; tu Setan el igol kemi.

19 Tu mea fwensok lumem, ku eñun, ku tefuro kakšak? Ya tiu komwos

I. TESSALONIKA, 4.

ye mutun Leum las Jisus Kraist ke el tuku?

20 Tu komwos ma kakšak lumem ā eñun.

ŠAPTER 3.

KE ma iñi, ke kem koflanu igol kemi kutu pal, kem nunku, mwo in šifwanu mutu nu Atens; 2 ā in sipaot Timoteus, met limem ā wi kem orekma yurin God in mwo šašu lun Kraist, in osiñ komwos ye, ā in ak-mwoye komwos ke lalalfuñi lomwos; 3 tu wañin met in mokūkū ke ma añañ iñi; tu komwos šifwanu etu tu fili-yuki kem nu ke ma iñi.

4 Tu payi, ke kem wi komwos, kem fwak nu šumwos met tu kem fwa mwaiok ke añañ; aok, oanu ma te oru, ā komwos etu.

5 Ke ma iñi, ke ña koflanu igul yu wi, ña šapot in etu lalalfuñi lomwos, tu ke kutu mao me srifwe el srifwe komwos, ā me orekma lumem fwa wañinla.

6 Tu iñi, ke Timoteus el tuku yurumwos mi nu simem, ā wis nu simem kutu kas mwo ke lalalfuñi ā luñ lomwos, ā tu komwos esam kem pal e nu kemwu, kenu ma lulap in liye kem, ouyape kem in liye komwos; 7 ke ma iñi, met lili, kem parak ke komwos in ma nu kemwu

oñoiye ā añañ lumem: 8 tu iñi kem mol, komwos fwin tu ku in Leum.

9 Tu mea kulu ma kem ku in siefwil šuñ nu sin God ke komwos, ke eñun nu kemwu ma kem eñun ka ke yumwos ye mutun God lumem; 10 foñ ā len kem pre ma lulap tu kem fwa liye inutumwos, ā in akfwolye mao ma sifwol in lalalfuñi lomwos?

11 Iñi lela tu God šifwanu ā Papa tumus ā Leum Jisus Kraist, luti innek lumem nu yurumwos.

12 Ā lela tu Leum el orek komwos in yokoilik ā pusliki ke luñ nu sin sie sin sie, ā nu sin met nu kemwu, oanu kem nu šumwos; 13 ou tu El a fwa akkeye inšiumwos oa in mutal ye mutun God, ā Papa tumus, ke Leum las Jisus el tuku wi elos nu kemwu šu mutal.

ŠAPTER 4.

NA kutepe, kem siyuk nu šuinwos, ā kaifwauñ in Leum Jisus, tu oanu komwos es sin simem fuka ma komwos fwafwasius ā in akeñunye God, aok oanu komwos fwafwasius, mwo tu komwos yokyokoilik ka.

2 Tu komwos etu ma šap kem šiot nu šumwos ke Leum Jisus.

3 Tu ma iñi ma God el

I. TESSALONIKA, 5.

luñsel, tu komwos mutal, tu komwos filiye ma kosro; 4 tu komwos nu kemwu fwa etu in es maši ma lomwos šifwanu in mutal ā mwonu, 5 tiu in kenu ke ma koluk, aok oanu met Pegan šu tiu etu God; 6 tu wañin sie in fwas egulla ā srifwe met lel in maši; tu Leum el aksu-mwosye ma nu kemwu ma iñi, aok oanu kem fwak nu šumwos met ā orek ma lo šumwosnu.

7 Tu God el tiu pañon kit nu ke fokfok, tu mutal.

8 Na ke ma iñi el šu sruñu, el tiu sruñu met, tu God, šu šiot pe nu šumwos Ñun Mutal Lal.

9 Tu ke met lili luñši sie sin sie wañin sripe tu ña šim nu šumwos: tu komwos šifwanu lutlut sin God in luñši sie sin sie.

10 Aok ā komwos oru ma iñi nu sin met lili nu kemwu in Masedonia nu kemwu: tu kem kaifwauñ nu šumwos, met lili, tu komwos yokyokoilik ka; 11 ā tu komwos sriki in okok misla, ā in orek me orekma lomwos mugenu, ā in orek ke pomwos šifwanu, oanu kem šap nu šumwos; 12 tu komwos fwafwasius mwo nu selos šu mutu lik, ā tu wañin ma komwos kenu ka.

13 Tu kem tiu luñši tu

komwos ninukin ke elos šu motul, tu komwos tiu asor oanu elos šu tiu fwensok lalos.

14 Tu komwos fwın lalal-fuñi tu Jisus el miši ā siefwil molyuk, ouyape elos šu motul in Jisus God el wis oelul.

15 Tu ma iñi kem fwak nu šumwos in kas lun Leum, tu kut šu mol ā mutu nu ke Leum el tuku tiu fwas met luk elos šu motul.

16 Tu Leum Šifwanu el fwa oatu in kosaoe mi wi wowoyuk, wi pusren lipufon lulap, ā wi ugug lun God; ā elos šu miši in Kraist fwa molyuk met: 17 na kut šu mol ā mutu, ā fwa eolulos etikiuk in pukunieñ, in šuñ Leum in eñyeñu: ā ou iñi kut a fwa wi Leum ma patpat.

18 Ke ma iñi komwos ak-mwoye sie sin sie ke yikas kas iñi.

ŠAPTER 5.

TU ke palu ā kutepe pal, met lili, wañin sripe tu ña šim nu šumwos.

2 Tu komwos etu ma šumwos tu len si lun Leum ā tuku oanu met pusupas in foñ.

3 Ke elos a fwak, Misla ā tiu šenšen; na kanaosla ša in tuku nu fwelos, oanu ñal

I. TESSALONIKA, 5.

sin mutan šu putete ; ā elos koflanu fwala liki.

4 Tu komwos, met lili, tiu mutu in los, tu len si a fwa šuñ komwos, oanu met pu-supas.

5 Tu komwos nu kemwu, mwen nutin kalem, ā mwen nutin len : kut tiu ma lun foñ tiu ma lun los.

6 Ke ma iñi lela tu kut in tiu motul oanu kutenu ; tu lela tu kut in šano ā in efwal.

7 Tu elos šu motul motul in foñ ; ā elos šu srui srui in foñ.

8 Tu lela tu kut, šu ma lun len, nukomañ loyuk ke lalalfuñi ā luñ, ā, ke me šušu, fwensok lun mol.

9 Tu God el tiu fili kiti nu ke siluñ, tu in es mol ke Leum las Jisus Kraist, 10 šu muše kit, tu, kut la ñet-ñet ku motul, kut a fwa oelul mol.

11 Ke ma iñi komwos ak-pari komwos yuk, ā mušai-yuk sie sin sie, aok oanu ma komwos oru.

12 Iñi kein siyuknu nu šumwos, met lili, tu komwos in etu elos šu orekma yurumwos, ā liye komwos yuñ in Leum, ā kai komwos ; 13 ā in nunku mwo lulap ke elos in luñ ke me orekma lalos. Komwos in misla sie sin sie.

14 Tu kein siyuknu nu

šumwos, met lili, komwos in kai elos šu sipa, akpulaik y'elos šu munas nunko, kas'elos šu munas, pakoten nu selos nu kemwu.

15 Liauñ tu wañin sie in orek ma koluk nu ke ma koluk nu sin sienu ; tu pal e nu kemwu komwos in fwas tukin mao ma mwo nu šumwos sie sin sie, ā nu sin nu kemwu.

16 Komwos in eñun pal e nu kemwu.

17 Komwos in pre tiu sisle.

18 In ma nu kemwu komwos šuñ kulu : tu ma iñi ma God in Kraist Jisus El luñši ke yumwos.

19 Komwos in tiu kutuñye Ñun.

20 Komwos in tiu sruñu me polyauk.

21 Tu sriki ma nu kemwu ; srukie mao ma mwo.

22 Komwos in fwala liki kain nu kemwu ma koluk.

23 Lela tu God lun misla El šifwanu aknasnasye komwos la nu šumwoswos ; ā tu El liauñ nu kemwu ñunumwos, ā inšiumwos, ā monumwos in tiu sito nu ke Leum las Jisus Kraist el tuku.

24 Mwo El šu pañon komwos ; aok El fwa oru.

25 Met lili, komwos in pre ke imem.

26 Komwos in paiñ met

II. TESSALONIKA, 1.

lili nu kemwu ke ñok ma mutal. | fwa rid nu sin met lili mutal nu kemwu.

27 Ña fulak nu şumwos ke Leum, tu leta si iñi a | 28 Luñ lun Leum las Jisus Kraist wi komwos. Amen.

II. LETA MA POUL EL ŠIM NU SIN MET TESSALONIKA.

ŠAPTER 1.

POUL, ā Silvanus, ā Timoteus, nu sin šurš lun met Tessalonika in God Papa tumus ā Leum Jisus Kraist: 2 luñ nu şumwos, ā misla, yurin God Papa tumus ini ā Leum Jisus Kraist.

3 Mwo tu kem šuñ kulu nu sin God pal e nu kemwu ke yumwos, met lili, oanu ma mwo, tu lalalfuñi lomwos kapak ma lulap, ā luñ lomwos nu kemwu yokoilik nu sin sie sin sie yurumwos; 4 ou tu kemnu kakšak ke yumwos in kutu šurš lun God, ke moñfusas lomwos ā lalalfuñi in kolya nu kemwu lomwos ā añañ ma komwos mwaiok ka: 5 ma akul si lun nununku mwo lun God, tu komwos fwa mwo lun togusañ lun God, ke mao ma komwos mwaiok.

6 Fwin ou iñi ma mwo yurin God in tupuk nu selos šu akañañye komwos; 7 ā nu şumwos, šu elos añañ ka, komwos wi kem moñla, ke Jisus Kraist el sikmi in kosaoe mi wi lipufon Lal, 8 in e furreuk in šuñ anwuk nu fwelos šu tiu etu God, ā tiu akos mwo šašu lun Leum las Jisus Kraist: 9 elos es uni ke anwuk ma patpat liki mutun Leum, ā liki ma mwowou lun ku Lal; 10 ke El a fwa es ma mwowo in met mwo sran, ā es kakšak in elos nu kemwu šu lalalfuñi (tu elos lalalfuñi ma lo lumem yurumwos) in len iño.

11 Ke ma iñi pe kem pre pal e nu kemwu ke yumwos, tu God las a fwa nunku tu komwos mwo nu ke pañon iñi, akfwolye ma nu kemwu mwo Lal, ā me orekma lun lalalfuñi wi ku; 12 tu Ē Leum las Jisus Kraist a fwa

II. TESSALONIKA, 2.

mwowou in komwos, ā komwos in El, oanu luñ lun God las ā Leum Jisus Kraist.

ŠAPTER 2.

INI kem šiyuknu nu šu-
mwos, met lili, ke sikmi
lun Leum las Jisus Kraist,
ā ke kut tukeni nu sie nu
Sel, 2 tu komwos tiu ša in
kusūsūs in nunkomwos, ā in
tiu fosña ke ñun, ku ke kas,
ku ke leta, oanu yurumem
wut, oanu tu len lun Leum
apkurun iñi.

3 Lela tu wañin met in
srifwe komwos ke kutenu
ma: tu *ten si a tuku* fwin
kutu tiu putatla met, ā tu
met lun koluk fwa sikmi,
mwen nutin kanaoslanu, 4
šu eyeinsi, ā šifwanu akfu-
latye el lain ma nu kemwu
pañpañ God, ku ma met ali
nu ka; oanu tu el mutu in
tempel lun God, šifwanu
lotō'l tu el God.

5 Ya komwos tiu esam, tu,
ka ña wi komwos mutu, ña
fwak ma iñi nu šumwos?

6 Ā iñi komwos etu mao
ma srukie, tu el a fwa sikmi
in pal si lal šifwanu.

7 Tu los lun ma koluk el
orek iñinu: ā el šu lela *el
a lela*, nu ke pal si el, šu
srukie, etikla el liki.

8 Ā na Ma Koluk fwa
sikmi, šu Leum Jisus a fwa
furrela ke usen oalul ke mao

tuku ke sikmi Lal : 9 *aok
el*, tuku lal oanu me orekma
lun Setan, ke ku nu kemwu
ā akul ā šokuruk lun kikiap,
10 ā in ma nu kemwu sri-
fwe lun ma koluk nu selos
šu wañinla; tu elos tiu es
luñ lun ma payi, tu elos
fwa mol.

11 Ā tu ke ma iñi God el
sipaot nu selos me orekma
lun sito, tu elos fwa lalal-
fuñi kikiap; 12 tu elos nu
kemwu šu tiu lalalfuñi ma
payi, tu eñun in ma koluk
ā fwa wañinla.

13 Tu mwo nu simem in
šun kulu nu sin God pal e
nu kemwu ke yumwos, met
lili šaok sin Leum, tu God
ke mutamwauk mi El šulū
komwos nu ke mol ke ak-
mwoye lun Ñun ā ke lalal-
fuñi lun ma payi: 14 nu ke
mao El pañon komwos ke
mwo šašu las, tu in es ma
mwowou lun Leum las Jisus
Kraist.

15 Ke ma iñi, met lili, ko-
mwos tu ku, ā srukie ma
lutlut me luti nu šumwos,
la ke kas ku ke leta lumem.

16 Iñi El šifwanu, Leum
las Jisus Kraist ā God las ā
Papa, šu luñsi kit, ā ši *nu
ses* parak ma patpat ā fwen-
sok mwo in luñ, 17 lela tu
El akmwoyauk inšiumwos,
ā akkeye komwos in ma nu
kemwu orek mwo ā kas.

ŠAPTER 3.

KUTEPE ma tuk, met lili, komwos in pre ke imem, tu kas lun Leum a kasus nu met ā kakšaknu, oanu ma yurumwos: 2 ā tu a es kem liki met sito ā koluk, tu tiu kemwu lalalfuñi yurolos.

3 Tu Leum el mwo, Šu a fwa akkeye komwos la, ā liye *komwos* yuñ liki ma koluk si.

4 Ā kem lalalfuñi in Leum ke yumwos, tu komwos oru ā a fwa oru mao ma kem šap nu šumwos.

5 Ā mwo tu Leum el kol inšiumwos nu in luñ lun God, ā nu in moñfusas lun Kraist.

6 Iñi kem šap nu šumwos, met lili, in Ē Leum las Jisus Kraist, tu komwosnu fwala liki met lili nu kemwu šu fwas kükū, ā tiu oanu me lutlut ma elos es sin simem.

7 Tu komwosnu etu fuka mwo komwos in fwas tukumem: tu kemnu tiu orek kükū yurumwos; 8 tu kem tiu moño bred lun sienu met ke tiu inol: tu ke orekmanu ā toto'la kem orek foñ ā len, tu kem in tiu es mao sin sie yurumwos.

9 Tiu tu kem tiu ku, tu in orek kem me srugusok nu šumwos in fwas tukumem.

10 Tu ke kem wi komwos mutu, ma iñi kem šap nu šumwos, tu fwini sienu el tiu orekma, el a tiu moño.

11 Tu kem loñ tu kutu yurumwos fwas kükū, wañinu ma elos oru, tu elos met takuskus.

12 Iñi ke met ou iñi, kem šap ā kai in Leum Jisus Kraist, tu in misla elos orekma, ā moño bred nelos šifwanu.

13 Tu komwos, met lili, in tiu toto'la in orek mwo.

14 Ā fwini sienu met tiu akos kas simem ke leta si iñi, akulin il ye, tiu oelul mutu, tu el a fwa mekin.

15 Ā tiu nunku el oanu met lokwalok, tu kai *el* oanu sie met lili.

16 Iñi mwo tu Leum lun misla El šifwanu šuñ nu šumwos misla pal e nu kemwu in ma e nu kemwu.

17 Paiñuk lun Poul ke pok šifwanu; me akul in Leta nu kemwu: ou iñi Na Šim.

18 Luñ lun Leum las Jisus Kraist in wi komwos nu kemwu. Amen.

LETU SI META MA JON EL ŠIM.

ŠAPTER 1.

MAO ma ke mutamwauk mi, ma kem loñ, ma kem liye ke mutamem, ma kem šuiye ka, ā pomem kakal, ke Kas mol; (2 tu mol sikmi, ā kem liye mao, ā orek ma lo ka, ā luti nu šumwos ma mol ma patpat, ma yurin Papa met, ā sikmi nu šes;)

3 Mao ma kem liye ā loñ kem luti nu šumwos; tu komwos pe fwa sie nu simem; ā payi sie las nu sin Papa, ā nu sin Jisus Kraist, Mwen Nutin.

4 Ā kem šim ma iñi nu šumwos, tu eñun lomwos fwa tiñtiñinu.

5 ¶ Ā ma iñi manu ma kem loñ ke'l, ā luti nu šumwos, tu God kalem, ā in El wañinu ma los.

6 Kut fwin fwak, kut sie nu Sel, ā fwafwasyis in los, kut kikiap, ā tiu orek ma payi.

7 Ā kut fwin fwafwasyis in kalem, oanu El in kalem, kut fwa sie nu sin sie sin sie, ā sa'n Jisus Kraist,

Mwen Nutin, aknasnasye kit liki ma koluk nu kemwu.

8 Kut fwin mu, kut tiu koluk, kut kiaepe kit la, ā ma payi tiu inšius.

9 Kut fwin fwakak ma koluk las, El payi ā šumwosnu in nunok munas ke ma koluk las, ā aknasnasye kit liki ma sito nu kemwu.

10 Kut fwin fwak mu, kut tiu orek ma koluk, kut ora'l kikiap, ā kas Lal tiu inšius.

ŠAPTER 2.

TULIG sisik nutig, ma iñi ña šim nu šumwos, tu komwos in tiu orek ma koluk. Met sinu fwin orek ma koluk, Sie ma las siyuk kit sin Papa, Jisus Kraist, met payi.

2 Ā El me inwe ke ma koluk las, ā tiu ke ma koluk las mugenu, tu ouyape ke ma koluk lun fwal e nu kemwu.

3 Ā ke ma iñi kut etu tu kut eta'l, kut fwin liauñ ma šap Lal.

4 El šu fwak, nā eta'l, ā tiu liauñ ma šap Lal, el met kikiap, ā payi tiu in el.

5 Ā el šu liauñ kas Lal, payi luñ lun God šumwos lanu in el; ke ma iñi kut etu tu kut in El.

6 El šu fwak, el mutu in El, mwo tu el šifwanu fwa-fwasyis, oanu ke El fwa-fwasyis met.

7 Met lili, tiu ma šap šašu nā šim nu šumwos, tu ma šap matu ma on yurumwos ke mutamwauk mi. Ma šap matu, kas ma komwos loñ ke mutamwauk mi nu iñi.

8 Siefwil, ma šap šašu nā šim nu šumwos, maši ma payi in El ā in komwos: tu losu wañinla, ā kalem payi šaromrom iñi.

9 El šu fwak, el mutu in kalem, ā sruñu met lili, el mutu in los nu ke pal si iñi.

10 El šu luñši met lel el mutu in kalem, ā wañin ma tugulkul in el.

11 Ā el šu sruñu met lel, el mutu in los, ā fwa-fwasyis in los, ā tiu etu an el fwas nu we, tu losu konel la mutal.

12 ¶ Nā šim nu šumwos, tulig sisik, tu ma koluk lomwos nunok munas nu šumwos ke El.

13 Nā šim nu šumwos, papa, tu komwos eta'l ke

mutamwauk mi. Nā šim nu šumwos, met mogul fwus, tu komwos kutuñla ma koluk si. Nā šim nu šumwos, tulig sisik, tu komwos etu Papa.

14 Nā šim nu šumwos met, papa, tu komwos eta'l šu mutu ke mutamwauk mi. Nā šim nu šumwos met, met fwus, tu komwos ku, ā kas lun God mutu in komwos, ā komwos kutuñla ma koluk si.

15 Komwos in tiu luñši fwalu, ā kutu ma os fwalu. Met sinu fwini luñši fwalu, luñ lun Papa tiu in al.

16 Tu ma nu kemwu fwalu, luñ nu ke ikwe, ā luñ nu ke muta, ā fulañ ke mol, ma iñi tiu sin Papa, ā ma nu fwalu.

17 Ā fwalu šomla, ā kenu ka ouyape; ā el šu oru ma luñ lun God mutanu ma patpat.

18 Tulig sisik, ma iñi pal si tuko. Ā oanu komwos loñ tu kraist sito fwa tuku, aok iñi kraist sito puspis; ke ma iñi kut etu tu iñi pal si u-tuk.

19 Elos šomla liki kit, tu elos tiu ma wiyus; tu elos fwini ma wiyus, elos mutu yuros; tu elos šomla, ma iñi payikin tu nu kemwu selos tiu ma wiyus.

20 Tu moswela yurumwos

sin Ma Mutal Si, ā komwos etu nu kemwu.

21 Nā tiu šim nu šumwos met tu komwos tiu etu ma payi, ā tu komwos etu mao, ā tu kikiap nu kemwu tiu wi ma payi.

22 Šu met kikiap fwin tiu el šu lafwekin tu Jisus el Kraist? El kraist sito šu lafwekin Papa ā Mwen.

23 El šu lafwekin Mwen, el iñi tiu es Papa; (el šu fwakak Mwen el es Papa pe.)

24 Ke ma iñi lela mao in mutu in komwos, ma komwos loñ ke mutamwauk mi. Mao ma komwos loñ ke mutamwauk mi, fwin mutu in komwos, komwos pe fwa mutu in Mwen, ā in Papa.

25 Ā ma iñi tukakunañ ma El tukakun mu nu šes, mol ma patpat.

26 Ma iñi nā šim nu šumwos ke'los šu koa komwos la.

27 Ā moswela ma komwos es yurol met, mutu in komwos, ā komwos tiu enenu tu sienu met in luti komwos: ā tu moswela luti nu šumwos ke ma nu kemwu, ā ma payi, ā tiu kikiap, ā oanu ma luti nu šumwos met, komwos fwa mutu in El.

28 ¶ Ā iñi tulig sisik,

komwos mutu in El; tu, ke El tufwa sikmi kut lalal-fuñi, ā tiu mekin ye mutal ke El tuku.

29 Komwos fwin etu tu El payi, komwos etu tu elos nu kemwu šu orek ma payi elos isūsla ke'l.

ŠAPTER 3.

LIYE, luñ šu ma Papa El si nu šes tu kut in pañ-pañ mwen nutin God! ke ma iñi fwalu tiu ete kit, tu mao tiu eta'l.

2 Met kulu, iñi kut mwen nutin God, ā kut tiu etu kut a la fuka: ā kut etu tu, ke El fwa sikmi, kut tufwa oanu El; tu kut a fwa liye'l oanu El.

3 Ā met e nu kemwu šu fwensok ma iñi in el, el šifwanu aknasnašye'l oanu El nasnas.

4 El šu orek ma koluk orek pe ma sito nu ke manu; tu ma koluk ma sito nu ke manu.

5 Ā komwos etu tu El sikmi met in esla ma koluk las; ā in El wañinu ma koluk.

6 El šu mutu in El tiu orek ma koluk. El šu orek ma koluk tiu liye'l, tiu eta'l.

7 Tulig sisik, lela met in tiu kiape komwos la: el šu orek ma payi el met payi, oanu El payi.

8 El šu orek ma koluk ma lun devil; tu devil el orek ma koluk ke mutamwauk mi. Tu ke ma iñi Mwen nutin God El sikmi met, tu El kanawisla me orekma lun devil.

9 El šu isūsla ke God tiu orek ma koluk; tu fute Lal mutu in el; ā el kofflanu orek ma koluk, tu el isūsla ke God.

10 Ke ma iñi kut etu šu ka nutin God, ā šu ka nutin devil. El šu tiu orek ma payi tiu ma lun God, ouyape el šu tiu luñši met lel.

11 Tu ma iñi manu ma komwos loñ ke mutamwauk mi, tu kut in luñšes sie sin sie.

12 Tiu oanu Kein, lun ma koluk si, ā el uniye met lel. Ā efwo el ku uni'lye? Tu me orekma lal koluk, ā ma lel payi.

13 Met lili luk, komwos tiu lut, fwalu fwini sruñe komwos.

14 Kut etu tu kut šom liki miši nu ke mol, tu kut luñšes met lili. El šu tiu luñši met lel, el iñi mutanu in miši.

15 El šu sruñu met lel, el met akmus: ā komwos etu tu met akmus nu kemwu wañinu mol ma patpat mutu in el.

16 Ke ma iñi kut etu luñ

lun God, tu El likiye mol Lal k'as: ā mwo kut in likiye mol las ke met lili.

17 Ā el šu os ma la fwal si'ñi, ā liye met lel la sigasrup, ā sruñulye pakomutu inšiel luk el, luñ lun God a mutu fuka in el?

18 Tulig sisik nutig, mwo tu kut tiu luñ in kas, ā tiu in lous; tu in orekma ā in ma payi.

19 Ā ke ma iñi kut etu, tu kut lun ma payi, ā a fwa akmwoyela inšius ye mutal.

20 Tu inšius fwini lis kit la, God el yok liki ma inšius, ā ete nu kemwu.

21 Met kulu, ma inšius fwini tiu lis kit la, na kut fwa lalalfuñi ke God.

22 Ā ma nu kemwu ma kut siyuk, kut es Sel, tu kut liauñ ma šap Lal ā orek mao ma mwo ye mutal.

23 Ā ma iñi ma šap Lal, Tu kut in lalalfuñi ke Ē Jisus Kraist Mwen Nutin, ā luñši sie sin sie, oanu El ši ma šap nu šes.

24 Ā el šu liauñ ma šap Lal, mutu in El, ā El in el. Ā ke ma iñi kut etu tu kut mutu in El, ke Ñun ma El ši nu šes.

ŠAPTER 4.

MET kulu, komwos tiu lalalfuñi ñun nu kemwu, tu sriki elos, la ma

lun God ku sito. Tu met palu sito puspis fwaselik nu fwalu.

2 Ke ma iñi komwos etu Nun lun God. Nun nu kemwu šu fwakak tu Jisus Kraist el tuku in ikwe, el ma lun God.

3 Ā nūn nu kemwu šu tiu fwakak tu Jisus Kraist el tuku in ikwe, el tiu ma lun God. Ā ma nūn lun kraist sito, mao komwos loñ met el a fwa tuku ; aok iñi el ā tuku nu fwalu.

4 Tulig sisik, komwos ma lun God, ā kutuñ elos la : tu El šu in komwos yok liki el šu in fwalu.

5 Elos ma lun fwalu ; ke ma iñi elos kaskas ke ma fwalu, ā fwalu loñ olos.

6 Kut ma lun God. El šu etu God, el loñ kit ; el šu tiu ma lun God, el tiu loñ kit. Ke ma iñi kut etu nūn lun ma payi, ā nūn lun ma sito.

7 Met kulu, mwo tu kut luñšes sie sin sie ; tu luñ ma lun God ; ā elos nu kemwu šu luñ elos isūsła ke God, ā etu God.

8 El šu tiu luñ, el tiu etu God ; tu God luñ.

9 Ke ma iñi luñ lun God sikmi nu yuros, tu God sipamu Mwen kulo siewunu Nutin nu fwalu, tu kut tu fwa mol ke El.

10 Ma iñi luñ, tiu tu kut luñšes God, ā tu El luñsel kut, ā sipamu Mwen Nutin, tu El me imwe ke ma koluk las.

11 Met kulu, God fwin luñsel kit ou iñi, mwo tu kut luñšes pe sie sin sie.

12 Wañin met liye God ke pal sa. Kut fwin luñšes sie sin sie. God mutu in kut, ā luñ Lun šumwos lanu in kut.

13 Ke ma iñi kut etu tu kut mutu in El, ā El in kut, tu El ši nu šes ma ke Nunal.

14 Ā kem liye met ā orek ma lo, tu Papa sipamu Mwen, tu El Laño fwalu.

15 El šu ā fwakak tu Jisus, Mwen nutin God, God mutu in el, ā el in God.

16 Ā kut etu ā lalalfuñi luñ ma yurin God nu šes. God lun ; ā el šu mutu in luñ, el mutu God, ā God in el.

17 Ke ma iñi luñ las šumwos lanu, tu kut tufwa pulaik in len ošun : tu oanu El, kut ouyape nu in fwal si'ni.

18 Wañinu šañeñ in luñ ; tu luñ šumwoswos sislā šañeñ ; tu šañeñ on ke anwuk. El šu šañeñ tiu šumwos lanu in luñ.

19 Kut luñšes El, tu El luñsel kut met.

I. JON, 5.

20 Met si fwın fwak, Ña luñsik God, ā sruñu met lel, el met kikiap. Tu el šu tiu luñsi met lel šu el liye, el luñsel God fuka, šu el tiu liye?

21 A šap si iñi kut es yurin mi, Tu el šu luñsel God, el luñsel pe met lel.

ŠAPTER 5.

EL šu lalalfuñi tu Jisus el Kraist, el isūsła ke God: ā elos nu kemwu šu luñsi El šu oswela, el luñsel pe su isūsła ke El.

2 Ke ma iñi kut etu tu kut luñses tulig nutin God, ke kut luñses God, ā liauñ ma šap Lal.

3 Tu ma iñi luñ lun God, tu kut liauñ ma šap Lal; ā ma šap Lal tiu toas.

4 Tu mao ma isūsła ke God, kutuñla fwalu: ā ma iñi me kutuñla, lalalfuñi las, ma kutuñla fwalu.

5 Ka šu kutuñla fwalu, fwın tiu el šu lalalfuñi tu Jisus Mwen nutin God?

6 ¶ El iñi El šu tuku ke kof ā ša, aok Jisus Kraist; tiu ke kof muge- nu, tu ke kof ā sa. Ā Ñun šu orek ma lo, tu Ñun El payi.

7 Tu ma tolu šu orek ma lo [in kosao, Papa, Kas, ā Ñun Mutal; ā ma tolu iñi ma siewunu.

8 Ā ma tolu šu orek ma lo nu fwalu,] Ñun, ā kof, ā sa; ā ma tolu iñi ma siewunu.

9 Kut fwın es ma lo lun metu, ma lo lun God yok liki; tu ma iñi ma lo lun God, ma El orek ma lo ke Mwen Nutin.

10 El šu lalalfuñi ke Mwen nutin God ma lo lal in elnu; el šu tiu lalalfuñi God, el ora'l kikiap; tu el tiu lalalfuñi me lo ma God oru ke Mwen Nutin.

11 Ā ma iñi me lo ma God ši nu šes, mol ma patpat: ā mol iñi in Mwen Nutin.

12 El šu Mwen yurol, mol lal; ā el šu tiu Mwen nutin God yurol tiu mol lal.

13 Ma iñi ña šim nu šumwos šu lalalfuñi ke Ē Mwen nutin God; tu komwos fwa etu tu mol ma patpat lomwos, ā tu komwos fwa lalalfuñi ke Ē Mwen nutin God.

14 Ā ma iñi me lalalfuñi las ke El, tu, kut fwın siyuk kutu mao oanu ma El luñsel, El loñ kit.

15 Ā kut fwino etu tu El loñ kit, ke ma kut siyuk, kut etu tu kut es me siyuk ma kut siyuk Sel ka.

16 Met senu fwın liye met lel orek ma koluk tiu nu ke miši, el a siyuk, ā El fwa šuñ mol nu sel ke'los šu tiu orek ma koluk nu ke miši.

II. JON.

Sie ma koluk nu ke miši; ña tiu fwak tu el a fwa pre nu ke mao.

17 Ma sito nu kemwu ma koluk; a sie ma koluk tiu ma nu ke miši.

18 Kut etu tu el šu isūsia ke God, el tiu orek ma koluk: el šifwanu liye-
'lañ, a ma koluk si tiu kali-
'lye.

19 Ā kut etu tu kut ma ke

God, a fwal e nu kemwu on in ma koluk.

20 Ā kut etu tu Mwen nutin God tuku, a si nu šes ma lalmetmet, tu kut fwa etu El šu payi; a kut in El šu payi, aok in Jisus Kraist Mwen Nutin. Ma iñi God payi, a mol ma patpat.

21 Tulig sisik, komwos liye komwos yuñ ke enut sito. Amen.

LETU SI AKLUO MA JON EL ŠIM.

MET matu nu sin Kuria, mutan šulūla, a nu sin tulig natal, šu ña luñsik payinu; a tiu ña mugenu, tu elos pe nu kemwu šu etu ma payi;

2 Tu ke ma payi šu mutu in kut, a a fwa mutu yuros ma patpat.

3 Luñ mutu yurumwos, a pakomutu, a misla in ma payi a luñ yurin God Papa mi, a yurin Leum Jisus Kraist mi, Mwen nutin Papa.

4 Ña eñun ma lulap, tu ña konoiook sin tulig nutum elos in fwas in ma payi, oanu kut es šap sin Papa mi.

5 Ā iñi, Kuria, ña kenu kom, tiu oanu ña šim sie šap šašu nu šum, tu mao

ma kut es ke mutamwauk mi, tu kut luñšes sie sin sie.

6 Ā ma iñi luñ, tu kut fwas ke ma šap Lun. Ma iñi ma šap, Tu, oanu komwos loñ ke mutamwauk mi, komwos a fwas ke mao.

7 Tu met kušuinikas puspis tuku, šu tiu fwakak tu Jisus Kraist tuku ke ikwe. El iñi met kušuinikas, a sie kraist sito.

8 Komwos liye komwos, tu mao ma kut orek ka met tiu tūla šes, tu kut es me mol fwolnu.

9 El šu orek ma sito, a tiu mutu in me lutlut lun Kraist, el tiu es God. El šu mutu in me lutlut lun Kraist, el es kemwu Papa a Mwen.

III. JON.

10 Fwin sinu tuku nu yurumwos, ā tiu wis me lutlut iñi, komwos tiu as al nu in lomwu, ā tiu paiñ ul.

11 Tu el šu paiñ ul, ma wi el ke me orekma koluk lal.

12 Ma puspis sik in šim nu

šumwos, nā tiu luñsik šim ke peper ā iñk ; tu fwensok luk in tuku nu yurumwos, ā in kaskas ñetani nu sie, tu eñun las fwa tiñtiñinu.

13 Tulig nutin loum šulūla elos paiñ kom. Amen.

LETU SI AKTOLU MA JON EL ŠIM.

MET matu nu sin Gaius, met kulu lulap, šu nā luñsik payinu.

2 Met kulu, nā kenu yok liki nu kemwu, tu kom in mwola ā in kula oanu ñunum mwola.

3 Tu nā eñun ma lulap, ke met lili elos tuku ā orek ma lo lun ma payi ma in kom, oanu fwafwasyis in ma payi.

4 Wañin eñun sik yok liki mao ke nā loñ tu tulig nutig elos fwas in mol.

5 Met kulu, kom oru ak-mwoye mao ma kom oru nu sin met lili, ā nu sin met sa ;

6 šu orek ma lo ke me luñ lom ye mutun šurš : kom fwin sin God, kase'los ke fwas lalos oanu ma mwo kom oru mwo.

7 Tu elos fwaselik ke Ē'n, tiu es kutu ma sin met Pegan.

8 Ke ma iñi mwo tu es

met ou iñi, tu kut fwa oelulos orekma ke ma payi.

9 Nā šim nu sin šurš met : tu Diotrefes, šu luñši in maši meta yurolos, el tiu es kit.

10 Ke ma iñi, nā fwin tuku, nā fwa esam me orekma lal ma el oru, eyeinši lain kit ke kas koluk : ā el nu tiu tari ke ma iñi, ā el šifwanu tiu es met lili, ā kutoñ olos šu luñši, ā sis elos la liki šurš.

11 Met kulu, komwos tiu fwas ou ma koluk, tu ou ma mwo. El šu orek mwo, el ma ke God : ā el šu orek koluk tiu liye God.

12 Met e nu kemwu kas mwo ke Demetrius, ā ma payi oayape : aok kem pe orek ma lo ; ā komwos etu ma lo las payi.

13 Ma puspis luk in šim, ā nā tiu luñsik šim nu šum ke iñk ā pen.

III. JON.

14	Ā fwensok luk a tiu pat	kom.	Met kawuk luk elos
	na fwa liye kom, ā kital fwa	paiñ kom.	Kom paiñ met
	netani nu sie kaskas. Paiñ	kwauk ke	elos.
[Kusafen.]	19		289

KUTU KAS SIN PAUL.

I. KOR. XI. 23-29.

TU met ña es sin Leum ma ña ašiot nu šumwos, Tu Jisus, foñ si ke tukakunulak, El es bred :

24 Ā ke El šuñ kulu tari, El kunšalik, ā fwak, Es, moño: ma iñi monuk, ma mušala ke'umwos: komwos oru ma iñi in esam Yu.

25 Ouya pe tuk El es kup, ke El moño tari, fwakañ, Kup si iñi mwilkas šašu ke sa'k: komwos oru ma iñi, ke komwos nim, in esam Yu.

26 Tu pal si komwos moño

bred iñi, ā nim kup iñi, komwos luti ke miši lun Leum nu ke pal si El siefwil tuku.

27 Ke ma iñi el šu moño bred iñi, ā nim kup lun Leum, tiu mwo, el fwa koluk ke manol ā sa'l Leum.

28 Ā lela met in šifwanu šukuk inšiel, ā ou iñi lela lun moño bred, ā nim kup.

29 Tu el šu moño ā nim tiu mwo, el moño ā nim lusla nu selnu, tu el tiu etu monin Leum.

KAS KE DEAKON.

I. TIM. III. 8-13.

OUYAPE met deakon mwo tu elos efwal, tiu lo lugwe, tiu kenu wain lulap, tiu kenu es ma lun fwalu; 9 srukie ma los lun lalalfuñi ke ella mwo.

10 Ā lela in sriki elos pe met; fwini konoiolos yuk tu elos mwo, tufwa lela elos in orek me orekma lun deakon.

11 Ouyape mutan kielos,

mwo tu elos efwal, tiu met lesrik, efwala, mwo ke ma nu kemwu.

12 Lela deakon mutan sinu kielos, liauñ mwo tulig natalos, ā sou lalos.

13 Tu elos šu orek me orekma lun deakon mwo, elos kuko nu selos ma mwo, ā pulaik lulap ke lalalfuñi ma on in Kraist Jisus.

PSALM XXIII.

PSALM LUN DEVID.

JEOVA Šeperd luk: wañi-
nu ma ña a kenu ka.

2 El ore yu in onu in ima
fulful in srou: El kol yu la
nu sisen kof mūs.

3 El akkei yu la mol luk;
El kol yu nu inek payi ke
Ēl.

4 Aok, ña fwin fwafwasis
in infwal ñunin miši, ña a
tiu šañeñ ke ma koluk, tu

Kom wi yu; šak Lom ā si-
kal Lom eltal akmo yu
la.

5 Kom akou tebue luk ye
mutun met lokwalok luk;
Kom moswela šiufwuk ke
šifwa; kup luk kakla.

6 Payi mwo ā pako fwas
tukuk len nu kemwu mol
luk; ā ña a fwa mutu in
lom sin Jeova ma patpat.

BUK LUN RUT.

ŠAPTER 1.

MA te oru in len ke met nununku elos nununku, tu sral in anu. Ā sie met lun Betleem-juda el šom in mutu nu in an Moab, el, ā mutan kiel, ā mwen luo natal.

2 Ā ēl met si Elimelek, ā ēl mutan kiel Naomi, ā ēltal tulig luo natal Malon ā Šilion, met Efrat lun Betleem-juda. Ā elos tuku nu in an Moab, ā mutu we.

3 Ā Elimelek, mogul lun Naomi, el miši; ā el mutanu, ā mwen luo natal.

4 Ā eltal es mutan kieltal yurin mutan lun Moab: ēl sie Orpa, ā ēl sienu Rut, ā elos mutu iño akurun yiu sie-nul.

5 Ā Malon ā Šilion eltal pe miši; ā mutan el mutanu mwen luo natal ā mogul lal wañinla.

6 Na el tuyuk, yurin mutan luo talupal, tu el a fwa folokla liki an Moab: tu el loñ in an Moab fuka Jeova el tuku nu met sran in šuñ bred nu selos.

7 Ke ma iñi el šom liki an el mutu we, ā mutan luo talupal oelul: ā elos šom in fulokla nu in fwal Juda.

8 Ā Naomi el fwak nu sin an talupal luo, Komtal šom, fulokla sie sie nu in lom sin nine kium; Jeova el orek kulañ nu šumtal, oanu komtal oru nu sin met miši, ā nu sik.

9 Mwo tu Jeova el oru nu šumtal tu komtal konoiook moñla, sie sie šumtal in lom sin met mogul lal. Na el ñok oltal; ā eltal fulauk pusraltal ā tuñ.

10 Ā eltal fwak nusel, Payi ketal kenu wi kom fulokla nu sin met lom.

11 Ā Naomi el fwak, Komtal siefwil fulokot, ma nutig: efwo komtal wi yu šom? Fuka kutepe mwen in šiuk, tu elos fwa met mogul lomtal?

12 Ma nutig, komtal siefwil fulokot, šom; tu na natula liki in es mogul si. Na fwino fwak, Fwensok luk ña fwini es sie mogul, aok iñi ofoñ, ā ouyape fwa isus mwen; 13 fuka komtal

fwa taron nu selos nu ke elos kapak? fuka komtal mutanu liki mogul ke elos? Mo, ma nutig; tu ña pako-mutu ma lulap ke komtal, tu pon Jeova el šomot lain yu.

14 Ā eltal fulauk pusraltel, ā siefwil tuñ: ā Ōrpa el ñok nine talupal; tu Rut el pinpin nu sel.

15 Ā el fwak, Liye, mutan tuyum el fulokla nu sin met lal, ā nu sin enut lal: kom fulokla tukin tuyum.

16 Ā Rut el fwak, Kom tiu kafwi nu sik in fwas liki kom, ku in fulokot liki in fwas tukum; tu yin kom fwas nu we, ña a fwas nu we; ā yin kom on nu we, ña a on we; met lom fwa met luk, ā God lom God luk: 17 yin kom miši we, ña a miši we, ña wi puk-puk: Jeova el oru ou iñi nu sik, ā yok pe, tu miši mugenu es kit la liki sie sin sie.

18 Ke el liyu tu el ku nu šumwoswos in oelul fwas, na el misla nu sel.

19 Ke ma iñi eltal fwas nu ke pal si eltal tuku nu Betleem. Ā ma te oru ke eltal tuku nu Betleem, tu siti nu kemwu elos mogükü ke eltal, ā elos fwak, El iñi Naomi, ku sito?

20 El fwak na selos, Ko-

mwos tiu pañon yu Naomi, pañon yu Mara: tu El šu Kulanu el orek ma menla nu sik.

21 Tu ña šomot tiñtiñi, ā Jeova el šiefwil wisi yu nu yin sik pusin po: ke ma iñi efwo komwos ku pañon yu Naomi, tu Jeova el orek ma lo lain yu, ā El šu Kulanu el orek ašor in ña?

22 Ou iñi Naomi el fuloko, ā Rut mutan Moab, met talupal, oelul, el šu fulokla liki an sin met Moab: ā eltal tuku nu Betleem pal si ke mutamwauk eseni barle.

ŠAPTER 2.

A MET si in sou lun mogul lun Naomi, met ku ke ma puspis ma lal, lun sou lun Elimelek; ā el Boas.

2 Rut mutan Moab el fwak nu sin Naomi, lela tu ña in šom nu in ima, ā es fokin korn tukin šu ña tufwa liye el kulañ. Ā el fwak nu sel, Ma nutig, kom šom.

3 Ā el šom, ā telani in ima tukin met kosroini: ā ma tu' nu sel in fili nu in kutu ima lu Boas, el šu sou lun Elimelek.

4 Ā liye, Boas el tuku Betleem mi, ā fwak nu sin met kosroini, Jeova el wi komwos. Ā elos tupok nu sel, Jeova oru mwo nu šum.

5 Na Boas el fwak nu sin

met kulanŝap lal ŝu liauñ
met koŝroini, Lun ŝu mutan
fwus si iñi ?

6 Ā met kulanŝap ŝu
liauñ met kosroini el tupok
ā fwak, El mutan fwus
lun Moab ŝu wi Naomi in
fulokla liki an Moab: 7 ā
el fwak, Ĥa kenu tu kom
lela tu ĥa in telani ā eseni
tukin met kosroini in mas-
lon yikas kap: ou iñi el
tuku, ā mutanu lutue mi
nu ke iñi, ā kitin pal el
mutu in lomwu.

8 Na Boas el fwak nu sel
Rut, Ma nutig, ya kom tiu
loñ? Kom tiu ŝom in telani
in sienu ima, tiu ŝom liki
yinu, tu kom mutanu apku-
run mutan kulanŝap luk;
9 lela mutom in on in ima
ma elos kosroini ka, ā kom
fwas tukolos: ya ĥa tiu ŝap
nu sin met mogul fwus tu
elos in tiu kal kom we? Ā
ke kom malu, kom ŝom nu
yikas alu, ā nim ma mogul
fwus elos akmu.

10 Na el fokŝiufwi, ā
ŝifwanu epas nu in foko, ā
fwak nu sel, Efwo ĥa ko-
noiok kulañ in mutom, tu
kom etu yu tu ĥa met sa?

11 Ā Boas el tupok ā fwak
nu sel, Ma luti nu sik nu
ŝumwoswos ma nu kemwu
ma kom oru nu sin nine ta-
lapom tukin pal si mogul
lom miŝi; ā fuka kom likiye

papa tumom ā nine kium, ā
an si kom isūsia we, ā tuku
nu yu rin met ŝu kom tiu
etu met.

12 Mwo tu Jeova el moli
ke me orekma lom, ā Jeova
God lun Israel on ten pon
Ŝu kom tu in foñyuñ ka, El
ŝuñ mol nu ŝumwoswos nu
ŝum.

13 Na el fwak, Lela, leum
luk, tu ĥa in konoiok kulañ
ye mutom; tu ke kom ak-
mwo yu yuk, ā tu ke kom
kaskas kulañ nu sin mutan
kulanŝap lom, tu ĥa tiu
oanu sie sin mutan kulan-
ŝap lom.

14 Ā Boas el fwak nu sel,
Ke pal si moño kom tuku
nu yinu, ā moño bred, ā
isuñye ma nom nu in fini-
gar. Ā el mutu siken met
kosroini: ā el sralot korn
farñalik nu sel, ā el moño,
ā kŭp, ā pus.

15 Ā ke el tuyuk in tela-
ni, Boas el ŝap nu sin met
mogul fwus, fwakañ, Lela
tu el telani in maslon kap, ā
tiu akkoluki el: 16 ā lela pe
tu pon yikas sesesla nu ke'l,
ā likiye, tu el a fwa telanu
mao, ā tiu nikmet nu sel.

17 Ou iñi el telani in ima
nu ke oyuku, ā tuktukye
ma el telani; akkurun sie
efa'n* barle.

* Oanu sie buŝel.

18 Ā el srukak mao, ā šom nu in siti : ā nine talupal el liye ma el telani : ā el wisot, ā šuñ ma nel ma el likiye tukin pal si el moño kúp.

19 Ā nine talupal el fwak nu sel, Kom telani ya misiñi ? ā kom orek ma ya misiñi ? Inšimwowo el šu nunke kin kom. Ā el luti nu sin nine talupal yurin šu el orekma ā fwak, Ēl met si yurin šu ña orekma misiñi, Boas.

20 Ā Naomi el fwak nu sin tulig talupal, Jeova el akmwoye'l šu tiu likiye kulañ lal nu sin mol ā nu sin miši. Ā Naomi el fwak nu sel, Met si iñi el apkurun in sou šes, sie in sou aksie šes.

21 Ā Rut mutan Moab el fwak, El oru nu sik, Kom orek apkurun met mogul fwus srak, nu ke pal si elos sifwani nu kemwu ma luk tari.

22 Ā Naomi el fwak nu sin Rut, an talupal, Mwo, ma nutig, tu kom šom nu yurin mutan kulanšap lal, tu elos tiu šuñ kom in sienu ima.

23 Ou iñi el apkurun mutan kulanšap lun Boas, in telani nu ke pal si sifweni barle tari, ā sifweni wit ; el mutu yurin nine talupal.

ŠAPTER 3.

NA Naomi, nine talupal, el fwak nu sel ; Ma nutig, ya mwo tu ña šuk moñle ke kom, tu a fwa mwo yurum ?

2 Ā iñi, ya Boas el tiu sin sou las, yurin mutan kulanšap lal kom mutu ? Liye, palala barle ofoñ fwinpa tuktukye.

3 Ke ma iñi kom yüyü, ā akmusra, ā nukum kom yuñ, ā fwasot nu fwinpa : ā kom tiu šifwanu luti kom nu sin met si, nu ke pal si el moño ā nim tari.

4 Ā ma te oru, ke el onu, tu kom liauñ yin el onu we, ā kom fwa šom nu lü, ā šarukla nuknuk liki niel, ā šifwanu onu we ; ā el tufwa fwak nu šum ma kom tufwa oru.

5 Ā el fwak nu sel, Ma nu kemwu kom fwak nu sik, ña fwa oru.

6 Ā el fwas ten nu fwinpa, ā oru ma nu kemwu ma nine talupal fwak nu sel.

7 Ā ke Boas el moño ā nim, ā eñun inšiel, el šom onu eolšeni mütu korn : ā el tuku kaka sisik, ā šarukla nuknuk liki niel, ā šifwanu onu.

8 Ā ma te oru infulwin foñ, tu met si el šañeñ, ā šifwanu ikla : ā, liye, mutan si el onu ye niel.

9 Ā el fwak, Šu komwun? Ā el tupok, Ņa Rut mutan kulansap lom; ke ma iñi kom šuñ kato in afwinye mutan kulansap lom, tu kom sou apkurun.

10 Ā el fwak, Jeova el ak-mwoyi kom, ma nutig: tu kulañ lom tuk mwo liki kulañ lom meta, tu kom tiu fwas tukin met mogul fwus, la sigasrup ku gasrup.

11 Ā iñi, ma nutig, kom tiu šañeñ; ña tufwa oru nu šum ma nu kemwu kom luñšom: tu met luk nu kemwu in siti elos etu tu kom mutan mwowo si.

12 Aok payi, ña apkurun in sou lom: ā sienu met apkurun liki yu.

13 Kom mutanu foñ si iñi, ā ma fwa oru lututañ, tu el fwini oru nu šum ma in sou lom, tari; lela lun oru ma in sou: tu el fwini tiu oru nu šum ma in sou, na ña tufwa oru ma in sou nu šum, pake Jeova; kom onu nu ke lututañ.

14 Ā el onu yakul nu ke lututañ: ā el tukakuk met, met tiu etu sie sin sie tuk. Ā mogul el fwak, Lela tu met in tiu etu tu mutan si tuku nu fwipa.

15 Ouyape el fwak, Kom usi nuknuk šušu on fwom, ā srukke ma. Ā ke el srukke ma, el sriki srigusrok in bar-

le onkos, ā likie fwel; ā el šom nu in siti.

16 Ā ke el tuku nu yurin nine talupal, el fwak, Šu komwun? Ā el fwak nu sel ma nu kemwu ma met si oru nu sel.

17 Ā el fwak, Srigusrok in barle onkos iñi el si nu sik; tu el fwak nu sik, Kom tiu šom pusinpo nu yurin nine talupom.

18 Ņa el fwak, Kom mutanu, ma nutig, nu ke pal si kom etu ma fwa oru: tu met ši el a tiu moñla nu ke pal si orek ma iñi tari mi-siñi.

ŠAPTER 4.

NA Boas el fwasyuk nu mutun pot, ā šifwanu mutu iño: ā, liye, met sou sin šu Boas el kaskas ka, el fwas alukela; el fwak nu sel, O, kom oiya! fwasu, muta'ñi. Ā el tuku, ā mutu.

2 Ā es sie-ñul met elder-lun siti, ā fwak, Komwos muta'ñi. Ā elos mutu.

3 Ā el fwak nu sin met sou; Naomi šu siefwil tuke liki an Moab, el kuko ipen an, ma lun Elimelek met liktal: 4 ā ña nunku in oru nu šum fwakañ, Kom molūla mao ye mutun met lun siti, ā ye mutun met elder lun met luk. Kom fwini luñšom molūla mao, kom

moli; tu kom fwın tiu luñ-
šom moli mao, fwak nu sik,
tu ña tufwa etu; tu wañin
sienu in moli fwın tiu kom:
ã ña tukum. Æ el fwak, Ña
tufwa moli.

5 Na Boas el fwak, Len si
ke kom moli anu sin pon
Naomi, kom ouyape moli sin
Rut mutan Moab, mutan
kien met miši, in orauk ðl
met miši nu ke ma lal.

6 Æ met sou el fwak, Ña
koflanu moli mao ke ña,
fwın ou iñi, ña akkoluki ma
luk: kom moli ma luk nu
šum šifwanu; tu ña koflanu
molūla mao.

7 Æ ma iñi manu in pal
met in Israel ke molle ã ke
aolla, tu in akeiye ma nu
kemwu; met si el esla faluk
lal, ã šuñ nu sin met tulon
lal: ã ma iñi ma lo in Is-
rael.

8 Ke ma iñi met sou el
fwak nu sin Boas, Kom mo-
lūla mao tu ma lom. Ou
iñi el esla faluk lal.

9 Æ Boas el fwak nu sin
met elder, ã met nu kemwu,
Komwos met lo misiñi, tu ña
molūla ma nu kemwu ma
lun Elimelek, ã ma nu ke-
mwu ma lun Šilion ã ma lun
Malon, sin pon Naomi.

10 Ouyape Rut mutan
Moab, mutan kien Malon,
ñā mol el la tari tu mutan
kiuk; in orauk ðl met miši

ke ma lal, tu ðl met miši tiu
wañinla sin met lel, ã sin
mutun pot an sel; komwos
met lo misiñi.

11 Æ met e nu kemwu šu
mutu mutun pot, ã met el-
der, elos fwak, Kem met lo.
Jeova el orek mutan šu
tuku nu lom šum, oanu Ra-
šel ã oanu Lea, luo šu muša
lom Israel met: ã kom oru
mwola in Efrata, ã met kak-
šak in Betleem: 12 ã lela tu
lom šum oanu lom sin Fares,
šu Tamar el isūs nu sin
Juda, sin futen šu Jeova el
tufwa šiot nu šum ke mutan
fwus si iñi.

13 Ou iñi Boas el es Rut,
ã el mutan kiel: ã ke el
ilyuk nu yurol, Jeova el oru
tu el putete, ã el isūs mwen
si.

14 Æ mutan elos fwak nu
sin Naomi, Inšimwowo Je-
ova, šu tiu fili kom la misiñi
in wañin met sou, tu ðl a
fwa kakšak in Israel.

15 Æ el a fwa nu šum met
molyuk mol lom, ã sie met
kasu ke kom met matu: tu
an talupom šu luñši kom,
šu mwo nu šum liki mwen
itkos, el isūs la el.

16 Æ Naomi el es tulig, ã
liki'lye on in eumwel, ã el
to nu sel.

17 Æ mutan tulon lal elos
šūñ ðl fwakañ, Iñi sie mwen
isūs nutin Naomi; ã elos

RUT, 4.

pañpañ ē'l Obed: el papa tumal Jesse, papa tumal Devid.

18 Ā ma iñi fwil lun Fares: Fares el oswela Hesron, 19 ā Hesron el oswela Ram, ā Ram el oswela Ami-

nadab, 20 ā Aminadab el oswela Naason, ā Naason el oswela Salmon, 21 ā Salmon el oswela Boas, ā Boas el oswela Obed, 22 ā Obed el oswela Jesse, ā Jesse el oswela Devid.